

COVID – 19

MAREA

RESETARE

Klaus Schwab

Thierry Malleret

FORUM PUBLISHING

COVID – 19:

**MAREA
RESETARE**

Klaus Schwab

Thierry Malleret

FORUM PUBLISHING

(Tradus integral cu)

Ediția 1.0

© 2020 Forumul Economic Mondial. Toate drepturile rezervate.

Nici o parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă sau prin orice mijloace, inclusiv fotocopiere sau înregistrare, sau prin orice sistem de stocare și recuperare a informațiilor.

Forumul Economic Mondial

91-93 route de la Capite

CH-1223 Cologny / Geneva Elveția

Tel .: +41 (0) 22 869 1212

Fax +41 (0) 22 786 2744

e-mail: contact@weforum.org www.weforum.org

ISBN 978-2-940631-11-7

Despre Covid-19:

Marea resetare

De când a intrat pe scena mondială, COVID-19 a rupt dramatic scenariul existent al modului de a governa țările, de a trăi cu alții și de a participa la economia globală. Scris de fondatorul Forumului Economic Mondial Klaus Schwab și autorul lunar al Barometrului Thierry Malleret, COVID-19: The Great Reset ia în considerare implicațiile sale de anvergură și dramatice asupra lumii de mâine.

Obiectivul principal al cărții este de a ajuta la înțelegerea a ceea ce urmează într-o multitudine de domenii. Publicat în iulie 2020, în plină criză și când mai pot apărea alte valuri de infecție, este un hibrid între un eseu contemporan și un instantaneu academic al unui moment crucial din istorie. Include teorie și exemple practice, dar este în principal explicativă, conținând multe conjecturi și idei despre cum ar putea, și poate ar trebui, să arate lumea post-pandemică.

Cartea are trei capitole principale, oferind o imagine de ansamblu panoramică a peisajului viitor. Prima evaluează care va fi impactul pandemiei asupra a cinci categorii macro cheie: factorii economici, societali, geopolitici, de mediu și tehnologici. Al doilea are în vedere efectele în termeni micro, asupra anumitor industrii și companii. A treia ipoteză cu privire la natura posibilelor consecințe la nivel individual.

La începutul lunii iulie 2020, suntem la o răscruce de drumuri, susțin autorii COVID-19: The Great Reset. O cale ne va duce către o lume mai bună: mai incluzivă, mai echitabilă și mai respectuoasă față de Mama Natură. Celălalt ne va duce într-o lume care seamănă cu cea pe care tocmai am lăsat-o în urmă - dar mai rea și înfrânată constant de surprize urâte. Prin urmare, trebuie să înțelegem bine. Provocările care se apropie ar putea fi mai importante decât am ales până acum să ne imaginăm, dar capacitatea noastră de resetare ar putea fi, de asemenea, mai mare decât am îndrăznit anterior să sperăm.

DESPRE AUTORI

Profesorul **Klaus Schwab** (1938, Ravensburg, Germania) este fondatorul și președintele executiv al Forumului Economic Mondial. În 1971, a publicat *Modern Enterprise Management in Mechanical Engineering*. El susține în acea carte că o companie trebuie să servească nu numai acționarii, ci toate părțile interesate pentru a obține o creștere și prosperitate pe termen lung. Pentru a promova conceptul de părți interesate, el a fondat Forumul Economic Mondial în același an.

Profesorul Schwab deține doctorate în economie (Universitatea din Fribourg) și inginerie (Institutul Federal Elvețian de Tehnologie) și a obținut o diplomă de master în administrație publică (MPA) de la Școala Guvernului Kennedy de la Universitatea Harvard. În 1972, pe lângă rolul său de conducător la Forum, a devenit profesor la Universitatea din Geneva. De atunci a primit numeroase onoruri internaționale și naționale, 6 dintre care 17 doctorate onorifice. Cele mai recente cărți ale sale sunt *The Fourth Industrial Revolution* (2016), un bestseller la nivel mondial tradus în 30 de limbi și *Shaping the Future of the Fourth Industrial Revolution* (2018)

Thierry Malleret (1961, Paris, Franța) este partenerul administrativ al Barometrului lunar, o succintă analiză predictivă furnizată investitorilor privați, directorilor generali globali și factorilor de decizie. Experiența sa profesională include înființarea rețelei globale de risc la Forumul Economic Mondial și conducerea echipei sale de program.

Malleret a fost educat la Sorbona și la Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Paris, și la St Antony's College, Oxford. Deține masterate în economie și istorie și un doctorat în economie. Cariera sa se întinde pe bănci de investiții, grupuri de reflecție, mediul academic și guvern (cu o perioadă de trei ani în biroul primului ministru din Paris). A scris mai multe cărți de afaceri și academice și a publicat patru romane. Locuiește în Chamonix, Franța, împreună cu soția sa Mary Anne.

INTRODUCERE

1. MACRO RESETARE

1.1. Cadrul conceptual - Trei caracteristici definitorii ale lumii de astăzi

- 1.1.1. Interdependență
- 1.1.2. Viteză
- 1.1.3. Complexitate

1.2. Resetare economică

- 1.2.1. Economia COVID-19
 - 1.2.1.1. Incertitudine
 - 1.2.1.2. Eroarea economică de a sacrifica câteva vieți pentru a salva creșterea
- 1.2.2. Creșterea și ocuparea forței de muncă
 - 1.2.2.1. Creștere economică
 - 1.2.2.2. Ocuparea forței de muncă
 - 1.2.2.3. Cum ar putea arăta creșterea viitoare
- 1.2.3. Politici fiscale și monetare
 - 1.2.3.1. Deflație sau inflație?
 - 1.2.3.2. Soarta dolarului american

1.3. Resetare socială

- 1.3.1. Inegalități
- 1.3.2. Tulburări sociale
- 1.3.3. Revenirea guvernului „mare”
- 1.3.4. Contractul social

1.4. Resetare geopolitică

- 1.4.1. Globalizare și naționalism
- 1.4.2. Guvernare globală
- 1.4.3. Rivalitatea crescândă dintre China și SUA
- 1.4.4. Stări fragile și eșuate

1.5. Resetare de mediu

- 1.5.1. Coronavirus și mediul înconjurător
 - 1.5.1.1. Natura și bolile zoonotice
 - 1.5.1.2. Poluarea aerului și riscul de pandemie
 - 1.5.1.3. Blocare și emisii de carbon
- 1.5.2. Impactul pandemiei asupra schimbărilor climatice și a altor medii politice

1.6. Resetare tehnologică

1.6.1. Accelerarea transformării digitale

1.6.1.1. Consumatorul

1.6.1.2. Regulatorul

1.6.1.3. Firma

1.6.2. Urmărirea contactelor, urmărirea și supravegherea contactelor

1.6.3. Riscul de distopie

2. MICRO RESET (INDUSTRIE ȘI AFACERI)

2.1. Micro tendințe

2.1.1. Accelerarea digitalizării

2.1.2. Lanțuri de aprovizionare rezistente

2.1.3. Guvernele și întreprinderile

2.1.4. Capitalismul părților interesate și ESG

2.2. Resetarea industriei

2.2.1. Interacțiune socială și de-densificare

2.2.2. Modificări comportamentale - permanente vs tranzitorii

2.2.3. Reziliență

3. RESETARE INDIVIDUALĂ

3.1. Redefinind umanitatea noastră

3.1.1. Cei mai buni îngeri din natura noastră ... sau nu

3.1.2. Alegeri morale

3.2. Sănătate mintală și bunăstare

3.3. Schimbarea priorităților

3.3.1. Creativitate

3.3.2. Timp

3.3.3. Consum

3.3.4. Natura și bunăstarea

CONCLUZIE

MULȚUMIRI

NOTE FINALE

INTRODUCERE

Criza mondială declanșată de pandemia de coronavirus nu are nicio paralelă în istoria modernă. Nu putem fi acuzați de hiperbolă când spunem că este cufunda lumea noastră în întregime și fiecare dintre noi în cele mai dificile momente cu care ne-am confruntat de generații. Este momentul nostru definitoriu - vom avea de-a face consecințele sale de ani de zile și multe lucruri se vor schimba pentru totdeauna. Aduce perturbări economice de proporții monumentale, creând o perioadă periculoasă și volatilă pe mai multe fronturi - politic, social, geopolitic - ridicând îngrijorări profunde cu privire la mediu și, de asemenea, extinderea acoperirii (periculoase sau altfel) de tehnologie în viețile noastre.

Fără industrie sau afaceri va fi ferit de impactul acestor schimbări. Milioane de companii riscă să dispară și multe industrii se confruntă cu un viitor incert; câțiva vor prospera. În mod individual, pentru mulți, viața așa cum au știut-o întotdeauna se desfășoară la o viteză alarmantă. Dar crizele profunde, existențiale, favorizează și introspecția și pot dezvalui potențialul de transformare. Liniile de avarie ale lumii - mai ales diviziunile sociale, lipsa de corectitudine, absența cooperării, eșecul guvernării globale și al conducerii - acum sunt expuse ca niciodată, iar oamenii simt, timpul pentru reinventare a venit. Va apărea o lume nouă, ale cărei contururi să ni le imaginăm și să desenăm.

La momentul scrierii (iunie 2020), pandemia continuă se agraveze la nivel global. Mulți dintre noi ne gândim când se vor întoarce lucrurile la normal. Răspunsul scurt este: niciodată. Nimic nu se va mai întoarce vreodată. Sentimentul este de „rupt” de normalitate deoarece pandemia coronavirusului marchează o inflexiune fundamental, un punct în traiectoria noastră globală.

Unii analiști îl numesc o bifurcație majora, alții se referă la o criză profundă de proporții „biblice”, dar esența rămâne aceeași: lumea așa cum am cunoscut-o în primele luni ale anului 2020 nu mai este. S-a dizolvat în contextul pandemic. Se produc schimbări radicale cu o astfel de consecință la care unii experți s-au referit ca la o Era „înainte de coronavirus” (BC) și Era „după coronavirus” (AC).

Vom continua să fim surprinși atât de rapiditatea, cât și de natura neașteptată a acestor schimbări - care se confundă între ele, vor provoca al doilea, al treilea -, consecințe de ordinul patru și mai mult, efecte în cascadă și rezultate neprevăzute. Procedând astfel, vor forma un „nou normal” radical diferit de cel pe care îl vom lăsa progresiv în spate. Multe dintre convingerile și presupunerile noastre despre ceea ce lumea ar putea sau ar trebui să arate că va fi se spulbera în acest proces.

Cu toate acestea, pronunțări largi și radicale (cum ar fi „totul se va schimba”) și o analiză totul sau nimic, alb-negru ar trebui să fie desfășurate cu mare atenție. Desigur, realitatea va fi mult mai nuanțată. În sine, pandemia poate să nu transforme complet lumea, dar este posibil să accelereze multe dintre schimbări care aveau loc deja înainte de a izbucni, care la rândul său va pune în mișcare alte modificări. Singura certitudine: modificările nu vor fi liniare și vor prevala discontinuități puternice. COVID-19: Marea Resetare este o încercare de identificare și luminare a schimbărilor viitoare și să aducă o contribuție modestă în termenii de a delimita ceea ce este mai dorit și mai durabil.

Să începem prin a pune lucrurile în perspectivă: ființe umane au existat de aproximativ 200.000 de ani, cea mai veche bacterie este de miliarde de ani și viruși de cel puțin 300 de milioane de ani. Acest înseamnă că, cel mai probabil, pandemiile au existat și au existat dintotdeauna o parte integrantă a istoriei umane de când oamenii au început să călătorească în jurul lumii; în ultimii 2000 de ani au fost regula, nu excepția.

Datorită naturii lor, inerent perturbatoare, epidemiile de-a lungul istoriei s-au dovedit a fi o forță de durată și adesea de schimbări radicale: provocând revolte, provocând ciocniri ale populației și înfrângeri militare, dar și declanșatoare de inovații, redesenând granițele naționale și deschizând adesea drumul către revoluții.

Focarele au forțat imperiile să schimbe cursul - cum ar fi Imperiul bizantin, lovit de ciuma lui Iustinian în 541- 542 - și unele chiar să dispară cu totul - când aztecii și Împărații incasi au murit cu majoritatea supușilor lor din Europa.

De asemenea, măsurile de autoritate pentru a încerca să le “conțină” au făcut întotdeauna parte din arsenalul politic.

Astfel, nu există nimic nou despre închiderea și blocarea impuse multor state din lume să gestioneze COVID-19. Au fost comune practicile de secole. Au apărut primele forme de închidere cu carantinele instituite într-un efort de a controla Moartea Neagra care între 1347 și 1351 a ucis aproximativ o treime din totii europenii.

Provenind din cuvântul “quaranta” (care înseamnă „patruzeci” în italiană), a apărut ideea închiderii oamenilor timp de 40 de zile fără ca autoritățile să înțeleagă cu adevărat ce doreau să controleze dar măsurile au fost una dintre primele forme ale „Sănătății publice instituționalizate” care a contribuit la legitimarea „Acumulării puterii” de către statul modern¹.

Perioada de 40 de zile nu are fundament medical; a fost ales pentru simbol din motive religioase: atât Vechiul, cât și Noul Testament se referă adesea la numărul 40 în contextul purificării - în special cele 40 de zilele ale Postului Mare și cele 40 de zile de potop din Geneza.

Răspândirea bolilor infecțioase are o capacitate unică de a alimenta frica, anxietatea și isteria în masă. Procedând astfel, așa cum am văzut, ne provoacă, de asemenea, coeziunea socială și capacitatea colectivă de a gestiona o criză. Epidemiile sunt prin natura lor divizoare și traumatizante. Aspectul cu care luptăm este invizibil; familia noastră, prietenii și vecinii pot deveni toți surse de infecție; aceste ritualuri de zi cu zi pe care le prețuim, cum ar fi întâlnirea cu un prieten în loc public, poate deveni un vehicul de transmisie; și autoritățile care încearcă să ne păstreze în siguranță prin aplicarea măsurilor de izolare sunt percepute deseori ca agenți ai opresiunii.

De-a lungul istoriei, un model important și recurent a fost căutarea țărilor ispășitoare și transferarea vinei pe exterior. În Europa medievală, evreii erau aproape întotdeauna printre victimele celor mai mulți pogromuri notorii provocate de ciumă. Un exemplu tragic ilustrează acest punct: în 1349, la doi ani după ce a avut loc Moartea Neagră au început să călătorească pe continent, la Strasbourg, de Valentine's Day în ziua aceea, evrei, care au

fost acuzați de răspândirea ciumei până la poluarea fântânilor orașului. Li s-a cerut să se convertească. Aproximativ 1.000 au refuzat și au fost arși de vii.

În același an, comunitățile de evrei din alte orașe europene au fost eliminate, forțate să migreze masiv în partea de est a Europei (în Polonia și Rusia), modificând permanent demografia din continent în proces.

Ce este adevărat pentru antisemitismul european se aplică și ascensiunii statului absolutist, retragerea treptată a bisericii și a multor alte evenimente istorice care pot fi atribuite în mică măsură pandemiilor. Schimbările au fost atât de diverse și răspândite încât a dus la „sfârșitul unei ere de supunere”, punând capăt feudalismului și iobăgiei și începând era iluminismului.

Poate simplu: „Este posibil ca moartea neagra să fi fost începutul nerecunoscut al modernității omului.”²

Dacă schimbări sociale, politice și economice atât de profunde ar fi putut fi provocate de ciuma din lumea medievală, se poate ca Pandemia COVID-19 să marcheze debutul unui punct de cotitură similar cu consecințe de durată și dramatice pentru lumea noastră de astăzi? Spre deosebire de anumite epidemii din trecut, COVID-19 nu prezintă nimic nou ca amenințare existențială. Nu va duce la foamete în masă neprevăzută sau înfrângeri militare majore și schimbări de regim. Populații întregi vor să nu fie exterminate și nici deplasate ca urmare a pandemiei. Cu toate acestea, acest lucru nu echivalează cu o analiză liniștitoare. În realitate, pandemia exacerbează dramatic pericolele preexistente că nu am reușit să ne confruntăm în mod adecvat de prea mult timp. De asemenea, vor fi accelerate tendințele deranjante care s-au construit peste o perioadă prelungită de timp.

Pentru a începe elaborarea unui răspuns semnificativ, avem nevoie de un cadru conceptual (sau o hartă mentală simplă) care să ne ajute să reflectăm la ceea ce urmează și care să ne ghideze în a-i înțelege. Perspectiva oferită de istorie poate fi deosebit de utilă. Acesta este motivul pentru care noi de multe ori cautăm o „ancoră mentală” liniștitoare care să poată servi drept etalon atunci când suntem obligați să ne punem întrebări dificile despre ce se va schimba și în ce măsură. Procedând astfel, ne uităm după precedente, cu întrebări precum: Este pandemia ca Gripa spaniolă din 1918 (se estimează că a ucis peste 50 de milioane oameni din întreaga lume în trei valuri succesive)? Ar putea arăta așa Marea Depresiune care a început în 1929? Există vreo asemănare cu șocul psihologic provocat de 11 septembrie? Sunt, există similitudini cu ceea ce sa întâmplat cu SARS în 2003 și H1N1 în 2009 (deși pe o altă scară)? Ar putea fi ca mare criză financiară din 2008, dar mult mai mare?

Corect, deși nedorit, răspunsul la toate acestea este: nu! Nimeni nu se potrivește cu acoperirea și tiparul suferinței umane și al distrugerii economice cauzate de pandemia actuală. Efectele economice sunt în special uriașe nici o asemănare cu vreo criză din istoria modernă. După cum subliniază mulți șefi de stat și de guvern în mijlocul pandemiei, suntem în război, dar cu un dușman invizibil și desigur metaforic: „Dacă ceea ce trecem poate într-adevăr să fie numit un război, cu siguranță nu este unul tipic. După toate acestea, dușmanul de astăzi este împărțit de toată omenirea”³.

Acestea fiind spuse, al doilea război mondial ar putea fi chiar și una dintre cele mai multe ancoră mentale relevante în efortul de a evalua ce urmează. Al doilea război mondial a fost războiul transformațional prin excelență, declanșând nu numai modificări fundamentale ale ordinii globale și economiei globale, dar care implică și schimbări radicale în plan social atitudini și credințe care în cele din urmă au pregătit drumul spre noi politici radicale și prevederi ale contractelor sociale (cum ar fi femeile care se alătură forței de muncă înainte de a deveni alegători). Există evident diferențieri fundamentale între o pandemie și un război (că vom lua în considerare în detaliu în paginile următoare), dar amploarea puterii lor de transformare este comparabilă. Amândoua au potențialul de a fi o criză transformatoare din trecut cu proporții de neimaginat. Cu toate acestea, trebuie să ne ferim de analogii superficiale. Chiar și în cel mai rău caz cel mai oribil scenariu, COVID-19 va ucide mult mai puțini oameni decât Ciurma cea Mare, inclusiv Moartea Neagră sau al Doilea Război Mondial. În plus, economia de astăzi nu are nicio asemănare cu cea din secole trecute care se bazau pe muncă manuală și terenuri agricole sau industriile grele. În zilele noastre extrem de interconectate și interdependente cu toate acestea, impactul pandemiei va depăși cu mult statisticile (deja uluitoare) referitoare la „pur și simplu” moarte, șomaj și falimente.

COVID-19: Marea Resetare este scrisă și publicată în în plină criză ale cărei consecințe se vor desfășura peste mulți ani care vor veni. Nu e de mirare că toți ne simțim oarecum uimiți - un sentiment atât de ușor de înțeles când lovește un șoc extrem, aducând cu sine certitudinea neliniștitoare că rezultatele sale vor fi atât neașteptate, cât și neobișnuite. Această ciudățenie este bine surprinsă de Albert Camus în romanul său din 1947 Ciurma: „Cu toate acestea schimbările au fost, într-un sens, atât de fantastice și au fost făcute așa precipitat că nu a fost ușor să-i considerăm ca fiind probabil să fie permanentă.”⁴ Acum, că ne-a fost de neimaginat, ce va fi să se întâmple în continuare, imediat după pandemie și în viitorul previzibil?

Desigur, este mult prea devreme pentru a spune cu orice rezonabilă exactitate ce va presupune COVID-19 în termeni de „importanță”, schimbări, dar obiectivul acestei cărți este de a oferi unele orientări conceptuale, coerente și solide cu privire la ceea ce ar putea fi în viitor, și să facă acest lucru în modul cel mai cuprinzător posibil. Scopul nostru este de a ajuta cititorii noștri să înțeleagă dimensiunea multifacetică a schimbării care vine.

Cel puțin, după cum vom argumenta, pandemia va accelera schimbările sistemice care au fost deja aparent înainte de criză: retragerea parțială de la globalizare, decuplarea crescândă dintre SUA și China, accelerarea automatizării, îngrijorări legate de intensificare supravegherii, apelul crescând al politicilor de bunăstare, naționalismul în creștere și frica ulterioară de imigrație, puterea tehnologiei în creștere, necesitatea ca firmele să aibă o putere și mai puternică prezență online, printre multe altele.

Dar ar putea merge dincolo de un simpla accelerare prin modificarea lucrurilor care păreau anterior de neschimbat. Ar putea provoca astfel schimbări care păreau de neconceput înainte de pandemie, cum ar fi noi forme de politică monetară, cum ar fi banii elicopterului (deja dati), reconsiderarea / recalibrarea unora dintre prioritățile noastre sociale și o căutare sporită a binelui comun ca obiectiv politic, noțiunea de echitate care dobândește putere politică, măsuri radicale de bunăstare și impozitare și realinieri geopolitice drastice. Punctul mai larg este acesta: posibilitățile de schimbare și noua comandă rezultată este acum nelimitată și legată numai de noile noastre imaginații, în bine

sau în rău. Societățile ar putea fi pregătite să devină fie mai egalitare, fie mai autoritare, fie orientate spre mai multă solidaritate sau mai mult individualism, favorizând interesele câtorva sau ale multora; economiile, atunci când se recuperează, ar putea lua calea mai multor incluziuni și să fie mai acordate la asta necesitățile bunurilor noastre comune globale, sau acestea ar putea reveni la funcționare ca mai înainte. Retineti ideea: ar trebui să profităm de această ocazie fără precedent de a ne reimagina lumea, în încercarea de a o face mai buna și mai rezistentă pe măsură ce apare pe partea celălaltă a acestei crize.

Suntem conștienți că încercarea de a acoperi domeniul de aplicare și dimensiunea tuturor problemelor abordate în această carte este o sarcină enormă care nu poate fi nici măcar posibilă. Subiectul și toate incertitudinile legate de acesta sunt gigantice și s-ar fi putut umple paginile unei publicații de cinci ori dimensiunea acesteia. Dar obiectivul nostru a fost de a scrie o carte relativ concisă și simplă pentru a ajuta cititorul să înțeleagă ce vine într-o multitudine de domenii.

Pentru a întrerupe fluxul textului cât mai puțin posibil, referințele informațiilor apar la sfârșitul cărții și atribuirile directe au fost minimizate. Publicata în plină criză și atunci când sunt așteptate valuri de infecție suplimentare, aceasta va continua să evolueze pentru a lua în considerare natura schimbătoare a subiectului. Edițiile viitoare vor fi actualizate în vederea noilor descoperiri, cele mai recente cercetări, măsuri politice revizuite și feedback permanent de la cititori. Acest volum este un hibrid între o carte academică ușoară și un eseu. Include teorie și exemple practice, dar este în principal explicativ, conținând multe conjecturi și idei despre ce ar putea să fie lumea post-pandemică, și poate ar trebui să arate. Aceasta nu oferă nici generalizări simple, nici recomandări pentru lumea care trece la un nou normal, dar avem încredere că va fi utilă. Această carte este structurată în jurul a trei capitole principale, oferind o vedere panoramică a viitorului peisaj. Primul evaluează care va fi impactul pandemiei asupra a cinci macro-cheie categorii: economic, social, geopolitic, de mediu și factori tehnologici. Al doilea are în vedere efectele în micro termeni, pentru anumite industrii și companii. Al treilea, ipoteze despre natura posibilelor consecințe la nivelul individual.

1. MACRO RESETARE

Prima etapă a călătoriei noastre progresa în cinci categorii care oferă un cadru analitic cuprinzător pentru a înțelege ce se întâmplă în lumea de astăzi și cum ar putea acest lucru evolua. Pentru ușurința citirii, călătorim tematic prin fiecare, separat. În realitate, ele sunt interdependente, de aceea începem: creierul nostru ne face să gândim în termeni liniari, dar lumea care ne înconjoară este neliniară, adică complexă, adaptativă, rapidă și ambiguă.

1.1. Cadrul conceptual - Trei caracteristici definitorii ale lumii de astăzi

Resetarea macro va avea loc în contextul celor trei forțe seculare predominante care modelează lumea noastră de astăzi: interdependența, viteza și complexitatea. Acest trio își exercită forța, către un nivel mai mic sau un grad mai mare, pentru noi toți, oricine sau oriunde am fi.

1.1.1.1. Interdependență

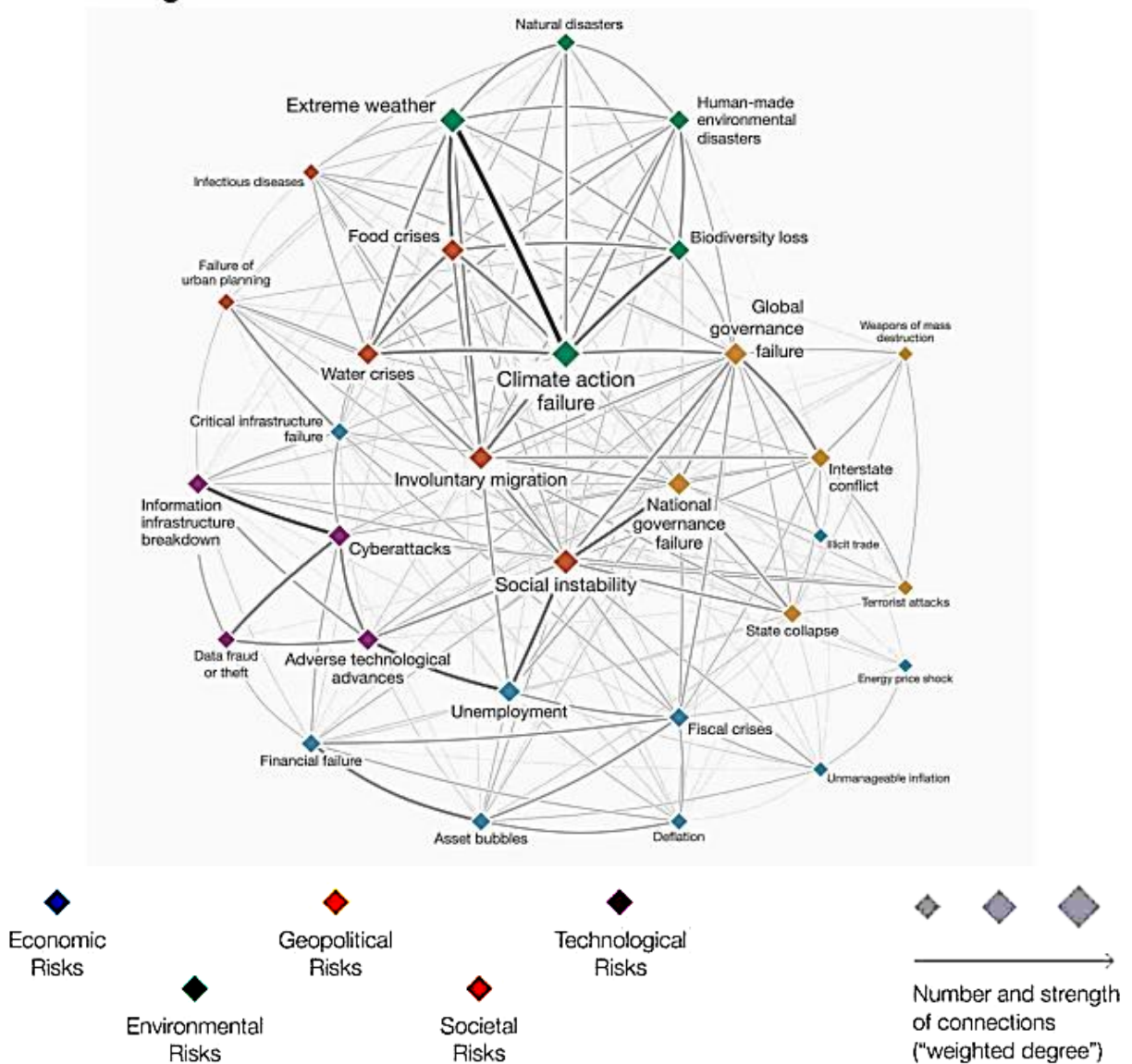
Dacă doar un cuvânt ar fi trebuit să desemneze esența secolului XXI, acesta ar trebui să fie „interdependență”. Un produs secundar al globalizării și progresului tehnologic, acesta poate fi în esență definit ca dinamică a dependenței reciproce printre elementele care compun un sistem. Faptul că globalizarea și progresul tehnologic au avansat atât de mult în ultimele decenii a determinat unii experți să declare că lumea este acum „Hiperconectată” - o variantă de interdependență pe steroizi! Ce înseamnă această interdependență în practică? Pur și simplu lumea este „concatenată”: legată între ele. La începutul anilor 2010, Kishore Mahbubani, academician și fost diplomat din Singapore, a surprins această realitate cu o metaforă a bărcii: „Cei 7 miliarde de oameni care locuiesc pe planeta Pământ nu mai trăiesc în mai mult mai mult de o sută de bărci separate [țări]. În schimb, toți trăiesc în 193 de cabine separate pe aceeași barcă. ” În propriile sale cuvinte, aceasta este una dintre cele mai mari transformări care a avut loc vreodată. În 2020, a urmărit această metaforă mai departe în contextul pandemiei scriind: „Dacă noi, 7,5 miliarde de oameni suntem acum lipiți împreună de un virus care a infectat nava de croazieră, are sens să curățăm doar cabinele noastre personale în timp ce ignorăm coridoarele și puțurile de aer din exterior, prin care călătorește virusul? Răspunsul este clar: nu. Insa, asta am făcut. ... De vreme ce suntem acum la fel barca, umanitatea trebuie să aibă grijă de barca globală ca întreg”⁵.

O lume interdependentă este o lume sistemică cu o profundă conectivitate, în care toate riscurile se afectează reciproc printr-o rețea de interacțiuni complexe. În astfel de condiții, afirmația că riscul economic se va limita la sfera economică sau la riscul de mediu nu va avea repercusiuni asupra riscurilor altora de natura (economică, geopolitică și așa mai departe) nu mai este durabilă. Noi toți ne putem gândi la riscurile economice care se transformă în politice (cum ar fi creșterea bruscă a șomajului, ducând la tulburări sociale), sau a riscurilor tehnologice care se mută în cele sociale (cum ar fi problema

urmăririi pandemiei pe telefoanele mobile provocând o reacție socială). Atunci când este considerat izolat, riscurile individuale - indiferent dacă este economic, geopolitic, social sau de mediu - da impresia falsă ca pot fi cuprinse sau atenuate; în viața reală, conectivitatea sistemică arată că acesta este un construct artificial. Într-o lume interdependentă, riscurile le amplifică pe fiecare altele și, făcând acest lucru, au efecte în cascadă. Acesta este motivul pentru care izolarea nu poate rima cu interdependență și interconectare.

Graficul de mai jos, extras din Forumul Economic Mondial Raportul riscurilor globale 2020⁶ arată acest lucru.

Figure 1

Acesta ilustrează natura interconectată a riscurilor cu care ne confruntăm colectiv; fiecare risc individual se confundă întotdeauna cu cele din propria sa categorie macro dar și cu riscurile individuale din celelalte categorii macro (riscurile economice apar în albastru, geopolitice în portocaliu, societal în roșu, mediu în verde și tehnologic în violet). În acest

mod, fiecare risc individual oferă potențialul pentru a crea efecte de ricoșare provocând alte riscuri. Graficul clarifică, cum un risc de „boli infecțioase” este obligat să aibă un risc drept efect direct asupra „eșecului guvernantei globale”, „instabilității sociale”, „Șomaj”, „crize fiscale” și „migrație involuntară” (numiți doar câteva). Fiecare dintre acestea la rândul lor le va influența celelalte riscuri individuale, adică riscul individual din care provine lanțul de efecte a început (în acest caz particular „boli infecțioase”) ajunge să amplifice multe alte riscuri nu numai în sine categoria macro (riscuri sociale), dar și în celelalte patru macro categorii. Aceasta afișează fenomenul de contagiune de conectivitate sistemică. În următoarele subcapitole, explorăm ce ar putea presupune riscul pandemiei dintr-un mediu economic, social, perspectivă geopolitică, de mediu și tehnologică.

Interdependența are un efect conceptual important: ea invalidează „gândirea silozului”. De la confuzie și conectivitatea sistemică este ceea ce contează în cele din urmă, abordarea unei probleme sau evaluarea unei probleme sau a unui risc în mod izolat de celelalte este lipsit de sens și inutil. În trecut, această „gândire siloz” explica parțial de ce atât de mulți economiști nu au reușit să prezică criza creditului (în 2008) și de ce atât de puțini politologi au văzut Primăvara Arabă venind (în 2011). Astăzi, problema este aceeași cu pandemia. Epidemiologi, specialiști în sănătate publică, economiști, oamenii de științe sociale și toți ceilalți oameni de știință și specialiști care sunt în activitatea de a ajuta factorii de decizie să înțeleagă ce se află în față, este dificil (și uneori imposibil) să treci limitele propriei discipline. De aceea adresarea compromisuri complexe, cum ar fi conținerea progresiei pandemiei versus redeschiderea economiei, este atât de dificil. Majoritatea experților ajung să fie separați în câmpuri din ce în ce mai înguste. Prin urmare, le lipsește viziunea mărită necesară pentru a conecta numeroasele puncte diferite care oferă o imagine mai completă de care decidenții au nevoie disperată.

1.1.2. Viteza

Cele de mai sus indică ferm cu degetul spre progresul tehnologic și globalizarea ca fiind „vinovați” principali, responsabili de o mai mare interdependență. În plus, au creat o astfel de cultură imediată că nu este o exagerare să pretindem asta, în zilele lumii noastre, totul se mișcă mult mai repede decât înainte. Dacă doar un lucru trebuia să fie selectat pentru a explica această creștere uimitoare în viteza, ar fi, fără îndoială, internetul. Mai mult de jumătate (52%) din populația lumii este acum online, comparativ cu mai puțini peste 8% acum 20 de ani; în 2019, peste 1,5 miliarde de smartphone-uri - un simbol și un vector de viteză care ne permite să fim atinși oriunde și oricând - au fost vândute în întreaga lume. Internetul obiectelor (IoT) conectează acum 22 de miliarde de dispozitive în timp real, variind de la mașini la paturi de spital, rețele electrice și stații de pompe de apă, la cuptoare de bucătărie și sisteme de irigații agricole. Se așteaptă ca acest număr să ajungă la 50 miliarde sau mai mult în 2030. Alte explicații pentru creșterea vitezei indică Elementul „deficit”: pe măsură ce societățile se îmbogățesc, timpul devine mult mai valoros și, prin urmare, este perceput ca fiind tot mai mic. Aceasta poate explica studiile care arată că oamenii din orașele bogate merg întotdeauna mai repede decât în orașele sărace - nu au timp de pierdut! Nu contează care este explicația causală, sfârșitul tuturor acestor lucruri este clar: ca consumatori și producători, soți și părinți, lideri și adepți, cu toții suntem supuși unei constante, deși schimbarea e discontinuă și rapidă.

Putem vedea viteza peste tot; dacă este o criză, nemulțumire socială, evoluții tehnologice și adaptare, revoltă geopolitică, piețele financiare și, desigur, manifestarea de

boli infecțioase - totul funcționează acum în avans rapid. Ca rezultat, operăm într-o societate în timp real, cu sentimentul copleșitor că ritmul vieții crește mereu. Această nouă cultură, obsedată de viteză, este evidentă în toate aspectele vieții noastre, de la lanțuri de aprovizionare „just-in-time” la tranzacționare „de înaltă frecvență”, de la speed dating la fast-food. Este atât de omniprezent încât unii experții numesc acest nou fenomen „dictatura de urgență”. Aceasta poate lua într-adevăr forme extreme. Cercetări efectuate de oameni de știință la Microsoft arată, de exemplu, că a fi mai lent cu nu mai mult decât 250 de milisecunde (un sfert de secundă) este suficient pentru site-ul web pentru a pierde accesul la concurenții săi „mai rapizi”! Atotcuprinzătorul rezultat este că durata de valabilitate a unei politici, a unui produs sau a unei idei și ciclul de viață al unui factor de decizie sau al unui proiect, se contractă brusc și deseori este imprevizibil.

Nimic nu a ilustrat acest lucru în mod mai viu decât viteza vertiginoasă cu care COVID-19 a progresat în martie 2020. În mai puțin de o lună, de la vârtejul provocat de viteza uimitoare pe care pandemia a cuprins-o în cea mai mare parte a lumii, o eră cu totul nouă părea să apară. Se credea că începutul focarului a avut loc în China ceva mai devreme, dar progresia exponențială globală a pandemiei a luat mulți factori de decizie și o majoritate a publicului prin surprindere, deoarece în general găsim din punct de vedere cognitiv este greu să înțelegi semnificația creșterii exponențiale. Luați în considerare următorii termeni de „zile pentru dublare”: dacă pandemia crește cu 30% pe zi (așa cum a făcut COVID-19 pe la jumătatea lunii martie pentru unele dintre cele mai afectate țări), cazuri înregistrate (sau decese) se vor dubla în puțin mai mult de două zile. Dacă crește la 20%, va dura între patru și cinci zile; iar dacă crește la 10%, va dura doar mai mult de o săptămână. Exprimat diferit: la nivel global, COVID-19 a durat trei luni pentru a ajunge la 100.000 cazuri, 12 zile pentru a dubla până la 200.000 de cazuri, patru zile pentru a ajunge 300.000 de cazuri, apoi 400.000 și 500.000 de cazuri au fost ajuns în două zile fiecare. Aceste numere ne fac să ne învârtim - viteza extremă în acțiune! Creșterea exponențială este atât de descumpănitoare pentru noi funcții cognitive pe care le tratăm adesea ca o „miopie”⁷ exponențială, gândindu-se la ea ca la „foarte rapid”. Într-un experiment celebru realizat în 1975, doi psihologi au constatat că atunci când trebuie să prezicem o proces exponențial, îl subestimăm adesea cu un factor de 10^8 . Înțelegerea acestei dinamici de creștere și puterea exponențialelor clarifică de ce viteza este o astfel de problemă și de ce intervenția în viteza pentru a reduce rata de creștere este atât de crucială. Ernest Hemingway a înțeles acest lucru. În romanul său *Soarele răsare*, două personaje au următoarea conversație: „Cum ai ajuns falimentar?” a întrebat Bill., „În două moduri”, a spus Mike., „Treptat, apoi brusc.” Același lucru tinde să se întâmple și pentru schimbările sistemice mari și perturbarea în general: lucrurile tind să se schimbe treptat la început și apoi deodată. Așteptați același lucru pentru resetarea macro.

Nu numai că viteza ia forme extreme, dar poate și să genereze efecte perverse. „Nerăbdarea”, de exemplu, este una ale căror efecte pot fi observate în mod similar în comportamentul participanților la piețele financiare (cu noi cercetări sugerând că tranzacționarea impulsului, bazată pe viteză, conduce prețurile acțiunilor să se abată persistent de la valoarea lor fundamentală sau Preț „corect”) și în cel al alegătorilor la alegeri. Acesta din urmă o va face au o relevanță critică în era post-pandemică. Guvernele, după necesitate, își iau un timp pentru a lua decizii și a le pune în aplicare: sunt obligați să ia în considerare numeroase grupuri electorale diferite și interesele concurente, echilibrează preocupările interne cu cele externe considerente și aprobarea legislativă sigură, înainte de a pune în aplicare de a mișca mașina birocratică să ia toate aceste decizii. În schimb,

alegătorii se așteaptă la rezultate politice aproape imediate și îmbunătățiri, care, atunci când nu ajung suficient de repede, duc la dezamăgire aproape instantanee. Această problemă a asincronicității între două grupuri diferite (factorii de decizie politică și public) al cărui orizont de timp diferă atât de mult va fi acut și foarte dificil de gestionat în contextul pandemiei. Viteza șocului și (adâncimea) durerii pe care a provocat-o nu poate fi asociat cu o viteză egală din partea politicii.

Viteza a determinat, de asemenea, mulți observatori să stabilească o fals echivalență prin compararea gripei sezoniere cu COVID-19. Acest comparație, făcută din nou și din nou în primele luni ale anului pandemic, era înșelătoare și eronată din punct de vedere conceptual. Hai să luăm exemplul SUA pentru a înțelege ideea și de a înțelege mai bine rolul jucat de viteză în toate acestea. Potrivit centrelor pentru Controlul Bolilor (CDC), între 39 și 56 de milioane de americani a contractat gripa în timpul sezonului de iarnă 2019-2020, cu între 24.000 și 62.000 de decese⁹. Prin contrast și conform cu Universitatea Johns Hopkins, pe 24 iunie 2020, peste 2,3 milioane au fost diagnosticați cu COVID-19 și aproape 121.000 de oameni muriseră¹⁰. Dar comparația se oprește aici; este fără sens din două motive: 1) numerele de gripă corespund cu povara totală estimată a gripei, în timp ce cifrele COVID-19 sunt cazuri confirmate; și 2) cascadele gripale sezoniere în valuri „blânde” pe o perioadă de până la șase luni într-un model uniform în timp ce virusul COVID-19 se răspândește ca un tsunami într-un model hotspot (în o mână de orașe și regiuni în care se concentrează) și, astfel, poate copleși și bloca capacitățile de asistență medicală, monopolizarea spitalelor în detrimentul non-COVID-19 pacienți. Al doilea motiv - viteza cu care COVID-19 crește pandemic și bruschetă cu care se aglomerează - face diferența și face comparația cu gripă irelevantă. Viteza stă la baza primului și celui de-al doilea motiv: într-o mare majoritate a țărilor, viteza cu care progresul epidemiei a făcut imposibil să existe suficiente capacități de testare și apoi a copleșit multe sisteme naționale de sănătate echipate pentru a face față unei previzibile, recurente și mai degrabă lentă gripă sezonieră, dar nu cu o pandemie „super rapidă”.

O altă consecință importantă și de mare amploare a vitezei este că factorii de decizie au mai multe informații și mai multe analize ca niciodată, dar mai puțin timp pentru a decide. Pentru politicieni și lideri de afaceri, nevoia de a obține o perspectivă strategică se ciocnește tot mai frecvent cu presiunile de zi cu zi ale imediatei decizii, deosebit de evidente în contextul pandemiei și întărit de complexitate, așa cum vedem în secțiunea următoare.

1.1.3. Complexitate

În forma sa cea mai simplă posibilă, complexitatea poate fi definită ca ceea ce nu înțelegem sau ne este greu să înțelegem. Cât despre un un sistem complex, psihologul Herbert Simon l-a definit ca fiind „Una alcătuită dintr-un număr mare de părți care interacționează într-un mod nesimplu”¹¹. Sistemele complexe sunt adesea caracterizate prin o absență a legăturilor cauzale vizibile între elementele lor, care le face practic imposibil de prezis. Adânc în noi înșine, noi simț că cu cât este mai complex un sistem, cu atât este mai mare probabilitatea ca ceva să meargă prost și că un accident s-ar putea produce și se propagă o aberație.

Complexitatea poate fi aproximativ măsurată prin trei factori: „1) cantitatea de conținut informațional sau numărul de componente dintr-un sistem; 2) interconectarea - definită ca dinamică a receptivității reciproce - între aceste informații sau componente; și 3)

efectul neliniarității (neliniar elementele sunt deseori numite „puncte de vârf”). Non-liniaritatea este o cheie caracteristică a complexității, deoarece înseamnă că o schimbare într-o singură componenta unui sistem poate duce la o surpriză și efect disproporționat în altă parte.”¹² Din acest motiv modelele pandemice produc atât de des o gamă largă de rezultate: diferența de presupunere cu privire la doar o componentă a modelului poate afecta dramatic rezultatul final. Când cineva aude despre „lebede negre”, „necunoscute cunoscute” sau „efecte de fluture”, neliniaritatea funcționează; astfel nu vine nici o surpriză faptul că noi deseori asociem complexitatea lumii cu „surprize”, „turbulențe” și „incertitudini”. De exemplu, în 2008, câți „experți” au anticipat că valorile mobiliare garantate ipotecar originare din Statele Unite ar paraliza băncile din întreaga lume și în cele din urmă să aducă sistemul financiar global la un pas de prăbușire? Si în primele săptămâni din 2020, câți factori de decizie au prevăzut măsura în care o posibilă pandemie ar face ravagii asupra unora dintre cele mai sofisticate sisteme de sănătate din lume și ar putea să provoace daune atât de mari economiei globale?

O pandemie este un sistem adaptiv complex care cuprinde multe și diferite componente sau bucăți de informații (la fel de diverse ca biologie sau psihologie), al cărui comportament este influențat de acest lucru, variabile precum rolul companiilor, politicile economice, intervenție guvernamentală, politici medicale sau guvernare națională. Din acest motiv, poate și trebuie privit ca o „Rețea de locuit” care se adaptează condițiilor în schimbare - nu ceva pus în piatră, dar un sistem de interacțiuni în care ambele sunt complexe și adaptative. Este complex, deoarece reprezintă un „leagăn al pisicii” al interdependenței și interconectărilor din care aceste tulpini adaptive în sensul că „comportamentul” său este condus de interacțiuni între noduri (organizații, oameni, noi) care poate deveni confuz și „indisciplinat” în perioadele de stres (Ne vom adapta noi la normele de detenție? Oare majoritatea dintre noi - sau nu - respecta regulile? etc.). Managementul (izolare, în acest caz particular) al unui sistem adaptiv complex necesită colaborare continuă în timp real, dar în continuă schimbare înspre o gamă largă de discipline și între diferite domenii din aceste discipline. Doar pentru a oferi un exemplu larg și simplificat, confinarea pandemiei coronavirusului va necesita o rețea globală de supraveghere capabilă să identifice noi focare imediat ce apar, laboratoare din mai multe locații din jurul lumii care pot analiza rapid noi tulpini virale și se pot dezvolta tratamente eficiente, infrastructuri IT mari, astfel încât comunitățile să se poată pregăti și reacționa eficient, adecvat și coordonat, mecanisme politice pentru implementarea eficientă a deciziilor o singură dată și așa mai departe. Punctul important este acesta: este necesară o activitate separată pentru a aborda pandemia dar este insuficient dacă nu este luat în considerare împreună cu celelalte. Rezultă că acest sistem adaptiv complex este mai mare decât suma din părțile sale. Eficacitatea sa depinde de cât de bine funcționează ca un întreg și este la fel de puternic ca cea mai slabă verigă a sa.

Mulți experți au caracterizat greșit pandemia COVID-19 ca un eveniment de lebedă neagră pur și simplu pentru că prezintă toate caracteristicile unui sistem adaptiv complex. Dar în realitate este un eveniment de lebedă albă, ceva prezentat în mod explicit ca atare de Nassim Taleb în *The Black Swan* publicat în 2007: ceva care ar avea loc în cele din urmă cu o mare certitudine.¹³ Intr-adevar! De ani de zile, organizații internaționale precum Organizația Mondială a Sănătății (OMS), instituții precum World Economic Forum și Coaliția pentru inovații în pregătirea epidemiei (CEPI - lansat la reuniunea anuală 2017 din Davos) și persoane precum Bill Gates ne-au avertizat despre următorul risc de pandemie, specificând chiar că: 1) ar apărea într-un mod extrem loc populat unde dezvoltarea

economică îi obligă pe oameni și animale să trăiască împreună; 2) s-ar răspândi rapid și în tăcere prin exploatarea rețelelor de călătorie și comerț uman; și 3) ar ajunge la multiple țări prin împiedicarea izolării. După cum vom vedea în capitolele ce urmează, caracterizând în mod corespunzător pandemia și înțelegerea caracteristicilor sale sunt vitale, deoarece acestea au fost cele care au stat la baza în ceea ce privește pregătirea. Multe țări asiatice au reacționat rapid pentru că erau pregătiți logistic și din punct de vedere organizatoric (datorită SARS) și astfel au reușit să diminueze impactul pandemiei. În schimb, multe țări occidentale au fost nepregătite și au fost devastate de pandemie - nu este o coincidență că acestea sunt cele în care noțiunea falsă a evenimentului lebedei negre a circulat cel mai mult. Cu toate acestea, putem afirma cu încredere că pandemia (o probabilitate mare, consecințele evenimentului lebedei albe) va provoca multe lebede negre, evenimente prin efecte de ordinul doi, trei, patru și mai multe. Este greu, dacă nu imposibil, să prevedem ce s-ar putea întâmpla la sfârșitul anului lanțul atunci când efectele de ordine multiplă și cascadele lor rezultate consecințele au avut loc după creșteri ale șomajului, companiile se prăbușesc și unele țări se clatină în prag de colaps. Niciunul dintre acestea nu este imprevizibil în sine, dar este înclinația lor de a crea furtuni perfecte atunci când acestea se confundă cu altele riscuri care ne vor lua prin surprindere. Pe scurt, pandemia nu este un eveniment de lebedă neagră, dar unele dintre consecințele sale vor fi.

Punctul fundamental aici este acesta: complexitatea creează limite pentru cunoașterea și înțelegerea noastră despre lucruri; ar putea fi astfel că complexitatea crescândă de azi copleșește literalmente capacitățile a politicienilor în special - și a factorilor de decizie în general - să ia decizii bine informate. Un fizician teoretic a întors seful de stat (președintele Armen Sarkissian al Armeniei) și a subliniat acest lucru când a inventat expresia „politică cuantică”, subliniind cum lumea clasică a fizicii post-newtoniene - liniară, previzibilă și într-o oarecare măsură chiar determinist - cedase locul către lumea cuantică: foarte interconectată și incertă, incredibil de complexă și, de asemenea, în schimbare în funcție de poziția observatorului. Această expresie amintește de fizica cuantică, care explică cum funcționează totul și este „cea mai bună descriere a noastră cu natura particulelor care alcătuiesc materia și forțe cu care interacționează.”¹⁴ Pandemia COVID-19 a dezvăluit această lume cuantică.

1.2. Resetare economică

1.2.1. Economia COVID-19

Economia noastră contemporană diferă radical de cea a secolelor anterioare. Comparativ cu trecutul, este infinit mai mult interconectată, complexă și complicată. Se caracterizează printr-un populație mondială care a crescut exponențial, cu avioane care conectează orice punct de oriunde la altul altundeva în doar un câteva ore, rezultând mai mult de un miliard de oameni care traversează granița în fiecare an, de către oameni care invadează natura și habitatele din fauna sălbatică, de către megalopolisuri omniprezente, întinse, care găzduiesc milioane de oameni care trăiesc obraz langa obraz (adesea fără salubritate și îngrijire medicală).

Măsurat în raport cu peisajul de acum doar câteva decenii, să nu mai vorbim de secole în urmă, economia de astăzi este pur și simplu de nerecunoscut. Cu toate acestea, unele dintre cele lecții economice care trebuie culese din pandemiile istorice sunt încă valabile astăzi pentru a ajuta la înțelegerea a ceea ce ne așteaptă. Economia globală în catastrofa cu care ne confruntăm acum este cea mai profund înregistrată din 1945; din punct de vedere al vitezei sale, este de neegalat în istorie. Deși nu rivalizează cu calamitățile și cu disperarea economică absolută pe care societățile au îndurat-o în trecut, există unele caracteristici grăitoare care sunt obsedant de similare. La începutul lui 1665, pe parcursul a 18 luni, a avut loc ultima ciumă bubonică care a eradicat un sfert din populația londoneză, a scris Daniel Defoe în *A Journal of the Plague Year*¹⁵ (publicat în 1722): „Toate meseriile fiind oprite, angajarea a încetat: munca și, prin urmare, pâinea celor săraci a fost tăiată; și la început într-adevăr strigătele săracilor erau foarte lamentabili să se audă ... mii dintre ei au stat la Londra până când nimic altceva decât disperarea i-a îndepărtat, moartea i-a depășit pe drum și nu au servit pentru nimic mai bun decât mesagerii morții”. Cartea lui Defoe este plină de anecdote care rezonază cu situația de astăzi, spunându-ne cum erau bogații evadând din țară, „luând moartea cu ei” și observând modul în care săracii erau mult mai expuși focarului sau descriind modul în care „șarlacii și băncile” vindeau curse false.¹⁶

Ceea ce arată din nou și din nou istoria epidemiilor anterioare este modul în care pandemiile exploatează rutele comerciale și ciocnirea care există între interesele sănătății publice și cele ale economiei (ceva care constituie o „aberație” economică așa cum vom dori noi, vezi în doar câteva pagini). În calitate de istoric Simon Schama descrie:

În mijlocul calamității, economia a fost întotdeauna la bătaie cu interesele sănătății publice. Chiar dacă, până când a existat o înțelegere a bolilor transmise de germeni, ciuma a fost în mare parte atribuită „aerului murdar” și vaporilor nocivi se spune că provine din mlaștini stagnante sau poluate, a existat totuși un sentiment că arterele foarte comerciale care au generat prosperitate au fost acum transformate în vectori de otrăvă. Dar când au fost propuse sau impuse carantine (...), Cei care au pierdut cel mai mult, negustori și într-e acestia unii plasează meșteșugari și muncitori, de la oprirea piețelor, târgurilor și comerț, rezistența a fost dură. Trebuie să moară economia astfel încât să poată fi înviată cu o sănătate robustă? Da, au spus gardienii sănătății publice, care au devenit parte din viața orașului în Europa începând cu secolul al XV-lea.¹⁷

Istoria arată că epidemiile au fost marea resetare a economiei și țesutul social al țărilor. De ce ar trebui să fie altfel cu COVID-19? O lucrare fundamentală asupra economiei pe termen lung privind consecințele pandemiilor majore de-a lungul istoriei arată că efectele macroeconomice semnificative pot persista 40 de ani, atâta timp cât, rate reale de rentabilitate sunt substanțial deprimante.¹⁸ Aceasta este în contrast cu războaiele care au efectul opus: distrug capitalul în timp ce pandemiile nu - războaiele declanșează rate ale dobânzii reale mai mari, implicând o activitate economică mai mare, în timp ce pandemiile se declanșează rate reale mai mici, implicând o activitate economică lentă. În plus, consumatorii tind să reacționeze la șoc prin creșterea economiilor, fie din cauza unor noi preocupări de precauție, fie pur și simplu înlocuiesc bogăția pierdută în timpul epidemiei. Din partea muncii, vor exista câștiguri în detrimentul capitalului, deoarece salariile reale tind să se ridice după pandemii. Încă de la Moartea Neagră care a devastat Europa din 1347 până în 1351 (iar aceasta a suprimat 40% din Populația Europei în doar câțiva ani), muncitorii au descoperit pentru prima dată în viața lor în care parte se afla puterea de a

schimba lucrurile cu mainile lor. Abia la un an de la dispariția epidemiei, industria textilă a cerut muncitorii din Saint-Omer (un mic oraș din nordul Franței) și a primit creșteri salariale succesive. Doi ani mai târziu, multe bresle ale muncitorilor au negociat ore mai scurte și salarii mai mari, uneori cu până la o treime mai mult decât nivelul lor de dinainte de ciumă. Exemple similare, dar mai puțin extreme de alte pandemii indică aceeași concluzie: câștigul forței de muncă în putere în detrimentul capitalului. În prezent, acest fenomen poate fi exacerbă de îmbătrânirea multor populații din întreaga lume (Africa și India sunt excepții notabile), dar un astfel de scenariu riscă să fie astăzi modificat radical de ascensiunea automatizării, o problemă la care noi vom reveni în secțiunea 1.6. Spre deosebire de pandemiile anterioare, este departe de a fi sigur că criza COVID-19 va înclina balanța în favoarea muncii și împotriva capitalului. Din motive politice și sociale ar putea, dar tehnologia schimbă mixul.

1.2.1.1. Incertitudine

Gradul ridicat de incertitudine continuă în jurul COVID-19 și face incredibil de dificilă evaluarea precisă a riscului pe care îl prezintă. La fel cu toate riscurile noi care sunt agenți ai fricii, acest lucru creează multă anxietate socială care afectează comportamentul economic. Un copleșitor consens a apărut în cadrul comunității științifice globale că Jin Qi (unul dintre oamenii de știință din China) a avut-o chiar atunci când el a declarat în aprilie 2020: „Este foarte probabil ca aceasta să fie o epidemie care să coexiste cu oamenii mult timp, să devină sezonieră și să fie susținută în corpurile umane.”¹⁹

De când a început pandemia, am fost bombardați zilnic, cu un flux neîncetat de date, dar, în iunie 2020, aproximativ la jumătate de an de la începutul focarului, cunoștințele noastre sunt încă foarte neuniforme și, ca urmare, încă nu știm cu exactitate cât periculos este COVID-19. În ciuda potopului de lucrări științifice publicat pe coronavirus, rata de fatalitate a infecției sale (adică numărul de cazuri COVID-19, măsurate sau nu, care duc la deces) rămâne un subiect de dezbatere (în jur de 0,4% -0,5% și posibil până la 1%). Raportul dintre cazurile nedetectate și cele confirmate, rata de transmisii de la indivizi asimptomatici, efectul de sezonabilitate, durata perioadei de incubație, rate infecției naționale - progresul în ceea ce privește înțelegerea fiecăruia dintre acestea este făcută, dar ele și multe alte elemente rămân „cunoscute necunoscute” în mare măsură. Pentru factorii de decizie și oficiali publici, acest nivel predominant de incertitudine face foarte dificilă de conceput strategia corectă de sănătate publică concomitant cu strategia economică.

Acest lucru nu ar trebui să fie o surpriză. Anne Rimoin, profesor de epidemiologie la UCLA, mărturisește: „*Acesta este un virus nou, nou pentru umanitate și nimeni nu știe ce se va întâmpla.*”²⁰ Astfel circumstanțele necesită o doză bună de umilință pentru că, în cuvintele lui Peter Piot (unul dintre cei mai importanți virologi ai lumii): „*Cu cât aflăm mai multe despre coronavirus, cu atât mai multe întrebări ne ridică.*”²¹ COVID-19 este un maestru al deghizării care se manifestă cu simptome proteice care confundă medicul comunitatii. Este în primul rând o boală respiratorie, dar, pentru un mic număr, dar considerabil de pacienți, simptomele variază de la inflamație cardiacă și probleme digestive la infecția renală, cheaguri de sânge și meningită. În plus, mulți oameni care se recuperează rămân cu probleme cronice la rinichi și inimă, precum și efecte neurologice de durată.

În fața incertitudinii, are sens să recurgeți la scenarii pentru a înțelege mai bine ceea ce ne așteaptă. Cu pandemia, este bineînțeles posibil ca o gamă largă de rezultate potențiale

sa se intample, sub rezerva unor evenimente neprevăzute și întâmplări aleatorii, dar se remarcă trei scenarii plauzibile. Fiecare poate ajuta la a delimita contururile a ceea ce ar putea fi în următorii doi ani.

Aceste trei scenarii²² plauzibile se bazează pe presupunerea nucleu că pandemia ar putea continua să ne afecteze până în 2022; astfel ne pot ajuta să reflectăm la ceea ce ne așteaptă. În primul scenariu, valul inițial care a început în martie 2020 este urmat de o serie de valuri mai mici care apar până la mijlocul anului 2020 și apoi pe o perioadă de unu până la doi ani, diminuând treptat în 2021, cum ar fi „Dealuri și văi”. Apariția și amplitudinea acestor dealuri și văi variază geografic și depind de măsuri specifice de atenuare care sunt puse în aplicare.

În al doilea scenariu, primul val este urmat de un val mai mare care ia locul în al treilea sau al patrulea trimestru al anului 2020 și unul sau mai multe valuri ulterioare mai mici în 2021 (ca în perioada 1918-1919 în pandemia de gripă spaniolă). Acest scenariu necesită reimplementarea măsurilor de atenuare în jurul celui de-al patrulea trimestru din 2020 pentru a conține răspândirea infecției și pentru a preveni ca sistemele de sănătate să fie copleșite. În al treilea scenariu, nevăzut cu pandemii de gripă din trecut, dar posibil pentru COVID-19, o „topire lentă” a transmisiei în curs și a apariției cazurilor, urmează primul val din 2020, dar fără un model clar de val, doar cu urcușuri și coborâșuri mai mici. Ca și pentru celălalt scenariu, acest model variază geografic și este la un anumit nivel determinată măsura de natura măsurilor de atenuare anterioare implementate în fiecare țară sau regiune anume. Cazuri de infecții și decese continuă să apară, dar nu necesită restabilirea măsurilor de atenuare.

Un număr mare de oameni de știință par să fie de acord cu cadrul oferit de aceste trei scenarii. Oricare dintre cele trei urmează pandemia, toate înseamnă, după cum afirmă în mod explicit autorii, că factorii de decizie politică trebuie să fie pregătiți să se ocupe de „cel puțin de 18 până la 24 de luni de activitate semnificativă COVID-19, cu puncte fierbinți apărând periodic în diverse zone geografice”. După cum vom susține în continuare că nu poate avea loc o redresare economică deplină până când virusul nu este învins sau depasit.

1.2.1.2. Eroarea economică a sacrificării câtorva trăiește pentru a salva creșterea

De-a lungul pandemiei, a existat o dezbatere perenă despre „salvarea de vieți versus salvarea economiei” - vieți versus mijloace de trai. Acesta este un compromis fals. Din punct de vedere economic, mitul nevoii de a alege între sănătatea publică și un hit to Creșterea PIB-ului poate fi ușor demisă. Lăsând deoparte (nu ne semnificativ) problemă etică dacă sacrificarea unor vieți pentru economisirea economiei este o propunere darwiniană socială (sau nu), decizia de a nu salva vieți nu va îmbunătăți bunăstarea economică. motivele sunt duble:

1. În ceea ce privește oferta, dacă slăbiți prematur diferitele restricții și regulile distanțării sociale au ca rezultat o accelerare a infecției (ceea ce cred toți oamenii de știință), ar deveni mai mulți angajați infectați și mai multe companii ar înceta să funcționeze. După debutul pandemiei în 2020, valabilitatea acesteia a fost dovedit în mai multe rânduri. Au sunat din fabrici care trebuiau să înceteze să funcționeze pentru că prea multi muncitorii se îmbolnăviseră (în primul rând cazul muncii medii care au forțat apropierea fizică între

muncitori, ca în instalațiile de procesare a cărnii) la navele navale blocate pentru că fuseseră prea mulți membri ai echipajului infectati, împiedicând astfel funcționarea navei în mod normal. Un factor suplimentar care afectează negativ oferta de muncă este că, în întreaga lume, au existat cazuri repetate de lucrători care refuzau să se întoarcă la muncă teama de a nu fi infectat. În multe companii mari, angajații care s-au simțit vulnerabili la boală au generat un val de activism, inclusiv opriri de lucru.

2. În ceea ce privește cererea, argumentul se reduce la cel mai de bază, și totuși fundamental, determinant al economiei activității: sentimente. Deoarece sentimentele consumatorilor sunt ceea ce conduce cu adevărat economiile, o revenire la orice fel de „Normal” se va întâmpla numai când și nu înainte de a se recastiga încrederea. Percepțiile indivizilor asupra siguranței determină consumatorul și deciziile de afaceri, ceea ce înseamnă că este susținută îmbunătățirea economică ce este condiționată de două lucruri: încredere că pandemia se află în spatele nostru - fără de care oamenii nu vor consuma și nu vor investi - și dovada că virusul este învins la nivel global - fără de care oamenii nu vor fi capabil să se simtă în siguranță mai întâi local și ulterior mai departe.

Concluzia logică a acestor două puncte este următoarea: guvernele trebuie să facă tot ce trebuie și să cheltuiască orice cost în interesele sănătății noastre și bogăția noastră colectivă pentru economie o să-și revină durabil. În calitate de economist și de specialist în sănătate publică a spus: „*Numai salvarea vieților va salva mijloacele de trai*”²³, făcând, este clar, ca numai măsurile politice care plasează sănătatea oamenilor în centrul lor va permite o redresare economică, adăugând: „Dacă guvernele nu reușesc să salveze vieți, oamenii care se tem de virus nu isi vor relua cumpărăturile, călătoriile, etc. Acest lucru va împiedica redresarea economică, blocarea sau deblocarea.

Numai datele viitoare și analiza ulterioară vor furniza dovadă incontestabilă că compromisul dintre sănătate și economie nu există. Acestea fiind spuse, unele date din SUA colectate în fazele timpurii de redeschidere în unele state au arătat o scădere cheltuielilor și muncii chiar înainte de blocare²⁴. Odată oameni au început să-și facă griji cu privire la pandemie, au început efectiv „Închiderea” economiei, chiar înainte ca guvernul să le ceara oficial să facă acest lucru. Un fenomen similar a avut loc după ce unele state americane au decis să redeschidă (parțial): consumul a rămas redus. Acest lucru demonstrează ideea că viața economică nu poate fi activată prin fiat, dar ilustrează și situația dificilă pe care au experimentat-o majoritatea factorilor de decizie atunci când au vrut să decidă dacă se redeschide sau nu. Economia și societatea deteriorarea unui blocaj este evident pentru toată lumea, în timp ce succesul în ceea ce privește limitarea focarului și prevenirea deceselor - o condiție prealabilă pentru o deschidere cu succes - este mai mult sau mai puțin invizibil. Nu există o sărbătoare publică atunci când un caz de coronavirus sau moartea este evitat, ceea ce duce la politica paradoxul de sănătate publică că „*atunci când o faci bine, nu se întâmplă nimic*”. De-aceia întârzierea blocării sau deschiderea prea devreme a fost întotdeauna o astfel de tentație puternică de politică. Cu toate acestea, au existat mai multe studii care au arătat cum o astfel de ispită avea un risc considerabil. Doi, în special, ajungând la concluzii similare cu diferite metodologii, au modelat ceea ce s-ar fi putut întâmpla fără carantină. Potrivit unuia studii realizat de Imperial College Londra, blocaje riguroase la scară largă impuse în martie 2020 au evitat 3,1 milioane de decese în 11 țări europene (inclusiv în Marea Britanie, Spania, Italia, Franța și Germania)²⁵. Celălalt, condus de Universitatea din California, Berkeley, a ajuns la concluzia că 530 de milioane din totalul infecțiilor, corespunzătoare a 62 de milioane de cazuri confirmate, au fost evitate în șase țări (China, Coreea de Sud, Italia, Iran, Franța și SUA) prin măsurile de izolare luate

local²⁶. Concluzia simplă: țările afectate au înregistrat cazuri COVID-19 care, la vârf, au fost aproximativ duble la fiecare două zile, guvernele nu aveau nici o alternativă rezonabilă, doar să impună blocaje riguroase. Altfel înseamnă a ignora puterea creșterii exponențiale și provocare de daune considerabile pe care le poate provoca o pandemie. Având în vedere viteza extrema a progresiei COVID-19, sincronizarea și forța intervenției erau esențiale.

1.2.2. Creșterea și ocuparea forței de muncă

Înainte de martie 2020, economia mondială nu avusese niciodată o oprire atât de bruscă și brutală; niciodată nu a mai avut cineva în viață un colaps economic cunoscut atât de dramatic și drastic atât în natura cât și în ritmul acesteia.

Șocul pe care pandemia l-a provocat economiei globale a fost mai severă și a avut loc mult mai repede decât orice altceva din istoria economică înregistrată. Chiar și în Marea Depresie la începutul anilor 1930 și Criza Financiară Globală din 2008, a durat câțiva ani până când PIB-ul s-a contractat cu 10% sau mai mult și pentru ca șomajul să crească peste 10%. În pandemie, rezultate macroeconomice de tip dezastru - în special explozarea nivelurilor șomajului și scăderea creșterii PIB s-a întâmplat în martie 2020 în decurs de doar trei săptămâni. COVID-19 a provocat o criză atât a ofertei cât și a cererii care a dus la cea mai profundă scufundare înregistrată pentru economia globală de peste 100 de ani. După cum a avertizat economistul Kenneth Rogoff: *„Totul depinde de cât durează, dar dacă aceasta durează mult timp, va fi cu siguranță mama tuturor crizelor financiare”*²⁷.

Lungimea și acuitatea recesiunii ulterioare afectează creșterea și ocuparea forței de muncă și depind de trei lucruri: 1) durata și severitatea focarului; 2) succesul fiecărei țări la conținerea pandemiei și atenuarea efectelor acesteia; și 3) coeziunea fiecărei societăți în tratarea post-internării măsurile și diversele strategii de deschidere. La momentul scrierii (sfârșitul lunii iunie 2020), toate cele trei aspecte rămân necunoscute. Se produc valuri de focare reînnoite (mari și mici), succesul țărilor în limitarea focarului poate dura sau să fie inversată brusc de noi valuri, iar coeziunea societăților poate fi provocată de durerea economică și socială reînnoită.

1.2.2.1. Creștere economică

În diferite momente între februarie și mai 2020, într-un moment în care au încercat să închidă pandemia, guvernele din întreaga lume au luat o hotărâre deliberată de a închide o mare parte din economiile lumii. Acest curs fără precedent al evenimentelor a adus o schimbare fundamentală a modului în care funcționează economia mondială, marcat de o revenire bruscă și nesolicitată la o formă de relativă autarhie, fiecare națiune încercând să se îndrepte spre anumite forme de autosuficiență și o reducere a producției naționale și globale. Impactul acestor decizii părea cu atât mai dramatic cu cât au vizat în primul rând industriile de servicii, un sector în mod tradițional mai imun decât alte industrii (cum ar fi construcțiile sau producția) la oscilațiile ciclice ale creșterii economice. În consecință, sectorul serviciilor care reprezintă de departe cea mai mare componentă a activității economice în orice economie dezvoltată (aproximativ 70% din PIB și mai mult de 80% din ocuparea forței de muncă în SUA) a fost lovit cel mai greu de pandemie. A suferit alte caracteristici distinctive: contrar producției sau agriculturii, veniturile pierdute din servicii au dispărut pentru totdeauna. Nu pot fi amânate deoarece companiile de servicii nu dețin stocuri sau materii prime pe stoc.

La câteva luni de la pandemie, pare chiar o aparentă revenire la „business as usual” pentru majoritatea serviciilor companiilor ceea ce este de neconceput atâta timp cât COVID-19 rămâne o amenințare pentru sănătatea noastră. La rândul său, acest lucru sugerează o revenire completă la „Normal” nu poate fi avut în vedere înainte ca un vaccin să fie disponibil. Când ar putea fi asta? Potrivit majorității experților, este puțin probabil să fie înainte de primul trimestru al anului 2021 cel mai devreme. La jumătatea lunii iunie 2020, deja erau în curs peste 135 de procese, care se desfășurau într-un ritm remarcabil având în vedere că în trecut ar putea dura până la 10 ani pentru a dezvolta un vaccin (cinci în cazul Ebola), deci rațiunea nu este știința, ci producția. Producând miliarde de doze constituie adevărata provocare care va necesita o masivă extindere și diversificare a capacității existente.

Următorul obstacol este provocarea politică de a vaccina suficienți oameni la nivel mondial (suntem, colectiv, la fel de puternici ca cea mai slabă verigă) cu o înaltă rată de conformitate suficientă, în ciuda creșterii anti-vaccinistilor. Pe parcursul următoarelor luni, economia nu va funcționa la capacitate maximă: un fenomen dependent de țară numit 80% economie. Companii din sectoare la fel de variate precum călătoriile, ospitalitatea, comerțul cu amănuntul sau sporturile și evenimentele se vor confrunța cu următorul triplu: 1) mai puțini clienți (care vor răspunde la incertitudine devenind mai atenți la risc); 2) cei care consumă vor cheltui mai puțin pe medie (din cauza economiilor de precauție); și 3) costurile de tranzacție vor fi mai mari (deservirea unui client va costa mai mult datorită măsurilor de distanțare fizică și salubritate).

Luând în considerare critica serviciilor pentru creșterea PIB (cu cât țara este mai bogată, cu atât este mai mare importanța serviciilor pentru creștere), această nouă realitate a unei economii de 80% pune întrebarea dacă posibilele închideri succesive ale activității în cadrul sectorului serviciilor va avea efecte durabile asupra economiei în general prin falimente și pierderi de locuri de muncă, care la rândul lor pune întrebarea este dacă aceste posibile efecte de durată ar putea să fie urmate de o prăbușire a cererii pe măsură ce oamenii își pierd veniturile și încrederea lor în viitor. Un astfel de scenariu va fi duce inevitabil la o prăbușire a investițiilor în rândul afacerilor și a creșterii economiilor de precauție în rândul consumatorilor, cu pierderi în întreaga economie globală prin fuga de capital, rapidă și o mișcare nesigură a unor sume mari de bani dintr-o țară, care tinde să exacerbeze crizele economice. Potrivit OECD, impactul anual imediat al economiei, fiind „oprită” ar putea reprezenta o reducere a PIB-ului în țările G7 între 20% și 30%.²⁸ Dar din nou, estimarea asta depinde de durata și severitatea focarului în fiecare țară: cu cât durează blocările mai lungi, cu atât este mai mare structura daunelor pe care le provoacă lăsând cicatrici permanente în economie prin pierderi de locuri de muncă, falimente și cheltuieli de capital anulate. De regulă, în fiecare lună, dacă cele mai mari părți dintr-o economie rămân închise, creșterea anuală ar putea scădea cu încă 2 puncte procentuale. Dar, după cum ne-am așteptat, relația între durata măsurilor restrictive și cea a impactului corespunzător asupra PIB-ului nu este linear

Centrul olandez al biroului de planificare a constatat ca fiecare lună suplimentară de izolare are ca rezultat o deteriorare mai mare, neproportională a activității economiei. Conform modelului, o lună întregă de „hibernare” economică ar duce la o pierdere de 1,2% a creșterii economiei olandeze în 2020, în timp ce trei luni ar cauza o pierdere de 5%²⁹.

Pentru regiunile și țările care au ieșit deja din blocaje, este prea devreme pentru a spune cum va evolua creșterea PIB-ului. La sfârșitul lunii iunie 2020, unele date în formă de V (cum ar fi zona euro Achiziționarea de indici de fabricație - PMI) și un pic anecdotic dovezile au generat o narațiune de revenire mai puternică decât se aștepta, dar nu ar trebui să ne lăsăm dusi de val din două motive:

1. Îmbunătățirea semnificativă a PMI în zona euro și SUA nu înseamnă că aceste economii au trecut colțul. Pur și simplu indică faptul că activitatea de afaceri s-a îmbunătățit comparativ cu lunile anterioare, ceea ce este firesc deoarece o reluarea semnificativă în activitate ar trebui să urmeze perioada de inactivitate cauzată de blocaje riguroase.

2. În ceea ce privește creșterea viitoare, unul dintre cei mai semnificativi indicatorii de urmărit reprezintă rata de economisire. În aprilie (desigur în timpul blocării), rata de economii personale din SUA a urcat la 33% în timp ce, în zona euro, pe gospodărie, rata de economii (calculată diferit față de cea personală din SUA rata de economii) a crescut la 19%. Amândoi vor scădea semnificativ pe măsură ce economiile se redeschid, dar probabil nu sunt suficient împiedicate aceste rate să rămână la valori istorice ridicate. În „Actualizarea perspectivelor economice mondiale” publicată în iunie 2020, Fondul Monetar Internațional (FMI) a avertizat despre „o criză ca niciuna alta ”și o „redresare nesigură”³⁰. Comparat cu aprilie, s-au revizuit în jos proiecțiile pentru creșterea globală, anticipând PIB-ul global la -4,9% în 2020, aproape două procente puncte sub estimarea sa anterioară.

1.2.2.2. Ocuparea forței de muncă

Pandemia confruntă economia cu o criză de proporții gigantice pe piața muncii. Devastarea este astfel și așa brusca încât să-i lase aproape chiar pe cei mai experimentați factori de decizie politică fără cuvinte (și mai rău, aproape de „fără politici”). În mărturie în fața Comitetului bancar al Senatului SUA din 19 mai, Președintele Sistemului Rezervei Federale - Jerome "Jay" Powell - a mărturisit: „Această scădere precipitată a activității economice a provocat un nivel de durere greu de surprins în cuvinte, așa cum sunt viețile răsturnate pe fondul unei mari incertitudini cu privire la viitor.”³¹ În doar două luni, martie și aprilie 2020, mai mult de 36 de milioane Americanii și-au pierdut locurile de muncă, inversând 10 ani de câștiguri de locuri de muncă. În SUA, ca în altă parte, concedieri temporare cauzate de blocările inițiale pot deveni permanente, provocând dureri sociale intense (că numai rețelele de protecție socială robuste pot atenua) și profunde daune structurale asupra economiilor țărilor. Nivelul șomajului global va depinde în cele din urmă de adâncimea prăbușirii activității economice, dar plutind în jurul sau depășind nivelurile de două cifre din întreaga lume. În Statele Unite ale Americii, un vestitor al dificultăților care vin din viitor, se estimează că rata oficială a șomajului ar putea atinge un vârf de 25% în 2020 - un nivel echivalent cu cel al Marii Depresii - acela ar fi și mai mare dacă s-ar lua șomajul ascuns (cum ar fi lucrătorii care nu sunt incluși în statistici oficiale pentru că sunt atât de descurajați încât au abandonat forța de muncă și au încetat să mai caute un loc de muncă sau lucrători cu fracțiune de normă care caută un loc de muncă cu normă întreagă). Situația angajaților din serviciu industrial va fi deosebit de cumplită. Cel al lucrătorilor neficiali angajați va fi și mai rău.

În ceea ce privește creșterea PIB - ul, magnitudinea și severitatea, situația șomajului este dependentă de țară. Fiecare națiune o va face să fie afectata diferit, în funcție de

structura sa economică și natura contractului său social, dar SUA și Europa oferă două modele radical diferite de abordare a problemei factorilor de decizie politică și a ceea ce ne așteaptă. Din iunie 2020, creșterea ratei șomajului în SUA (la doar 3,5% înainte de pandemie) era mult mai mare decât oriunde altundeva. În aprilie 2020, rata șomajului din SUA a crescut cu 11,2 puncte procentuale comparativ cu februarie, în timp ce, în aceeași perioadă în Germania, a crescut cu mai puțin de un punct procentual. Două motive explică acesta diferență izbitoare: 1) piața forței de muncă din SUA care are o cultură a „angajării și concedierii”, acest lucru nu există și este adesea interzis prin lege în Europa; și 2) chiar de la debutul crizei, Europa a pus în aplicare măsuri fiscale destinate susținerii ocupării forței de muncă.

În SUA, sprijinul guvernului de până acum (iunie 2020) a fost mai mare decât în Europa, dar de o natură fundamental diferită. Aceasta oferă sprijin pentru venituri celor care și - au pierdut locul de muncă, împreună cu rezultatul ocazional că persoanele respective sunt mai bine decât în locurile lor de muncă cu normă întreagă înainte de criză. În schimb, în Europa guvernele au decis să sprijine în mod direct acele afaceri care a menținut în mod formal lucrătorii „angajați” în locurile lor de muncă inițiale, chiar și atunci când nu mai lucrau cu normă întreagă sau nu lucrau deloc.

În Germania, schema de lucru pe termen scurt (numită Kurzarbeit - un model emulat în altă parte) a înlocuit până la 60% din câștiguri pentru 10 milioane de angajați care altfel și-ar fi pierdut locul de muncă, în timp ce în Franța o schemă similară a compensat numărul de lucrători, oferindu-le până la 80% din numărul acestora salariul anterior. Multe alte țări europene au venit cu soluții similare, fără de care disponibilizările și concedierile ar fi fost mult mai consecvente. Pe aceasta piața a muncii, măsurile de sprijin sunt însoțite de alte măsuri de urgență guvernamentale, precum cele care oferă firmelor insolabile posibilitatea de a câștiga timp. În multe țări europene, dacă firmele pot să demonstreze că problemele lor de lichiditate au fost cauzate de pandemie, nu vor trebui să depună faliment până mai târziu (posibil până la Martie 2021 în unele țări). Acest lucru are un sens eminent dacă recuperarea are loc, dar s-ar putea ca această politică doar sa amânâne problema. La nivel global, o recuperare completă a pieței muncii ar putea dura decenii și, în Europa, ca în altă parte, frica falimentelor în masă urmate de șomajul mare în masă.

În următoarele luni, situația șomajului este obligată sa se deterioreze în continuare din simplul motiv că nu se poate îmbunătăți semnificativ până când începe o redresare economică durabilă. Aceasta nu se va întâmpla înainte de găsirea unui vaccin sau a unui tratament, adică că mulți oameni vor fi dublu îngrijorați - de pierderea locului de muncă și despre a nu găsi altul dacă îl pierde (ceea ce va conduce la o creștere accentuată a ratelor de economii). Intr-un usor mai indepartat timp (de la câteva luni la câțiva ani), două categorii de oameni se va confrunta cu o situație de muncă deosebit de sumbră: tinerii intrând pentru prima dată pe o piață a muncii devastată de pandemie și lucrătorii susceptibili de a fi înlocuiți cu roboți. Acestea sunt probleme fundamentale la intersecția economiei, societății și tehnologiei cu implicații definitorii pentru viitorul muncii. Automatizarea, în special, va fi o sursă de îngrijorare acută, caz economic că tehnologia exercită întotdeauna o economie pozitivă efectul pe termen lung este bine cunoscut. Substanța argumentul merge așa: automatizarea este perturbatoare, dar se îmbunătățește productivitatea și crește bogăția, ceea ce la rândul său duce la o creștere a cereri de bunuri și servicii și, astfel, la noi tipuri

de locuri de muncă pt a satisface acele cerințe. Acest lucru este corect, dar ce se întâmplă între “acum” și pe termen lung?

După toate probabilitățile, recesiunea indusă de pandemie va declanșa o creștere bruscă a substituției forței de muncă, ceea ce înseamnă că munca fizică va fi înlocuită de roboți și mașini „inteligente”, care la rândul lor vor provoca schimbări durabile și structurale pe piața muncii. În capitolul tehnologie, analizăm mai detaliat impactul pe care îl are pandemia și automatizarea, dar există deja suficiente dovezi că aceasta accelerează ritmul transformării. Sectorul call center simbolizează această situație.

În era pre-pandemică, noua inteligență artificială (AI) bazată pe tehnologiile noi au fost introduse treptat pentru a automatiza unele sarcini îndeplinite de angajații umani. COVID-19 criza și măsurile sale însoțitoare de distanțare socială a accelerat brusc acest proces de inovație și Schimbare tehnologica. Chatbots, care folosesc adesea aceeași recunoaștere vocală, tehnologia din spatele Alexa Amazon și alte programe software care pot înlocui sarcinile îndeplinite în mod normal de angajații umani, sunt introduse rapid. Aceste inovații provocate de necesitate (adică măsuri sanitare) va duce în curând la sute de mii și potențial milioane de pierderi de locuri de muncă.

Deoarece consumatorii pot prefera serviciile automatizate, interacțiuni față în față pentru un timp care urmează, ceea ce se întâmplă în prezent cu centrele de apeluri, vor apărea inevitabil și în alte sectoare. Prin urmare, „anxietatea automatizării” este stabilită pentru o renaștere,³² pe care recesiunea economică se va exacerba. Procesul de automatizare nu este niciodată liniar; tinde să se întâmple în valuri și adesea în dure perioade economice, când scăderea veniturilor companiilor face costul forței de muncă relativ mai scump. Acesta este momentul în care angajatorii înlocuiesc lucrătorii mai puțin calificați cu automatizarea pentru a crește productivitatea forței de muncă³³. Muncitori cu venituri reduse în locuri de muncă de rutină (în producție și servicii precum alimente și transport) sunt acelea cel mai probabil să fie afectate. Piața muncii va deveni din ce în ce mai polarizată între munca foarte plătită și multe locuri de muncă care au dispărut sau nu sunt bine plătite și nu prea sunt interesante. În țările emergente și în curs de dezvoltare (în special cei cu „creșterea numărului tinerilor”), tehnologia riscă transformând „dividendul demografic” într-un „demografic de coșmar”, deoarece automatizarea va face mult mai dificilă pornirea scării rulante a creșterii economice.

Este ușor să cedăm loc pesimismului excesiv pentru că nou, ființelor umane, ne este mult mai ușor să vizualizăm ceea ce dispare decât ceea ce urmează. Știm și înțelegem că nivelurile șomajului vor crește la nivel global în viitorul previzibil, dar în următorii ani și decenii am putea fi surprinși. Noi am putea asista la un val fără precedent de inovație și creativitate condus de noi metode și instrumente de producție. S-ar putea, de asemenea să fie o explozie globală de sute de mii de micro noi industrii care, sperăm, vor angaja sute de milioane de oameni. Desigur, nu putem ști ce ne rezervă viitorul, decât atât de mult va depinde de traiectoria viitoarei creșteri economice.

1.2.2.3. Cum ar putea arăta creșterea viitoare

În era post-pandemică, conform proiecțiilor actuale, noile „normale” economice pot fi caracterizate prin mult mai mici creșteri decât în deceniile trecute. Pe măsură ce începe redresarea, creșterea PIB trimestrial poate părea impresionantă (pentru că va începe de la o

bază foarte scăzută), dar poate dura câțiva ani până la general dimensiunea economiei majorității națiunilor revine la nivelul lor pre-pandemic. Acest lucru se datorează și faptului că severitatea șocului economic provocat de coronavirus se va confunda cu o tendință pe termen lung: populația în scădere în multe țări și îmbătrânirea (demografia este „destinul” și un motor crucial al creșterii PIB). În astfel de condiții, când pare o creștere economică mai mică aproape sigur, mulți oameni se pot întreba dacă „obsesia” despre creștere este chiar utilă, ajungând la concluzia că nu dă rezultate sensul de a urmări o țintă de creștere a PIB-ului tot mai mare.

S-a oferit prin perturbarea profundă cauzată de COVID-19 la nivel global al societăți, o pauză forțată pentru a reflecta la ceea ce este cu adevărat de valoare. Odată cu răspunsurile de urgență economică la pandemie, se poate profita de oportunitatea de a face felul de schimbări instituționale și alegeri de politici care vor pune economiile pe o nouă cale către un viitor mai corect, mai verde. Istoria radicalului regândindu-ne în anii care au urmat celui de-al doilea război mondial, care includea înființarea instituțiilor Bretton Woods, Națiunile Unite, U.E. și extinderea statelor de bunăstare, arată amploarea schimbărilor posibile.

Acest lucru ridică două întrebări: 1) Cum ar trebui să fie noua busolă pentru urmărirea progresului? și 2) Care vor fi noile drivere ale unei economii incluzive și durabile?

În legătură cu prima întrebare, schimbarea cursului va necesita o schimbare în mentalitatea liderilor mondiali pentru a pune mai multă atenție și prioritate asupra bunăstării tuturor cetățenilor și a planetei. Din punct de vedere istoric, statisticile naționale au fost acumulate în principal pentru a furniza guvernelor o mai bună înțelegere a resurselor disponibile pentru impozitare și purtarea războiului. Pe măsură ce democrațiile au crescut mai puternic, în anii 1930, misiunea statisticilor naționale a fost extinsă pentru a surprinde bunăstarea economică a populației³⁴, totuși distilată sub forma PIB-ului. Bunăstarea economică a devenit echivalentă cu producția și consumul curent, fără a lua în considerare disponibilitatea viitoare a resurselor. Dependența excesivă a factorilor de decizie asupra PIB-ului ca indicator al prosperității economice a dus la starea actuală de epuizare a resurselor naturale și sociale.

Ce alte elemente ar trebui să includă un tablou de bord îmbunătățit pentru progresul? *În primul rând, PIB-ul în sine trebuie actualizat pentru a reflecta valoarea creată în economia digitală, valoarea creată prin muncă neremunerată, precum și prin valoarea potențial distrusă prin anumite tipuri de activitate economică.* Omiterea valorii create prin munca desfășurată în gospodărie a fost o problemă de lungă durată și eforturi de cercetare pentru a crea o măsurare, iar cadrul va avea nevoie de un nou impuls. În plus, ca economia digitală să se extindă, decalajul dintre activitatea măsurată și activitatea economică reală a crescut. În plus, anumite tipuri de produse financiare, care prin includerea lor în PIB sunt capturate ca crearea de valoare sau pur și simplu schimbă valoarea dintr-un loc în altul sau uneori chiar au efect distructiv.

În al doilea rând, nu numai dimensiunea globală a economiei este cea care contează, dar și distribuția câștigurilor și progresiv evoluția accesului la oportunitate. Cu inegalitatea veniturilor marcata mai mult ca niciodată în multe țări și evoluțiile tehnologice care conduc la polarizare suplimentară, PIB total sau mediu precum PIB-ul pe cap de locuitor devin din ce în ce mai puțin utile ca indicatori adevărați ai calității vieții indivizilor. Inegalitatea

bogăției este o dimensiune semnificativă a dinamicii inegalității și ar trebui să fie urmărit mai sistematic.

În al treilea rând, rezistența va trebui să fie mai bine măsurată și monitorizată pentru a evalua adevărata sănătate a unei economii, inclusiv a factorilor determinanți ai productivității, cum ar fi instituțiile, infrastructura, capitalul uman și ecosistemele de inovare, care sunt esențiale pentru puterea generală a unui sistem. În plus, rezervele de capital pe care o țară se poate baza în perioade de criză, inclusiv capitalul financiar, fizic, natural și social va trebui să fie urmărit sistematic. Deși acel capital natural și social este dificil de măsurat, sunt critice pentru societate, coeziunea și durabilitatea ecologică a unei țări și ar trebui să nu fie subestimat. Eforturile academice recente începe să abordeze măsurarea prin reunirea surselor de date publice și private.

Exemple reale de schimbare a accentului pe factorii de decizie încep să apară. Nu este o coincidență faptul că în 2019, o țară plasată în clasamentul din top 10 al World Happiness Report a dezvăluit „Bugetul bunăstării”. Decizia primului ministru al Noii Zeelande să aloce bani pentru probleme sociale, cum ar fi sănătatea mintală, copilul, sărăcia și violența în familie, făcând din bunăstare un obiectiv explicit al politicilor publice. Procedând astfel, prim-ministrul Ardern a transformat în politică ceea ce toată lumea știe de ani de zile, că o creștere a PIB-ului nu garantează o îmbunătățire a nivelului de trai și bunăstare socială.

În plus, mai multe instituții și organizații, variind de la orașe la Comisia Europeană, reflectă asupra opțiunilor care ar susține activitatea economică viitoare la un nivel care să se potrivească satisfacerii nevoilor noastre materiale cu respectul nostru pentru limitele planetare. Municipality Amsterdam este prima din lume care s-a angajat formal în acest cadru ca punctul de plecare pentru deciziile de politici publice în post-pandemie în lume. Cadrul seamănă cu o „gogoasă” în care inelul interior reprezintă minimumul de care avem nevoie pentru a duce o viață bună (ca enunțatele obiective de dezvoltare durabilă ale ONU) și inelul exterior este plafonul ecologic definit de oamenii de știință din sistemul pământ (care evidențiază granițele care nu trebuie străbătute de om pentru a evita impactul negativ asupra mediului asupra climei, solului, oceanelor, stratului de ozon, apa dulce și biodiversitatea). Între cele două inele sunt locul dulce (sau „aluatul”) unde se află omul nostru, nevoile și cele ale planetei³⁵.

Nu știm încă dacă va „tirania creșterii PIB” ajunge la sfârșit, dar diferite semnale sugerează că pandemia poate accelera schimbările în multe dintre societățile noastre sociale cu norme bine înrădăcinate. Dacă recunoaștem colectiv acest lucru, dincolo de un anumit nivel de bogăția definită de PIB pe cap de locuitor, de fericire depinde mai mult factori intangibili precum asistența medicală accesibilă și un sistem robust țesut social decât pe consumul material, apoi valorează diferit ca respectul pentru mediu, alimentația responsabilă, empatia sau generozitatea pot câștiga teren și pot veni progresiv pentru a caracteriza noile norme sociale.

Dincolo de criza imediată în curs, în ultimii ani rolul creșterii economice în avansarea nivelului de trai a variat în funcție de context. În economiile cu venituri mari, productivitatea, creșterea a scăzut în mod constant începând cu anii 1970 și a scăzut argumentat că în prezent nu există căi politice clare pentru relansarea creșterii pe termen lung³⁶. În plus, creșterea care a făcut-o se materializează în mod disproportionat acumulat

față de persoanele din capătul superior al distribuției veniturilor. O abordare mai eficientă, poate fi pentru factorii de decizie politică, să vizeze mai mult intervențiile care sporesc bunăstarea direct³⁷. În țările cu venituri mici și medii, beneficiile, creșterea economică a scos milioane de oameni din sărăcie în marile piețele emergente. Opțiunile de politică pentru stimularea creșterii performanța este mai bine cunoscută (de exemplu, abordarea distorsiunilor de bază), totuși, vor trebui găsite noi abordări, deoarece modelul de dezvoltare fabricat își pierde rapid puterea odată cu apariția celei de-a patra revoluție industrială³⁸.

Acest lucru duce la a doua întrebare cheie despre creșterea viitoare. Dacă direcția și calitatea creșterii economice contează la fel de mult ca - sau poate chiar mai mult decât - viteza sa, ceea ce este probabil să fie noi factori în economia post-pandemică? Mai multe zone au potențialul de a oferi un mediu capabil de stimularea unui dinamism mai incluziv și mai durabil.

Economia verde cuprinde o gamă largă de posibilități, energie mai ecologică către ecoturism către economia circulară. Pentru, de exemplu, trecerea de la abordarea „ia-face-dispune” la producția și consumul la un model care este „restaurativ și regenerativ prin proiectare³⁹” poate păstra resursele și minimaliza deșeurile folosind din nou un produs când ajunge la sfârșitul vieții utile a acestuia, creând astfel o valoare suplimentară care poate genera la rândul său beneficii economice prin contribuția la inovare, crearea de locuri de muncă și, în cele din urmă, creșterea. Companii și strategii care favorizează repararea produselor cu durata de viață mai lungă (de la telefoane și mașini la modă) care oferă chiar reparații gratuite (cum ar fi îmbrăcămintea în aer liber în Patagonia) și platformele de comercializare a produselor uzate se extind rapid⁴⁰.

Economia socială acoperă alte creșteri ridicate și crearea de locuri de muncă din domeniul îngrijirii și serviciilor personale, educație și sănătate. Investiții în îngrijirea copiilor, îngrijirea persoanelor în vârstă și altele elemente ale economiei îngrijirii ar crea 13 milioane de locuri de muncă în numai SUA și 21 de milioane de locuri de muncă în șapte economii și ar conduce la o creștere de 2% a creșterii PIB în țările studiate⁴¹. Educația este, de asemenea, un domeniu de creare masivă de locuri de muncă, mai ales atunci când luând în considerare învățământul primar și secundar, tehnic și educație și formare profesională, formare universitară și adulți împreună. Sănătatea, așa cum a demonstrat pandemia, necesită investiții mult mai mari atât în ceea ce privește infrastructura, cât și inovație, precum și capitalul uman. Aceste trei domenii creează un efect multiplicator atât prin propriul potențial de angajare, cât și prin beneficiile pe termen lung pe care le dezlănțuie între societăți în ceea ce privește egalitatea, mobilitatea socială și creștere favorabilă incluziunii.

Inovația în producție, distribuție și modele de afaceri poate să genereze creșteri de eficiență și produse noi sau mai bune care creează valoare adăugată mai mare, ducând la noi locuri de muncă și prosperitate economică. Guvernele au astfel la dispoziție instrumente pentru a face schimbarea către o prosperitate mai incluzivă și durabilă, combinând stabilirea direcției din sectorul public și stimulente comerciale capacitatea de inovare printr-o regândire fundamentală a piețelor și rolul lor în economia și societatea noastră. Acest lucru necesită investiții diferite și deliberate pe piețele de frontieră prezentate mai sus, domenii în care forțele pieței ar putea avea un efect transformator asupra economiilor și societății, dar acolo unde este necesar condițiile prealabile pentru funcționare încă lipsesc (de exemplu, capacitățile tehnice de a produce în mod durabil un produs sau un activ la

scară sunt încă insuficiente, standardele nu sunt bine definite sau cadrele juridice nu sunt încă bine dezvoltate). Formarea regulilor și mecanismelor acestei noi piețe pot avea un impact transformator asupra economiei. Dacă guvernele vor face trecerea la un tip mai nou și mai bun de creștere, au o fereastră de oportunitate de a acționa acum pentru a crea stimulente pentru inovare și creativitate în domeniile subliniate de mai sus.

Unii au cerut „descreștere”, o mișcare care îmbrățișează creștere zero sau chiar negativă a PIB care câștigă o oarecare tracțiune (cel puțin în cele mai bogate țări). Ca și critică economică creșterea se mută pe scena centrală, consumismul financiar și dominanța culturală în viața publică și privată va fi revizuită⁴². Acest lucru este evident în activismul de descreștere condus de consumatori, unele segmente de nișă - cum ar fi pledarea pentru mai puțină carne sau mai puține zboruri. Prin declanșarea unei perioade de descreștere forțată, pandemia a stimulat un interes reînnoit pentru această mișcare care vrea să inverseze ritmul creșterii economice, conducând peste 1.100 experți din întreaga lume să lanseze un manifest în mai 2020 cu propunerea unei strategii de descreștere pentru a aborda aspectele economice și criza umană cauzată de COVID-19⁴³. Scrisoarea lor deschisă cere adoptarea unui „plan, dar adaptat, democratic”, pentru reducerea durabilă și echitabilă a economiei, ducând la un viitor în care putem trăi mai bine cu mai puțin”.

Cu toate acestea, ferește-te de urmărirea descreșterii ca o urmarire a descreșterii fara directie! Țările și guvernele cele mai orientate spre viitor vor acorda o prioritate mai mult abordării incluzive și durabile pentru a gestiona și măsura economiile lor, care stimulează, de asemenea, creșterea locurilor de muncă, îmbunătățiri nivelului de trai și protejării planetei. Tehnologia de făcut mai multe cu mai puțin există deja⁴⁴. Nu există un compromis fundamental între factorii economici, sociali și de mediu, dacă adoptăm această abordare mai holistică și pe termen mai lung a definirii progresului și stimulării investițiilor pe piețele verzi și de frontieră socială.

1.2.3. Politici fiscale și monetare

Răspunsul politicii fiscale și monetare la pandemie a fost decisiv, masiv și rapid. În țările cu importanță sistemică, băncile centrale au decis aproape imediat după începutul focarului tăiera ratelor dobânzii în timp ce lansează o cantitate mare de programe de relaxare, angajându-se să tipărească banii necesari pentru păstrarea costurilor scăzute pentru împrumuturile guvernamentale. Fed SUA s-a angajat să cumpere Obligațiuni de trezorerie și titluri de valoare garantate de agenții ipotecare, în timp ce Banca Centrală Europeană a promis să cumpere orice instrument pe care guvernele îl vor emite (o mișcare care a reușit să reducă răspândirea costurilor împrumuturilor între zona euro mai slabă și mai cu membri mai puternici).

Concomitent, majoritatea guvernelor au lansat răspunsuri ambițioase de politică fiscală fără precedent. Urgent și expansiv măsurile au fost luate foarte devreme în timpul crizei, cu trei scopuri specifice: 1) combaterea pandemiei cu tot atâtea cheltuieli necesare pentru a pune sub control cât mai repede posibil (prin producerea de teste, capacități spitalicești, cercetare în domeniul drogurilor și vaccinuri etc.); 2) asigură fonduri de urgență gospodăriilor și firmelor aflate la un pas de faliment și dezastru; și 3) sprijina cererea agregată astfel încât economia să poată opera până la posibil aproape de potențial⁴⁵. Aceste măsuri vor duce la deficite fiscale foarte mari, cu o creștere probabilă a ratelor datoriei / PIB de 30% din PIB la economiile bogate. La nivel global, stimulul agregat de la cheltuielile

guvernamentale vor depăși probabil 20% din PIB-ul global în 2020 cu variații semnificative între țări, variind de la 33% în Germania la peste 12% în SUA.

Această extindere a capacităților fiscale are în mod dramatic implicații diferite în funcție de faptul: dacă țara în cauză este avansată sau în curs de dezvoltare. Țările cu venituri mari au mai mult spațiu fiscal, deoarece un nivel mai ridicat al datoriei ar trebui să se dovedească durabil și implică un nivel viabil de cost al bunăstării pentru generațiile viitoare, pentru două motive: 1) angajamentul de cumpărare de la băncile centrale, orice cantitate de obligațiuni este necesară pentru a menține dobânzi scăzute; și 2) încrederea că ratele dobânzii vor rămâne scăzute în viitorul previzibil, deoarece incertitudinea va continua îngreunând investițiile private și va justifica niveluri ridicate de economii preventive. În schimb, situația nu putea fi mai strictă în economiile emergente și în curs de dezvoltare. Majoritatea nu au spațiul fiscal necesar pentru a reacționa la șocul pandemic; sunt care suferă deja de ieșiri majore de capital și de o scădere a prețurilor mărfurilor, ceea ce înseamnă că rata lor de schimb va fi ciocnită dacă decid să lanseze politici fiscale expansive.

În aceste circumstanțe, ajută sub formă de subvenții și reducerea datoriilor, și, eventual, un moratoriu⁴⁶ direct va fi necesar doar dacă va fi o situație critică.

Acestea sunt programe fără precedent pentru o situație fără precedent, ceva atât de nou încât economistul Carmen Reinhart a numit-o „oricând este nevoie de politici fiscale și monetare la scară largă, în afara cutiei⁴⁷” Măsurile care ar fi părut de neconceput înainte de pandemie poate foarte bine să devină standard în întreaga lume pe măsură ce guvernele încearcă să prevină recesiunea economică de la transformarea într-o depresie catastrofală. Din ce în ce mai mult, vor exista apeluri pentru ca guvernul să acționeze ca „plătitor de ultimă instanță⁴⁸” pentru a preveni sau a opri valul de concedieri în masă și distrugerea afacerilor declanșată de pandemie.

Toate aceste schimbări modifică regulile economice și „jocul” politicii monetare. Bariera artificială care face autoritățile fiscale independente unele de altele au fost acum demontate, banchierii centrali devenind (într-o măsură relativă) supuși politicienilor aleși. Acum este de conceput ca, în viitor, guvernul va încerca să-și exercite influența asupra băncilor centrale pentru a finanța proiecte publice majore, cum ar fi o infrastructură sau un fond de investiții ecologice. În mod similar, preceptul pe care guvernul poate să intervină pentru a păstra locurile de muncă sau veniturile lucrătorilor și a proteja companiile de faliment pot rezista după venirea acestor politici până la capăt. Este probabil ca presiunea publică și politică să fie menținută și astfel de scheme vor persista, chiar și atunci când situația se îmbunătățește. Una dintre cele mai mari preocupări este că această cooperare implicită între politicile fiscale și monetare duc la o inflație incontrollabilă. Aceasta își are originea în ideea că factorii de decizie politică vor desfășura activități fiscale masive stimul care va fi complet monetizat, adică nefinanțat prin datoria guvernamentală standard. Aici este Monetarul Modern Teoria (MMT) și banii elicopterului vin: cu dobânzi situându-se în jurul valorii de zero, băncile centrale nu pot stimula economia prin instrumente monetare clasice; adică o reducere a ratelor dobânzii - cu excepția cazului în care au decis să meargă pentru dobânzi profund negative, o mișcare problematică ce a rezistat la majoritatea băncilor centrale⁴⁹.

Stimulul trebuie deci să provină dintr-o creștere a deficitelor fiscale (ceea ce înseamnă că cheltuielile publice vor crește într-un moment în care impozitul și veniturile scad). Spus cât mai simplu posibil (și, în acest caz, simplist), MMT funcționează astfel: guvernele vor emite unele datorii pe care banca centrală le vor cumpăra. Dacă nu le vinde niciodată înapoi, le echivalează cu finanțarea monetară: deficitul este monetizat (de către banca centrală care achiziționează obligațiunile emise de guvern) iar guvernul poate folosi banii după cum consideră potrivit. Poate, pentru, de exemplu, aruncați-i metaforic din elicoptere către acei oameni nevoiași. Ideea este atrăgătoare și realizabilă, dar conține o problema majoră a așteptărilor sociale și a controlului politic: o dată cetățenii își dau seama că banii pot fi găsiți pe un „copac magic de bani”, politicienii aleși vor fi sub un public feroce și o presiune implacabilă pentru a crea din ce în ce mai mult, care este atunci când problema inflației începe.

1.2.3.1. Deflație sau inflație?

Două elemente tehnice sunt încorporate în problema monetară: finanțele sunt asociate cu riscul inflației. În primul rând, decizia să se angajeze într-o perpetuă relaxare cantitativă (adică monetară nu trebuie să fie luata atunci când banca centrală cumpără datorii emise de guvern; poate fi lăsate în seama contingentului viitor să ascundă sau să ocolească ideea că banii „cresc pe copaci”. În al doilea rând, impactul inflaționist al banilor elicopterului nu este legat dacă deficitul este finanțat sau nefinanțat, dar este direct proporțional cu suma de bani implicată. Nu sunt limite nominale pentru câți bani poate crea o bancă centrală, dar există limite sensibile la cât de mult ar dori să creeze atingerea reflatiei fără a risca prea multă inflație. Rezultatul, creșterea PIB-ului nominal va fi împărțită între un efect de producție real și o creștere a efectului nivelului de preț - acest sold și valoarea sa, natura inflaționistă va depinde de cât de strânse sunt constrângerile de aprovizionare, deci în cele din urmă pe suma de bani creată. Bancherii centrali pot decide că nu este nimic de îngrijorat inflația la 2% sau 3%, iar între 4% și 5% este, de asemenea, bine, dar vor trebui să o facă să definească o limită superioară la care inflația devine perturbatoare și o adevărată îngrijorare.

Provocarea va fi de a determina la ce nivel al inflației devine corozivă și o sursă de preocupare obsesivă pentru consumatori.

Pentru moment, unii se tem de deflație, în timp ce alții se îngrijorează de inflație. Ce se ascunde în spatele acestor anxietăți divergente pentru viitor? Persoanele care se îngrijorează de deflație indică o piață a muncii care se prăbușește și poticnirea prețurilor mărfurilor și mă întreb cum ar putea inflația eventual ridicată în curând în aceste condiții. Îngrijorătorii inflației observă creșteri substanțiale ale soldului băncii centrale și deficite fiscale și întrebați cum acestea nu vor duce, într-o zi, la inflație și, probabil, la inflație ridicată și chiar la hiperinflație. Ei indică exemplul Germaniei după primul război mondial, care și-a umflat datoria de război intern în hiperinflația din 1923, sau Marea Britanie, care a erodat cu un pic de inflație cantitatea masivă din datorii (250%) moștenite din cel de-al doilea război mondial. Acești îngrijorători recunosc că, pe termen scurt, deflația poate fi cu atât un risc mai mare, dar susțin că inflația este în cele din urmă inevitabilă, având în vedere cantități masive și inevitabile de stimul.

În momentul actual, este greu de imaginat cum ar putea fi inflația ridicată în curând. Reîncadrarea activităților de producție ar putea să genereze ocazional inflație de buzunare,

dar este probabil să o facă să rămână limitată. Combinația dintre potența structurală, pe termen lung, precum îmbătrânirea și tehnologia (ambele au un caracter deflaționist) și o rată a șomajului extrem de ridicată, care va constrânge creșterile salariale de ani de zile exercită o puternică presiune inflaționistă descendentă. În era post-pandemică, cererea puternică a consumatorilor este improbabilă. Suferința provocată de șomajul pe scară largă, venituri mai mici pentru segmente mari de populație și incertitudine despre viitor sunt susceptibile de a duce la o creștere a economiei preventive. Când distanțarea socială se relaxează în cele din urmă, cererea reîncărcată ar putea provoca un pic de inflație, dar este probabil să fie temporară și, prin urmare, nu va afecta așteptările inflației. Olivier Blanchard, fostul economist șef al FMI, crede că numai combinația dintre următoarele trei elemente ar putea crea inflație: 1) o creștere foarte mare a raportului datorie / PIB, mai mare decât prognoza actuală de 20-30%; 2) o foarte mare creștere a ratei neutre (adică rata reală sigură necesară pentru păstrare economiei la potențial); și 3) dominanța fiscală monetară politică⁵⁰. Probabilitatea fiecărui individ este deja scăzută, deci probabilitatea ca cele trei să apară împreună unul cu celălalt este extrem de scăzută (dar nu nul). Investitorii de obligațiuni gândesc la fel. Acest lucru ar putea fi schimbat, desigur, dar în acest moment diferența de rată scăzută între obligațiunile nominale și cele indexate la inflație prezintă o imagine a inflației în curs de desfășurare foarte scăzută în cel mai bun caz.

În anii următori, țările cu venituri ridicate s-ar putea confrunța cu o situație similară cu cea a Japoniei din ultimele decenii: cerere structural slabă, inflație foarte scăzută și dobândă ultra-scăzută la tarife. Posibila „japonificare” a lumii (bogate) este adesea descrisă ca o combinație fără speranță, fără creștere, fără inflație și niveluri de datorie nesuferite. Acest lucru este înșelător. Când datele sunt ajustate la demografie, Japonia se descurcă mai bine decât majoritatea. PIB-ul său pe cap de locuitor este ridicat și în creștere și, din 2007, PIB-ul său real pe membru al populației în vârstă de muncă a crescut mai repede decât în oricare altă țară G7. Desigur, există multe motive idiosincratice pentru aceasta (un nivel foarte ridicat de capital social și încredere, dar și muncă pentru creșterea productivității care depășește media și un succes în absorbția lucrătorilor vârstnici în forța de muncă), dar se arată că o populație în scădere nu trebuie să ducă la uitare economică. Standardele ridicate de viață și indicatorii de bunăstare ai Japoniei oferă o lecție salutară că există speranță în fața greutăților economiei.

1.2.3.2. Soarta dolarului american

De zeci de ani, SUA s-au bucurat de „privilegiul exorbitant” al păstrării rezervei valutare globale, un statut care a fost de mult timp „Un avantaj al puterii imperiale și un elixir economic⁵¹”. Pentru ca într-o măsură considerabilă, puterea și prosperitatea americană au fost construite și consolidate de încrederea globală în dolar și dorința clienților din străinătate să o dețină, cel mai adesea sub forma obligațiunilor de stat americane. Faptul că atâtea țări și instituțiile străine vor să dețină dolari ca un depozit de valoare și ca un instrument de schimb (pentru comerț) și-a ancorat statutul de monedă de rezervă globală. Acest lucru a permis SUA să împrumute ieftin în străinătate și să beneficieze de dobânzi mici la domiciliu, care la rândul lor, le-a permis americanilor să consume dincolo de posibilitățile lor.

Aceasta a făcut posibil, de asemenea, mari deficite recente ale guvernului SUA, a permis SUA să aibă deficite comerciale substanțiale, a redus riscul de curs valutar și a făcut piețele financiare din SUA mult mai lichide. În centrul statutului dolarului american

ca monedă de rezervă se află o problemă critică a încrederii: non-americanii care dețin încredere în dolari că Statele Unite își vor proteja atât propriile interese (gestionându-și cu sensibilitate economia) și restul lumii până la dolarul SUA este îngrijorata (prin gestionarea rațională a monedei sale, cum ar fi furnizarea de lichiditate în dolari sistemului financiar global în mod eficient și rapid).

De ceva timp, unii analiști și factori de decizie au avut în vedere un sfârșit posibil și progresiv al dominantei dolarului. Ei cred acum că pandemia ar putea fii catalizatorul care le dovedește dreptatea. Argumentul lor este dublu și se referă la ambele părți ale problemei încrederii.

Pe de o parte (gestionarea eficientă a economiei), cei care se îndoiesc de dominația dolarului american indică inevitabil deteriorarea poziției fiscale a SUA. În mintea lor, nivelurile nesustenabile ale datoriilor vor eroda în cele din urmă încrederea în dolarul SUA. Chiar înainte de pandemie, cheltuielile cu apărarea SUA, plus dobânzile aferente datoriei federale, plus plățile anuale de drepturi - Medicare, Medicaid și securitatea socială - au reprezentat 112% din impozitul încasărilor federale (față de 95% în 2017). Această cale nesustenabilă se va agrava în era post-pandemică, post-salvare. Acest argument sugerează că, prin urmare, ceva major va trebui să se schimbe, fie printr-un rol geopolitic mult redus, fie prin impozitare mai mare, sau ambele, altfel deficitul în creștere va atinge un prag dincolo pe care investitorii non-americani nu sunt dispuși să-l finanțeze. La urma urmei, starea din moneda de rezervă nu poate dura mai mult decât încrederea străină în capacitatea titularului de a-și onora plățile.

Pe de altă parte (gestionarea sensibilă a dolarului SUA pentru restul lumii), cei care se îndoiesc de dominația dolarului indică incompatibilitatea statutului său de monedă de rezervă globală cu creșterea naționalismului economic acasă. Chiar dacă Fed și Trezoreria SUA administrează dolarul și rețeaua sa influentă la nivel mondial cu eficacitate, scepticii subliniază faptul că dorința administrației SUA să armeze dolarul SUA pentru scopuri geopolitice (cum ar fi pedepsirea țărilor și companiilor care tranzacționează cu Iran sau Coreea de Nord) vor incita inevitabil deținătorii de dolari să caute alternative.

Există alternative viabile? SUA rămâne o formidabilă hegemonie financiară globală (rolul dolarului în tranzacțiile financiare internaționale sunt mult mai mari, deși mai puțin vizibile, decât în comerțul internațional), dar este adevărat și multe țări ar dori să conteste dominația globală a dolarului. Pe scurt, nu există alternative. Renminbi chinezi (RMB) ar putea fi o opțiune, dar până când nu se efectuează controale stricte asupra capitalului eliminat și RMB se transformă într-o monedă determinată de piață, ceea ce este puțin probabil să se întâmple în viitorul previzibil. La fel merge pentru euro; ar putea fi o opțiune, dar nu până la îndoieli, o posibilă implozie a zonei euro se risipește definitiv, ceea ce din nou este o perspectivă puțin probabilă în următorii câțiva ani. Cât despre o monedă virtuală globală, nu există încă nici o vedere, dar există încercări să lanseze monede digitale naționale care ar putea în cele din urmă să detroneze supremația dolarului american. Cea mai semnificativă a avut loc în China la sfârșitul lunii aprilie 2020 cu un test al unei monede digitale naționale în patru ore mari⁵². Țara este cu ani înainte de restul lumii în

dezvoltarea unei monede digitale combinată cu platforme electronice de plată puternice; acest experiment clar arată că există sisteme monetare care încearcă să devină independente de intermediarii SUA în timp ce se îndreaptă spre o mai mare digitalizare.

În cele din urmă, posibilul sfârșit al primatului dolarului american va fi depinde de ceea ce se întâmplă în SUA. Ca Henry Paulson, un fost Secretar al Trezoreriei SUA, spune: „Proeminența dolarului american începe de acasă (...). Statele Unite trebuie să mențină o economie care inspiră credibilitate și încredere la nivel mondial. Nerespectarea acestui lucru va fi, de-a lungul timpului, va pune în pericol poziția dolarului american⁵³”. Într-o mare masura, credibilitatea globală a SUA depinde, de asemenea, de geopolitică și de recurs la modelul său social. „Privilegiul exorbitant” este complicat împletit cu puterea globală, percepend SUA ca un partener de încredere și rolul său în funcționarea multilaterală a instituțiilor. „Dacă acel rol ar fi văzut ca fiind mai puțin sigur iar securitatea ca fiind o garanție mai puțin îmbrăcată în fier, deoarece SUA se dezangaja de la geopolitica globală în favoarea unor politici mai independente și mai orientate spre interior, prima de securitate de care se bucură dolarul SUA s-ar putea diminua”, avertizează Barry Eichengreen și Reprezentanții băncii European Central⁵⁴.

Întrebări și îndoieli cu privire la viitorul statut al dolarului ca rezerva valutară globală este un memento adecvat pe care economia îl face să nu existe izolat. Această realitate este deosebit de dură în țările emergente și sărace supra-îndatorate, acum incapabile să le ramburseze datoriile deseori exprimate în dolari. Pentru ei, această criză va prelua proporții uriașe și ani de rezolvat, cu considerabile daune economice care se traduc rapid în suferința socială și umanitară. În toate aceste țări, criza COVID ar putea să pună capăt procesului treptat de convergență care trebuia să aducă foarte mult țărilor dezvoltate și emergente sau în curs de dezvoltare mai aproape de aliniere. Acest lucru va duce la o creștere a riscurilor societății și a geopoliticii - o amintire clară a măsurii în care riscurile economice se intersectează cu problemele societății și geopolitica.

1.2. **Resetare Sociala**

Din punct de vedere istoric, pandemiile au testat societățile până la baza lor; Criza COVID-19 din 2020 nu face excepție. Comparabil cu economia, după cum tocmai am văzut, și geopolitica, așa cum vom vedea în capitolul următor, revolta socială declanșată de voința COVID-19 durează ani de zile și, eventual, generații. Cel mai imediat și vizibil impact este că multe guverne vor fi luate în sarcină, cu multă furie îndreptată către acei decidenți și personalități politice care au apărut inadecvate sau prost pregătite din punct de vedere al răspunsului la tratarea cu COVID-19. Așa cum Henry Kissinger a observat: „*Națiunile aderează și înfloresc pe credința că instituțiile lor pot prevedea calamitatea, opri impactul acesteia și restabili stabilitatea. Când se va fi încheiat pandemia COVID-19, în multe țări instituțiile vor fi percepute ca eșuate*⁵⁵”. Aceasta va fi deosebit de adevărat pentru unele țări bogate înzestrate cu sisteme de sănătate sofisticate și active puternice în cercetare, știință și inovație unde cetățenii vor întreba de ce autoritățile s-au descurcat atât de prost în comparație cu altele. În acestea, însăși esența țesutului social și a sistemului socio-economic poate să apară și să fie denunțat drept vinovatul „real”, vinovat ca nereușind să garanteze bunăstarea economică și socială pentru majoritatea cetățenilor. În țările mai sărace, pandemia va avea un efect dramatic taxat în termeni de costuri sociale. Va

exacerba problemele societale care deja îi asaltează - în special sărăcia, inegalitatea și corupția. Acest lucru ar putea duce, în unele cazuri, la rezultate extreme la fel de severe ca dezintegrarea socială și societală („social” se referă la interacțiuni între indivizi sau grupuri de indivizi în timp ce „Societal” este adjectivul care are legătură cu societatea în ansamblu).

Există lecții sistemice de învățat, legate de ce a funcționat și nu a funcționat în ceea ce privește tratarea pandemiei? În ce măsură răspunsul diferitelor națiuni dezvăluie unele puncte tari și puncte slabe interioare despre anumite societăți sau sisteme de guvernare? Unele, precum Singapore, Coreea de Sud și Danemarca (printre altele), părea să se descurce destul de bine și cu siguranță mai bine decât majoritatea. Altele, precum Italia, Spania, SUA sau Marea Britanie, părea să aibă performanțe diferite din punct de vedere diferit, fie în condițiile de pregătire, gestionarea crizelor, comunicarea publică, numărul cazurilor și deceselor confirmate, precum și altele diferite valori. Țările vecine care au multe asemănări structurale, precum Franța și Germania, aveau un echivalent grosolan în numărul de cazuri confirmate, dar un număr izbitor de diferit de decese din cauza COVID-19. În afară de diferențele în domeniul asistenței medicale infrastructură, ce explică aceste aparente anomalii? În prezent (iunie 2020), ne confruntăm cu mai multe „necunoscute” cu privire la motivele pentru care COVID-19 a lovit și s-a răspândit cu virulență specială în unele țări și regiuni, și nu în altele. Cu toate acestea, și pe ansamblu, țările care se descurcă mai bine împărtășesc următoarele atribute generale și comune:

- Au fost „pregătiți” pentru ceea ce urma (logistic și organizațional).
- Au luat decizii rapide și decisive.
- Au o asistență medicală rentabilă și un sistem incluziv.
- Sunt societăți în care cetățenii au încredere atât în conducere, cât și în informație furnizarea ei.
- Pare sub constrângere să prezinte un sentiment real de solidaritate, favorizând binele comun față de individ, aspirații și nevoi.

Cu excepția parțială a primului și celui de-al doilea atribut care sunt mai tehnice (deși tehnicitatea are elemente culturale încorporate în el), toate celelalte pot fi clasificate ca „favorabile” caracteristicile societății, demonstrând că valorile de bază ale incluzivității, solidaritatea și încrederea sunt elemente determinante puternice și importante ce contribuie la succesul în conținerea unei epidemii.

Desigur, este mult prea devreme pentru a descrie cu orice grad de precizie, forma pe care resetarea socială o va lua diferit însă unele dintre contururile sale globale largi pot fi deja delimitate. **În primul rând, era post-pandemică va începe o perioadă de redistribuire masivă a bogăției, de la bogați la săraci și de la capital la muncă.** În al doilea rând, COVID-19 este probabil să sune moartea neoliberalismului, un corpus de idei și politici care poate fi definite în mod vag ca favorizând concurența față de solidaritate, distrugerea creativității prin intervenția guvernului și creșterea economică peste bunăstarea socială. De câțiva ani, doctrina neoliberală a scăzut, cu mulți comentatori, lideri de afaceri și decidenți politici din ce în ce mai mult denunțând „fetișismul său de piață”, dar COVID-19 a adus lovitura de stat de grație. Nu este o coincidență faptul că cele două țări care peste ultimii ani au îmbrățișat majoritatea politicile neoliberalismului cu fervoare - SUA și Marea Britanie - sunt printre cei care au suferit cele mai multe victime în timpul pandemiei. Aceste două concomitente forțe - redistribuire masivă pe de o parte și abandonarea politicilor neoliberale pe de altă parte - vor avea un impact definitoriu asupra organizării societăților noastre, de la modul în care ar putea inegalitățile stimula tulburările sociale pentru rolul tot mai mare al guvernelor și al redefinirii contractelor sociale.

1.3.1. Inegalități

Un clișeu serios înșelător despre coronavirus se află în metafora COVID-19 ca „mare nivelator⁵⁶”. Realitatea este dimpotrivă. COVID-19 a exacerbat preexistența condițiilor de inegalitate oriunde și ori de câte ori lovește. De aceea, nu este un „nivelator”, nici medical, nici economic, sau social ori psihologic. Pandemia este în realitate un „mare inegalizator⁵⁷” care a agravat disparitățile de venituri, bogăție și oportunitate. A dezvăluit pentru toți să vadă nu numai un număr mare de oameni din lume care sunt din punct de vedere economic vulnerabil ca și din punct de vedere social, dar și profunzimea și gradul de fragilitate a acestora - un fenomen și mai răspândit în țările cu nivel scăzut sau plase de siguranță socială inexistente sau legături sociale și familiale slabe. Această situație, desigur, este anterioară pandemiei, dar, la fel ca noi a observat alte probleme globale, virusul a acționat ca un amplificator, obligându-ne să recunoaștem severitatea problemele legate de inegalitate, care multe au fost trecute deoparte pentru prea mult timp.

Primul efect al pandemiei a fost mărirea macro-ului provocarea inegalităților sociale prin plasarea în centrul atenției as disparități șocante în gradul de risc la care diferite clase sociale sunt expuse. În mare parte a lumii, un lucru aproximativ, deși revelatoare, narațiunea a apărut în timpul blocărilor. A deschis o dihotomie: clasele superioare și mijlocii au reușit să lucreze la distanță și auto-școală copiii lor, din casele lor (primar sau, reședințe mai îndepărtate considerate mai sigure), în timp ce membrii clasei muncitoare (pentru cei cu un loc de muncă) nu erau acasă și nu supravegheau educația copiilor lor, dar lucrau pe prima linie pentru a ajuta la salvarea de vieți (direct sau nu) și economie - curățarea spitalelor, gestionarea caselor, transportarea elementelor esențiale și asigurarea securității noastre. În cazul unei economii de servicii foarte dezvoltată precum în SUA, aproximativ o treime din totalul locurilor de muncă pot fi efectuate de acasă sau de la distanță cu discrepante considerabile, care sunt foarte corelate cu câștigurile pe sectoare. Peste 75% din finanțele americane și lucrătorii din asigurări își pot face treaba de la distanță, în timp ce doar 3% din lucrătorii mult mai puțin plătiți din industria alimentară pot face acest lucru⁵⁸. În mijlocul pandemiei (mijlocul lunii aprilie), cele mai multe cazuri noi de infecție, iar numărul deceselor a arătat mai clar ca niciodată că COVID-19 era departe de a fi „marele nivelator” sau „egalizator” la care atât de mulți oamenii se refereau la începutul pandemiei. În schimb, ceea ce a apărut rapid a fost că nu era nimic corect sau echilibrat despre modul în care virusul și-a desfășurat activitatea mortală.

În SUA, COVID-19 a avut o taxă disproporționată. Afro-americani, oameni cu venituri mici și populații vulnerabile, cum ar fi persoanele fără adăpost. În statul Michigan unde mai puțin de 15% din populație este reprezentată de negri, rezidentul negru a reprezentat în jur de 40% din decesele cauzate de complicațiile COVID-19. Faptul că COVID-19 a afectat comunitățile negre disproporționat este o simplă reflectare a inegalităților existente. În America, ca în multe alte țări, sunt afro-americani mai săraci, mai susceptibili de a fi șomeri sau subocupați și victime ale locuințelor și condițiilor de trai necorespunzătoare. Ca rezultat, suferă mai mult de condiții de sănătate preexistente, cum ar fi obezitatea, boli de inimă sau diabet care fac COVID-19 deosebit de mortal.

Al doilea efect al pandemiei și starea de blocare care a urmat a fost să expună profunda deconectare între natura esențială și valoarea înnăscută a unui loc de muncă și economic răsplătește comanda. Altfel spus: prețuim cel mai puțin din punct de vedere economic, ceea ce societatea individuală are cea mai mare nevoie. Adevărul este că eroii

crizei COVID-19 imediate, aceia care (cu risc personal) a avut grijă de bolnavi și a menținut economia, sunt printre cei mai prost plătiți profesioniști - asistenții medicali curățătorii, conducătorii de livrare, lucrătorii din fabricile de alimente, îngrijire case și depozite, printre altele. Este adesea contribuția lor la bunăstarea economică și societală desi este cel mai puțin recunoscuta. Fenomenul este global, dar deosebit de puternic în Țările anglo-saxone unde sărăcia este asociată cu precaritatea. Cetățenii din acest grup nu sunt doar cei mai rău plătiți, dar și cei cu cel mai mare risc de a-și pierde locul de muncă. În Marea Britanie, pentru a da un exemplu, o mare majoritate (aproape 60%) a furnizorilor de servicii medicale care lucrează în comunitate operează pe „contracte de zero ore”, ceea ce înseamnă nu au ore regulate garantate și, ca urmare, nu au certitudinea unui venit regulat. La fel, muncitorii din fabricile de alimente sunt adesea în contracte de muncă temporare cu mai puține drepturi decât în mod normal și fără siguranță. În ceea ce privește șoferii de livrare, majoritatea din timp sunt clasificați ca lucrători independenți, aceștia sunt plătiți pe „picătură” și nu primesc nicio plată de boală sau de concediu - o realitate descrisă în mod evident în cea mai recentă lucrare a lui Ken Loach „Sorry We Missed You”, un film care ilustrează măsura dramatică în care sunt tratați acești lucrători întotdeauna nefericiți fizic, emoțional sau ruinați economic, cu efecte în cascadă agravate de stres și anxietate.

În era post-pandemică, vor crește inegalitățile sociale sau vor scădea? Multe dovezi anecdotice sugerează, cel puțin în pe termen scurt, că inegalitățile vor crește, probabil. Asa cum am subliniat mai devreme, oamenii cu venituri mici suferă disproporționat din cauza pandemiei: sunt mai susceptibili la stări de sănătate cronice și deficiență imunitară și sunt prin urmare, mai probabili să prindă COVID-19 și să sufere de infecții severe. Acest lucru va continua în lunile următoare ale focarului. Ca și în cazul episoadelor anterioare de pandemie precum ciurma, nu toată lumea va beneficia în mod egal de tratamente medicale și vaccinuri. Mai ales în SUA, ca Angus Deaton, laureatul Nobel care a fost co-autor *Deaths of Desperation and the Future of Capitalism* cu Anne Case, a observat: „Producătorii de medicamente și spitalele vor fi mai mult puternice și mai bogate ca niciodată⁵⁹”, în dezavantajul celor mai sărace segmente ale populației. În plus, politicile monetare ultra-comodative urmate în întreaga lume vor fi crește inegalitățile de bogăție prin alimentarea prețurilor activelor, mai ales pe piețele financiare și în proprietate.

Cu toate acestea, trecând dincolo de viitorul imediat, tendința ar putea să inverseze și să provoace contrariul - mai puțină inegalitate. Cum s-ar putea întâmpla? S-ar putea ca destui oameni să fie suficient de indignați de nedreptatea flagrantă a tratamentului preferențial de care se bucură exclusiv cei bogați și să provoace o reacție socială largă. În SUA, o majoritate sau o minoritate foarte vocală poate cere controlul național sau comunitar asupra asistenței medicale, în timp ce, în Europa, subfinanțarea sistemului de sănătate nu va mai fi din punct de vedere politic, acceptabil. De asemenea, s-ar putea ca pandemia să producă în cele din urmă obligația să regândim ocupațiile pe care le prețuim cu adevărat și ne va forța să reprojecțăm modul în care le remunerăm în mod colectiv. În viitor, societatea va accepta că un administrator de fonduri de acoperire care este specializat în vânzări în lipsă (a căror contribuție la economie și bunăstarea socială este îndoielnică, în cel mai bun caz) poate primi un venit în milioane pe an în timp ce asistenta medicală (a cărei contribuție la bunăstarea este incontestabilă) câștigă o fracțiune infime din această cantitate? Într-un scenariu atât de optimist, pe măsură ce noi din ce în ce mai mulți recunoaștem că mulți muncitori în locuri de muncă cu salarii reduse și nesigure joacă un rol esențial în bunăstarea noastră colectivă, politicile s-ar adapta pentru a-și îmbunătăți atât condițiile de muncă, cât și remunerarea. Mai bine salariile ar

urma, chiar dacă sunt însoțite de reduceri de profituri pentru companii sau prețuri mai mari; va exista un puternic impact social și presiune politică pentru a înlocui contractele nesigure și lacune exploatare cu poziții permanente și mai bune instruite. Inegalitățile ar putea deci să scadă, însă, dacă istoria este un ghid, este puțin probabil ca acest scenariu optimist să prevaleze fără prima tulburare socială masivă.

1.3.2. Tulburări sociale

Unul dintre cele mai profunde pericole cu care se confruntă epoca post-pandemie este nelinișta socială. În unele cazuri extreme, ar putea duce la dezintegrarea societății și prăbușirea politică. Nenumărate studii, articolele și avertismente au evidențiat acest risc special, bazat pe observația evidentă că, atunci când oamenii nu au locuri de muncă, și nici venituri, fără perspective pentru o viață mai bună, recurg adesea la violență. Următorul citat surprinde esența problemei. Se aplică în SUA, dar concluziile sale sunt valabile pentru majoritatea țărilor din întreaga lume:

Cei care rămân fără speranță, fără locuri de muncă și fără active s-ar putea întoarce cu ușurință împotriva celor care sunt mai bine. Deja, aproximativ 30% dintre americani au bogăție zero sau negativă. Dacă din criza actuală ies mai mulți oameni fără niciun ban, nici locuri de muncă, nici acces la asistență medicală și dacă acești oamenii devin disperați și supărați, precum scena evadării recente a prizonierilor din Italia sau jafurile care au urmat Uraganului Katrina din New Orleans în 2005 ar putea deveni banal. Dacă guvernele trebuie să recurgă la utilizarea forțelor paramilitare sau militare pentru a calma, de exemplu, revolte sau atacuri asupra proprietății, societățile ar putea începe să se dezintegreze⁶⁰.

Cu mult înainte ca pandemia să înghită lumea, tulburările sociale au crescut la nivel global, deci riscul nu este nou, ci a fost amplificat de COVID-19. Există diferite moduri de a defini ce constituie nelinișta socială, dar, în ultimii doi ani, mai mult decât în jur au avut loc 100 de proteste anti-guvernamentale semnificative în lume⁶¹, atât în țările bogate, cât și în cele sărace, de la revoltele vestelor galbene din Franța la demonstrațiile împotriva oamenilor puternici din țări precum Bolivia, Iran și Sudan. Cele mai multe (dintre acestea din urmă) au fost suprimate de represiuni brutale și mulți au intrat în hibernare (ca și economia globală) atunci când guvernele au forțat populațiile lor în blocaje pentru a controla pandemia. Dar după interdicția de a se aduna în grupuri și de a ieși în stradă se ridică, este greu de imaginat că nemulțumirile vechi și temporar tulburarea socială suprimată nu va mai izbucni, posibil cu putere reînnoită. În era post-pandemică, cifrele de șomeri, îngrijorati, mizerabili, resentimente, bolnav și flămând s-au umflat dramatic. Tragedii personale se vor acumula, promovând furia, resentimentele și exasperarea în diferite situații, grupuri sociale, inclusiv șomeri, săraci, migranți, prizonieri, persoanele fără adăpost, toți cei rămași afară ... Cum ar putea toată aceasta presiunea să nu se termine într-o erupție? Fenomenele sociale prezintă adesea aceleași caracteristici ca și pandemiile și, după cum se observă în paginile anterioare, punctele de vârf se aplică în mod egal ambelor. Când sărăcia, sentimentul de a fi lipsit de drept și lipsa de putere atinge un anumit punct de basculare, acțiunea socială perturbatoare adesea devine opțiunea de ultimă instanță.

În primele zile ale crizei, indivizi proeminenți au făcut ecou unor astfel de preocupări și a alertat lumea cu privire la riscul tot mai mare de socializare neliniștită. Jacob Wallenberg, industriar suedez, este unul dintre ei. În martie 2020, el a scris: „Dacă criza va dura mult timp, șomajul ar putea atinge la 20-30 la sută, în timp ce economiile ar putea să se

*contracte cu 20-30% ... Nu va exista recuperare. Acolo vor fi tulburări sociale. Va fi violență. Vor exista consecințe socio-economice: șomaj dramatic. Cetățenii vor suferi dramatic: unii vor muri, alții se vor simți îngroziti.*⁶² Suntem acum dincolo de pragul a ceea ce Wallenberg considera a fi „Îngrijorător”, șomajul depășind 20% până la 30% în multe țări din întreaga lume și cu majoritatea economiilor având contractat în al doilea trimestru al anului 2020 dincolo de un nivel considerat anterior ca fiind îngrijorător. Cum se va desfășura asta? și unde este cea mai probabilă tulburare socială să apară și la ce grad?

La momentul scrierii acestei cărți, COVID-19 deja a declanșat un val global de neliniște socială. A început în SUA cu Black Lives Matter care protestează în urma uciderii lui George Floyd la sfârșitul lunii mai 2020, dar s-a răspândit rapid în jurul lumii. COVID-19 a fost un element determinant: moartea lui George Floyd a fost scânteia care a aprins focul tulburărilor sociale, dar condițiile subiacente create de pandemie, în special inegalitățile rasiale pe care le-a scos la iveală și creșterea nivelului șomajului, au fost combustibilul care a amplificat protestele și le-a menținut. Cum? În ultimii șase ani, aproape 100 de africani-americani au murit în custodia poliției, dar a fost nevoie de uciderea George Floyd ca să declanșeze o răscoală națională. Prin urmare, nu este prin șansa ca această izbucnire de furie să aibă loc în timpul pandemiei care a afectat disproporționat comunitatea afro-americanilor din SUA (așa cum s-a subliniat anterior). La sfârșitul lunii iunie 2020, rata mortalității cauzată de COVID-19 a americanilor negri a fost de 2,4 de ori mai mare decât pentru americanii albi. Simultan, ocuparea forței de muncă în rândul americanilor negri era decimată de criza coroanei. Acest lucru nu ar trebui să surprindă: economicul și diviziunea socială între afro-americani și albi. Americanii sunt atât de profunzi încât, potrivit aproape tuturor matricilor, muncitorii negri sunt dezavantajați în comparație cu muncitorii albi⁶³. În mai 2020, șomajul în rândul afro-americanilor a fost la 16,8% (comparativ cu un nivel național de 13,3%), un nivel foarte ridicat care se alimentează într-un fenomen descris de sociologi ca „Disponibilitate biografică⁶⁴”: absența unui loc de muncă cu normă întreagă tinde să crească nivelul de participare la mișcările sociale. Noi nu știm cum va evolua mișcarea Black Lives Matter și, dacă persistă, ce formă va lua. Cu toate acestea, indicațiile arată ca se transformă în ceva mai larg decât problemele specifice rasei. protestele împotriva rasismului sistemic au dus la apeluri mai generale despre justiție economică și incluzivitate. Aceasta este o continuare logică a problemelor inegalității abordate în subcapitolul anterior, care ilustrează, de asemenea, modul în care riscurile interacționează între ele și se amplifică unele pe altele.

Este important să subliniem că nicio situație nu este batuta în cuie și că nu există declanșatoare „mecanice” pentru tulburări sociale - ea rămâne o expresie a unei dinamici și a unui cadru uman colectiv care depinde de o multitudine de factori. Adevăratele noțiuni de interconectare și complexitate, izbucniri sociale, neliniștile sunt evenimente neliniare prin excelență care pot fi declanșate de o mare varietate de politici, economice, societale, tehnologice și factori de mediu. Ele variază de la lucruri la fel de diferite ca șocuri economice, dificultăți cauzate de evenimente meteorologice extreme, tensiuni rasiale, lipsă de alimente și chiar sentimente de nedreptate. Toate acestea, și multe altele, interacționează aproape întotdeauna între ele și creează efecte în cascadă.

Prin urmare, situații specifice de frământări nu pot fi prognozate, dar pot fi totuși anticipat. Care țări sunt cele mai susceptibile? La prima vedere, țările mai sărace fără plase de siguranță și țări bogate cu plase de protecție socială slabe sunt cele mai expuse riscului, deoarece nu au sau au mai puține măsuri politice precum indemnizațiile de șomaj pentru a

amortiza șocul pierderii de venit. Din acest motiv, societățile puternic individualiste precum SUA ar putea să fie mai expuși riscului decât țările europene sau asiatice un sentiment mai mare de solidaritate (ca în sudul Europei) sau un sistem social mai bun pentru asistarea persoanelor defavorizate (ca în nordul Europei). Uneori, cei doi se reunesc. Țări precum Italia, de exemplu, posedă atât o plasă puternică de securitate socială, cât și o rețea puternică a sentimentului de solidaritate (în special în termeni intergeneraționali). Într-un mod similar, confucianismul predominant în atât de multe țări asiatice plasează mai înainte un sentiment de datorie și solidaritate generațională decât drepturile individuale; de asemenea, pune mare preț pe măsuri și reguli de care beneficiază comunitatea în ansamblu. Toate acestea nu înseamnă, esigur, că țările europene sau asiatice sunt imune la neliniștea socială. După cum a demonstrat, mișcarea vestelor galbene în cazul Franței, forme violente și susținute de tulburări sociale pot erupe chiar și în țări dotate cu o rețea de siguranță socială robustă, dar acolo unde așteptările sociale sunt lasate așa cum sunt dorite.

Tulburările sociale afectează negativ atât economic cât și bunăstarea socială, dar este esențial să subliniem că nu suntem neputincioși în fața potențialelor neliniști sociale, din simplul motiv că guvernelor și într-o măsură mai mică companiile și altele organizații se pot pregăti pentru a atenua riscul adoptând politica dreptului. Cea mai mare cauză care stă la baza tulburărilor sociale este inegalitatea. Instrumentele politice pentru combaterea nivelurilor inacceptabile de inegalitate există și adesea se află în mâinile guvernelor.

1.3.3. Revenirea guvernului „mare”

În cuvintele lui John Micklethwait și Adrian Wooldridge: „The Pandemia COVID-19 a făcut din nou guvernul important. Nu doar puternic din nou (uită-te la acele companii odată puternice care cerșeau pentru ajutor), dar și vital din nou: contează enorm dacă țara are un serviciu de sănătate bun, birocrați competenți și finanțe solide. Un guvern bun este diferența dintre a trăi și o economie pe moarte⁶⁵”.

Una dintre marile lecții din ultimele cinci secole în Europa și America este aceasta: crizele acute contribuie la creșterea puterii de stat. A fost întotdeauna cazul și nu există niciun motiv pentru care ar trebui să fie diferit cu pandemia COVID-19. Istoricii indică faptul că resursele fiscale în creștere ale țărilor capitaliste începând cu secolul al XVIII-lea au fost întotdeauna strâns asociate cu nevoia de a lupta împotriva războaielor, în special a celor care au colonizat țări îndepărtate și care necesitau capacități maritime. Așa a fost cazul războiului de șapte ani din 1756-1763, descris ca primul război cu adevărat global care a implicat pe toți cei din marile puteri ale Europei de atunci. De atunci, răspunsurile la crizele majore au consolidat întotdeauna puterea statului, începând cu impozitarea: „un atribut inerent și esențial al suveranității aparținând drept chestiune de drept fiecărui guvern independent⁶⁶”. Câteva exemple care ilustrează puternic acest punct de vedere sugerează că de data aceasta, ca și în trecut, impozitarea va crește. Ca în trecut, rațiunea socială și justificarea politică care stau la baza creșterilor se vor baza pe narațiunea „țărilor din război” (doar ca de data aceasta împotriva unui dușman invizibil).

Cota de vârf a impozitului pe venit a Franței era zero în 1914; un an după sfârșitul primului război mondial, a fost de 50%. Canada a introdus impozit pe venituri în 1917 ca măsură „temporară” de finanțare a războiului și apoi l-a extins dramatic în timpul celui de-al doilea război mondial cu un procent de 20% suprataxă impusă tuturor impozitelor pe

venit plătibile de alte persoane decât corporative și introducerea unor cote de impozitare marginale ridicate (69%). Ratele au scăzut după război, dar au rămas substanțial mai mari decât fuseseră înainte. În mod similar, în timpul celui de-al doilea război mondial, veniturile din impozit în America s-au transformat dintr-un „impozit de clasă” în „impozit în masă”, numărul plătitorilor crescând de la 7 milioane în 1940 la 42 milioane în 1945. Cei mai progresivi ani fiscali din istoria SUA au fost 1944 și 1945, cu o rată de 94% aplicată oricărui venit peste 200.000 USD (echivalentul în 2009 a 2,4 milioane de dolari). Astfel de rate de top, adesea denunțat ca confiscator de către cei care trebuiau să le plătească, are să nu scadă sub 80% pentru încă 20 de ani. La sfârșitul Războiului Mondial II, multe alte țări au adoptat taxe similare și deseori măsuri extreme. În Marea Britanie, în timpul războiului, rata impozitului pe venit a crescut la un extraordinar de uimitor 99,25%⁶⁷!

Uneori, puterea suverană a statului de a impozita s-a tradus în câștiguri sociale tangibile în diferite domenii, cum ar fi crearea a unui sistem de bunăstare. Cu toate acestea, aceste tranziții masive către ceva cu totul „nou” a fost întotdeauna definit în termeni de a da un răspuns la un șoc violent extern sau la amenințarea celui care va veni. Al Doilea Război Mondial, de exemplu, a condus la introducerea sistemelor de bunăstare a statului, în cea mai mare parte a Europei. La fel și Războiul Rece: guvernele din țările capitaliste erau atât de îngrijorate de o rebeliune internă comunistă și au pus în funcțiune un model de conducere a statului pentru a o preveni. Acest sistem, în care birocrații de stat au gestionat bucăți mari de economie, de la transportul de energie, a rămas pe loc până în anii '70.

Astăzi situația este fundamental diferită; intervenind zeci de ani (în lumea occidentală) rolul statului s-a micșorat considerabil. Aceasta este o situație care urmează să se schimbe deoarece este greu de imaginat cum un șoc exogen de asemenea magnitudine ca cel provocat de COVID-19 ar putea fi abordată cu soluții bazate pur pe piață. Deja și aproape peste noapte, coronavirusul a reușit să modifice percepțiile despre echilibru complex și delicat între privat și public în favoarea acestuia din urmă. Acesta a dezvăluit că asigurările sociale sunt eficiente și că descărcarea din ce în ce mai mare de responsabilități (cum ar fi sănătatea și educația) față de indivizi este posibil ca piețele să nu fie în interesul societății. Într-o surpriză și o schimbare bruscă, ideea, care ar fi fost o anatema în urmă cu doar câțiva ani, că guvernele pot promova bun public în timp ce economiile fugite fără supraveghere pot duce la distrugerea bunăstării sociale poate deveni acum o normă. Pe cadranul care măsoară continuumul dintre guvern și piață, acul s-a deplasat decisiv spre stânga.

Pentru prima dată de când Margaret Thatcher a capturat spiritul unei ere când declara că „nu există nici un lucru, cum ar fi societatea”, guvernele au stăpânire. Tot ce vine în era post-pandemică ne va conduce la regândirea rolului guvernelor. Mai degrabă decât simpla soluționare a eșecurilor pieței atunci când apar, ar trebui, așa cum sugerează economistul Mariana Mazzucato: „treceți la conturarea activă și crearea piețelor care oferă o creștere durabilă și favorabilă incluziunii. Ar trebui, de asemenea să se asigure că parteneriatele cu afaceri ce implică fondurile guvernului sunt conduse de interesul public, nu de profit⁶⁸”.

Cum se va manifesta acest rol extins al guvernelor? Un element semnificativ al noului guvern „mai mare” este deja în vigoare cu controlul guvernamental foarte crescut și cvasi-imediat a economiei. După cum este detaliat în capitolul 1, intervenția în economia

publică s-a întâmplat foarte repede și pe o experiență fără precedent la aceasta scară. În aprilie 2020, exact când pandemia a început să înghită guvernele din întreaga lume au anunțat programe stimul în valoare de câteva trilioane de dolari, parcă opt sau nouă Planuri Marshall fuseseră aproape puse în aplicare pentru a susține simultan nevoile de bază ale celor mai săraci oameni, păstrarea locurilor de muncă ori de câte ori este posibil și ajută companiile să supraviețuiască. Băncile centrale au decis să reducă ratele și s-au angajat să ofere toată lichiditatea de care era nevoie, în timp ce guvernele începeau extinderea beneficiilor sociale, efectuarea de transferuri directe în numerar, acoperirea salariilor și să suspendarea plăților de împrumuturi și ipoteci, printre alte răspunsuri. Doar guvernele au avut puterea, capacitatea și întinderea să ia astfel de decizii, fără de care calamitatea economică și a topirea socială completă ar fi prevalat.

Privind spre viitor, guvernele vor face cel mai probabil, dar cu diferite grade de intensitate, vor decide că este în interesul superior al societății să rescrie unele dintre regulile jocului și permanent sporesc rolul lor. Așa cum sa întâmplat în anii 1930 în SUA când șomajul masiv și nesiguranța economică au fost abordate progresiv cu un rol mai larg pentru guvern, astăzi e o acțiune similară ce este probabil să caracterizeze un viitor previzibilul. Revizuim în alte subcapitole forma pe care aceasta o va lua (cum ar fi în următorul nou contract social), dar să ne identificăm pe scurt unele dintre cele mai importante puncte.

Trebuie consolidate și plasele de protecție socială - în Societățile anglo-saxone care sunt cele mai „orientate spre piață”; indemnizații extinse de șomaj, concediu medical și multe altele vor trebui puse în aplicare măsuri sociale pentru a amortiza efectul șocului și asta va deveni ulterior norma. În multe acțiuni, implicarea sindicală reînnoită va facilita acest lucru. Valoarea acționarilor va fi considerată secundară, aducând în prim plan primatul părților interesate. Financiarizarea lumii care a câștigat atât de mult tracțiunea în anii trecuți va merge probabil invers. Guvernele, în special în țările cele mai afectate de aceasta - SUA și Marea Britanie - vor fi obligate să reconsidere multe caracteristici ale acestei obsesii cu finanțe. Ei ar putea decide asupra unei game largi de măsuri, de la a face răscumpărări de acțiuni ilegale, până la prevenirea băncilor stimulând datoria consumatorilor. Controlul public al companiilor private va crește, în special (dar nu numai) pentru toate afacerile care au beneficiat de bani publici. Unele țări vor face naționalizare, în timp ce alții vor prefera să ia mize de capital sau să acorde credite. În general, vor exista mai multe reglementări cu multe probleme diferite, cum ar fi siguranța lucrătorilor sau aprovizionarea casnică pentru anumite bunuri. Întreprinderile vor fi, de asemenea, reținute de fracturile sociale și de mediu pentru care se așteaptă să facă parte din soluție. Ca supliment, guvernele vor încuraja puternic parteneriatele public-privat, astfel încât companiile private sa se implice mai mult în atenuarea riscurilor globale. Indiferent de detalii, rolul statului va crește și, acest lucru va afecta în mod material modul în care se desfășoară activitatea. La diferite grade, directori de afaceri din toate industriile și toate țările vor trebui să se adapteze la o mai mare intervenție guvernamentală. Cercetare și dezvoltare pentru bunuri publice globale precum sănătatea iar soluțiile privind schimbările climatice vor fi urmărite în mod activ. Impozitarea va crește, în special pentru cei mai privilegiați, deoarece guvernele vor trebui să își consolideze capacitățile de reziliență și doresc să investească mai mult în ele. După cum a susținut Iosif Stiglitz:

Prima prioritate este de a (...) oferi mai multă finanțare pentru sectorul public, în special pentru acele părți ale acestuia care sunt proiectate pentru a proteja împotriva multitudinii de

riscuri pe care o societate complex le are pentru a finanța progresele științifice și educație de calitate superioară, de care depinde prosperitatea noastră viitoare. Acestea sunt domenii în care locurile de muncă productive - cercetători, profesori și cei care ajută la conducerea instituțiilor care îi susțin - pot fi create rapid. Chiar dacă ieșim din această criză, noi ar trebui să fie conștienți de faptul că o altă criză se ascunde cu siguranță în jur. Nu putem prezice cum va arăta următorul - altul decât va arăta diferit de cel din urmă⁶⁹.

Nicăieri nu va pătrunde această intruziune a guvernelor, a căror formă poate să fie benigna sau maligna în funcție de țară și cultura în care are loc, se manifestă cu o vigoare mai mare decât în redefinirea contractului social.

1.3.4. Contractul social

Este aproape inevitabil ca pandemia să determine multe societăți din întreaga lume să își reconsidere și redefiniească termenii contractului lor social. Am făcut deja aluzie la faptul că COVID-19 a acționat ca un amplificator al condițiilor preexistente, aducând în prim plan problemele de lungă durată, care au rezultat din profunzimea fragilității structurale care nu au fost abordate în mod corespunzător. Aceasta disonanță și o întrebare emergentă a statu quo-ului are expresia într-un apel puternic de revizuire a contractelor sociale prin care suntem cu toții mai mult sau mai puțin legați.

Definit pe larg, „contractul social” se referă la (adesea implicit) un set de aranjamente și așteptări care guvernează relațiile dintre indivizi și instituții. Pur și simplu, este „o legatură” care leagă societățile; fără ea, țesătura socială se desface. Timp de zeci de ani, a fost încet și aproape imperceptibil o evoluție într-o direcție care a forțat indivizii să-și asume mai mult responsabilitatea pentru viața lor individuală și rezultatele economice, conducând o mare parte a populației (cel mai evident în parantezele cu venituri reduse) să concluzioneze că contractul social era cel mai bine fiind erodat, dacă nu, în unele cazuri, în totalitate. Iluzia aparentă a inflației scăzute sau deloc este o practică ilustrativă și un exemplu despre modul în care această eroziune se desfășoară în termeni reali.

Pentru mulți ani peste tot în lume, rata inflației a scăzut pentru multe bunuri și servicii, cu excepția celor trei lucruri care contează cel mai mult pentru o mare majoritate dintre noi: locuințe, asistență medicală și educație. Pentru toate cele trei, prețurile au crescut brusc, absorbind o proporție din ce în ce mai mare de venituri disponibile și, în unele țări, forțând chiar familiile să se îndatoreze pentru a primi servicii medicale și tratament. În mod similar, în era pre-pandemică, oportunitățile de muncă s-au extins în multe țări, dar creșterea ratelor ocupării forței de muncă au coincis adesea cu stagnarea veniturilor și cu munca polarizată. Această situație a ajuns să erodeze economicul și bunăstarea socială a unei largi majorități a oamenilor ale căror venituri au fost în nr suficient mai mare pentru a garanta un stil de viață modest (inclusiv printre clasele de mijloc din lumea bogată). Astăzi, motive fundamentale care stau la baza pierderii credinței în contractele noastre sociale se unesc în jurul problemelor inegalității, ineficienței dintre majoritatea politicilor de redistribuire, un sentiment de excludere și marginalizare și un sentiment general de nedreptate. Acesta este motivul pentru care mulți cetățeni au început să denunțe o defalcare a contractului social, exprimând din ce în ce mai puternic o generală pierdere a încrederii în instituții și lideri⁷⁰. În unele țări, exasperarea pe scară largă a luat forma pașnică sau violentă a demonstrațiilor; în altele, a dus la victorii electorale pentru partidele populiste și extremiste. Indiferent de forma pe care o are, aproape în toate

cazurile, răspunsul instituției a fost lăsat lipsit - nepregătit pentru rebeliune și fără idei și pârgii politice pentru a rezolva problema. Deși sunt complexe, soluțiile politice există și constă, în linii mari, în adaptarea statului bunăstării în lumea de astăzi prin împuternicirea oamenilor și prin răspuns la un contract social mai corect. De-a lungul ultimilor ani, mai multe organizații internaționale și grupuri de reflecție s-au adaptat la această nouă realitate și a subliniat propunerile cu privire la modul de realizare a acesteia⁷¹. Pandemia va marca un punct de cotitură prin accelerarea acestei tranziții. A cristalizat problema și a revenit la status quo-ul pre-pandemic imposibil.

Ce formă ar putea lua noul contract social? Nu sunt modele disponibile, gata de utilizare, deoarece fiecare soluție potențială depinde de istoria și cultura țării în care se află, se aplică. Inevitabil și de înțeles, un contract social „bun” pentru China va fi diferit de unul pentru SUA, ceea ce la rândul său nu va seamăna cu cel din Suedia sau Nigeria. Cu toate acestea, toți ar putea împărtăși unele trăsături și principii comune, necesitatea absolută la care a fost făcut din ce în ce mai evident de către social și consecințele economice ale crizei pandemiei. Două în special a iesi in evidenta:

1. O furnizare mai largă, dacă nu universală, de asistență socială, asigurări sociale, asistență medicală și servicii de bază de calitate.
2. O mișcare către o protecție sporită pentru lucrători și pentru cei care în prezent sunt cei mai vulnerabili (precum cei angajați în alimentarea economiei de concertate în care angajații cu normă întreagă sunt înlocuiri de antreprenori independenți și liber profesioniști).

Se spune adesea că răspunsul unei națiuni la un dezastru este scris în volume despre punctele forte și disfuncționalitățile sale, și primul și în primul rând despre „calitatea” și robustețea contractului său social. Pe măsură ce ne îndepărtăm progresiv de cele mai acute momente ale crizei și începe o examinare amănunțită a ceea ce a mers bine și ceea ce nu, ar trebui să ne așteptăm la o mulțime de căutări de suflet care vor duce în cele din urmă la o redefinire a termenilor contractului nostru social. În țările care au fost percepute ca oferind un răspuns sub-egal la pandemie, mulți cetățeni vor începe să pună întrebări critice precum: De ce, în mijlocul pandemiei, în țara mea lipseau adesea măști, aparate de respirat și ventilatoare? De ce nu a fost pregătit corespunzător? Are legătură cu obsesia pe termen scurt? De ce suntem atât de bogați în termeni de PIB și așa de ineficienti în a oferi asistență medicală bună tuturor celor care au nevoie de ea? Cum se poate ca o persoană care a petrecut mai mult de 10 ani de formare pentru a deveni medic și al cărui sfârșit de studii când „Rezultatele” sunt măsurate în vieți, primește o compensație slabă în comparație cu cea a unui comerciant sau a unui administrator de fonduri speculative?

Criza COVID-19 a dezvăluit starea inadecvată a majorității sistemelor naționale de sănătate, atât în ceea ce privește costurile vieții pacienților cât și a asistențelor medicali și a medicilor. În țările bogate în care serviciile de sănătate finanțate cu impozite au suferit de mult timp din cauza lipsei de resurse (Serviciul Național de Sănătate din Marea Britanie fiind cel mai extrem exemplu) din cauza preocupărilor politice cu privire la creșterea impozitelor, solicită cheltuieli mai mari (și, prin urmare, impozite mai mari) mai mult, cu o conștientizare din ce în ce mai mare că „gestionarea eficientă” nu poate compensa subinvestirea.

COVID-19 a dezvăluit, de asemenea, lacune în cele mai multe condiții ale sistemelor sociale. La prima vedere, națiunile care au reacționat cel mai mult sunt cei cu un sistem de bunăstare elaborat, mai ales țările scandinave. Pentru a oferi un exemplu, încă din martie 2020, Norvegia a garantat 80% din veniturile medii ale lucrătorilor independenți (pe baza declarațiilor fiscale ale ultimilor trei ani), în timp ce Danemarca a garantat 75%. La celălalt capăt al spectrului, cele mai orientate spre piață a jucat recuperarea și a arătat indecizie în modul de protejare a cele mai vulnerabile segmente ale pieței muncii, în special muncitori de concerte, contractanții independenți și de gardă și lucrătorii temporari a căror angajare constă în obținerea de venituri activități care se află în afara relației tradiționale angajator-angajat.

Un subiect important care poate avea un impact decisiv asupra noului contract social este concediul medical. Economiiștii tind să fie de acord că absența concediului medical plătit îngreunează limitarea răspândirii unei epidemii, motivul simplu fiind că, dacă angajații refuza accesul la acesta, pot fi tentați sau obligați să meargă la muncă în timp ce sunt infectați și astfel răspândesc boala. Aceasta este deosebit de adevărat pentru lucrătorii cu venituri mici și servicii (cei doi deseori merg mână în mână). Când a apărut pandemia de gripă porcină (H1N1) în 2009-2010, American Public Health Association a estimat că aproximativ 7 milioane de persoane au fost infectate și încă 1.500 au murit pentru că angajații contagioși nu își permiteau să nu meargă la muncă. Dintre economiile bogate, doar SUA are un sistem care lasă la latitudinea angajatorilor să decidă dacă asigură concediu medical plătit. În 2019, aproape un sfert din totalul muncitorilor din SUA (aproximativ 40 de milioane, în mare parte concentrați în posturi cu salarii mici) nu au beneficiat de aceasta. În martie 2020, când pandemia a început să se dezlănțuie în SUA, președintele Trump a semnat o nouă legislație care impunea temporar angajatorilor să furnizeze două săptămâni de concediu medical, plus concediu familial cu salariu parțial, dar numai pentru lucrătorii cu probleme de îngrijire a copiilor. Rămâne de văzut cum aceasta va apărea în redefinirea contractului social din SUA. În schimb, aproape toate țările europene impun angajatorilor acest lucru să ofere concediu de boală plătit pentru diferite perioade în care lucrătorii sunt, de asemenea, protejați de concediere. Noi legi care erau promulgate la începutul pandemiei a însemnat și că statul ar compensa o parte sau întregul salariu al oamenilor care stau acasă, inclusiv cei care lucrează în economia de concerte și liber profesioniști. În Japonia, toți lucrătorii au dreptul până la 20 de zile de concediu plătit în fiecare an, în timp ce, în China, au dreptul la plată medicală care variază de la 60% la 100% din salariile zilnice în orice perioadă de boală cu durata concediului medical acordat sau definit contractual între muncitori și angajatori. Pe măsură ce avansăm, ar trebui se așteaptă ca astfel de probleme să pătrundă din ce în ce mai mult în redefinirea contractul nostru social.

Un alt aspect critic pentru contractele sociale din Vest unde democrațiile se referă la libertăți și libertate. Există în prezent o îngrijorare tot mai mare că lupta împotriva acestei pandemii și a viitorului vor duce la crearea unor societăți de supraveghere permanente. Această problemă este explorată mai detaliat în capitolul resetare tehnologică, dar este suficient să spunem că o urgență de stat poate să fie justificata numai atunci când o amenințare este publică, universală și existențială. În plus, teoreticienii politici subliniază adesea acest lucru extraordinar ca puterile necesită autorizarea poporului și trebuie să fie limitate în timp și proporție. Se poate fi de acord cu partea anterioară a afirmației (amenințare publică, universală și existențială), dar ce zici de acesta din urmă? Așteptați-vă

să fie o componentă importantă a viitorului discuții despre cum ar trebui să arate contractul nostru social.

Redefinirea colectivă a termenilor contractelor noastre sociale este o sarcină epocală care leagă provocările substanțiale ale prezentului moment la speranțele viitorului. După cum și-a amintit Henry Kissinger: „*Provocarea istorică pentru lideri este de a gestiona criza în timp ce construiești viitorul. Eșecul ar putea da foc lumii*”⁷². Reflectând asupra contururilor, ne gândim la un viitor contract social ce ar putea urma, să ignorăm, în pericolul nostru, părerea celor mai tinere generații cărora li se va cere să trăiască cu ea. Aderența lor este decisivă și, astfel, pentru a înțelege mai bine ce vor ei, trebuie, nu uitați, să ascultați. Acest lucru este făcut cu atât mai semnificativ prin faptul că generația tânără este probabil mai radicală decât cea mai în vârstă în refacerea contractului nostru social. Pandemia a răsturnat viața și o generație întreagă de pe glob să fie definită de insecuritate economică și adesea socială, cu milioane urmând să intre în forța de muncă în mijlocul unei recesiuni profunde. Vor purta aceste cicatrici pentru totdeauna. De asemenea, începând cu un deficit - mulți studenți au datorii educaționale - este posibil să aibă efecte pe termen lung. Deja milenialii (cel puțin în lumea occidentală) sunt mai rău decât părinții lor în ceea ce privește veniturile, activele și bogăția. Este mai puțin probabil să dețină o casă sau să aibă copii decât părinții lor. Acum, o altă generație (Gen Z) intră într-un sistem pe care îl vede eșuat și care va fi afectat de problemele de lungă durată dezvăluite și exacerbate de pandemie. La fel de un junior de facultate, citat în *The New York Times*, a spus: „Oamenii tineri au o dorință profundă de schimbare radicală pentru că vedem cale ruptă în față”⁷³.

Cum va reacționa această generație? Prin propunerea de soluții radicale (și adesea acțiune radicală) în încercarea de a preveni următorul dezastru de la lovire - indiferent dacă este vorba de schimbări climatice sau inegalități sociale. Cel mai probabil va cere o alternativă radicală la cursul actual deoarece membrii săi sunt frustrați și perseverenți printr-o copleșitoare credință că sistemul actual este fracturat dincolo de reparație.

Activismul tinerilor crește în întreaga lume⁷⁴, fiind revoluționat prin intermediul rețelelor de socializare, care sporește mobilizarea într-o măsură care ar fi fost imposibilă înainte⁷⁵. Are multe forme diferite, variind de la participarea politică neinstituționalizată la demonstrații și proteste și abordează probleme la fel de diverse ca schimbările climatice, reformele economice, egalitatea de gen și drepturile LGBTQ. Tânără generație este ferma în avangarda schimbării sociale. Nu există nicio îndoială că va fi catalizatorul schimbării și o sursă de impuls critic pentru Marea Resetare.

1.4. Resetare geopolitică

Conectivitatea dintre fluxurile geopolitice și pandemice în ambele sensuri.

Pe de o parte, sfârșitul haotic al multilateralismului, a creat un vid de guvernare globală și apariția diferitelor forme de naționalism⁷⁶ ceea ce face mai dificilă abordarea focarului. În timp ce coronavirusul se răspândește la nivel global și nu cruță pe nimeni simultan liniile de defecte geopolitice care împart societățile stimulează mulți lideri să se concentreze asupra răspunsurilor naționale - situație care constrânge eficacitatea colectivă și reduce capacitatea de a eradica pandemia. Pe de altă parte, pandemia este clar ca exacerbează și accelerează tendințele geopolitice care erau deja evidente înainte de izbucnirea crizei. Ce erau și care este starea actuală a afacerilor geopolitice?

Regretatul economist Jean-Pierre Lehmann (care a predat la IMD în Lausanne) a rezumat situația de astăzi cu o mare perspicacitate când a spus: **„Nu există o nouă ordine globală, ci doar o haotică trecerea la incertitudine.”** Mai recent, Kevin Rudd, președinte al Asia Society Policy Institute și fostul prim-ministru australian, a exprimat sentimente similare, îngrijorându-se în mod specific *„venirea anarhiei post-COVID-19”*: *„Diverse forme de nationalism agresiv ia locul ordinii și al cooperării. Natura haotică a răspunsurilor naționale și globale la pandemie reprezintă astfel un avertisment cu privire la ceea ce ar putea pe scară largă.”*⁷⁷ Acest lucru are ani în devenire cu cauze multiple care se intersectează între ele, dar elementul determinant al instabilității geopolitice este reechilibrarea progresivă din Vest spre Est - o tranziție care creează stresuri și care, generează, de asemenea, o tulburare globală. Aceasta este capturată în așa-numita capcană a lui Tucidide - stresul structural care apare inevitabil atunci când o putere în creștere, precum China, rivalizează cu o putere de guvernare ca SUA. Această confruntare va fi o sursă globală de dezordine și incertitudine pentru anii următori. Indiferent dacă „îi place” SUA sau nu, progresele lor spre dezangajare (echivalentul unui „con geopolitic”, ca istoricul Niall Ferguson) din scena internațională este obligat să crească volatilitatea internațională. Mai mult și mai mult, țări care tindeau să se bazeze pe bunuri publice globale furnizate de „hegemonul” SUA (pentru securitatea benzii maritime, lupta împotriva terorismul internațional etc.) va trebui să-și îngrijească acum curțile în sine. Secolul 21 va fi cel mai probabil o eră lipsită de o hegemonie absolută în timpul căreia nu câștigă nicio putere dominantă absolută - ca urmare, puterea și influența vor fi redistribuit haotic și în unele cazuri cu râvnă.

În această nouă lume dezordonată definită de o trecere la multipolaritate și competiție intensă pentru influență, conflictele sau tensiunile nu vor mai fi conduse de ideologie (parțial și limitat cu excepția islamului radical), dar stimulat de naționalism și de concurență pentru resurse. Dacă nimeni nu poate pune în aplicare ordinea, lumea va suferi de un „deficit global de ordine”. Cu excepția cazului în care individual națiunile și organizațiile internaționale reușesc să găsească soluții pentru o mai bună colaborare la nivel global, riscăm să intrăm o „epocă a entropiei” în care reducerea, fragmentarea, furia iar parohialismul ne va defini din ce în ce mai mult peisajul global, făcându-l mai puțin inteligibil și mai dezordonat. Criza pandemiei a expus și a exacerbat această tristă stare de lucruri. Amploarea și consecința șocului pe care l-a provocat sunt astfel că acum nu mai poate fi luate de pe masă niciun scenariu extrem. Este posibilă implozia unor stări

defectuoase sau petrostate UE, o defalcare între China și SUA care duce la război: toate acestea și multe altele au devenit acum scenarii plauzibile (deși sperăm improbabile).

În paginile următoare, vom analiza patru probleme principale care vor fi mai răspândite în era post-pandemică și care se combină între ele: eroziunea globalizării, absența de la guvernarea globală, rivalitatea crescândă dintre SUA și China și soarta statelor fragile și eșuate.

1.4.1. Globalizare și nationalism

Globalizare - un cuvânt pentru toate scopurile - este unul larg și vaga noțiune care se referă la schimbul global între națiuni de bunuri, servicii, oameni, capital și acum chiar și date. A reușit să scoată sute de milioane de oameni din sărăcie dar, de destul de mulți ani, *“it has been called into question and even started to recede”*. După cum s-a evidențiat anterior, lumea de astăzi este mai interconectată decât a fost vreodată, dar, pentru mai mult de un deceniu, impulsul economic și politic care a susținut creșterea globalizării a fost în declin. Discuțiile comerciale globale care au început la începutul anului 2000 nu au reușit să creeze un acord, în timp ce în aceeași perioadă reacția politică și societală împotriva globalizării a câștigat neîncetat puteri. Deoarece costurile sociale provocate de efectele asimetrice ale globalizării au crescut (în special în ceea ce privește șomajul în producție în țările cu venituri ridicate), riscurile globalizării financiare a devenit din ce în ce mai evidentă după Marea Criză Financiară care a început în 2008. Astfel, împreună a declanșat ascensiunea partidelor populiste și de dreapta din jurul lumii (mai ales în Occident), care, atunci când ajung în putere, se retrag adesea în nationalism și promovează o agenda izolaționist - două noțiuni antitetice globalizării.

Economia globală este atât de complicată, încât este imposibil să se pună capăt globalizării. Cu toate acestea, este posibil să-o încetinească și chiar să o inverseze. Așteptăm ca pandemia să facă exact asta. A re-ridicat deja granițele cu o răzbunare, întărind până la o tendință extremă care a fost deja în plină strălucire înainte de a izbucni cu toată forța în martie 2020 (când a devenit o pandemie cu adevărat globală, fără cruțarea niciunei țări), cum ar fi controale mai severe la frontieră (în principal din cauza temerilor legate de imigrație) și mai mare protecționism (în principal din cauza temerilor despre globalizare). Controale mai strânse la frontieră în scopul gestionării progresului pandemiei, dar riscul ca renașterea statului național să conducă progresiv la mult mai mare nationalism este real, o realitate pe care „globalizarea trilemma” cadru oferit de Dani Rodrik capturat. Mai devreme în anii 2010, când globalizarea devenea o politică sensibilă și o problemă socială, economistul de la Harvard a explicat de ce ar fi aceasta un accident inevitabil dacă naționalismul crește.

Trilema sugerează că cele trei noțiuni de globalizare economică, democrație politică și statul național sunt reciproc ireconciliabile, bazate pe logică că doar două pot coexista efectiv la un moment dat⁷⁸. Democrația și suveranitatea națională sunt compatibile numai dacă globalizarea este conținută. Prin contrast, dacă atât statul național cât și globalizarea înflorește, apoi democrația devine de nesuportat. Și atunci, dacă atât democrația, cât și globalizarea se extind, nu există loc pentru statul național. Prin urmare, se poate alege oricând doi din trei - aceasta este esența trilemei. Uniunea Europeană a fost adesea folosită ca exemplu pentru a ilustra relevanța cadrului conceptual oferit de trilemă. Combinarea integrării economice (un proxy pentru globalizare) cu democrația implică faptul că deciziile

importante trebuie făcute la un nivel supranațional, care cumva slăbește suveranitatea statului național. În curent ceea ce sugerează cadrul „trilemei politice” că globalizarea trebuie neapărat conținută dacă nu vrem să renunțăm la oarecare suveranitate națională sau ceva democrație. Prin urmare, ascensiunea naționalismului face inevitabilă retragerea globalizării în cea mai mare parte a lumii - un impuls deosebit de remarcabil în Occident. Votul pentru Brexit și alegerea președintelui Trump pe o platformă protecționistă sunt doi indicatori importanți ai reacției Occidentului împotriva globalizării. Studii ulterioare nu numai că validează trilema lui Rodrik, dar arată, de asemenea, că respingerea globalizării de către alegători este un răspuns rațional atunci când economia este puternică și inegalitatea este mare⁷⁹.

Va apărea cea mai vizibilă formă de deglobalizare progresivă în centrul „reactorului său nuclear”: lanțul global de aprovizionare care a devenit emblematic pentru globalizare. Cum și de ce va fi asta o joacă? Scurtarea sau relocalizarea lanțurilor de aprovizionare va fi încurajată de: 1) întreprinderi care o văd ca o măsură de reducere a riscurilor împotriva întreruperii lanțului de aprovizionare (rezistența vs. compromisul eficienței); și 2) presiunea politică atât din dreapta cât și din stânga. Din 2008, impulsul către o localizare mai mare a fost ferm pe agenda politică în multe țări (în special în Occident), dar acum va fi accelerată în era post-pandemie. În dreapta, împingerea împotriva globalizării este determinată de protecționisti și șoimi de securitate națională care existau deja adunând forțe înainte ca pandemia să înceapă.

Acum, vor crea alianțe și uneori fuzionează cu alte forțe politice care vor vedea avantajul adoptării unei agende antiglobalizare. Pe stânga, activiști și partide verzi care stigmatizau deja călătoria pe calea aerului și cererea unei reveniri împotriva globalizării vor fi încurajat de efectul pozitiv pe care l-a avut pandemia asupra mediului nostru (mult mai puține emisii de carbon, mult mai puțin aer și apă poluate). Chiar și fără presiune din partea extremei drepte și a activiștilor verzi, multe guverne își vor da seama că unele situații de dependență comercială nu mai este acceptabilă din punct de vedere politic. Cum poate administrația SUA, de exemplu, accepta că 97% din antibiotice furnizate în țară provin din China⁸⁰?

Acest proces de inversare a globalizării nu se va întâmpla peste noapte; scurtarea lanțurilor de aprovizionare va fi ambele foarte provocatoare și foarte costisitoare. De exemplu, un document complet și cuprinzător, decuplarea de China ar necesita de la companiile producătoare o astfel de mișcare o investiție de sute de miliarde de dolari în fabrici nou amplasate și din echivalentul guvernelor sume pentru a finanța noi infrastructuri, cum ar fi aeroporturile, verigi pt transport și locuințe, pentru a deservi lanțurile de aprovizionare relocate. Fără a aduce atingere faptului că dorința politică de decuplare poate să apară în unele cazuri sunt mai puternice decât capacitatea reală de a face acest lucru, direcția tendinței este totuși clară. Guvernul Japoniei a făcut acest lucru evident atunci când a pus deoparte 243 miliarde din totalul său 108 trilioane de yenii japonezi pachet de salvare pentru a ajuta companiile japoneze care își retrag operațiunile din China. Pe multiple ocazii, administrația SUA a sugerat măsuri similare.

Cel mai probabil rezultat de-a lungul globalizării - nu continuumul globalizării se află într-o soluție intermediară: regionalizarea. Succesul Uniunii Europene ca zona comercială liberă sau noua regiune economică cuprinzătoare regională Parteneriat în Asia (un acord de liber schimb propus între 10 țări care compun ASEAN) sunt ilustrative. Importante cazuri

în care regionalizarea ar putea deveni o nouă versiune a globalizării. Chiar și cele trei țări care compun America de Nord fac acum comerț mai mult între ele decât cu China sau Europa. După cum subliniază Parag Khanna: „*Regionalismul a fost clar depășind globalismul înainte ca pandemia să expună vulnerabilitățile interdependenței noastre la distanță*⁸¹”. Pentru ani, cu excepția parțială a comerțului direct între SUA și China, globalizarea (măsurată prin schimbul de mărfuri) devenea deja mai intraregională decât interregionalul. La începutul anilor 1990, America de Nord a absorbit 35% din exporturile din Asia de Est, în timp ce astăzi această proporție scade la 20%, în principal din cauza Estului. Ponderea exporturilor către Asia în sine crește în fiecare an - situație normală pe măsură ce țările asiatice cresc în lanțul valoric, consumând mai mult din ceea ce produc. În 2019, SUA și China a declanșat un război comercial, comerțul SUA cu Canada și Mexic a crescut în timp ce cădea cu China. În același timp, comerțul Chinei cu ASEAN a crescut pentru prima dată la peste 300 miliarde dolari. Pe scurt, deglobalizarea sub forma unei regionalizări mai mari deja se întâmplă.

COVID-19 va accelera această divergență globală. Ca și Nord America, Europa și Asia se concentrează din ce în ce mai mult pe autosuficiența regională, mai degrabă decât pe oferta globală îndepărtată și complicatele lanțuri care au reprezentat anterior esența globalizării. Ce ar putea lua această formă? Ar putea semăna cu succesiunea evenimentelor care au dus la sfârșitul unei perioade anterioare de globalizare, dar cu o răsucire regională. Antiglobalizarea a fost puternică în perioada premergătoare anului 1914 și până în 1918, apoi mai puțin în anii 1920, dar a reînviat în anii 1930 ca urmare a Marii Depresii, declanșând o creștere a barierelor tarifare și netarifare care i-au distrus pe mulți întreprinzători și a provocat multă durere celor mai mari economii din acel timp. La fel s-ar putea întâmpla din nou, cu un puternic impuls asupra țărmlui care se extinde dincolo de sănătate și agricultură pentru a include mari categorii de produse non-strategice. Atât extrema dreaptă, cât și extrema stânga va profita de criză pentru a promova o agenda protecționistă cu bariere mai mari în calea fluxului liber de capital bunuri și oameni. Mai multe sondaje efectuate în primele câteva luni din 2020 au dezvăluit că companiile internaționale se tem de revenirea și agravarea protecționismului în SUA, nu numai pe comerț, dar și în fuziuni și achiziții transfrontaliere și achiziții publice⁸². Ce se întâmplă în SUA va răsuna inevitabil în altă parte, cu alte economii avansate impunând mai multe bariere în calea comerțului și a investițiilor, sfidându-l face apel la experți și organizații internaționale pentru a se abține de la protecționism.

Acest scenariu sumbru nu este inevitabil, dar, în următoarele câteva ani, ar trebui să ne așteptăm la tensiunile dintre forțele naționaliste și deschiderea pentru a juca în trei dimensiuni critice: 1) instituții globale; 2) comerț; și 3) fluxurile de capital. Recent, instituțiile globale și organizațiile internaționale au fost fie slăbite, cum ar fi Organizația Mondială a Comerțului sau CINE, sau nu au fost la înălțimea sarcinii, aceasta din urmă se datorează mai mult faptului că este „Subfinanțat și supra-gubernat⁸³” decât inerenta inadecvare.

Comerțul global, așa cum am văzut în capitolul anterior, va fi aproape contract cu siguranță pe măsură ce companiile își scurtează lanțul de aprovizionare și asigurându-se că nu se mai bazează pe o singură țară sau afacere în străinătate pentru parti și componente critice. În cazul în care industrii deosebit de sensibile (cum ar fi produsele farmaceutice sau serviciile medicale materiale) și sectoare considerate a fi de securitate națională (cum ar fi telecomunicațiile sau generarea de energie), poate chiar să fie un proces continuu de

dezintegrare. Asta devine deja o cerință în SUA și ar fi surprinzător dacă această atitudine nu se răspândește în alte țări și alte sectoare. Geopolitica provoacă, de asemenea, o oarecare durere economică prin așa-numita armare a comerțului, declanșând frică în rândul companiilor globale pe care nu le mai poate asuma un ordonat și rezolvarea previzibilă a conflictelor comerciale prin regula statului de drept internațional.

În ceea ce privește fluxurile internaționale de capital, pare deja evident că autoritățile naționale și sfidarea publică le vor constrânge. La fel s-a arătat deja de atâtea țări și regiuni la fel de diferite ca Australia, India sau UE, vor deveni considerații protecționiste tot mai prezente în era post-pandemică. Măsurile vor varia de la guvernele naționale care cumpără mize în companii „strategice” pentru a preveni preluările străine sau impunerea unor restricții diverse asupra unor astfel de preluări, fiind supuse investițiilor străine directe (ISD) la aprobarea guvernului. Este grăitor că, în aprilie 2020, administrația SUA a decis să blocheze administrarea unui fond public de pensii cu investiții în China.

În următorii ani, pare inevitabil ca la unii se va întâmpla dezglobalizarea, stimulată de ascensiunea naționalismului și o mai mare fragmentare internațională. Nu are rost să încercăm să restabilim status quo-ul ex ante („hiper-globalizarea” și-a pierdut de tot capitalul politic și social, iar apărarea acestuia nu mai este din punct de vedere politic durabil), dar este important să limitați dezavantajul unei posibile căderi libere care ar precipita daune economice majore și suferință socială. O retragere pripită de la globalizare ar presupune comerț și războaie valutare, deteriorând economia fiecărei țări, provocând ravagii sociale și declanșarea naționalismului etno- sau de clan. Stabilirea unei forme mult mai incluzive și echitabile de globalizare care o face durabilă, atât social cât și din punct de vedere ecologic, este singura modalitate viabilă de a gestiona retragerea. Aceasta necesită soluții politice abordate în capitolul final și o formă de guvernare globală eficientă. Progresul este într-adevăr posibil în acele zone globale care au beneficiat în mod tradițional din cooperarea internațională, cum ar fi acordurile de mediu, sănătatea publică și paradisurile fiscale.

Acest lucru se va produce numai printr-o guvernare globală îmbunătățită - cel mai „natural” și cel mai eficient factor de atenuare împotriva tendințelor protecționiste. Cu toate acestea, nu știm încă cum va evolua cadrul în viitorul previzibil. Pentru moment, semnele sunt de rău augur că nu merge în direcția corectă. Nu este timp de pierdut. Dacă nu îmbunătățim funcționarea și legitimitatea instituțiilor noastre globale, lumea o va face în curând devenind greu de gestionat și foarte periculos. Nu poate exista o recuperare durabilă fără un cadru strategic global de guvernare.

1.4.2. Guvernare globală

Guvernarea globală este de obicei definită ca procesul de cooperare între actorii transnaționali care vizează furnizarea de răspunsuri la problemele globale (cele care afectează mai multe state sau regiuni).

Acesta cuprinde totalitatea instituțiilor, politicilor, normelor, procedurilor și inițiativelor prin care națiunea, statele, încearcă să le aducă mai multă predictibilitate și stabilitate, răspunsuri la provocările transnaționale. Această definiție o face clar că orice efort global pentru orice problemă sau preocupare globală este obligat să fie stirb, fără cooperarea națională a guvernelor și capacitatea lor de a acționa și de a legifera pentru a le

sprijini obiectivele. Statele naționale fac posibilă guvernarea globală (unul conduce pe celalalt), motiv pentru care ONU spune că „eficiența globală a guvernării poate fi realizată numai cu un sistem internațional de cooperare eficientă⁸⁴”. Cele două noțiuni de guvernare globală și cooperare internațională sunt atât de legate încât este aproape imposibil ca guvernarea globală să înflorească într-o lume divizată care se restrânge și fragmentază. Cu cât mai mult naționalism și izolaționism străbate politica globală, cu atât mai mare este șansa ca guvernarea globală să își piardă relevanța și devină ineficientă. Din păcate, suntem acum în acest moment critic. Spus direct, trăim într-o lume în care nimeni nu este cu adevărat la conducere.

COVID-19 ne-a amintit că cele mai mari probleme cu care ne confruntăm sunt de natură globală. Fie că este vorba de pandemii, schimbări climatice, terorismul sau comerțul internațional, toate sunt probleme globale pe care le putem numai adresa și ale cărei riscuri pot fi atenuate numai, într-o modă colectivă. Dar lumea a devenit, după cuvintele lui Ian Bremmer, o lume G0 sau, mai rău, o lume G-minus-2 (SUA și China), potrivit economistului indian Arvind Subramanian⁸⁵ (pentru a explica absența conducerii celor doi uriași de către opoziție față de G7, grupul celor șapte națiuni cele mai bogate - sau G20 - G7 plus alte 13 țări semnificative și organizații, care ar trebui să conducă). Din ce în ce mai des, marile probleme care ne acționează au loc dincolo de controlul chiar și celor mai puternice state naționale; riscurile și problemele care urmează să fie confruntate sunt din ce în ce mai globalizate, interdependente și interconectate, în timp ce capacitățile de guvernare globală în acest sens eșuează în mod periculos, pe cale de dispariție prin renașterea unui naționalism. O astfel de deconectare înseamnă nu numai că cel mai mult problemele globale critice sunt abordate într-un mod foarte fragmentat, astfel inadecvat, dar și faptul că sunt de fapt ființe exacerbate de acest.

Astfel, departe de a rămâne constant (în ceea ce privește riscul pe care îl prezintă), ei se umflă și ajung să crească fragilitatea sistemică. Acest lucru este prezentat în figura 1; există interconectări puternice între eșecul guvernării globale, eșecul acțiunii climatice, eșecul guvernului național (cu care are un efect de auto-întărire), instabilitate socială și desigur capacitatea de a face față cu succes pandemiilor. Într-o pe scurt, guvernare globală se află în legătura dintre toate acestea probleme. Prin urmare, îngrijorarea este că, fără un nivel de guvernare globală adecvat, vom deveni paralizați în încercările noastre de abordare și răspunsuri la provocările globale, în special atunci când există o puternică disonanță între imperativele domestice pe termen scurt și provocări globale pe termen lung. Aceasta este o îngrijorare majoră, având în vedere că astăzi nu există „comitet care să salveze lumea” (expresia a fost folosită acum mai bine de 20 de ani, la înălțimea de criza financiară asiatică). Urmărind argumentul mai departe, unul ar putea pretinde chiar că „decăderea instituțională generală” cum descrie Fukuyama în *Ordinea politică și decăderea politică*⁸⁶ amplifică problema unei lumi lipsite de guvernare globală. Aceasta pune în mișcare un cerc vicios în care statele naționale se ocupă prost cu provocările majore care îi asaltează, care apoi hrănesc neîncrederea publicului față de stat, care la rândul său duce la cea a statului fiind înfometăți de autoritate și resurse, ducând apoi la uniformizare performanțe mai slabe și incapacitatea sau lipsa de dorință de a face față problemelor guvernării globale.

COVID-19 spune exact o astfel de poveste despre guvernarea globală eșuată. Încă de la început, un vid în guvernarea globală, exacerbate de relațiile tensionate dintre SUA și China, a subminat eforturile internaționale de a răspunde pandemiei. La debutul crizei, cooperarea internațională era inexistentă sau limitată și, chiar și în perioada în care a fost

nevoie cea mai mare parte (în plină criză: în al doilea trimestru al anului 2020), a rămas vizibilă prin absența sa. În loc să declanșeze un set de măsuri coordonate la nivel global, COVID-19 a condus la opusul: un flux de închideri de frontiere, restricții în călătoriile și comerțul internațional introduse aproape fără nici o coordonare, întreruperea frecventă a aprovizionării medicale distribuția și concurența care urmează pentru resurse, în special vizibil în diferite încercări ale mai multor state naționale de a asigura echipamentele medicale necesare prin orice mijloace posibile. Chiar și în UE, țările au ales inițial să meargă singure, dar cursul acesta s-a schimbat ulterior, cu asistență practică între țările membre, un buget UE modificat în sprijinul sistemelor de sănătate și fonduri de cercetare combinate pentru a se dezvolta tratamente și vaccinuri. (Și au existat acum ambițioase măsuri, care ar fi părut de neimaginat în era prepandemică, susceptibile de a împinge UE spre integrare mai departe, în special un fond de recuperare de 750 miliarde EUR de către Comisia Europeană.) Într-o guvernanta globală funcțională, națiunile ar fi trebuit să se reunească pentru a lupta împotriva unui plan global și a coordona „războiul” împotriva pandemiei. În schimb, „răspunsul meu „prima țară” a prevalat și a afectat grav încercările să conțină expansiunea primului val al pandemiei. De asemenea a impus restricții asupra disponibilității echipamentelor de protecție și tratament care la rândul său a subminat reziliența națională a sistemelor de sănătate. Mai mult, această abordare fragmentată a mers pentru a pune în pericol încercările de coordonare a politicilor de ieșire vizate „Repornirea” motorului economic global. În cazul pandemiei, spre deosebire de alte crize globale recente precum 11 septembrie sau criza financiară din 2008, sistemul global de guvernanta a eșuat, dovedindu-se fie inexistent, fie disfuncțional. SUA au continuat retragea finanțării de la OMS, dar, indiferent de motivul acestei decizii, rămâne faptul că este singura organizație capabilă să coordoneze un răspuns global la pandemie, ceea ce înseamnă că este, deși departe de a fi perfect OMS infinit de preferat unuia inexistent, argument pe care Bill Gates l-a făcut convingător și succint într-un tweet: *„Munca lor încetinește răspândirea COVID-19 și dacă acea lucrare este oprită nici o altă organizație nu o poate înlocui. Lumea are nevoie de WHO acum mai mult ca niciodată.”*

Acest eșec nu este vina OMS. Agenția ONU este doar simptomul, nu cauza, eșecului guvernantei globale. Poziția deferențială a OMS față de țările donatoare reflectă o dependență completă de statele care acceptă să coopereze cu aceasta. Organizația ONU nu are puterea de a obliga schimbul de informații sau impune pregătirea pentru pandemie. Ca și alte agenții similare ale ONU, de exemplu cu privire la drepturile omului sau schimbările climatice, OMS este înconjurat de resurse limitate și în scădere: în 2018, a avut un bugetul anual de 4,2 miliarde de dolari, minuscul în comparație cu oricare buget de sănătate din întreaga lume. În plus, este perpetuu la mila statelor membre și nu are efectiv instrumente la dispoziția sa să monitorizeze direct focarele, să coordoneze planificarea pandemiei sau să asigure implementarea eficientă a pregătirii la nivel de țară, să nu mai vorbim de alocarea resurselor acelor țări cele mai nevoiașe. Această disfuncționalitate este simptomatică a unei globalizări sparte sistemul de guvernare, iar juriul este sigur dacă există configurațiile de guvernanta globală precum ONU și OMS pot să fie reutilizate pentru a aborda riscurile globale de astăzi. Pentru moment, linia de jos este următoarea: în fața unui astfel de vid la nivel guvernare globala, doar statele naționale sunt suficient de coezive pentru a fi capabile să ia decizii colective, dar acest model nu funcționează în cazul riscurilor mondiale care necesită decizii globale concertate.

Lumea va fi un loc foarte periculos dacă nu reparăm instituții multilaterale. Coordonarea globală va fi și mai necesară în urma crizei epidemiologice, pentru că este de

neconceput că economia globală ar putea „reporni” fără cooperare internațională susținută. Fără ea, ne vom îndrepta către „o lume mai săracă, mai răutăcioasă și mai mică⁸⁷”.

1.4.3. Rivalitatea crescândă dintre China și S.U.A.

În era post-pandemică, COVID-19 ar putea fi amintit ca fiind punctul de cotitură care a inaugurat un „nou tip de război rece⁸⁸” între China și SUA (cele două cuvinte „tip nou” contează considerabil: spre deosebire de Uniunea Sovietică, China nu caută să își impună ideologia în întreaga lume. Înainte de pandemie, tensiunile dintre cele două puteri dominante se construiau deja în multe domenii diferite (comerț, drepturi de proprietate, baze militare în Marea Chinei de Sud și tehnologie și investiții în strategice industrii în special), dar după 40 de ani de strategie SUA și China par acum incapabile să pună capăt diviziunilor ideologice și politice care le separă. Departe de unitate cei doi uriași geopolitici, pandemia a făcut exact opusul prin exacerbarea rivalității lor și intensificarea competiției între ele.

Majoritatea analiștilor ar fi de acord că, în timpul crizei COVID-19, fractura politică și ideologică dintre cei doi uriași a crescut. Potrivit lui Wang Jisi, un renumit savant chinez și decan al Școlii de Studii Internaționale de la Universitatea din Beijing, consecințele din pandemie au împins relațiile dintre China și SUA în cele mai rele situații la nivelul din 1979, când s-au stabilit legături formale. În opinia lui, decuplarea bilaterală economică și tehnologică este „Deja ireversibilă⁸⁹”, și ar putea merge până la „sistemul global care se rupe în două părți ”avertizează Wang Huiyao, președintele Centrului pentru China și Globalizare din Beijing⁹⁰. Chiar și public cifrele și-au exprimat public îngrijorarea. Într-un articol publicat în iunie 2020, Lee Hsien Loong, prim-ministru al Singapore, a avertizat împotriva pericolului confruntării dintre SUA și China, ceea ce, în propriile sale cuvinte: „cresc profund întrebări despre viitorul Asiei și forma emergențelor din ordinea internațională ”. El a adăugat că: „Țările din Asia de Sud-Est, inclusiv Singapore, sunt deosebit de îngrijorați, deoarece locuiesc la intersecția intereselor diferitelor puteri majore și trebuie evitați să fiți prinși în mijloc sau forțați să facă alegeri⁹¹”.

Opiniile, desigur, diferă radical în privința țării care are „dreptate” sau urmând să vina „de sus” profitând de punctele slabe și fragilitățile celuilalt. Dar este esențial să le contextualizăm. Nu există o vizualizare „corectă” și o vizualizare „greșită”, dar interpretări diferite și adesea divergente care frecvent corelează cu originea, cultura și istoria personală a celor care le mărturisește. Urmărind în continuare metafora „lumii cuantice” menționată anterior, s-ar putea deduce din fizica cuantică că realitatea obiectivă nu există. Credem că observația și măsurarea definește o opinie „obiectivă”, dar micro-lumea din atomi și particule (precum macro-lumea geopoliticii) este guvernata de regulile ciudate ale mecanicii cuantice în care doi diferiți observatori au dreptul la propriile lor opinii (aceasta se numește o „suprapunere”: „particulele pot fi în mai multe locuri sau stări la o dată⁹²”). În lumea afacerilor internaționale, dacă sunt diferiți observatorii au dreptul la propriile lor opinii, ceea ce îi face să fie subiectivi, dar nu mai puțin real și nu mai puțin valabil. Dacă un observator poate să înțeleagă „realitatea” doar prin diferite idiosincrazii, acest lucru ne obligă să ne regândim noțiunea de obiectivitate. Este evident că reprezentarea realității depinde de poziția observatorului. În acest sens, o viziune „chineză” și o viziune „SUA” poate coexista, împreună cu multe alte puncte de vedere de-a lungul acestui continuum - toate reale! Într-o măsură considerabilă și pentru motive de înțeles, viziunea chineză asupra lumii și a acesteia locul în el este influențat de umilința suferită în timpul primului Război

de opiu din 1840 și invazia ulterioară din 1900 când Alianța celor opt națiuni a jefuit Beijingul și alte orașe chineze înainte de a cere despăgubiri⁹³. În schimb, modul în care SUA vede lumea și locul ei se bazează în mare parte pe valori și principii care au modelat viața publică americană încă din fondarea țării⁹⁴. Acestea au determinat atât poziția sa mondială preeminentă, cât și atractivitatea sa unică pentru mulți imigranți de 250 de ani. Perspectiva SUA este, de asemenea, înrădăcinată în dominare de neegalat de care s-a bucurat peste restul lumii ultimele decenii și inevitabilele îndoieli și nesiguranțe care vin cu o pierdere relativă a supremației absolute. Pentru motive de înțeles, atât China, cât și SUA au un bogat istoric (China se întoarce cu 5.000 de ani în urmă) de care sunt mândri, conducându-i, așa cum a observat Kishore Mahbubani, la supraestimarea propriilor puncte forte și subestimează punctele forte ale celuilalt.

Revendicând punctul de mai sus, toți analiștii și prognozorii specializați în China, SUA sau ambele, au acces la mai mult sau mai puțin aceleași date și informații (acum o marfă globală), vedeti, auziți și citiți mai mult sau mai puțin aceleași lucruri, dar uneori ajungeți la concluzii diametral opuse. Unii văd SUA ca fiind câștigător final, alții susțin că China a câștigat deja și un al treilea grup afirmă că nu vor fi câștigători. Să analizăm pe scurt fiecare dintre argumentele lor.

China ca câștigătoare

Argumentul celor care susțin că criza pandemiei de care a beneficiat China în timp ce a expus punctele triplu slabe ale SUA.

1. A făcut din forța americană cea mai mare putere militară din lume irelevantă în fața unui dușman invizibil și microscopic.

2. În cuvintele academicianului american care a inventat expresia, a rănit puterea slaba americană din cauza „incompetenței răspunsului său⁹⁵”. Un avertisment important: problema dacă un răspuns public la COVID-19 a fost „Competent” sau „incompetent” a dat naștere unor nenumărate opinii și a provocat mult dezacord. Cu toate acestea, ea rămâne dificil de judecat. În SUA, pentru de exemplu, răspunsul politic a fost în mare măsură responsabilitatea statelor și chiar a orașelor. Prin urmare, de fapt, nu a existat un răspuns național al politicii SUA ca atare. Ce discutăm aici despre păreri subiective ca atitudini publice modelate.

3. A expus aspecte ale societății americane din care unele pot fi șocante, precum inegalitățile profunde ale focarului, lipsa acoperirii medicale universale și problema rasismului sistemic ridicat de negri prin Mișcarea “Black Lives Matter”.

Toate acestea l-au determinat pe Kishore Mahbubani, un analist influent care se opune rivalității dintre SUA și China⁹⁶, pentru a argumenta că COVID-19 a inversat rolurile ambelor țări în ceea ce privește tratarea dezastrelor și sprijinirea celorlalți. În timp ce în trecut SUA au fost întotdeauna primii care au sosit cu ajutorul acolo unde era nevoie de asistență (ca la 26 decembrie 2004, când a lovit un tsunami major Indonezia), acest rol aparține acum Chinei, spune el. În martie 2020, China a trimis în Italia 31 de tone de echipament medical (ventilatoare, măști și costume de protecție) pe care UE nu le-a putut furniza.

În opinia sa, cei 6 miliarde de oameni care compun „restul a lumii” și trăiesc în 191 de țări au început deja pregătindu-se pentru concursul geopolitic SUA-China. Mahbubani

spune că alegerile lor vor determina cine câștigă concursul de rivalitate și că acestea se vor baza pe „calculul rece al rațiunii pentru elaborarea analizelor cost-beneficiu ale ambelor țări, pe care SUA și China trebuie să le ofere⁹⁷”. Sentimentele nu pot juca un rol important deoarece toate aceste țări își vor baza alegerea pe care o vor face SUA sau China la sfârșitul zilei îmbunătățesc condițiile de viață ale cetățenilor, dar marea lor majoritate nu doresc să fie prins într-un joc geopolitic cu sumă zero și ar prefera să-și păstreze toate opțiunile deschise (adică să nu fie obligați să aleaga între SUA și China). Cu toate acestea, ca de exemplu Huawei a arătat, chiar și aliații tradiționali ai SUA precum Franța, Germania și Marea Britanie sunt presate de SUA să facă acest lucru. Deciziile pe care țările le iau atunci când se confruntă cu o astfel de alegere strictă vor stabili în cele din urmă cine apare ca învingător în creșterea rivalității între SUA și China.

SUA ca învingător

În tabăra Americii ca învingător final, argumentele sunt centrate pe punctele forte inerente ale SUA, precum și perceputele puncte slabe structurale ale Chinei.

Susținătorii „SUA ca câștigători” cred că este prematur să anunte un sfârșit brusc al supremației SUA în era post-pandemică și ofera următorul argument: este posibil ca țara să scadă în termeni relativi, dar este încă un hegemon redutabil în termeni absoluți și continuă să posede o cantitate considerabilă de putere tare; atracția sa ca destinație globală poate fi în declin cumva, dar rămâne totuși puternica așa cum arată succesul universităților americane din străinătate și atracția acesteia în industria culturală. În plus, dominația dolarului la nivel global rămâne moneda utilizată în comerț și percepută ca un refugiu sigur în mare măsură necontestată pentru moment. Acest lucru se traduce prin o putere geopolitică considerabilă, permițând autorităților SUA să excluda companii și chiar țări (cum ar fi Iranul sau Venezuela) din sistemul dolarului. Așa cum am văzut în capitolul precedent, acest lucru se poate schimba în viitor, dar, în următorii câțiva ani, nu există alternativă la dominația mondială a dolarului American.

Mai mult fundamental, susținătorii „ireductibilității” SUA vor discuta cu Ruchir Sharma că: „Supremația economică a SUA a dovedit în mod repetat că decliniștii au greșit⁹⁸”. De asemenea, vor fi de acord cu Winston Churchill, care a observat odată că SUA are o capacitate înnăscută să învețe din greșelile sale când a remarcat că SUA întotdeauna a făcut ceea ce trebuie când toate alternativele au fost epuizate.

Lăsând deoparte argumentul politic extrem de încărcat (democrație versus autocrație), cei care cred că SUA o va face rămâne un „câștigător” pentru mai mulți ani, de asemenea, subliniază faptul că China își confruntă propriile vânturi frontale pe calea către statutul de superputere globală. Cele mai des menționate sunt următoarele: 1) suferă dintr-un dezavantaj demografic, cu o populație cu îmbătrânire rapidă și o populație în vârstă de muncă care a atins apogeul în 2015; 2) influența sa în Asia este constrânsă de disputele teritoriale existente cu Brunei, India, Indonezia, Japonia, Malaezia, Filipine și Vietnam; și 3) este foarte dependentă de energie.

Niciun castigator

Ce spun cei care susțin că „pandemia este de bun augur pentru amândoi Puterea americană și chineză - și pentru ordinea globală⁹⁹? Ei susțin că, ca aproape toate celelalte

țări din lume, atât China, cât și SUA vor suferi cu siguranță economic, masive pagube care le vor limita capacitatea de a-și extinde acoperirea și influența. China, al cărei sector comercial reprezintă mai mult de o treime din PIB-ul total, va avea dificultăți în lansarea unei economii susținute recuperare atunci când marii săi parteneri comerciali (precum SUA) sunt reducerea drastică. În ceea ce privește SUA, supra-îndatorarea va fi mai devreme sau mai târziu constrânge cheltuielile post-recuperare, cu riscul mereu prezent ca actuala criză economică să se transforme într-un criză financiară sistemică.

Referindu-se în cazul ambelor țări la impactul economic și dificultățile politice interne, cei care se îndoiesc afirmă că ambele țări este probabil să iasă din această criză în mod semnificativ diminuat. „Nici un Pax Sinica nou, nici un Pax reînnoit Americana se va ridica din ruine. Mai degrabă, ambele puteri vor fi slăbite, acasă și în străinătate ”.

Un motiv care stă la baza argumentului „fără câștigător” este o idee interesantă prezentată de mai mulți academicieni, mai ales Niall Ferguson. În esență, se spune că criza corona a expus eșecul superputerilor precum SUA și China subliniind succesul statelor mici. În cuvintele lui Ferguson: „Adevărata lecție aici nu este că SUA sunt terminate și China va fi puterea dominantă a secolului 21. Crede că realitatea este că toate superputerile - Statele Unite, oamenii din Republica Chineză și Uniunea Europeană - au fost expuse ca fiind extrem de disfuncționale.¹⁰⁰” Fiind mare, așa cum spun susținătorii acestei idei susțin ca atrage după sine dezechilibrul la scară: țări sau imperii au crescut atât de mari încât să atingă un prag dincolo de care ei nu se pot autoguverna în mod eficient. Acesta este, la rândul său, motivul pentru care economiile mici precum Singapore, Islanda, Coreea de Sud și Israelul pare să fi făcut mai bine decât SUA în ceea ce privește conținerea pandemiei și tratarea acesteia.

Prezicerea este un joc de ghicit pentru proști. Adevărul simplu este că nimeni nu poate spune cu vreun grad de încredere rezonabilă sau certitudinea modului în care va evolua rivalitatea dintre SUA și China - în afară de a spune că inevitabil va crește. Pandemia a exacerbat rivalitatea care se opune titularului și puterea emergentă. SUA s-a împiedicat de criza pandemiei și influența sa a scăzut. Între timp, China poate încerca să beneficieze de criză prin extinderea acoperirii sale în străinătate. Noi stim foarte puțin despre ceea ce ne rezervă viitorul în termeni strategici în ceea ce privește concurența între China și SUA. Va oscila între două extreme: o deteriorare conținută și gestionabilă temperată de interesele comerciale la un capăt al spectrului, la ostilitate permanentă și deplină față de celălalt.

1.4.4. Statele fragile și falimentare

Granițele dintre o stare fragilă a statului și un stat eșuat sunt fluide și fragile. În complexul și adaptarea de astăzi lumea pe principiul non-liniarității înseamnă că brusc o stare fragilă se poate transforma într-o stare eșuată și, dimpotrivă, o stare eșuată poate vedea situația sa îmbunătățindu-se cu celeritate egală datorită intermediilor organizațiilor internaționale sau chiar o infuzie de capital străin. În următorii ani, pe măsură ce pandemia se produce la nivel global, este foarte probabil ca dinamica să meargă doar pentru cele mai sărace și fragile țări din lume: de la rău la mai rău. Pe scurt, multe state care prezintă caracteristici ale fragilității risca să eșueze.

Fragilitatea statului rămâne una dintre cele mai critice provocări la nivel mondial, deosebit de răspândite în Africa. Cauzele sale sunt multiple și împletite; acestea variază de

la disparitatea economică, problemele sociale, corupție politică și ineficiențe, externe sau interne, conflicte și dezastre naturale. Astăzi, se estimează că în jur 1,8-2 miliarde de oameni au trăit în state fragile, un număr care va fi cu siguranță în creștere în era post-pandemică deoarece țările fragile sunt deosebit de vulnerabile la un focar de COVID-19¹⁰¹. Însăși esența fragilității lor - capacitate de stat slabă și incapacitatea asociată de a asigura funcțiile fundamentale ale serviciilor publice de bază și securitate - îi face mai puțin capabili să facă față unui virus. Situația este și mai gravă în caz de eșec și eșec de state care sunt aproape întotdeauna victime ale sărăciei extreme și violență neregulată și, ca atare, abia sau chiar nu mai poate efectua funcții publice de bază, cum ar fi educația, securitatea sau guvernarea. În vidul lor de putere, oamenii neajutorați sunt victime ale facțiunilor concurente și infraționilor, deseori obligând ONU sau alt stat vecin (nu întotdeauna bine intenționat) să intervină pentru prevenirea unui dezastru umanitar. Pentru multe astfel de state, pandemia va fi șocul exogen care îi obligă să eșueze și cad și mai departe.

Din toate aceste motive, este aproape o tautologie să afirmăm că daunele provocate de pandemie statelor fragile și deficitare vor să fie mult mai profunde și mai durabile decât în cele mai bogate și mai multe economii dezvoltate. Va distruge unele dintre cele mai importante comunități vulnerabile din lume. În multe cazuri, dezastrul economic va declanșa o formă de instabilitate politică și focare de violență pentru că cele mai sărace țări din lume vor suferi de două predicte: în primul rând, defalcarea lanțurilor comerciale și de aprovizionare cauzate de pandemie vor provoca devastări imediate fără remitențe sau foamete crescută; și, în al doilea rând, mai linia de mai jos, va suporta o pierdere prelungită și severă de ocupare a forței de muncă și veniturilor.

Acesta este motivul pentru care focarul global are un astfel de potențial de a face ravagii în cele mai sărace țări din lume. Acolo declinul economic va avea și mai mult efect imediat asupra societăților. Peste zone mari din Africa subsahariană, în special, dar și în părți din Asia și America latină, milioane depind de un venit zilnic mic pentru a le hrăni familiile. Orice blocare sau criză de sănătate cauzată de coronavirus ar putea crea rapid disperare și dezordine pe scară largă, potențial declanșând tulburări masive cu efecte globale în lant. Implicațiile vor fi deosebit de dăunătoare pentru toate acele țări prinse în mijlocul unui conflict. Pentru ei, pandemia va perturba inevitabil asistența umanitară și fluxurile de ajutor. O sa limiteze, de asemenea, operațiunile de pace și va amâna eforturile diplomatice la a pune capăt conflictelor.

Șocurile geopolitice au tendința de a lua observatorii surpriză, cu ondulație și efecte de lant care creează consecințele de ordinul trei și mai mult, dar în prezent unde sunt riscurile cele mai evidente?

Toate țările de marfă sunt expuse riscului (Norvegia și alte câteva nu se califică). În momentul scrierii, acestea sunt în special greu afectate de prăbușirea prețurilor la energie și mărfuri care au probleme exacerbate puse de pandemie și toate alte probleme cu care se confundă (șomajul, inflația, sisteme sanitare inadecvate și, desigur, sărăcia). Pentru bogați și economii relativ dezvoltate dependente de energie, cum ar fi Federația Rusă și Arabia Saudită, prăbușirea prețurilor petrolului „Numai” reprezintă o lovitură economică considerabilă, bugetele și rezervele valutare sub presiune și în poziție de riscuri acute pe termen mediu și lung. Dar pentru venituri mai mici țări precum Sudanul de Sud, unde petrolul reprezintă cvasi totalitatea exporturilor (99%), lovitura ar putea fi pur și simplu devastatoare. Acest lucru este valabil pentru multe alte țări fragile de marfă. Direct

prăbușirea nu este un scenariu extraordinar pentru petrostate precum Ecuador sau Venezuela, unde virusul ar putea să-i copleșească puținele țări funcționând foarte repede. Între timp, în Iran, sancțiunile SUA agravează problemele asociate cu rata ridicată de infecție cu Covid19.

În prezent, sunt deosebit de expuse riscului numeroase țări din Orientul Mijlociu și Maghreb, unde durerea economică a fost din ce în ce mai mare aparent înainte de pandemie și cu agitație, populațiile tinere și șomajul rampant. Tripla lovitură a COVID-19, prăbușirea prețurilor petrolului (pentru unii) și înghețarea turismului (o sursă vitală de ocupare a forței de muncă și câștiguri de valută străină) ar putea declanșa un val de masive demonstrații anti-guvernamentale care amintesc de primăvara arabă din 2011. Într-o semn de rău augur, la sfârșitul lunii aprilie 2020 și în mijlocul blocării, revolte din cauza preocupărilor legate de șomaj și creșterea sărăciei a avut loc în Liban.

Pandemia a readus problema securității alimentare ca o răzbunare și, în multe țări, ar putea presupune un ajutor umanitar și catastrofa crizei alimentare. Oficiali ai ONU Food și Organizația pentru agricultură prezice că numărul de oameni suferind de insecuritate alimentară acută s-ar putea dubla în 2020 la 265 milioane. Combinarea restricțiilor de circulație și comerț cauzată de pandemie cu creșterea șomajului și accesul limitat sau lipsit de alimente ar putea declanșa tulburări sociale la scară largă urmata de mișcări de masă ale migrației și refugiaților. În statele fragile și în eșec, pandemia agravează lipsurile alimentare existente prin bariere în calea comerțului și perturbarea lanțurilor globale de aprovizionare cu alimente. O face într-o măsură atât de considerabilă încât pe 21 Aprilie 2020, David Beasley, director executiv al UN World Food Program, a avertizat Consiliul de Securitate al ONU că „multiple forme de foamete de proporții biblice” deveniseră posibile în aproximativ trei duzini de țări, în special Yemen, Congo, Afganistan, Venezuela, Etiopia, Sudanul de Sud, Siria, Sudan, Nigeria și Haiti.

În cele mai sărace țări ale lumii, blocajele și recesiunea economică care se întâmplă în țările cu venituri ridicate vor provoca pierderi majore de venit pentru lucrătorii săraci și pentru toți cei care depind de ei. Scăderea remitențelor de peste mări care reprezintă o proporție atât de mare din PIB (mai mult de 30%) în unele țări precum Nepal, Tonga sau Somalia este un exemplu. Va provoca un șoc devastator economiilor lor cu implicații sociale dramatice.

Potrivit Băncii Mondiale, impactul blocărilor și „hibernarea” economică care a avut loc în atâtea țări din întreaga lume va provoca o scădere a remitențelor cu 20% în țările cu venituri mici și medii, de la 554 miliarde dolari anul trecut la 445 miliarde dolari în 2020¹⁰². În țări mai mari precum Egipt, India, Pakistan, Nigeria și Filipine, pentru care remitențele reprezintă o sursă crucială de finanțare externă, acest lucru va crea o mulțime de dificultăți și va face situația lor economică, socială și politică și mai fragilă, cu posibilitatea reală de destabilizare. Apoi, există turismul, una dintre cele mai afectate industrii din pandemie, care este un punct de salvare economic pentru multe națiuni sărace. În țări precum Etiopia, unde veniturile din turism reprezintă aproape jumătate (47%) din totalul exporturilor, pierderea corespunzătoare a veniturilor și a ocupării forței de muncă va provoca dureri economice și sociale considerabile. Același lucru este valabil și pentru Maldive, Cambodgia și alte câteva.

Apoi, există toate zonele de conflict în care multe grupuri armate se gândesc cum să folosească scuza pandemiei pentru a-și avansa agenda (cum ar fi în Afganistan, unde talibanii cer ca prizonierii să fie eliberați din închisoare sau în Somalia, unde grupul al-Shabaab prezintă COVID-19 ca o încercare de a le destabiliza). Pledoaria globală de încetare a focului formulată la 23 martie 2020 de către secretarul general al ONU a căzut pe urechi. Din 43 de țări cu cel puțin 50 de evenimente de violență organizată raportate în 2020, doar 10 au răspuns pozitiv (cel mai adesea cu declarații de sprijin simple, dar fără angajament în acțiune). Printre celelalte 31 de țări cu conflicte în curs de desfășurare, actorii nu au reușit nu doar să ia măsuri pentru a îndeplini apelul, ci mulți au crescut de fapt nivelul violenței organizate¹⁰³. S-au evaporat primele speranțe că îngrijorările cu privire la pandemie și urgența de sănătate care urmează ar putea reduce conflictele de lungă durată și cataliza negocierile de pace. Acesta este încă un alt exemplu al pandemiei nu numai că nu reușește să aresteze o tendință tulburătoare sau periculoasă, ci, de fapt, o accelerează.

Țările mai bogate ignoră tragedia care se desfășoară în țările fragile și în eșec, în pericol. Într-un fel sau altul, riscurile vor reverbera prin instabilitate mai mare sau chiar haos. Unul dintre cele mai evidente efecte în lant pentru părțile mai bogate ale lumii de mizerie economică, nemulțumire și foamete în cele mai fragile și mai sărace state va consta într-un nou val de migrație în masă în direcția sa, ca cele care au avut loc în Europa în 2016.

1.5. Resetare de mediu

La prima vedere, pandemia și mediul înconjurător ar putea părea a fi înrudite; dar sunt mult mai apropiați și mai împlețiți decât credem. Ambele au interactionat și vor continua să interacționeze în moduri imprevizibile și distincte, variind de la rolul jucat de diminuarea biodiversității în comportamentul bolilor infecțioase până la efectul pe care COVID-19 l-ar putea avea asupra schimbărilor climatice, ilustrând astfel echilibrul periculos de subtil și interacțiunile complexe dintre omenire și natura.

Mai mult, în termeni de risc global, pandemia echivalează cel mai ușor cu schimbările climatice și cu prăbușirea ecosistemului (cele două riscuri cheie pentru mediu). Cele trei reprezintă, prin natură și în diferite grade, amenințări existențiale pentru omenire și am putea susține că COVID-19 ne-a dat deja o privire sau o prefigurare a ceea ce ar putea atrage după sine o criză climatică deplină și prăbușirea ecosistemului în perspectivă: șocuri combinate ale cererii și ofertei și perturbări ale comerțului și ale lanțurilor de aprovizionare cu efecte repetitive și indirecte care amplifică riscurile (și, în unele cazuri, oportunitățile) în celelalte categorii macro: geopolitică, probleme sociale și tehnologie. Dacă schimbările climatice, prăbușirea ecosistemului și pandemiile arată atât de asemănătoare cu riscurile globale, cum se compară cu adevărat? Ele posedă multe atribute comune în timp ce prezintă diferențe puternice.

Cele cinci atribute principale partajate sunt:

- 1) sunt riscuri sistemice cunoscute (adică lebadă albă) care se propagă foarte repede în lumea noastră interconectată și, procedând astfel, amplifică alte riscuri din diferite categorii;

2) sunt neliniare, ceea ce înseamnă că, dincolo de un anumit prag sau punct de vârf, pot exercita efecte catastrofale (cum ar fi „supraîmprăștierea” într-o anumită locație și apoi copleșind capacitățile sistemului de sănătate în cazul pandemiei);

3) probabilitățile și distribuția impactului lor sunt foarte greu de măsurat, dacă nu chiar imposibil, - acestea sunt în continuă schimbare și trebuie reconsiderate în conformitate cu ipotezele revizuite, ceea ce, la rândul lor, le face extrem de dificile de gestionat din perspectiva politicii;

4) au o natură globală și, prin urmare, pot fi abordate în mod corespunzător numai într-un mod coordonat la nivel global; și

5) afectează în mod disproporționat țările și segmentele de populație deja cele mai vulnerabile.

Și care sunt diferențele lor? Există mai multe, dintre care majoritatea sunt de natură conceptuală și metodologică (cum ar fi o pandemie care prezintă un risc de contagiune în timp ce schimbările climatice și colapsul ecosistemului sunt riscuri de acumulare), dar cele două care contează cel mai mult sunt: 1) diferența de orizont de timp (are o influență critică asupra politicilor și acțiunilor de atenuare); și 2) problema cauzalității (îngreunează acceptarea publică a strategiilor de atenuare)

1. Pandemiile reprezintă un risc cvasi-instantaneu, a cărui iminență și pericol sunt vizibile pentru toți. Un focar ne amenință supraviețuirea - ca indivizi sau ca specie - și, prin urmare, răspundem imediat și cu hotărâre atunci când ne confruntăm cu riscul. În schimb, schimbările climatice și pierderea naturii sunt treptate și cumulative, cu efecte care sunt discernabile mai ales pe termen mediu și lung (și, în ciuda evenimentelor de pierdere a naturii legate de climă și „excepționale”, există încă un număr semnificativ care rămâne neconvins de apropierea crizei climatice). Această diferență crucială între orizonturile respective ale unei pandemii și cele ale schimbărilor climatice și ale pierderii naturii înseamnă că un risc de pandemie necesită o acțiune imediată, care va fi urmată de un rezultat rapid, în timp ce schimbările climatice și pierderea naturii necesită, de asemenea, o acțiune imediată, dar rezultatul (sau „recompensă viitoare”, în jargonul economiștilor) va urma doar cu un anumit decalaj de timp. Mark Carney, fost guvernator al Băncii Angliei, care este acum trimis special al ONU pentru acțiune și finanțe climatice, a observat că această problemă a asincronicității timpului generează o „tragedie a orizontului”: contrar riscurilor imediate și observabile, riscurile schimbărilor climatice pot părea îndepărtate (în termeni de timp și geografie), caz în care nu li se va răspunde cu gravitatea pe care o merită și o cer. De exemplu, riscul material pe care îl reprezintă încălzirea globală și apele în creștere pentru un activ fizic (cum ar fi o stațiune de vacanță pe plajă) sau o companie (cum ar fi un grup hotelier) nu vor fi considerate neapărat materiale de către investitori și, prin urmare, nu vor fi evaluate de către piețe.

2. Problema cauzalității este ușor de înțeles, la fel ca și motivele care fac politicile respective mult mai dificile de implementat. În cazul pandemiei, legătura de cauzalitate dintre virus și boală este evidentă: SARS-CoV-2 cauzează COVID-19. În afară de o mână de teoreticieni ai conspirației, nimeni nu va contesta acest lucru. În cazul riscurilor de mediu, este mult mai dificil de atribuit cauzalitatea directă unui eveniment specific. Adesea, oamenii de știință nu pot indica o legătură directă de cauzalitate între schimbările climatice

și un eveniment meteorologic specific (cum ar fi seceta sau severitatea unui uragan). În mod similar, nu sunt întotdeauna de acord cu privire la modul în care o anumită activitate umană afectează anumite specii care se află în dispariție. Acest lucru face incredibil de dificilă atenuarea riscurilor legate de schimbările climatice și pierderea naturii. În timp ce pentru o pandemie, majoritatea cetățenilor vor tinde să fie de acord cu necesitatea de a impune măsuri coercitive, vor rezista politicilor de constrângere în cazul riscurilor de mediu în care dovezile pot fi contestate. Există și un motiv mai fundamental: combaterea unei pandemii nu necesită o schimbare substanțială a modelului socio-economic subiacent și a obiceiurilor noastre de consum. Combaterea riscurilor asupra mediului face acest lucru.

1.5.1. Coronavirus și mediul înconjurător

1.5.1.1. Natura și bolile zoonotice

Bolile zoonotice sunt cele care se răspândesc de la animale la oameni. Majoritatea experților și conservatorilor sunt de acord că au crescut drastic în ultimii ani, în special din cauza defrișărilor (fenomen legat și de o creștere a emisiilor de dioxid de carbon), ceea ce mărește riscul unei interacțiuni și contaminări strânse om-animal. Mulți ani, cercetătorii au crezut că mediile naturale, cum ar fi pădurile tropicale și viața lor sălbatică bogată, reprezentau o amenințare pentru oameni, deoarece aici se pot găsi agenții patogeni și virușii la originea unor noi boli la om, cum ar fi dengue, Ebola și HIV. Astăzi, știm că acest lucru este greșit, deoarece cauzalitatea merge în sens invers. Așa cum susține David Quammen, autorul cărții *Spillover: Animal Infections and the Next Human Pandemic*: „Invadăm pădurile tropicale și alte peisaje sălbatică, care adăpostesc atâtea specii de animale și plante - și în interiorul acelor creaturi, atâtea viruși necunoscuți. Tăiem copacii; ucidem animalele sau le cușcăm și le trimitem în piețe. Perturbăm ecosistemele și scuturăm virusii de gazdele lor naturale. Când se întâmplă asta, au nevoie de o nouă gazdă. Adesea, suntem gazda lor.¹⁰⁴” Până acum, un număr din ce în ce mai mare de oameni de știință au arătat că de fapt distrugerea biodiversității cauzată de oameni este sursa unor noi viruși precum COVID-19. Acești cercetători s-au unit în jurul noii discipline a „sănătății planetare” care studiază conexiunile subtile și complexe care există între bunăstarea oamenilor, a altor specii vii și a ecosistemelor întregi, iar descoperirile lor au arătat clar că distrugerea biodiversității va crește numărul de pandemii.

Într-o scrisoare recentă adresată Congresului SUA, se estimează ca la 100 de grupuri de animale sălbatică și de mediu bolile zoonotice s-au cvadruplat în ultimii 50 de ani¹⁰⁵. Din 1970, schimbările de utilizare a terenului au avut cel mai mare impact negativ relativ asupra naturii (și în acest proces au provocat un sfert din emisiile provocate de om). Numai agricultura acoperă mai mult de o treime din suprafața terestră și este activitatea economică care perturbă cel mai mult natura. O recenzie academică recentă concluzionează că factorii de decizie din agricultură sunt asociați cu peste 50% din bolile zoonotice¹⁰⁶. Deoarece activitățile umane, cum ar fi agricultura (cu multe altele, cum ar fi minierul, exploatarea forestieră sau turismul), intră în ecosistemele naturale, acestea distrug barierele dintre populațiile umane și animale, creând condițiile pentru apariția bolilor infecțioase prin revărsarea de la animale la oameni. Pierderea habitatului natural al animalelor și comerțul cu animale sălbatică sunt deosebit de relevante, deoarece atunci când animalele cunoscute ca fiind legate de anumite boli (cum ar fi lilieci și pangolinii cu

coronavirusul) sunt scoase din sălbăticie și mutate în orașe, un rezervor pentru bolile faunei sălbatice este pur și simplu transportat într-o zonă dens populată. Așa s-ar fi putut întâmpla pe piața din Wuhan, unde se crede că a apărut noul coronavirus (autoritățile chineze au interzis definitiv comerțul și consumul de animale sălbatice). În zilele noastre, majoritatea oamenilor de știință ar fi de acord că cu cât creșterea populației este mai mare, cu cât perturbăm mai mult mediul, cu atât agricultura intensivă ramane fără o biosecuritate adecvată, cu atât este mai mare riscul de noi epidemii. **Antidotul cheie disponibil în prezent pentru a conține progresia bolilor zoonotice este respectarea și conservarea mediului natural și protecția activă a biodiversității.** Pentru a face acest lucru eficient, ne va reveni tuturor să ne regândim relația cu natura și să ne întrebăm de ce am devenit atât de înstrăinați de ea. În capitolul final, oferim recomandări specifice sub forma pe care o poate lua o recuperare „prietenoasă a naturii”.

1.5.1.2. Poluarea aerului și riscul de pandemie

De ani de zile se știe că poluarea aerului, cauzată în mare măsură de emisiile care contribuie și la încălzirea globală, este un factor de moarte tăcut, legat de diferite condiții de sănătate, de la diabet și cancer la boli cardiovasculare și respiratorii. Potrivit OMS, 90% din populația lumii respiră aer care nu își îndeplinește orientările de siguranță, provocând moartea prematură a 7 milioane de persoane în fiecare an și determinând organizația să califice poluarea aerului drept „urgență de sănătate publică”.

Știm acum că poluarea aerului înrăutățește impactul unui anumit coronavirus (nu numai al actualului SARS-CoV-2) asupra sănătății noastre. Încă din 2003, un studiu publicat în mijlocul epidemiei SARS a sugerat că poluarea aerului ar putea explica variația nivelului de letalitate¹⁰⁷, făcând clar pentru prima dată că cu cât este mai mare nivelul de poluare a aerului, cu atât este mai mare probabilitatea morții din cauza bolii cauzate de un coronavirus. De atunci, un număr tot mai mare de cercetări au arătat cum o viață de aer mai murdar poate face oamenii mai sensibili la coronavirus. În SUA, o lucrare medicală recentă a concluzionat că acele regiuni cu aer mai poluat vor prezenta riscuri mai mari de deces din cauza COVID-19, arătând că județele SUA cu niveluri mai ridicate de poluare vor suferi un număr mai mare de spitalizări și un număr de decese¹⁰⁸. În comunitatea medicală și publică, există un efect sinergic între expunerea la poluarea aerului și posibila apariție a COVID-19 și un rezultat mai rău atunci când virusul lovește. Cercetarea, încă embrionară, dar care se extinde rapid, nu a dovedit încă că există o legătură de cauzalitate, dar expune fără echivoc o corelație puternică între poluarea aerului și răspândirea coronavirusului și severitatea acestuia. Se pare că poluarea aerului în general și concentrația de particule în special afectează căile respiratorii - prima linie de apărare a plămânilor - ceea ce înseamnă că persoanele (indiferent de vârsta lor) care trăiesc în orașe foarte poluate se vor confrunta cu un risc mai mare deprinzând COVID-19 și murind din el. Acest lucru poate explica de ce persoanele din Lombardia (una dintre cele mai poluate regiuni din Europa) care au contractat virusul s-au dovedit a avea de două ori mai multe șanse să moară din cauza COVID-19 decât persoanele aproape oriunde în Italia.

1.5.1.3. Blocare și emisii de carbon

Este prea devreme pentru a defini cantitatea cu care vor scădea emisiile globale de dioxid de carbon în 2020, însă Agenția Internațională pentru Energie (AIE) estimează în Revista sa globală a energiei 2020 că acestea vor scădea cu 8%¹⁰⁹. Chiar dacă această cifră

ar corespunde celei mai mari reduceri anuale înregistrate, este încă minusculă comparativ cu dimensiunea problemei și rămâne inferioară reducerii anuale a emisiilor de 7,6% în următorul deceniu pe care ONU o consideră necesară creșterea globală a temperaturilor sub 1,5°C¹¹⁰.

Având în vedere severitatea blocajelor, cifra de 8% pare destul de dezamăgitoare. Se pare că sugerează că acțiunile individuale mici (care consumă mult mai puțin, nu ne folosesc mașinile și nu zboară) sunt de mică importanță în comparație cu dimensiunea emisiilor generate de electricitate, agricultură și industrie, „emițătorii de bilete mari” care au continuat să funcționeze în timpul blocării (cu excepția parțială a unor industrii). Ceea ce dezvăluie, de asemenea, este că cei mai mari „infractori” în ceea ce privește emisiile de carbon nu sunt întotdeauna cei percepuți adesea ca vinovați evidenți.

Un raport recent de sustenabilitate arată că emisiile totale de carbon generate de producția de energie electrică necesară pentru alimentarea dispozitivelor noastre electronice și transmiterea datelor lor sunt aproximativ echivalente cu cele ale industriei aeriene globale¹¹¹. Concluzia? Chiar și închiderile fără precedent și draconice, cu o treime din populația lumii restrânse la casele lor pentru mai mult de o lună, nu au ajuns niciodată la o strategie viabilă de decarbonizare, deoarece, chiar și așa, economia mondială a continuat să emită cantități mari de dioxid de carbon. Cum ar putea arăta atunci o astfel de strategie? Mărimea considerabilă și sfera provocării pot fi abordate numai printr-o combinație de: 1) *o schimbare sistemică radicală și majoră în modul în care producem energia de care avem nevoie pentru a funcționa; și 2) schimbări structurale în comportamentul nostru de consum.* Dacă, în era postpandemică, decidem să ne reluăm viața la fel ca înainte (conducând aceleași mașini, zborând către aceleași destinații, mâncând aceleași lucruri, încălzind casa la fel și așa mai departe), Criza COVID-19 se va pierde în ceea ce privește politicile climatice. În schimb, dacă unele dintre obiceiurile pe care am fost forțați să le adoptăm în timpul pandemiei se traduc în schimbări structurale în comportament, rezultatul climatic ar putea fi diferit. Navetând mai puțin, lucrând puțin mai mult de la distanță, mersul cu bicicleta și mersul pe jos în loc să conducem pentru a menține aerul orașelor noastre la fel de curat pe cât era în timpul blocării, vacanța mai aproape de casă: toate acestea, dacă sunt agregate la scară, ar putea duce la o reducere susținută în emisii de carbon. Acest lucru ne aduce la întrebarea foarte importantă dacă pandemia va exercita în cele din urmă un efect pozitiv sau negativ asupra politicilor privind schimbările climatice.

1.5.2. Impactul pandemiei asupra schimbărilor climatice și a altor politici de mediu

Pandemia este destinată să domine peisajul politic de ani de zile, cu riscul grav că ar putea umbri preocupările de mediu. Într-o anecdotă grăitoare, centrul de convenții din Glasgow unde ar fi trebuit să aibă loc Summitul COP-26 al ONU privind clima în noiembrie 2020 a fost transformat în aprilie într-un spital pentru pacienții cu COVID-19. Deja, negocierile climatice și inițiativele politice au fost amânate, hrănind narațiunea că, pentru o lungă perioadă de timp, liderii guvernamentali vor fi atenți doar la gama multifacetică de probleme imediate create de criza pandemiei. A apărut, de asemenea, o altă narațiune, elaborată de unii lideri naționali, directori de afaceri înalți și factori de opinie proeminenți. În această direcție, criza COVID-19 nu poate fi pierdută și că este momentul să pună în aplicare politici de mediu durabile.

În realitate, ceea ce se întâmplă cu lupta împotriva schimbărilor climatice în era post-pandemică ar putea merge în două direcții opuse. Primul corespunde narațiunii de mai sus: consecințele economice ale pandemiei sunt atât de dureroase, dificil de abordat și complexe de implementat încât majoritatea guvernelor din întreaga lume pot decide să „lase deoparte” preocupările legate de încălzirea globală pentru a se concentra asupra redresării economice. Dacă acesta este cazul, deciziile politice vor sprijini și stimula industriile grele de combustibili fosili și cu emisii de carbon, subvenționându-le. De asemenea, vor reveni la standardele de mediu stricte, văzute ca un obstacol în calea redresării economice rapide și vor încuraja companiile și consumatorii să producă și să consume cât mai multe „lucruri” posibil. Al doilea este stimulat de o narațiune diferită, în care afacerile și guvernele sunt încurajate de o nouă conștiință socială în rândul marilor segmente ale populației generale că viața poate fi diferită și este împins de activiști: trebuie profitat de moment ca de o fereastră unică de oportunitate pentru a reproiecta o economie mai durabilă pentru binele mai mare al societăților noastre.

Să examinăm ambele rezultate posibile, divergente în detaliu. Inutil să spun că sunt dependente de țară și regiune (UE). Nici două țări nu vor adopta aceleași politici și nici nu se vor mișca cu aceeași viteză, dar, în cele din urmă, toate ar trebui să adopte direcția tendinței mai puțin consumatoare de carbon.

Trei motive cheie ar putea explica de ce acest lucru nu este dat și de ce concentrarea asupra mediului ar putea dispărea atunci când pandemia începe să se retragă:

1. Guvernele ar putea decide că este în interesul colectiv să se urmărească creșterea cu „orice preț” pentru a amortiza impactul asupra șomajului.
2. Companiile vor fi sub o astfel de presiune pentru a crește veniturile, astfel încât durabilitatea în general și considerentele climatice în special vor deveni secundare.
3. Prețurile scăzute ale petrolului (dacă sunt susținute, ceea ce este probabil) ar putea încuraja atât consumatorii, cât și întreprinderile să se bazeze și mai mult pe energia cu consum intens de carbon.

Aceste trei motive sunt suficient de convingătoare pentru a le face convingătoare, dar există și altele care ar putea reuși doar să împingă tendința în cealaltă direcție. În special patru ar putea reuși să facă lumea mai curată și mai durabilă:

1. **Conducere iluminată.** Unii lideri și decidenți care au fost deja în fruntea luptei împotriva schimbărilor climatice ar putea dori să profite de șocul provocat de pandemie pentru a implementa schimbări de mediu pe termen lung și mai ample. De fapt, ei vor face „o bună utilizare” a pandemiei prin faptul că nu vor lăsa criza să se piardă. Îndemnul diferiților lideri, de la ASR Principele de Wales până la Andrew Cuomo, pentru „a-l reconstrui mai bine” merge în această direcție. La fel face și o declarație dublă făcută de AIE cu Dan Jørgensen, ministrul pentru climă, energie și utilități din Danemarca, sugerând că tranzițiile de energie curată ar putea ajuta la declanșarea economiilor: „În întreaga lume, liderii se pregătesc acum, elaborând economii masive. Pachete de stimuli. Unele dintre aceste planuri vor oferi impulsuri pe termen scurt, altele vor modela infrastructura pentru deceniile următoare. Credem că, făcând din energia curată o parte integrantă a planurilor lor, guvernele pot oferi locuri de muncă și creștere economică, asigurându-se totodată că sistemele lor energetice sunt modernizate, mai rezistente și mai puțin poluante.¹¹²” Guvernele conduse de lideri luminați își vor condiționa pachetele de stimulente de

angajamente ecologice. Acestea vor oferi, de exemplu, condiții financiare mai generoase pentru companiile cu modele de afaceri cu emisii reduse de carbon.

2. Conștientizarea riscurilor. Pandemia a jucat rolul unei mari „treziri a riscurilor”, făcându-ne mult mai conștienți de riscurile cu care ne confruntăm colectiv și amintindu-ne că lumea noastră este strâns interconectată. COVID-19 a arătat clar că ignorăm știința și expertiza în pericol și că consecințele acțiunilor noastre colective pot fi considerabile. Sperăm că unele dintre aceste lecții care ne oferă o mai bună înțelegere a ceea ce înseamnă și presupune cu adevărat un risc existențial vor fi acum transferate riscurilor climatice. După cum a declarat Nicholas Stern, președintele Institutului de cercetare Grantham pentru schimbări climatice și mediu, „Ceea ce am văzut din toate acestea este că putem face schimbări (...). Trebuie să recunoaștem că vor exista alte pandemii și să fim mai bine pregătiți. [Dar] trebuie să recunoaștem, de asemenea, că schimbările climatice sunt o amenințare mai profundă și mai mare, care nu dispare și este la fel de urgentă¹¹³”. După ce ne-am îngrijorat luni întregi de pandemie și de efectul acesteia asupra plămânilor noștri, vom deveni obsedați de aerul curat; în timpul blocării, un număr semnificativ dintre noi a văzut și a mirosit pentru noi înșine beneficiile reducerii poluării aerului, determinând probabil o conștientizare colectivă că avem doar câțiva ani pentru a aborda cele mai grave consecințe ale încălzirii globale și ale schimbărilor climatice. Dacă acesta este cazul, vor urma schimbări societale (colective și individuale).

3. Schimbarea comportamentului. Ca o consecință a punctului de mai sus, atitudinile și cerințele societății pot evolua către o durabilitate mai mare într-un grad mai mare decât se presupune în mod obișnuit. Modelele noastre de consum s-au schimbat dramatic în timpul blocărilor, forțându-ne să ne concentrăm asupra esențialului și ne oferind altă opțiune decât să adoptăm o „viață mai ecologică”. Acest lucru poate dura, determinându-ne să ignorăm tot ceea ce nu avem cu adevărat nevoie și punând în mișcare un cerc virtuos pentru mediu. La fel, putem decide că lucrul de acasă (atunci când este posibil) este bun atât pentru mediul înconjurător, cât și pentru bunăstarea noastră individuală (naveta este un „distrugător” al bunăstării - cu cât este mai lung, cu atât devine mai dăunător fizicului nostru și sănătății mintale). Aceste schimbări structurale în modul în care lucrăm, consumăm și investim pot dura puțin până când acestea devin suficient de răspândite pentru a face o diferență reală, dar, așa cum am susținut anterior, ceea ce contează este direcția și puterea tendinței. Poetul și filosoful Lao Tzu a avut dreptate spunând: „O călătorie de o mie de mile începe cu un singur pas”. Suntem la începutul unei recuperări lungi și dureroase și, pentru mulți dintre noi, gândirea în durabilitate poate părea un lux, dar când lucrurile încep să se îmbunătățească, ne vom aminti colectiv că există o relație de cauzalitate între poluarea aerului și COVID. 19. Apoi, sustenabilitatea va înceta să fie secundară, iar schimbările climatice (atât de strâns corelate cu poluarea aerului) vor trece în prim-planul preocupărilor noastre. Ceea ce oamenii de știință sociali numesc „contagiune comportamentală” (modul în care atitudinile, ideile și comportamentul se răspândesc în populație) ar putea apoi să-și exercite magia!

4. Activism. Unii analiști s-au aventurat să spună că pandemia va provoca perimarea activismului, dar exact opusul se poate dovedi a fi adevărat. Potrivit unui grup de academicieni americani și europeni, coronavirusul a încurajat motivația pentru schimbare și a declanșat noi instrumente și strategii în ceea ce privește activismul social. Pe parcursul a doar câteva săptămâni, acest grup de cercetători a colectat date despre diferite forme de activism social și a identificat aproape **100 de metode distincte de acțiune non-**

violentă, inclusiv acțiuni fizice, virtuale și hibride. Concluzia lor: „Urgențele s-au dovedit deseori a fi forța în care ideile și oportunitățile noi sunt distruse. Deși este imposibil să se prevadă care pot fi efectele pe termen lung ale unei astfel de abilități și conștientizări crescânde, este clar că puterea oamenilor nu a scăzut. În schimb, mișcările din întreaga lume se adaptează la organizarea de la distanță, construindu-și bazele, ascuțind mesajele și planificând strategiile pentru ceea ce urmează¹¹⁴⁹”. Dacă evaluarea lor este corectă, activismul social, reprimat de necesitate în timpul blocării și diferitele lor măsuri de distanțare fizică și socială, poate reapărea cu o vigoare reînnoită odată cu încheierea perioadelor de închidere. Încurajați de ceea ce au văzut în timpul blocării (fără poluare a aerului), activiștii climatici își vor dubla eforturile, impunând presiuni suplimentare asupra companiilor și investitorilor. După cum vom vedea în capitolul 2, activismul investitorilor va fi, de asemenea, o forță care trebuie luată în considerare. Va consolida cauza activiștilor sociali adăugându-i o dimensiune suplimentară și puternică. Să ne imaginăm următoarea situație pentru a ilustra acest punct: un grup de activiști ecologici ar putea demonstra în fața unei centrale electrice pe cărbune pentru a cere o mai mare aplicare a reglementărilor privind poluarea, în timp ce un grup de investitori face același lucru în sala de consiliu, privând accesul centralei la capital.

În cele patru motive, dovezile factuale împrăștiate ne oferă speranța că tendința verde va prevala în cele din urmă. Provine din domenii diferite, dar converge către concluzia că viitorul ar putea fi mai verde decât ne presupunem în mod obișnuit. Pentru a confirma această condamnare, patru observații se intersectează cu cele patru motive furnizate:

a. În iunie 2020, BP, unul dintre „supermajorii” mondiali ai petrolului și gazelor, a redus valoarea activelor sale cu 17,5 miliarde de dolari, ajungând la concluzia că pandemia va accelera o schimbare globală către forme mai curate de energie. Alte companii energetice sunt pe cale să facă o mișcare similară¹¹⁵. În același spirit, marile companii globale, precum Microsoft, s-au angajat să devină carbon negative până în 2030.

b. Acordul european lansat de Comisia Europeană este un efort masiv și cea mai tangibilă manifestare de până acum a autorităților publice care au decis să nu lase risipa crizei COVID-19¹¹⁶. Planul angajează 1 trilion de euro pentru scăderea emisiilor și investiții în economia circulară, cu scopul de a face din UE primul continent carbon-neutral până în 2050 (în ceea ce privește emisiile nete) și decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor.

c. Diverse sondaje internaționale arată că o mare majoritate a cetățenilor din întreaga lume doresc ca redresarea economică din criza virusului să acorde prioritate schimbărilor climatice¹¹⁷. În țările care compun G20, o majoritate considerabilă de 65% dintre cetățeni sprijină o redresare ecologică¹¹⁸.

d. Unele orașe precum Seoul își continuă angajamentul față de politicile climatice și de mediu prin implementarea propriului lor „Noua Înțelegere Verde”, încadrat ca o modalitate de atenuare a pandemiei¹¹⁹.

Direcția tendinței este clară, dar, în cele din urmă, schimbarea sistemică va veni de la factorii de decizie politică și liderii de afaceri dispuși să profite de pachetele de stimulare COVID pentru a declanșa economia pozitivă pentru natură. Nu va fi vorba doar de investiții publice. Cheia pentru aglomerarea capitalului privat în noi surse de valoare economică pozitivă pentru natură va fi schimbarea pârghiilor politice cheie și a stimulentei finanțelor publice ca parte a unei resetări economice mai largi. Există un argument puternic pentru a acționa mai puternic în ceea ce privește reglementările de amenajare a teritoriului și de

utilizare a terenurilor, finanțele publice și reforma subvențiilor, politicile de inovare care contribuie la stimularea extinderii și desfășurării în plus față de cercetare și dezvoltare, finanțarea mixtă și o mai bună măsurare a capitalului natural activ. Multe guverne încep să acționeze, dar este nevoie de mult mai mult pentru a înclina sistemul către o nouă normă pozitivă pentru natură și pentru a face ca majoritatea oamenilor din întreaga lume să-și dea seama că aceasta nu este doar o necesitate imperioasă, ci și o oportunitate considerabilă. Un document politic elaborat de Systemiq în colaborare cu Forumul Economic Mondial¹²⁰ estimează că construirea unei economii pozitive pentru natură ar putea reprezenta peste 10 trilioane de dolari pe an până în 2030 - în ceea ce privește noile oportunități economice, precum și costurile economice evitate. Pe termen scurt, implementarea a aproximativ 250 de miliarde de dolari de finanțare de stimulare ar putea genera până la 37 de milioane de locuri de muncă pozitive pentru natură într-un mod extrem de rentabil. Resetarea mediului nu ar trebui privită ca un cost, ci mai degrabă ca o investiție care va genera activități economice și oportunități de angajare.

Sperăm că amenințarea din partea COVID-19 nu va dura. Într-o zi, va fi în spatele nostru. În schimb, amenințarea provocată de schimbările climatice și de evenimentele meteorologice extreme asociate vor fi alături de noi pentru viitorul previzibil și nu numai. Riscul climatic se desfășoară mai lent decât a făcut-o pandemia, dar va avea consecințe și mai grave. Într-o mare măsură, severitatea sa va depinde de răspunsul politic la pandemie. Fiecare măsură destinată revigorării activității economice va avea un efect imediat asupra modului în care trăim, dar va avea, de asemenea, un impact asupra emisiilor de carbon, care la rândul lor vor avea un impact asupra mediului în întreaga lume și măsurate de-a lungul generațiilor. După cum am susținut în această carte, aceste alegeri sunt ale noastre.

1.6. Resetare tehnologică

Când a fost publicată în 2016, a patra revoluție industrială a afirmat că „Tehnologia și digitalizarea vor revoluționa totul, făcând adagiul suprautilizat și adesea prost folosit „de data aceasta este diferit”. Mai simplu spus, inovațiile tehnologice majore sunt pe punctul de a alimenta schimbările importante în întreaga lume.¹²¹” În cei patru ani scurți de atunci, progresul tehnologic sa mișcat impresionant de repede. Inteligența artificială este acum în jurul nostru, de la drone și recunoașterea vocii la asistenți virtuali și software de traducere. Dispozitivele noastre mobile au devenit o parte integrantă și permanentă a vieții noastre personale și profesionale, ajutându-ne pe multe fronturi diferite, anticipându-ne nevoile, ascultându-ne și localizându-ne, chiar și atunci când nu li se cere să facă acest lucru ... Automatizarea și roboții reconfigurează modul cum funcționează companiile cu o viteză uimitoare și rentabilități la scară de neconceput în urmă cu doar câțiva ani. Inovația în genetică, cu biologia sintetică acum la orizont, este, de asemenea, interesantă, deschizând calea dezvoltărilor în domeniul asistenței medicale care sunt inovatoare. Biotehnologia încă nu se oprește, să nu mai vorbim de prevenirea unui focar de boală, dar inovațiile recente au permis identificarea și secvențierea genomului coronavirusului mult mai rapid decât în trecut, precum și elaborarea unor diagnostice mai eficiente. În plus, cele mai recente tehnici biotehnologice care utilizează ARN și platforme ADN fac posibilă dezvoltarea de vaccinuri mai repede ca oricând. Acestea ar putea ajuta, de asemenea, la dezvoltarea de noi tratamente bioinginerice.

Pe scurt, viteza și amploarea celei de-a Patra Revoluții Industriale au fost și continuă să fie remarcabile. Acest capitol susține că pandemia va accelera și mai mult inovația,

catalizând schimbările tehnologice deja în desfășurare (comparabile cu efectul de exacerbare pe care l-a avut asupra altor probleme interne și globale) și „turboalimentează” orice afacere digitală sau dimensiunea digitală a oricărei afaceri. De asemenea, va accentua una dintre cele mai mari provocări sociale și individuale ridicate de tehnologie: confidențialitatea.

Vom vedea cum urmărirea contactelor are o capacitate inegalabilă și un loc cvasi-esențial în armamentul necesar combaterii COVID-19, fiind în același timp poziționat pentru a deveni un facilitator al supravegherii în masă.

1.6.1. Accelerarea transformării digitale

Odată cu pandemia, „transformarea digitală” la care se referă atâția analiști de ani de zile, fără a fi exact sigur ce a însemnat, și-a găsit catalizatorul. Un efect major al închiderii va fi extinderea și progresul lumii digitale într-un mod decisiv și adesea permanent. Acest lucru se remarcă nu numai în aspectele sale cele mai banale și anecdotice (mai multe conversații online, mai mult streaming pentru divertisment, mai mult conținut digital în general), ci și în ceea ce privește forțarea unor schimbări mai profunde în modul în care își desfășoară activitatea companiile, lucru explorat mai în profunzime în capitolul următor. În aprilie 2020, mai mulți lideri tehnologici au observat cât de repede și radical necesitățile create de criza sănătății au precipitat adoptarea unei game largi de tehnologii. În doar o lună, a apărut că multe companii din punct de vedere tehnologic au preluat rapid câțiva ani. Pentru cei cu experiență digitală, acest lucru însemna lucruri bune, în timp ce, pentru ceilalți, o perspectivă foarte slabă (uneori catastrofală). Satya Nadella, CEO Microsoft, a observat că cerințele de distanțare socială și fizică au creat „totul la distanță”, aducând adoptarea unei game largi de tehnologii cu doi ani, în timp ce Sundar Pichai, CEO Google, s-a minunat de saltul impresionant în activitatea digitală, prognozând un efect „semnificativ și durabil” asupra sectoarelor la fel de diferite precum munca online, educația, cumpărăturile, medicina și divertismentul¹²².

1.6.1.1. Consumatorul

În timpul blocajelor, mulți consumatori care anterior au ezitat să se bazeze prea mult pe aplicațiile și serviciile digitale erau obligați să își schimbe obiceiurile aproape peste noapte: vizionarea de filme online în loc să meargă la cinematograful, livrarea meselor în loc de ieșirea la restaurante, discuția cu prietenii de la distanță în loc să-i întâlnești în carne și oase, să vorbești cu colegii pe un ecran în loc să discuti la aparatul de cafea, să faci mișcare online în loc să mergi la sală și așa mai departe. Astfel, aproape instantaneu, majoritatea lucrurilor au devenit „lucruri electronice”: învățare electronică, comerț electronic, jocuri electronice, cărți electronice, asistență electronică. Unele dintre vechile obiceiuri vor reveni cu siguranță (bucuria și plăcerea contactelor personale nu pot fi egale - suntem animale sociale la urma urmei!), Dar multe dintre comportamentele tehnologice pe care am fost forțați să le adoptăm în timpul închiderii vor deveni mai familiare natural. Pe măsură ce distanțarea socială și fizică persistă, bazându-se mai mult pe platformele digitale pentru a comunica, pentru a lucra sau pentru a cere sfaturi sau pentru a comanda ceva, încetul cu încetul, va câștiga teren pe obiceiurile ancorate. În plus, avantajele și dezavantajele online versus offline vor fi supuse unui control constant printr-o varietate de obiective. Dacă considerațiile de sănătate devin primordiale, putem decide, de exemplu, că o clasă de ciclism în fața unui ecran de acasă nu se potrivește cu convivialitatea și distracția

de a o face cu un grup dintr-o clasă live, dar este de fapt mai sigură (și mai ieftină) !). Același raționament se aplică pentru multe domenii diferite, cum ar fi zborul la o întâlnire (Zoom este mai sigur, mai ieftin, mai verde și mult mai convenabil), conducerea către o întâlnire de familie îndepărtată pentru weekend (grupul de familie WhatsApp nu este la fel de distractiv, dar, din nou, mai sigur , mai ieftin și mai ecologic) sau chiar participarea la un curs academic (nu la fel de satisfăcător, dar mai ieftin și mai convenabil).

1.6.1.2. Regulatorul

Această tranziție către mai multe „digitale” în viața noastră profesională și personală va fi, de asemenea, susținută și accelerată de autoritățile de reglementare. Până în prezent, guvernele au încetinit adesea ritmul adoptării noilor tehnologii prin meditații îndelungate despre cum ar trebui să arate cel mai bun cadru de reglementare, dar, așa cum arată acum exemplul de telemedicină și livrare de drone, este posibilă o accelerare dramatică forțată de necesitate. În timpul blocărilor, s-a întâmplat brusc o relaxare cvasi-globală a reglementărilor care anterior împiedicase progresul în domeniile în care tehnologia fusese disponibilă de ani de zile, deoarece nu existau alte opțiuni mai bune sau disponibile. Ceea ce până de curând era de neconceput a devenit brusc posibil și putem fi siguri că nici acei pacienți care au experimentat cât de ușoară și convenabilă a fost telemedicina și nici autoritățile de reglementare care au făcut-o posibilă nu vor dori să o vadă mergând invers. Noile reglementări vor rămâne în vigoare. În același sens, o poveste similară se desfășoară în SUA cu Autoritatea Federală a Aviației, dar și în alte țări, legată de reglementarea de urmărire rapidă referitoare la livrarea dronelor. Imperativul actual de a propulsa, indiferent de ce, „economia fără contact” și dorința ulterioară a autorităților de reglementare de a accelera aceasta înseamnă că nu există restricții. Ceea ce este adevărat pentru domeniile sensibile până în prezent, cum ar fi livrarea de telemedicină și drone, este valabil și pentru domenii de reglementare mai banale și bine acoperite, cum ar fi plățile mobile. Doar pentru a oferi un exemplu banal, în mijlocul blocării (în aprilie 2020), autoritățile de reglementare bancare europene au decis să mărească suma pe care cumpărătorii o pot plăti folosind dispozitivele lor mobile, reducând în același timp cerințele de autentificare care anterior făceau dificilă efectuarea plăților folosind platforme precum PayPal sau Venmo. Astfel de mișcări vor accelera „prevalența” digitală în viața noastră de zi cu zi, deși nu fără probleme contingente de securitate cibernetică.

1.6.1.3. Firma

Într-o formă sau alta, măsurile de distanțare socială și fizică sunt susceptibile să persiste după ce pandemia în sine dispare, justificând decizia în multe companii din diferite industrii de a accelera automatizarea. După un timp, îngrijorările de durată cu privire la șomajul tehnologic vor dispărea, pe măsură ce societățile subliniază necesitatea restructurării locului de muncă într-un mod care să minimizeze contactul uman strâns. Într-adevăr, tehnologiile de automatizare sunt deosebit de potrivite pentru o lume în care ființele umane nu se pot apropia prea mult una de alta sau sunt dispuse să-și reducă interacțiunile. Frica noastră persistentă și posibil de durată de a fi infectat cu un virus (COVID-19 sau altul) va accelera astfel marșul neobosit al automatizării, în special în domeniile cele mai susceptibile de automatizare. În 2016, două cadre universitare de la Universitatea Oxford au ajuns la concluzia că până în 2035¹²³, până la 86% din locurile de muncă din restaurante, 75% din locurile de muncă din comerțul cu amănuntul și 59% din locurile de muncă din divertisment ar putea fi automatizate. Aceste trei industrii sunt

printre cele mai afectate de pandemie și în care automatizarea din motive de igienă și curățenie va fi o necesitate care, la rândul său, va accelera în continuare tranziția către mai multă tehnologie și mai digitală. Există un fenomen suplimentar setat pentru a sprijini extinderea automatizării: când „distanțarea economică” ar putea urma distanțării sociale. Pe măsură ce țările se îndreaptă spre interior și companiile globale își scurtează lanțurile de aprovizionare super-eficiente, dar foarte fragile, automatizările și roboții care permit o producție mai locală, menținând în același timp costurile scăzute, vor fi la mare căutare.

Procesul de automatizare a fost pus în mișcare în urmă cu mulți ani, dar problema critică se referă încă o dată la ritmul accelerat de schimbare și tranziție: pandemia va avansa rapid adoptarea automatizării la locul de muncă și introducerea mai multor roboți în personalul nostru și vieți profesionale. De la apariția blocajelor, a devenit evident că roboții și Inteligența Artificială erau o alternativă „naturală” atunci când munca umană nu era disponibilă. În plus, au fost utilizate ori de câte ori este posibil pentru a reduce riscurile pentru sănătatea angajaților umani. Într-o perioadă în care distanțarea fizică a devenit o obligație, roboții erau desfășurați în locuri la fel de diferite precum depozite, supermarketuri și spitale într-o gamă largă de activități, de la scanarea rafturilor (o zonă în care A.I. a făcut incursiuni uriașe) până la curățare și, desigur, livrare robotică - o componentă importantă în curând a lanțurilor de aprovizionare cu asistență medicală, care la rândul său va duce la livrarea „fără contact” a produselor alimentare și a altor elemente esențiale. În ceea ce privește multe alte tehnologii care se aflau la orizontul îndepărtat în ceea ce privește adopția (cum ar fi telemedicina), întreprinderile, consumatorii și autoritățile publice se grăbesc acum să turboalimenteze viteza adopției. În orașe atât de variate precum Hangzhou, Washington DC și Tel Aviv, sunt în curs eforturi pentru a trece de la programe pilot la operațiuni la scară largă capabile să pună o armată de roboți de livrare pe drum și în aer. Giganții chinezi de comerț electronic precum Alibaba și jd.com sunt încrezători că, în următoarele 12-18 luni, livrarea autonomă ar putea deveni larg răspândită în China - mult mai devreme decât se anticipase înainte de pandemie.

O atenție maximă este adesea concentrată asupra roboților industriali, deoarece aceștia sunt cea mai vizibilă față a automatizării, dar accelerarea radicală vine și în automatizarea la locul de muncă prin software și învățare automată. Așa-numita Automatizare a Proceselor Robotice (RPA) face companiile mai eficiente prin instalarea unui software de calculator care rivalizează și înlocuiește acțiunile unui lucrător uman. Acest lucru poate lua mai multe forme, variind de la grupul financiar Microsoft care consolidează și simplifică rapoarte, instrumente și conținut disparate într-un portal personalizat automatizat, bazat pe roluri, până la o companie petrolieră care instalează software care trimite imagini ale unei conducte către un motor AI, pentru a compara imagini cu o bază de date existentă și avertizează angajații relevanți cu privire la potențiale probleme. În toate cazurile, APR ajută la reducerea timpului petrecut la compilarea și validarea datelor și, prin urmare, reduce costurile (în detrimentul unei creșteri probabile a șomajului, așa cum se menționează în secțiunea „Resetare economică”). În timpul apogeului pandemiei, RPA și-a câștigat pintenii dovedindu-și eficiența în gestionarea creșterilor de volum; ratificat astfel, în era post-pandemică, procesul va fi lansat și urmărit rapid. Două exemple demonstrează acest punct. Soluțiile RPA au ajutat unele spitale să disemineze rezultatele testelor COVID-19, economisind asistenții medicali până la trei ore de muncă pe zi. Într-un mod similar, un dispozitiv digital A.I. utilizat în mod normal pentru a răspunde solicitărilor clienților online a fost adaptat pentru a ajuta platformele digitale medicale să identifice pacienții online pentru simptomele COVID-19. Din toate aceste motive, Bain & Company (o companie de

consultanță) estimează că numărul companiilor care implementează această automatizare a proceselor de afaceri se va dubla în următorii doi ani, o cronologie pe care pandemia o poate scurta și mai mult¹²⁴.

1.6.2. Urmărirea contactelor, urmărirea și supravegherea contactelor

O lecție importantă poate fi învățată din țările care au fost mai eficiente în tratarea pandemiei (în special națiunile asiatice): tehnologia în general și ajutorul digitalul în special. Urmărirea cu succes a contactelor sa dovedit a fi o componentă cheie a unei strategii de succes împotriva COVID-19. În timp ce blocările sunt eficiente la reducerea ratei de reproducere a coronavirusului, ele nu elimină amenințarea reprezentată de pandemie. În plus, acestea au costuri economice și societale dăunătoare. Va fi foarte greu să lupți împotriva COVID-19 fără un tratament eficient sau un vaccin și, până atunci, cel mai eficient mod de a reduce sau opri transmiterea virusului este testarea pe scară largă urmată de izolarea cazurilor, urmărirea contactelor și carantinarea contactelor expuse persoanelor infectate. După cum vom vedea mai jos, în acest proces tehnologia poate fi o scurtare rapidă, permițând oficialilor din domeniul sănătății să identifice foarte rapid persoanele infectate, conținând astfel un focar înainte ca acesta să înceapă să se răspândească.

Urmărirea contactelor sunt, prin urmare, componente esențiale ale răspunsului nostru de sănătate publică la COVID-19. Ambii termeni sunt adesea folosiți interschimbabil, totuși au semnificații ușor diferite. O aplicație de urmărire obține informații în timp real, de exemplu, determinând locația curentă a unei persoane prin geodate prin coordonate GPS sau locația celulei radio. În schimb, urmărirea constă în obținerea unor perspective retrospective, cum ar fi identificarea contactelor fizice între persoanele care utilizează Bluetooth. Niciunul dintre ei nu oferă o soluție miraculoasă care să oprească în întregime răspândirea pandemiei, dar acestea fac posibilă sunarea aproape imediat a alarmei, permițând o intervenție timpurie, limitând astfel sau conținând focarul, în special atunci când apare în medii cu supra-răspândire (cum ar fi un adunare comunitară sau familială). Din motive de comoditate și ușurință în citire, le vom îmbina pe cele două și le vom folosi în mod interschimbabil (așa cum o fac adesea articolele din presă).

Cea mai eficientă formă de urmărire este în mod evident cea alimentată de tehnologie: permite nu doar urmărirea înapoi a tuturor contactelor cu care utilizatorul unui telefon mobil a fost în contact, ci și urmărirea mișcărilor în timp real ale utilizatorului, care la rândul lor oferă posibilitatea de a aplica mai bine un blocaj și de a avertiza alți utilizatori de telefonie mobilă în apropierea operatorului de transport că au fost expuși unei persoane infectate.

Nu este o surpriză faptul că urmărirea digitală a devenit una dintre cele mai sensibile probleme în ceea ce privește sănătatea publică, ridicând îngrijorări acute cu privire la viața privată din întreaga lume. În primele faze ale pandemiei, multe țări (mai ales din Asia de Est, dar și altele precum Israelul) au decis să implementeze urmărirea digitală sub diferite forme. Au trecut de la urmărirea retroactivă a lanțurilor de contagiune trecută la urmărirea în timp real a mișcărilor, pentru a restrânge o persoană infectată cu COVID-19 și pentru a impune carantinele ulterioare sau blocările parțiale. De la început, China, Hong Kong SAR și Coreea de Sud au implementat măsuri coercitive și intruzive de urmărire digitală. Aceștia au luat decizia de a urmări persoanele fără consimțământul lor, prin datele lor de pe cardul

de telefonie mobilă și de credit, și chiar au folosit supraveghere video (în Coreea de Sud). În plus, unele economii au impus purtarea obligatorie de brățări electronice pentru sosirile de călătorii și persoanele aflate în carantină (în Hong Kong SAR) pentru a alerta persoanele susceptibile de a fi infectate. Alții au optat pentru soluții „de mijloc”, în care persoanele plasate în carantină sunt echipate cu un telefon mobil pentru a-și monitoriza locația și a fi identificate public în cazul în care încalcă regulile.

Soluția de urmărire digitală cea mai apreciată și despre care s-a vorbit a fost aplicația TraceTogether administrată de Ministerul Sănătății din Singapore. Se pare că oferă echilibrul „ideal” între eficiență și probleme de confidențialitate, păstrând datele utilizatorului pe telefon, mai degrabă decât pe un server, și atribuind datele de conectare anonim. Detectarea contactelor funcționează numai cu cele mai recente versiuni de Bluetooth (o limitare evidentă în multe țări mai puțin avansate digital, unde un procent mare de telefoane mobile nu au capacitatea Bluetooth suficientă pentru o detectare eficientă). Bluetooth identifică cu exactitate contactele fizice ale utilizatorului cu un alt utilizator al aplicației la aproximativ doi metri și, dacă apare un risc de transmitere COVID-19, aplicația va avertiza contactul, moment în care transmiterea datelor stocate către ministerul de sănătate devine obligatorie (dar anonimatul contactului este menținut). Prin urmare, TraceTogether este neintruziv în ceea ce privește confidențialitatea, iar codul său, disponibil în sursă deschisă, îl face utilizabil de orice țară oriunde în lume, totuși susținătorii confidențialității obiectează că există încă riscuri. Dacă întreaga populație a unei țări a descărcat aplicația și dacă ar exista o creștere bruscă a infecțiilor cu COVID-19, atunci aplicația ar putea ajunge la identificarea majorității cetățenilor. Intruziunile cibernetice, problemele de încredere în operatorul sistemului și calendarul păstrării datelor ridică probleme de confidențialitate suplimentare.

Există și alte opțiuni. Acestea sunt legate în principal de disponibilitatea codurilor sursă deschise și verificabile și de garanțiile referitoare la supravegherea datelor și durata conservării. Ar putea fi adoptate standarde și norme comune, în special în UE, unde mulți cetățeni se tem că pandemia va forța un compromis între viața privată și sănătate. Dar, după cum a observat Margrethe Vestager, comisarul UE pentru concurență:

Cred că aceasta este o dilemă falsă, deoarece puteți face atât de multe lucruri cu tehnologia care nu vă invadează intimitatea. Cred că, foarte des, atunci când oamenii spun că este realizabil doar într-un fel, este pentru că vor datele în scopuri proprii. Am făcut un set de linii directoare, iar cu statele membre am tradus-o într-o cutie de instrumente, astfel încât să puteți face o aplicație voluntară cu stocare descentralizată, cu tehnologie Bluetooth. Puteți utiliza tehnologia pentru a urmări virusul, dar puteți oferi în continuare oamenilor libertatea de alegere și, făcând acest lucru, oamenii au încredere că tehnologia este pentru urmărirea virusului și nu pentru alte scopuri. Cred că este esențial să arătăm că vorbim cu adevărat atunci când spunem că ar trebui să poți avea încredere în tehnologie atunci când o folosești, că acesta nu este un început al unei noi ere de supraveghere. Aceasta este pentru urmărirea virusului și acest lucru ne poate ajuta să ne deschidem societățile¹²⁵.

Din nou, dorim să subliniem că aceasta este o situație rapidă și extrem de volatilă. Anunțul făcut în aprilie de Apple și Google că colaborează pentru a dezvolta o aplicație pe care oficialii din domeniul sănătății ar putea să o folosească pentru a controla mișcările și conexiunile unei persoane infectate de virus indică o posibilă ieșire pentru societățile cele mai preocupate de confidențialitatea datelor și care se tem de supravegherea digitală mai

presus de orice altceva. Persoana care poartă telefonul mobil ar trebui să descarce în mod voluntar aplicația și ar trebui să fie de acord să împărtășească datele, iar cele două companii au precizat că tehnologia lor nu va fi furnizată agențiilor de sănătate publică care nu respectă regulile lor de confidențialitate. Dar aplicațiile voluntare de urmărire a contactelor au o problemă: păstrează confidențialitatea utilizatorilor lor, dar sunt eficiente numai atunci când nivelul de participare este suficient de ridicat - o problemă de acțiune colectivă care subliniază încă o dată natura profund interconectată a vieții moderne sub individualist fațada drepturilor și obligațiilor contractuale.

Nicio aplicație voluntară de urmărire a contractelor nu va funcționa dacă oamenii nu sunt dispuși să furnizeze propriile date personale agenției guvernamentale care monitorizează sistemul; dacă orice persoană refuză să descarce aplicația (și, prin urmare, să refuze informații despre o posibilă infecție, mișcări și contacte), toată lumea va fi afectată negativ. În cele din urmă, cetățenii vor folosi aplicația numai dacă o consideră demnă de încredere, care depinde ea însăși de încrederea în guvern și autoritățile publice. La sfârșitul lunii iunie 2020, experiența cu aplicațiile de urmărire a fost recentă și mixtă. Mai puțin de 30 de țări le-au pus la punct¹²⁶. În Europa, unele țări precum Germania și Italia au lansat aplicații bazate pe sistemul dezvoltat de Apple și Google, în timp ce alte țări, precum Franța, au decis să își dezvolte propria aplicație, ridicând probleme de interoperabilitate. În general, problemele tehnice și preocupările legate de confidențialitate păreau să afecteze utilizarea și rata de adoptare a aplicației. Doar pentru a oferi câteva exemple: Marea Britanie, în urma unor erori tehnice și a criticilor din partea activiștilor de confidențialitate, a făcut o schimbare în sens invers și a decis să înlocuiască aplicația de urmărire a contactelor dezvoltată pe plan intern cu modelul oferit de Apple și Google. Norvegia a suspendat utilizarea aplicației sale din motive de confidențialitate, în timp ce, în Franța, la doar trei săptămâni de la lansare, aplicația StopCovid pur și simplu nu a reușit să decoleze, cu o rată foarte mică de adopție (1,9 milioane de persoane) urmată de decizii de dezinstalare.

Astăzi, în lume există aproximativ 5,2 miliarde de smartphone-uri, fiecare cu potențialul de a ajuta la identificarea cine este infectat, unde și adesea de către cine. Această oportunitate fără precedent poate explica de ce diferite sondaje efectuate în SUA și Europa în timpul blocării lor au indicat că un număr tot mai mare de cetățeni păreau să favorizeze urmărirea smartphone-urilor de la autoritățile publice (în limite foarte specifice). Dar, ca întotdeauna, diavolul se află în detaliile politicii și executării acesteia. Întrebări precum dacă urmărirea digitală ar trebui să fie obligatorie sau voluntară, dacă datele ar trebui colectate în mod anonim sau personal și dacă informațiile ar trebui colectate în mod privat sau divulgate public conțin numeroase nuanțe diferite de alb-negru, ceea ce face extrem de dificilă acceptarea pe un model unificat de urmărire digitală într-un mod colectiv. Toate aceste întrebări și neliniștea pe care o pot provoca au fost exacerbate de creșterea corporațiilor care urmăresc sănătatea angajaților care a apărut în primele faze ale redeschiderii naționale. Ele vor crește continuu în relevanță pe măsură ce pandemia coroanei persistă și se teme de alte suprafețe posibile de pandemie.

Pe măsură ce criza coronavirusului se retrage și oamenii încep să se întoarcă la locul de muncă, mișcarea corporativă va fi spre o supraveghere mai mare; în bine sau în rău, companiile vor urmări și uneori vor înregistra ceea ce face forța lor de muncă. Tendința ar putea lua diferite forme, de la măsurarea temperaturilor corpului cu camere termice până la monitorizarea prin intermediul unei aplicații a modului în care angajații respectă distanțarea socială. Acest lucru este obligat să ridice probleme de reglementare și de

confidențialitate profunde, pe care multe companii le vor respinge susținând că, dacă nu măresc supravegherea digitală, nu vor putea redeschide și funcționa fără a risca noi infecții (și, în unele cazuri, vor fi responsabili) . Aceștia vor cita sănătatea și siguranța ca justificare pentru o supraveghere sporită.

Preocuparea perenă exprimată de legiuitori, universitari și sindicalişti este că instrumentele de supraveghere vor rămâne în vigoare după criză și chiar și atunci când se va găsi în cele din urmă un vaccin, pur și simplu pentru că angajatorii nu au niciun stimulent pentru a elimina un sistem de supraveghere odată ce este a fost instalat, mai ales dacă unul dintre beneficiile indirecte ale supravegherii este de a verifica productivitatea angajaților.

Așa s-a întâmplat după atacurile teroriste din septembrie 2001. În întreaga lume, noile măsuri de securitate, cum ar fi utilizarea camerelor de luat vederi extinse, necesitatea cărților de identitate electronice și înregistrarea angajaților sau a vizitatorilor, au intrat în normă. La acea vreme, aceste măsuri erau considerate extreme, dar astăzi sunt folosite peste tot și considerate „normale”. Un număr din ce în ce mai mare de analiști, factori de decizie politică și specialiști în securitate se tem că la fel se va întâmpla acum cu soluțiile tehnologice puse în aplicare pentru a contracara pandemia. Ei prevăd o lume distopică înaintea noastră.

1.6.3. Riscul de distopie

Acum că tehnologiile informației și comunicațiilor pătrund aproape în fiecare aspect al vieții noastre și al formelor de participare socială, orice experiență digitală pe care o avem poate fi transformată într-un „produs” destinat să monitorizeze și să anticipeze comportamentul nostru. Riscul unei posibile distopii provine din această observație. În ultimii ani, a hrănit nenumărate opere de artă, de la romane precum *The Handmaid's Tale* până la seria TV „*Black Mirror*”. În mediul academic, își găsește expresia în cercetările întreprinse de savanți precum Shoshana Zuboff. Cartea ei *Surveillance Capitalism* avertizează despre reinventarea clienților ca surse de date, „capitalismul de supraveghere” transformând economia, politica, societatea și propriile noastre vieți prin producerea unor asimetrii profund antidemocratice ale cunoașterii și a puterii care se acumulează cunoștințelor.

În lunile și anii următori, schimbul dintre beneficiile pentru sănătatea publică și pierderea vieții private va fi cântărit cu atenție, devenind subiectul multor conversații animate și dezbateri aprinse. Majoritatea oamenilor, temători de pericolul reprezentat de COVID-19, vor întreba: Nu este o prostie să nu folosim puterea tehnologiei pentru a veni în salvarea noastră atunci când suntem victime ale unui focar și care ne confruntăm cu un fel situație de viață sau moarte? Apoi vor fi dispuși să renunțe la multă viață privată și vor fi de acord că, în astfel de circumstanțe, puterea publică poate înlătura în mod corect drepturile individuale. Apoi, când criza s-a încheiat, unii își pot da seama că țara lor a fost brusc transformată într-un loc în care nu mai doresc să trăiască. Acest proces de gândire nu este nimic nou. În ultimii ani, atât guvernele, cât și firmele au folosit tehnologii din ce în ce mai sofisticate pentru a monitoriza și uneori manipula cetățenii și angajații; dacă nu suntem vigilenți, avertizează susținătorii confidențialității, pandemia va marca un punct important în istoria supravegherii¹²⁷. Argumentul invocat de cei care se tem mai ales de prinderea tehnologiei asupra libertății personale este clar și simplu: în numele sănătății publice, unele

elemente ale vieții private vor fi abandonate în beneficiul conținerii unei epidemii, la fel ca atacurile teroriste din 11 septembrie a declanșat o securitate mai mare și permanentă în numele protejării siguranței publice. Apoi, fără să ne dăm seama, vom cădea victime ale noilor puteri de supraveghere care nu se vor retrage niciodată și care ar putea fi refăcute ca un mijloc politic pentru scopuri mai sinistre.

Deoarece ultimele câteva pagini au expus dincolo de orice îndoială rezonabilă, pandemia ar putea deschide o eră de supraveghere activă a sănătății, posibilă prin detectarea localizării smartphone-urilor, camerelor de recunoaștere facială și alte tehnologii care identifică sursele de infecție și urmăresc răspândirea unei boli în timp cvasi real.

În ciuda tuturor precauțiilor pe care anumite țări le iau pentru a controla puterea tehnologiei și a limita supravegherea (altele nu sunt atât de îngrijorate), unii gânditori își fac griji cu privire la modul în care unele dintre alegerile rapide pe care le facem astăzi vor influența societățile noastre pentru anii următori. Istoricul Yuval Noah Harari este unul dintre ei. Într-un articol recent, el susține că vom avea o alegere fundamentală între supravegherea totalitară și abilitarea cetățenilor. Merită să îi expunem în detaliu argumentul:

Tehnologia de supraveghere se dezvoltă cu viteză mare, iar ceea ce părea science-fiction în urmă cu 10 ani este astăzi o veste veche. Ca un experiment de gândire, luați în considerare un guvern ipotetic care cere ca fiecare cetățean să poarte o brățară biometrică care monitorizează temperatura corpului și ritmul cardiac 24 de ore pe zi. Datele rezultate sunt acumulate și analizate de algoritmi guvernamentali. Algoritmii vor ști că sunteți bolnav chiar înainte de a vă da seama și vor ști și unde ați fost și pe cine ați întâlnit. Lanțurile de infecție ar putea fi scurtate drastic și chiar tăiate cu totul. Un astfel de sistem ar putea, fără îndoială, să oprească epidemia în câteva zile. Sună minunat, nu? Dezavantajul este, desigur, că acest lucru ar da legitimitate unui nou sistem de supraveghere terifiant. Dacă știți, de exemplu, că am făcut clic pe un link Fox News, mai degrabă decât pe un link CNN, asta vă poate învăța ceva despre punctele mele de vedere politice și poate chiar despre personalitatea mea. Dar dacă poți monitoriza ce se întâmplă cu temperatura corpului, tensiunea arterială și inima când mă uit la clipul video, poți afla ce mă face să râd, ce mă face să plâng și ce mă face să fiu cu adevărat furios. Este crucial să ne amintim că furia, bucuria, plictiseala și iubirea sunt fenomene biologice la fel ca febra și tusea. Aceeași tehnologie care identifică tusea ar putea identifica și râsurile. Dacă corporațiile și guvernele încep să recolteze datele noastre biometrice în masă, ele pot să ne cunoască mult mai bine decât ne cunoaștem pe noi înșine și atunci nu numai că ne pot prezice sentimentele, ci și ne pot manipula sentimentele și ne pot vinde orice doresc - fie că este un produs sau un politician. Monitorizarea biometrică ar face ca tacticile de hacking a datelor Cambridge Analytica să pară ceva din epoca de piatră. Imaginați-vă Coreea de Nord în 2030, când fiecare cetățean trebuie să poarte o brățară biometrică 24 de ore pe zi. Dacă ascultați un discurs al Marelui Conducător și brățara preia semnele povestitoare ale furiei, ați terminat-o¹²⁸.

Vom fi avertizați! Unii comentatori sociali, cum ar fi Evgeny Morozov, merg chiar mai departe, convinși că pandemia anunță un viitor negru al supravegherii de stat tehnologic-totalitare. Argumentul său, bazat pe conceptul de „soluționism tehnologic” prezentat într-o carte scrisă în 2012, susține că „soluțiile” tehnologice oferite pentru a conține pandemia vor duce în mod necesar starea de supraveghere la nivelul următor. El vede dovezi în acest sens în două aspecte distincte de „soluționism” în răspunsurile guvernamentale la

pandemia pe care a identificat-o. Pe de o parte, există „soluționaliști progresivi” care cred că expunerea adecvată printr-o aplicație la informațiile corecte despre infecție ar putea determina oamenii să se comporte în interes public. Pe de altă parte, există „soluționisti punitivi” hotărâți să folosească vasta infrastructură de supraveghere digitală pentru a reduce activitățile noastre zilnice și a pedepsi orice încălcare. Ceea ce Morozov percepe ca fiind cel mai mare și ultim pericol pentru sistemele și libertățile noastre politice este că exemplul „de succes” al tehnologiei în monitorizarea și conținerea pandemiei va „consolida setul de instrumente soluționiste ca opțiune implicită pentru soluționarea tuturor celorlalte probleme existențiale - de la inegalitate la schimbările climatice. La urma urmei, este mult mai ușor să implementați tehnologie soluționistă pentru a influența comportamentul individual decât să puneți întrebări politice dificile despre cauzele profunde ale acestor crize¹²⁹”

Spinoza, filozoful secolului al XVII-lea care a rezistat autorității opresive toată viața, a spus faimos: „*Frica nu poate fi fără speranță și speranța fără frică*”. Acesta este un bun principiu, un ghid pentru a încheia acest capitol, împreună cu gândul că nimic nu este inevitabil și că trebuie să fim conștienți simetric atât de rezultatele bune, cât și de cele rele. Scenariile distopice nu sunt o fatalitate. Este adevărat că, în era post-pandemică, sănătatea și bunăstarea personală vor deveni o prioritate mult mai mare pentru societate, motiv pentru care geniul supravegherii tehnologice nu va fi repus în sticlă. Dar este pentru cei care guvernează și fiecare dintre noi personal să controleze și să profite de beneficiile tehnologiei fără a sacrifica valorile și libertățile noastre individuale și colective.

2. MICRO RESET (INDUSTRIE ȘI AFACERI)

La nivel micro, cel al industriilor și al companiilor, Marea Resetare va implica o serie lungă și complexă de schimbări și adaptări. Atunci când se confruntă cu aceasta, unii lideri din industrie și directori superiori pot fi tentați să asocieze resetarea cu repornirea, sperând să se întoarcă la vechiul normal și să restabilească ceea ce a funcționat în trecut: tradiții, proceduri testate și moduri familiare de a face lucrurile - pe scurt, o revenire la afaceri ca de obicei. Acest lucru nu se va întâmpla pentru că nu se poate întâmpla. În cea mai mare parte, „business as usual” a murit din (sau cel puțin a fost infectat de) COVID-19. Unele industrii au fost devastate de hibernarea economică declanșată de blocaje și măsuri de distanțare socială. Alții vor avea greu să recupereze veniturile pierdute înainte de a naviga pe o cale tot mai îngustă spre rentabilitate cauzată de recesiunea economică care cuprinde lumea. Cu toate acestea, pentru majoritatea companiilor care pășesc în viitorul post-coronavirus, problema cheie va fi găsirea unui echilibru adecvat între ceea ce a funcționat înainte și ceea ce este necesar acum pentru a prospera în noul normal. Pentru aceste companii, pandemia este o oportunitate unică de a regândi organizația lor și de a promova schimbări pozitive, durabile și de durată.

Ce va defini noul normal al unui peisaj de afaceri post-coronavirus? Cum vor putea companiile să găsească cel mai bun echilibru posibil între succesul din trecut și fundamentele necesare acum pentru a reuși în era post-pandemică? Răspunsul este în mod evident dependent și specific fiecărei industrii și severitatea cu care a fost afectată de

pandemie. În epoca post-COVID-19, în afară de acele câteva sectoare în care companiile vor beneficia în medie de vânturi puternice (mai ales tehnologie, sănătate și wellness), călătoria va fi provocatoare și uneori perfidă. Pentru unii, cum ar fi divertismentul, călătoriile sau ospitalitatea, revenirea la un mediu pre-pandemic este de neimaginat în viitorul previzibil (și poate niciodată în unele cazuri ...). Pentru alții, și anume producția sau produsele alimentare, este mai mult despre găsirea unor modalități de adaptare la șoc și de valorificare a unor noi tendințe (cum ar fi cele digitale) pentru a prospera în era post-pandemică. Mărimea face, de asemenea, o diferență. Dificultățile tind să fie mai mari pentru întreprinderile mici care, în medie, operează pe rezerve de numerar mai mici și marje de profit mai mici decât companiile mari. Mergând mai departe, cei mai mulți dintre ei se vor ocupa de rapoarte cost-venit care îi vor dezavantaja în comparație cu rivalii mai mari. Dar a fi mic poate oferi unele avantaje în lumea de astăzi, unde flexibilitatea și celeritatea pot face diferența în ceea ce privește adaptarea. A fi agil este mai ușor pentru o structură mică decât pentru o molie industrială.

Toate acestea spuse și, indiferent de industria lor și de situația specifică în care se află, aproape fiecare factor de decizie al companiei din întreaga lume se va confrunta cu probleme similare și va trebui să răspundă unor întrebări și provocări comune. Cele mai evidente sunt următoarele:

1. Să încurajez munca la distanță pentru cei care o pot face (aproximativ 30% din forța de muncă totală din SUA)?
2. Voi reduce călătoriile cu avionul în afacerea mea și câte întâlniri față în față pot înlocui în mod semnificativ cu interacțiuni virtuale?
3. Cum pot transforma afacerea și procesul nostru de luare a deciziilor pentru a deveni mai agili și pentru a muta mai repede și mai decisiv?
4. Cum pot accelera digitalizarea și adoptarea soluțiilor digitale?

Resetarea macro-ului discutată în capitolul 1 se va traduce într-o multitudine de micro-consecințe la nivel de industrie și companie. Revizuiți mai jos câteva dintre aceste tendințe principale înainte de a ne referi la cine sunt „câștigătorii și învinșii” din pandemie și efectele acestora asupra industriilor specifice.

2.1. Micro tendințe

Suntem încă în primele zile ale erei post-pandemice, dar tendințele puternice noi sau accelerate sunt deja la lucru. Pentru unele industrii, acestea se vor dovedi un avantaj, pentru altele o provocare majoră. Cu toate acestea, în toate sectoarele, revine fiecărei companii să profite la maximum de aceste noi tendințe, adaptându-se cu celeritate și decisivitate. Afacerile care se dovedesc cele mai agile și flexibile vor fi cele care vor deveni mai puternice.

2.1.1. Accelerarea digitalizării

În era pre-pandemică, zgomotul „transformării digitale” a fost mantra majorității consiliilor și comitetelor executive. Digitalul era „cheia”, trebuia implementat „cu hotărâre”

și era văzut ca o „condiție prealabilă pentru succes”! De atunci, în doar câteva luni, mantra a devenit o necesitate - chiar, în cazul unor companii, o chestiune de viață sau moarte. Acest lucru este explicabil și de înțeles. În timpul închiderii, am depins în întregime de rețea pentru majoritatea lucrurilor: de la muncă și educație la socializare. Serviciile online ne-au permis să păstrăm o aparență de normalitate și este firesc ca „online” să fie cel mai mare beneficiar al pandemiei, dând un impuls extraordinar tehnologiilor și proceselor care ne permit să facem lucrurile de la distanță: universal internetul în bandă largă, plăți mobile și la distanță și servicii viabile de e-guvernare, printre altele. Ca o consecință directă, companiile care funcționau deja online trebuie să beneficieze de un avantaj competitiv de durată. Pe măsură ce mai multe și diverse lucruri și servicii ne sunt aduse prin intermediul telefoanelor noastre mobile și al computerelor, vor prospera companii din sectoare la fel de disparate precum comerțul electronic, operațiuni fără contact, conținut digital, roboți și livrări de drone (pentru a numi doar câteva). Nu întâmplător firme precum Alibaba, Amazon, Netflix sau Zoom au ieșit ca „câștigători” din blocaje.

În general, sectorul consumatorilor sa deplasat primul și cel mai rapid. De la experiența necesară contactless impusă multor companii de produse alimentare și de vânzare cu amănuntul în timpul blocării până la showroom-urile virtuale din industria de producție, permițând clienților să navigheze și să aleagă produsele care le plac cel mai mult, majoritatea companiilor de afaceri și consumatori au înțeles rapid necesitatea de a oferi clienților lor o Călătorie digitală „de la început la sfârșit”.

Pe măsură ce unele blocaje s-au încheiat și anumite economii au revenit la viață, au apărut oportunități similare în aplicațiile de afaceri, în special în fabricare, unde regulile de distanțare fizică trebuiau puse în aplicare la scurt timp, de multe ori în medii dificile (de exemplu, pe liniile de asamblare). Ca rezultat direct, IoT a făcut o incursiune impresionantă. Unele companii care au fost lente în trecut, înainte de blocare, să adopte IoT o îmbrățișează acum în masă cu obiectivul specific de a face cât mai multe lucruri posibil de la distanță. Întreținerea echipamentelor, inventarul de gestionare, relațiile cu furnizorii sau strategiile de siguranță: toate aceste activități diferite pot fi acum efectuate (în mare măsură) prin intermediul unui computer. IoT oferă companiilor nu numai mijloacele de a executa și respecta regulile de distanțare socială, ci și de a reduce costurile și de a implementa operațiuni mai agile.

În timpul apogeului pandemiei, O2O - de la online la offline - a câștigat o tracțiune majoră, subliniind importanța de a avea atât o prezență online, cât și offline, și deschiderea ușii (sau poate chiar a porților) spre eversiune. Acest fenomen de estompere a distincției dintre online și offline, așa cum a fost identificat de celebrul scriitor de ficțiune științifică William Gibson, care a afirmat „Lumea noastră este veșnică¹³⁰”, odată cu deschiderea neconținută a spațiului cibernetic, a apărut ca una dintre cele mai puternice tendințe ale post- Epoca COVID-19. Criza pandemică a accelerat acest fenomen de eversiune, deoarece ne-a forțat și ne-a încurajat spre o lume digitală, „fără greutate”, mai repede ca niciodată, întrucât tot mai multe activități economice nu au avut de ales decât să se desfășoare digital: educație, consultanță, publicare și multe altele. Am putea merge până acolo încât să spunem că, pentru o vreme, teleportarea a înlocuit transportul: majoritatea ședințelor comitetului executiv, ședințelor consiliului, întâlnirilor echipei, exercițiilor de brainstorming și alte forme de interacțiune personală sau socială trebuiau să aibă loc de la distanță. Această nouă realitate este surprinsă în capitalizarea de piață a Zoom (compania de videoconferință) care a urcat la 70 de miliarde de dolari în 135 iunie 2020, mai mare (la

acel moment) decât cea a oricărei companii aeriene din SUA. În același timp, companiile mari online, cum ar fi Amazon și Alibaba, s-au extins decisiv în afacerea O2O, în special în comerțul cu amănuntul și logistica.

Tendențele precum telemedicina sau munca la distanță care s-au extins pe scară largă în timpul închiderii este puțin probabil să se retragă - pentru ei nu va mai reveni la status quo-ul care preleva înainte de pandemie. Telemedicina, în special, va beneficia considerabil. Din motive evidente, asistența medicală este una dintre cele mai puternic reglementate industrii din lume, fapt care încetinește inevitabil ritmul inovației. Dar necesitatea de a aborda pandemia cu orice mijloace disponibile (plus, în timpul focarului, necesitatea de a proteja lucrătorii din domeniul sănătății, permițându-le să lucreze de la distanță) a eliminat unele dintre impedimentele de reglementare și legislative legate de adoptarea telemedicinii. În viitor, este sigur că mai multe îngrijiri medicale vor fi furnizate de la distanță. La rândul său, va accelera tendința către diagnosticarea mai ușor de purtat și la domiciliu, cum ar fi toaletele inteligente capabile să urmărească datele de sănătate și să efectueze analize de sănătate. La fel, pandemia se poate dovedi a fi un avantaj pentru educația online. În Asia, trecerea la educația online a fost deosebit de notabilă, cu o creștere bruscă a numărului de înscrieri digitale ale studenților, o evaluare mult mai mare pentru companiile de educație online și mai mult capital disponibil pentru start-up-urile „ed-tech”. Flipside-ul acestei monede va fi o creștere a presiunii asupra instituțiilor care oferă metode mai tradiționale de educație pentru a-și valida valoarea și a-și justifica onorariile (așa cum ne vom extinde puțin mai târziu).

Viteza de expansiune nu a fost deloc impresionantă. „În Marea Britanie, mai puțin de 1% din consultațiile medicale inițiale au avut loc prin link video în 2019; sub blocare, 100 la sută apar de la distanță. Într-un alt exemplu, un comerciant cu amănuntul din SUA în 2019 a dorit să lanseze o afacere de livrare la bord; planul său prevedea să dureze 18 luni. În timpul blocării, a intrat în funcțiune în mai puțin de o săptămână - permițându-i să-și servească clienții, menținând în același timp mijloacele de trai ale forței sale de muncă. Interacțiunile bancare online au crescut la 90 la sută în timpul crizei, de la 10 la sută, fără o scădere a calității și o creștere a conformității, oferind în același timp o experiență pentru clienți, care nu este doar despre serviciile bancare online.¹³¹ Exemple similare abundă.

Răspunsul de atenuare socială la pandemie și măsurile de distanțare fizică impuse în timpul închiderii vor duce, de asemenea, la apariția comerțului electronic ca o tendință industrială din ce în ce mai puternică. Consumatorii au nevoie de produse și, dacă nu pot face cumpărături, vor recurge inevitabil la achiziționarea lor online. Pe măsură ce obiceiul începe să apară, oamenii care nu cumpăraseră niciodată online înainte vor deveni confortabili cu acest lucru, în timp ce persoanele care erau cumpărători online cu fracțiune de normă se bazează probabil pe el mai mult. Acest lucru a fost evident în timpul blocărilor. În SUA, Amazon și Walmart au angajat un număr de 250.000 de lucrători pentru a ține pasul cu creșterea cererii și au construit o infrastructură masivă pentru livrare online. Această creștere accelerată a comerțului electronic înseamnă că gigantul industriei de vânzare cu amănuntul online vor ieși probabil din criză chiar mai puternici decât erau în era pre-pandemică. Există întotdeauna două părți ale unei povești: pe măsură ce obișnuința de a face cumpărături online devine mai răspândită, aceasta va deprima și mai mult vânzarea cu amănuntul a cărămizilor (străzilor și mall-urilor) - fenomen explorat mai detaliat în secțiunile următoare.

2.1.2. Lanțuri de aprovizionare rezistente

Natura însăși a lanțurilor de aprovizionare globale și fragilitatea lor innăscută înseamnă că argumentele despre scurtarea lor se dezvoltă de ani de zile. Ele tind să fie complexe de gestionat. De asemenea, sunt dificil de monitorizat în ceea ce privește respectarea standardelor de mediu și a legislației muncii, expunând potențial companiile la riscuri de reputație și daune mărcilor lor. În lumina acestui trecut tulburat, pandemia a plasat ultimul cui în sicriul principiului conform căruia companiile ar trebui să optimizeze lanțurile de aprovizionare pe baza costurilor individuale ale componentelor și în funcție de o singură sursă de aprovizionare pentru materiale critice, rezumând ca favorizând eficiența față de rezistență. În era postpandemică, va predomina „optimizarea valorii de la un capăt la altul”, o idee care include atât rezistența, cât și eficiența, alături de costuri. Este exprimat în formula că „just-in-case” va înlocui în cele din urmă „just-in-time”.

Șocurile legate de lanțurile de aprovizionare globale analizate în secțiunea macro vor afecta atât întreprinderile globale, cât și companiile mai mici. Dar ce înseamnă „doar în caz” în practică? Modelul de globalizare dezvoltat la sfârșitul secolului trecut, conceput și construit de companiile producătoare globale care erau în căutarea forței de muncă ieftine, a produselor și a componentelor, și-a găsit limitele. A fragmentat producția internațională în bucăți și piese din ce în ce mai complicate și a dus la un sistem rulat pe o bază just-in-time care s-a dovedit a fi extrem de slab și eficient, dar și extrem de complex și, ca atare, foarte vulnerabil (complexitatea aduce fragilitate și duce adesea la instabilitate). Prin urmare, simplificarea este antidotul, care la rândul său ar trebui să genereze mai multă rezistență. Aceasta înseamnă că „lanțurile valorice globale” care reprezintă aproximativ trei sferturi din totalul comerțului global vor scădea inevitabil. Acest declin va fi agravat de noua realitate conform căreia companiile dependente de lanțuri complexe de aprovizionare just-in-time nu mai pot considera de la sine înțeles că angajamentele tarifare consacrate de Organizația Mondială a Comerțului le vor proteja de o creștere bruscă a protecționismului undeva. Ca urmare, vor fi obligați să se pregătească în consecință prin reducerea sau localizarea lanțului de aprovizionare și elaborarea unor planuri alternative de producție sau de achiziții pentru a proteja împotriva unei întreruperi prelungite. Fiecare companie a cărei rentabilitate este condiționată de principiul lanțului de aprovizionare global just-in-time va trebui să regândească modul în care funcționează și probabil să sacrifice ideea de a maximiza eficiența și profiturile de dragul „securității aprovizionării” și rezilienței. Prin urmare, reziliența va deveni considerentul principal pentru orice afacere serioasă cu privire la acoperirea împotriva perturbărilor - fie că este vorba despre o perturbare a unui anumit furnizor, a unei posibile modificări a politicii comerciale sau a unei anumite țări sau regiuni. În practică, acest lucru va obliga companiile să-și diversifice baza de furnizori, chiar și cu prețul deținerii stocurilor și al construcției în condiții de disponibilizare. De asemenea, va obliga aceste companii să se asigure că același lucru este valabil în cadrul propriului lanț de aprovizionare: vor evalua rezistența de-a lungul întregului lanț de aprovizionare, până la furnizorul lor final și, eventual, chiar și furnizorii furnizorilor lor. Costurile de producție vor crește inevitabil, dar acesta va fi prețul de plătit pentru rezistența clădirii. La prima vedere, industriile care vor fi cele mai afectate, deoarece vor fi primele care vor schimba tiparele de producție sunt automobilele, electronica și mașinile industriale.

2.1.3. Guvernele și afacerile

Din toate motivele expuse în primul capitol, COVID-19 a rescris multe dintre regulile jocului între sectoarele public și privat. În era post-pandemică, afacerile vor fi supuse unei intervenții guvernamentale mult mai mari decât în trecut. Intrarea mai binevoitoare (sau altfel) mai mare a guvernelor în viața companiilor și în desfășurarea afacerilor lor va depinde de țară și industrie, luând, prin urmare, multe forme diferite. Mai jos sunt prezentate trei forme notabile de impact care vor apărea cu forță în primele luni ale perioadei post-pandemice: salvarea condiționată, achizițiile publice și reglementările pieței muncii.

Pentru început, toate pachetele de stimulare reunite în economiile occidentale pentru a sprijini industriile aflate în dificultate și companiile individuale vor avea legăminte care constrâng în special capacitatea debitorilor de a concedia angajații, de a cumpăra acțiuni înapoi și de a plăti bonusuri executive. În același sens, guvernele (încurajate, susținute și uneori „împinse” de activiști și de sentimente publice) vor viza facturile de impozite corporative suspect de scăzute și recompensele generos ridicate ale executivilor. Acestea vor arăta puțină răbdare pentru directori și investitori care împing companiile să cheltuiască mai mult pentru răscumpărări, să își minimizeze plățile de impozite și să plătească dividende uriașe. Companiile aeriene din SUA, căutate să solicite asistență guvernamentală, au folosit recent și în mod constant cantități mari de numerar al companiei pentru a plăti dividende acționarilor, sunt un prim exemplu al modului în care această schimbare de atitudine publică va fi adoptată de guverne. În plus, în următoarele luni și ani, ar putea avea loc o „schimbare de regim” atunci când factorii de decizie își asumă o parte substanțială a riscului de nerambursare din sectorul privat. Când se va întâmpla acest lucru, guvernele vor dori ceva în schimb. Salvarea Lufthansa de către Germania reprezintă o astfel de situație: guvernul a injectat lichidități transportatorului național, dar numai cu condiția ca compania să limiteze plata executivului (inclusiv opțiuni pe acțiuni) și să se angajeze să nu plătească dividende.

O mai bună aliniere între politica publică și planificarea corporativă va fi un accent deosebit de atenție în ceea ce privește o mai mare intervenție a guvernului. Lupta pentru ventilatoare în timpul vârfului pandemiei este un motiv. În 2010, în SUA, 40.000 de ventilatoare fuseseră comandate printr-un contract guvernamental, dar nu au fost niciodată livrate, explicând în mare măsură lipsa țării care a devenit atât de evidentă în martie 2020. Ce a dus la această situație de lipsă? În 2012, compania inițială care a câștigat oferta a fost cumpărată (în circumstanțe oarecum dubioase și obscure) de către un producător mult mai mare (o companie cotată la bursă care produce și ventilatoare): a reieșit mai târziu că firma cumpărătoare dorea să împiedice ofertantul inițial construirea unui ventilator mai ieftin, care ar fi subminat profitabilitatea propriei afaceri. Această companie și-a târât picioarele înainte de a anula în cele din urmă contractul și a fost achiziționată în cele din urmă de un rival. Niciunul dintre cele 40.000 de ventilatoare nu a fost livrat vreodată guvernului SUA¹³². Este puțin probabil ca acest tip de situație să reapară în era post-pandemică, deoarece autoritățile publice se vor gândi de două ori la externalizarea proiectelor care au implicații critice asupra sănătății publice (sau într-adevăr implicații publice critice, securitate sau altele) către companii private. Concluzia: maximizarea profitului și pe termen scurt, care este adesea însoțit de acesta, sunt rareori sau, cel puțin, nu întotdeauna în concordanță cu obiectivul public de pregătire pentru o viitoare criză.

În întreaga lume, presiunea pentru îmbunătățirea protecției sociale și a nivelului salarial al angajaților cu salarii reduse va crește. Cel mai probabil, în lumea noastră post-pandemică, creșterile salariului minim vor deveni o problemă centrală care va fi abordată prin o mai mare reglementare a standardelor minime și o aplicare mai amănunțită a normelor care există deja. Cel mai probabil, companiile vor trebui să plătească impozite mai mari și diverse forme de finanțare guvernamentală (cum ar fi serviciile de asistență socială). Economia gigantului va simți impactul unei astfel de politici mai mult decât orice alt sector. Înainte de pandemie, aceasta se afla deja în firele de control ale guvernului.

În era post-pandemică, din motive legate de redefinirea contractului social, acest control se va intensifica. Companiile care se bazează pe muncitori în concerte vor opera, de asemenea, efectul unei interferențe guvernamentale mai mari, posibil chiar într-un grad capabil să le submineze viabilitatea financiară. Întrucât pandemia va modifica radical atitudinile sociale și politice față de lucrătorii de concerte, guvernele vor forța companiile care le angajează să ofere contracte adecvate cu beneficii precum asigurări sociale și acoperirea sănătății. Problema forței de muncă va crește pentru ei și, dacă trebuie să angajeze muncitori giganti ca angajați normali, vor înceta să mai fie profitabili. Rațiunea lor de a fi chiar poate dispărea.

2.1.3. Capitalismul părților interesate și ESG

În ultimii 10 ani sau cam așa ceva, schimbările fundamentale care au avut loc în fiecare dintre cele cinci categorii macro examinate în capitolul 1 au modificat profund mediul în care operează companiile. Aceștia au făcut din capitalismul părților interesate și din considerentele de mediu, sociale și de guvernanță (ESG) din ce în ce mai relevante pentru crearea durabilă a valorii (ESG poate fi considerat drept indicator pentru capitalismul părților interesate).

Pandemia a izbucnit într-un moment în care numeroase probleme diferite, de la activismul schimbărilor climatice și inegalitățile crescânde la diversitatea de gen și scandalurile #MeToo, începuseră deja să sensibilizeze și să sporească criticitatea capitalismului părților interesate și a considerațiilor ESG în lumea interdependentă de astăzi. Indiferent dacă este susținut în mod deschis sau nu, nimeni nu ar nega acum că scopul fundamental al companiilor nu mai poate fi pur și simplu urmărirea nestăvilită a profitului financiar; acum le revine sarcina de a servi tuturor părților interesate, nu numai celor care dețin acțiuni. Acest lucru este coroborat de dovezile anecdotice timpurii care indică o perspectivă și mai pozitivă pentru ESG în era post-pandemică. Acest lucru poate fi explicat pe trei fronturi:

1. Criza va fi creat, sau consolidat, un sentiment acut de responsabilitate și urgență cu privire la majoritatea problemelor legate de strategiile ESG - cea mai importantă fiind schimbările climatice. Dar altele, cum ar fi comportamentul consumatorilor, viitorul muncii și al mobilității și responsabilitatea lanțului de aprovizionare, vor trece în primul planul procesului de investiții și vor deveni o componentă integrală a due diligence-ului.

2. Pandemia nu lasă nici o îndoială în sălile de consiliu că absența considerațiilor ESG are potențialul de a distruge valoarea substanțială și chiar de a amenința viabilitatea unei afaceri. Prin urmare, ESG va deveni mai complet integrat și interiorizat în strategia de bază și guvernanta unei companii. De asemenea, va modifica modul în care investitorii evaluează guvernanta corporativă. Evidențele fiscale, plățile dividendelor și remunerațiile vor

deveni din ce în ce mai examinate de teama de a suporta un cost reputațional atunci când apare o problemă sau este făcută publică.

3. Promovarea bunăvoinței angajaților și a comunității va fi cheia îmbunătățirii reputației unui brand. Din ce în ce mai multe, companii vor trebui să demonstreze că își tratează bine lucrătorii, primind practici de muncă îmbunătățite și acordând atenție sănătății și siguranței, precum și bunăstării la locul de muncă. Companiile nu vor adera neapărat la aceste măsuri pentru că sunt cu adevărat „bune”, ci mai degrabă pentru că „prețul” de a nu face acest lucru va fi prea mare în ceea ce privește furia activiștilor, atât investitori activiști, cât și activiști sociali.

Convingerea că strategiile ESG au beneficiat de pandemie și sunt cel mai probabil să beneficieze în continuare este confirmată de diverse sondaje și rapoarte. Datele timpurii arată că sectorul sustenabilității a depășit fondurile convenționale în primul trimestru al anului 2020. Potrivit Morningstar, care a comparat randamentele primului trimestru pentru mai mult de 200 de fonduri de capital de sustenabilitate și fonduri tranzacționate la bursă, fondurile durabile au avut rezultate mai bune cu un punct procentual sau două, pe o bază relativă. Un raport al BlackRock oferă dovezi suplimentare că companiile cu ratinguri ESG puternice și-au depășit performanțele în timpul pandemiei¹³³. Mai mulți analiști au sugerat că această performanță superioară ar fi putut reflecta pur și simplu expunerea redusă la combustibili fosili a fondurilor și strategiilor ESG, dar BlackRock afirmă că companiile conforme ESG (un alt mod de a spune că aderă la principiul capitalismului părților interesate) tind să fie mai rezistente, ca urmare a înțelegerii lor holistice privind gestionarea riscurilor. Se pare că, cu cât lumea devine mai susceptibilă la un set larg de riscuri și probleme macro, cu atât este mai mare necesitatea adoptării capitalismului părților interesate și a strategiilor ESG.

Dezbaterea dintre cei care cred că capitalismul părților interesate va fi sacrificat pe altarul recuperării și cei care susțin că este momentul să „reconstruim mai bine” este departe de a fi rezolvată. Pentru fiecare Michael O'Leary (CEO-ul Ryanair) care crede că COVID-19 va pune considerațiile ESG „pe spate pentru câțiva ani”, există un Brian Chesky (CEO al Airbnb) care se angajează să-și transforme afacerea într-o „companie a părților interesate¹³⁴”. Cu toate acestea, indiferent de opinia oricui despre meritele capitalismului părților interesate și strategiile ESG și rolul lor viitor în era post-pandemică, activismul va face diferența prin consolidarea tendinței. Activiștii sociali și mulți investitori activiști vor examina îndeaproape modul în care s-au comportat companiile în timpul crizei pandemiei. Este probabil ca piețele sau consumatorii sau ambii să pedepsească acele companii care au avut performanțe slabe în problemele sociale. Un eseu scris în aprilie 2020 de Leo Strine, un judecător influent din America corporativă, analizează acest punct despre o schimbare necesară în guvernanta corporativă: „Plătim din nou prețul pentru un sistem de guvernanta corporativă care nu are accent pe soliditatea financiară, crearea durabilă a bogăției și tratamentul echitabil al lucrătorilor. Prea mult timp, puterea pieței bursiere asupra economiei noastre a crescut pe seama altor părți interesate, în special a lucrătorilor. Deși bogăția generală a crescut, a făcut-o într-un mod înclinat, care este nedrept pentru cea mai mare parte a lucrătorilor americani care sunt în primul rând responsabili de această creștere. Trecerea către satisfacerea cererilor nesatisfăcătoare de pe piața bursieră a dus, de asemenea, la niveluri în creștere ale datoriei corporative și ale riscului economic¹³⁵”.

Pentru activiști, decența expusă (sau nu) de companii în timpul crizei va fi primordială. Întreprinderile vor fi judecate în următorii ani după acțiunile lor - critic nu

doar într-un sens comercial restrâns, ci privesc printr-o lentilă socială mai largă. Puțini vor uita, de exemplu, că, în ultimii 10 ani, companiile aeriene din SUA au cheltuit 96% din fluxul lor de numerar pe răscumpărări de acțiuni și că, în martie 2020, EasyJet a plătit un dividend de 174 milioane GBP acționarilor săi (inclusiv 60 de milioane de lire sterline fondatorului său)¹³⁶.

Activismul la care ar putea fi supuse acum companiile depășește limitele tradiționale ale activismului social (de către cei din afară) și activismului investitorilor; cu activismul angajaților, se extinde intern. În mai 2020, la fel cum epicentrul pandemiei se deplasa din SUA în America Latină, angajații Google, încurajați de un raport publicat de Greenpeace, au reușit să convingă compania să nu mai construiască algoritmi personalizați de AI și de învățare automată pentru extracția din amonte în industria petrolului și gazului¹³⁷. Mai multe astfel de exemple din trecutul recent ilustrează activismul în creștere al angajaților, variind de la probleme de mediu la preocupări sociale și de incluziune. Ele oferă un exemplu grăitor despre modul în care diferitele tipuri de activiști învață să lucreze împreună pentru a atinge obiectivele pentru a realiza un viitor mai durabil.

Concomitent, a avut loc o creștere bruscă în cea mai veche formă de activism: acțiunea industrială. În SUA, în special, în timp ce mulți muncitori cu guler alb alungau pandemia în timp ce lucrau de acasă, mulți muncitori esențiali cu salariu mic „ieșiți în tranșee”, care nu aveau de ales decât să meargă la muncă au organizat un val de ieșiri, greve și proteste¹³⁸. Pe măsură ce problemele legate de siguranța, remunerarea și beneficiile lucrătorilor devin mai centrale, agenda capitalismului părților interesate va câștiga în relevanță și forță.

2.2. Resetarea industriei

Ca urmare a blocării, pandemia a avut efect imediat asupra oricărei industrii posibile din întreaga lume. Acest impact este în curs și va continua să fie resimțit în următorii ani. Pe măsură ce lanțurile globale de aprovizionare sunt reconfigurate, pe măsură ce cererile consumatorilor se schimbă, pe măsură ce guvernele intervin mai mult, pe măsură ce condițiile pieței evoluează și pe măsură ce tehnologia se întrerupe, companiile vor fi obligate să se adapteze și să se reinventeze continuu. Scopul acestei secțiuni nu este de a oferi o prezentare precisă a modului în care ar putea evolua fiecare anume industrie, ci mai degrabă de a ilustra cu lovituri impresioniste cum unele dintre principalele caracteristici și tendințe asociate pandemiei vor avea impact asupra anumitor industrii.

2.2.1. Interacțiune socială și de-densificare

Efecte asupra călătoriilor și turismului, ospitalității, divertismentului, comerțului cu amănuntul, industria aerospațială și chiar industria auto.

Modul în care consumatorii interacționează între ei, precum și ce și cum consumă au fost afectați semnificativ de pandemie. În consecință, resetarea care rezultă în diferite industrii va varia fundamental în funcție de natura tranzacției economice implicate. În acele industrii în care consumatorii tranzacționează social și personal, primele luni și, eventual, anii epocii post-pandemice vor fi mult mai dure decât pentru cele în care tranzacția poate fi la o distanță fizică mai mare sau chiar virtuală. În economiile moderne, o mare parte din ceea ce consumăm se întâmplă prin interacțiunea socială: călătorii și vacanțe, baruri și

restaurante, evenimente sportive și retail, cinematografe și teatre, concerte și festivaluri, convenții și conferințe, muzee și biblioteci, educație: toate corespund la formele sociale de consum care reprezintă o parte semnificativă a activității economice totale și a ocupării forței de muncă (serviciile reprezintă aproximativ 80% din totalul locurilor de muncă din SUA, majoritatea fiind „sociale” prin natura lor). Ele nu pot avea loc în lumea virtuală sau, atunci când pot, doar într-o formă trunchiată și adesea suboptimală (ca un spectacol de orchestră live pe un ecran).

Industriile care au interacțiunea socială la baza lor au fost cele mai afectate de blocaje. Printre acestea se numără multe sectoare care se ridică la o proporție foarte semnificativă din activitatea economică totală și ocuparea forței de muncă: călătoriile și turism, timp liber, sport, evenimente și divertisment. Timp de luni și, eventual, ani, vor fi forțați să funcționeze la capacitate redusă, afectați de dubla lovitură a temerilor cu privire la limitarea consumului de virus și de impunerea unor reglementări menite să contracareze aceste temeri prin crearea de mai mult spațiu fizic între consumatori. Presiunea publică pentru distanțarea fizică va dura până când un vaccin va fi dezvoltat și comercializat la scară (ceea ce, din nou, potrivit majorității experților, este puțin probabil să se întâmple înainte de primul sau al doilea trimestru al anului 2021 cel mai devreme). În perioada intermediară, este probabil ca oamenii să călătorească mult mai puțin atât pentru vacanță, cât și / sau pentru afaceri, pot merge mai rar la restaurante, cinematografe și teatre și pot decide că este mai sigur să cumpere online, mai degrabă decât să meargă fizic la magazine. Din aceste motive fundamentale, industriile cele mai afectate de pandemie vor fi, de asemenea, cele mai lente de recuperat. Hotelurile, restaurantele, companiile aeriene, magazinele și locurile culturale, în special, vor fi nevoite să aducă modificări scumpe în modul în care își livrează ofertele pentru a se adapta la un nou normal post-pandemic care va cere implementarea unor schimbări drastice care implică introducerea unui spațiu suplimentar curățare regulată, protecții pentru personal și tehnologie care limitează interacțiunile clienților cu lucrătorii.

În multe dintre aceste industrii, dar în special în sectorul ospitalității și al comerțului cu amănuntul, întreprinderile mici vor suferi în mod disproporționat, trebuind să parcurgă o linie foarte fină între supraviețuirea închiderilor impuse de blocări (sau de afaceri reduse brusc) și faliment. Funcționarea la capacitate redusă cu margini și mai strânse înseamnă că mulți nu vor supraviețui. Eșecul rezultat din eșecul lor va avea ramificații greu resimțite atât pentru economiile naționale, cât și pentru comunitățile locale. Întreprinderile mici reprezintă principalul motor al creșterii ocupării forței de muncă și reprezintă în majoritatea economiilor avansate jumătate din toate locurile de muncă din sectorul privat. Dacă un număr semnificativ dintre aceștia merg la zid, dacă există mai puține magazine, restaurante și baruri într-un anumit cartier, întreaga comunitate va fi afectată pe măsură ce șomajul crește și cererea se usucă, punând în mișcare o spirală vicioasă și descendentă și afectând din ce în ce mai mult numărul de întreprinderi mici dintr-o anumită comunitate. Undele se vor răspândi în cele din urmă dincolo de limitele comunității locale, afectând, deși sperăm într-o măsură mai mică, alte zone mai îndepărtate. Natura extrem de interdependentă și interconectată a economiei, industriilor și întreprinderilor actuale, comparabilă cu dinamica care leagă categoriile macro, înseamnă că fiecare are un efect rapid knock-on asupra celorlalți într-o multitudine de maniere diferite.

La restaurante. Acest sector de activitate a fost afectat de pandemie într-o măsură atât de dramatică încât nu este nici măcar sigur cum va reveni afacerea restaurantelor. Așa

cum a spus un restaurator: „Eu, la fel ca sute de alți bucătari din oraș și mii din toată țara, mă uit acum la întrebarea cum ar putea arăta restaurantele noastre, carierele noastre, viața noastră, chiar dacă le putem recupera¹³⁹. În Franța și Marea Britanie, mai multe voci din industrie estimează că până la 75% din restaurantele independente ar putea să nu supraviețuiască blocajelor și măsurilor ulterioare de distanțare socială. Vor fi lanțurile mari și giganții fast-food-ului. La rândul său, acest lucru sugerează că întreprinderile mari vor crește, în timp ce cele mai mici se micșorează sau dispar. Un lanț mare de restaurante, de exemplu, are șanse mai mari să rămână operațional, deoarece beneficiază de mai multe resurse și, în cele din urmă, de o concurență mai redusă în urma falimentelor dintre ținutele mai mici. Micile restaurante care supraviețuiesc crizei vor trebui să se reinventeze în întregime. Între timp, în cazul celor care își închid porțile pentru totdeauna, închiderea va afecta nu numai restaurantul și personalul imediat, ci și toate afacerile care își desfășoară activitatea pe orbita sa: furnizorii, fermierii și șoferii de camioane.

La celălalt capăt al spectrului de dimensiuni, unele companii foarte mari vor fi victime ale aceleiași situații dificile ca și cele foarte mici. Companiile aeriene, în special, se vor confrunta cu constrângeri similare în ceea ce privește cererea consumatorilor și regulile de distanțare socială. Închiderea de trei luni a lăsat operatorii din întreaga lume cu o situație cataclismică de venituri practic zero și perspectiva de zeci de mii de reduceri de locuri de muncă. British Airways, de exemplu, a anunțat că va reduce până la 30% din forța de muncă actuală de 42.000 de angajați. La momentul scrierii (mijlocul lunii iunie 2020), repornirea ar putea fi pe cale să înceapă. Se va dovedi extrem de provocator, cu o recuperare așteptată să dureze ani. Îmbunătățirea va începe în călătoriile de agrement, urmând călătoriile corporative. Cu toate acestea, după cum s-a discutat în secțiunea următoare, obiceiurile de consum se pot schimba permanent. Dacă multe companii decid să călătorească mai puțin pentru a reduce costurile și pentru a înlocui întâlnirile fizice cu întâlniri virtuale ori de câte ori este posibil, impactul asupra recuperării și profitabilității finale a companiilor aeriene poate fi dramatic și durabil. Înainte de pandemie, călătoriile corporative reprezentau 30% din volumele companiilor aeriene, dar 50% din venituri (datorită locurilor la prețuri mai mari și rezervărilor de ultim moment). În viitor, acest lucru se va schimba, ceea ce va face ca rezultatul profitabilității unor companii aeriene individuale să fie extrem de incert și obligând întreaga industrie să reconsidere structura pe termen lung a pieței globale a aviației.

Atunci când se evaluează efectul final asupra unei anumite industrii, lanțul complet de consecințe trebuie să ia în considerare ceea ce se întâmplă în industriile adiacente, a căror soartă depinde în mare măsură de ceea ce se întâmplă în cea din amonte sau „la vârf”. Pentru a ilustra acest lucru, aruncăm o scurtă privire asupra a trei industrii care depind în totalitate de sectorul aviației: aeroporturi (infrastructură și comerț cu amănuntul), avioane (aerospațiale) și închirieri auto (auto).

Aeroporturile se confruntă cu aceleași provocări ca și companiile aeriene: cu cât oamenii zboară mai puțin, cu atât tranzitează mai puțin prin aeroporturi. La rândul său, acest lucru afectează nivelul consumului în diferite magazine și restaurante care alcătuiesc ecosistemul tuturor aeroporturilor internaționale din întreaga lume. În plus, experiența aeroporturilor într-o lume post-COVID-19, care implică timpi de așteptare mai lungi, extrem de restrânși sau chiar fără bagaje de mână și alte măsuri potențial incomode de distanțare socială, ar putea eroda dorința consumatorilor de a călători pe calea aerului pentru plăcere și agrement. Diferite asociații comerciale avertizează că punerea în aplicare a

politicilor de distanțare socială nu numai că va limita capacitatea aeroporturilor la 20-40%, ci ar face, de asemenea, întreaga experiență atât de dezagreabilă încât să devină un factor de descurajare.

Afectate dramatic de blocaje, companiile aeriene au început să anuleze sau să amâne comenzile pentru aeronave noi și să-și schimbe alegerea modelului special, făcând astfel un impact grav asupra industriei aerospațiale. Ca o consecință directă și pentru viitorul previzibil, fabricile majore de asamblare a aeronavelor civile vor funcționa la capacitate redusă, cu efecte în cascadă asupra întregului lanț de valoare și a rețelei de furnizori. Pe termen mai lung, schimbările cererii companiilor aeriene care își reevaluează nevoile vor duce la o reevaluare completă a producției de aeronave civile. Acest lucru face din sectorul aerospațial de apărare o excepție și un refugiu relativ sigur. Pentru statele naționale, perspectivele geopolitice incerte fac imperativă menținerea comenzilor și achizițiilor, dar guvernele cu restricții de numerar vor cere condiții de plată mai bune.

La fel ca aeroporturile, companiile de închirieri auto depind aproape în totalitate de volumul aviației. Hertz, o companie extrem de îndatorată, cu o flotă de 700.000 de mașini, copleșitoare, în timpul închiderii, a intrat faliment în mai. La fel ca pentru atât de multe companii, COVID-19 s-a dovedit a fi ultima proverbială.

2.2.2. Schimbări de comportament - permanente vs tranzitorii

Efecte asupra comerțului cu amănuntul, imobiliar și educație

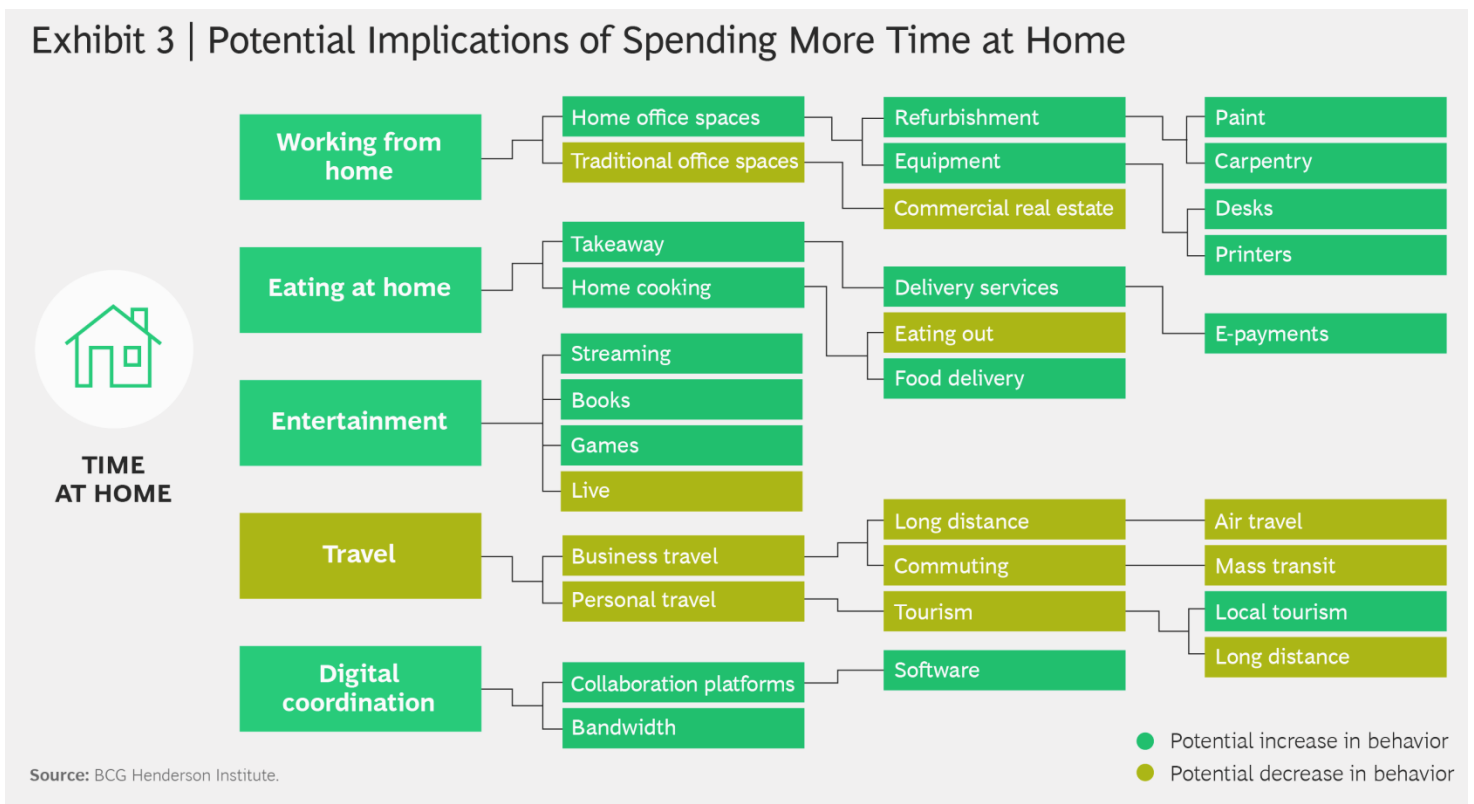
Este puțin probabil ca unele modificări de comportament observate în timpul blocajelor să fie complet inversate în era post-pandemică și unele pot deveni chiar permanente. Rămâne foarte incert cum va funcționa exact acest lucru. Câteva tipare de consum pot reveni la liniile de tendință pe termen lung (comparabile cu călătoriile cu avionul după 11 septembrie), deși într-un ritm modificat. Alții se vor accelera fără îndoială, cum ar fi serviciile online. Unele pot fi amânate, cum ar fi cumpărarea unei mașini, în timp ce pot apărea noi modele permanente de consum, cum ar fi achizițiile asociate unei mobilități mai ecologice.

Multe dintre acestea sunt încă necunoscute. În timpul blocărilor, mulți consumatori au fost obligați să învețe să facă lucruri pentru ei înșiși (să-și coacă pâinea, să gătească de la zero, să-și tundă părul etc.) și au simțit nevoia să cheltuiască cu prudență. Cât de înrădăcinate vor deveni aceste noi obiceiuri și forme de „do it yourself” și autoconsum în era post-pandemică? Același lucru s-ar putea aplica și studenților care, în unele țări, plătesc taxe exorbitante pentru învățământul superior. După un trimestru petrecut privindu-i pe profesori pe ecranele lor, vor începe să pună la îndoială costul ridicat al educației?

Pentru a înțelege complexitatea extremă și incertitudinea acestei evoluții în comportamentul consumatorilor, să ne întoarcem la exemplul cumpărăturilor online comparativ cu vânzarea cu amănuntul personal. După cum sa menționat, este foarte probabil ca magazinele de cărămidă și mortar să piardă grav în favoarea cumpărăturilor online. Consumatorii ar putea fi dispuși să plătească un pic în plus pentru a li se livra produse grele și voluminoase, cum ar fi sticle și articole de uz casnic. Prin urmare, spațiul de vânzare cu amănuntul al supermarketurilor se va micșora, ajungând să semene cu magazinele de conveniență în care cumpărătorii merg să cumpere cantități relativ mici de

produse alimentare specifice. Dar s-ar putea, de asemenea, să se cheltuiască mai puțini bani în restaurante, sugerând că în locurile în care un procent ridicat din bugetul alimentar al oamenilor se îndrepta în mod tradițional către restaurante (60% în New York City, de exemplu), aceste fonduri ar putea fi redirecționate către beneficiați de supermarketurile urbane, deoarece locuitorii orașelor redescoperă plăcerea de a găti acasă. Același fenomen se poate întâmpla și în domeniul divertismentului. Pandemia ne poate spori anxietatea cu privire la șederea într-un spațiu închis cu străini complet și mulți oameni pot decide că a rămâne acasă pentru a viziona ultimul film sau operă este cea mai înțeleaptă opțiune. O astfel de decizie va aduce beneficii supermarketurilor locale în detrimentul barurilor și restaurantelor (deși opțiunea serviciilor de livrare a meselor de luat masa online ar putea fi o linie de salvare pentru acestea din urmă). Au existat numeroase exemple ale acestui lucru într-un mod ad hoc în orașele din întreaga lume în timpul blocărilor. Ar putea deveni, probabil, un element important al noului plan de supraviețuire a afacerii post COVID-19 al unor restaurante? Există alte efecte din primul tur care sunt mult mai ușor de anticipat. Curățenia este una dintre ele. Pandemia ne va spori cu siguranță atenția asupra igienei. O nouă obsesie pentru curățenie va atrage în special crearea de noi forme de ambalare. Vom fi încurajați să nu atingem produsele pe care le cumpărăm. Plăcerile simple, cum ar fi mirosul unui pepene galben sau stoarcerea unui fruct, vor fi încruntate și pot deveni chiar un lucru din trecut.

O singură schimbare de atitudine va avea multe ramificații diferite, fiecare având un efect special asupra unei industrii specifice, dar în cele din urmă va avea impact asupra multor industrii diferite prin efecte de ondulare. Următoarea figură ilustrează acest punct pentru o singură schimbare: petrecem mai mult timp acasă?

Source: Reeves, Martin, et al., “Sensing and Shaping the Post-COVID Era”, BCG Henderson Institute, 3 April 2020, <https://www.bcg.com/publications/2020/8-wayscompanies-can-shape-reality-post-covid-19.aspx>

Dezbaterea aprinsă privind dacă (sau în ce măsură) vom lucra de la distanță în viitor și, ca urmare, vom petrece mai mult timp acasă, are loc de când a început pandemia. Unii analiști susțin că atracția fundamentală a orașelor (în special cele mai mari) ca centre vibrante de activitate economică, viață socială și creativitate va dura. Alții se tem că coronavirusul a declanșat o schimbare fundamentală a atitudinilor. Aceștia susțin că COVID-19 a fost un punct de inflexiune și prezic că, în întreaga lume, cetățenii de toate vârstele care se confruntă cu neajunsurile poluării orașului și cu cazare subdimensionată și supraevaluată vor decide să se mute în locuri cu mai multă verdeață, mai mult spațiu, mai puțină poluare și prețuri mai mici. Este prea devreme pentru a spune care tabără se va dovedi corectă, dar este sigur că chiar și un procent relativ mic de oameni care se îndepărtează de cele mai mari hub-uri (cum ar fi New York, Hong Kong SAR, Londra sau Singapore) ar exercita un efect supradimensionat asupra multor industrii diverse (profiturile se fac întotdeauna la margine). Nicăieri nu este mai evidentă această realitate decât în industria imobiliară și, în special, în domeniul imobiliar comercial.

Industria imobiliară comercială este un motor esențial al creșterii globale. Valoarea sa totală de piață o depășește pe cea a tuturor acțiunilor și obligațiunilor combinate la nivel global. Înainte de criza pandemiei, aceasta suferea deja de un exces de ofertă. Dacă practica de urgență de a lucra de la distanță devine un obicei stabilit și răspândit, este greu de imaginat ce companii (dacă există) vor absorbi această supraofertă, grăbindu-se să închirieze un spațiu de birouri în exces. Poate că vor fi puține fonduri de investiții gata să facă acest lucru, dar acestea vor fi excepția, sugerând că imobilele comerciale mai au încă multe de căzut. Pandemia va face pentru imobilele comerciale ceea ce a făcut pentru atâtea alte probleme (atât macro, cât și micro): va accelera și amplifica tendința preexistentă. Combinația dintre o creștere a numărului de companii „zombie” (cele care folosesc datoria pentru a finanța mai multe datorii și care nu au generat suficienți bani în ultimii ani pentru a-și acoperi costurile cu dobânzile) în faliment și o creștere a numărului de persoane care lucrează la distanță înseamnă că vor fi mult mai puține chirii să închirieze clădiri de birouri goale. Dezvoltatorii imobiliari (în cea mai mare parte înșiși foarte pârghiați) vor începe apoi să se confrunte cu un val de falimente, cele mai mari și sistemice importante trebuind să fie salvate de guvernele lor respective. În multe orașe primare din întreaga lume, prețurile proprietăților vor scădea, așadar, pe o perioadă lungă de timp, punând în evidență bula imobiliară globală care fusese cu ani buni în devenire. Într-o oarecare măsură, aceeași logică se aplică și imobilelor rezidențiale din orașele mari. Dacă tendința de a lucra la distanță decolează, combinația de a face naveta nu mai este o considerație și absența creșterii locurilor de muncă înseamnă că generația tânără nu va mai alege să își permită închirierea sau cumpărarea rezidențială în orașe scumpe. Inevitabil, prețurile vor scădea. În plus, mulți își vor da seama că a lucra de acasă este mai ecologic și mai puțin stresant decât să faci naveta la un birou.

Posibilitatea de a lucra de la distanță înseamnă că cele mai mari hub-uri care au beneficiat de o creștere economică mai mare decât alte orașe sau regiuni din vecinătatea lor ar putea începe să piardă lucrători la nivelul următor al orașelor în creștere. La rândul său, acest fenomen ar putea crea un val de orașe sau regiuni cu stele în creștere, atrăgând oameni care caută o calitate a vieții mai bună, datorită spațiului mai mare la prețuri mai accesibile.

Fără a aduce atingere tuturor celor de mai sus, poate că noțiunea de lucru la distanță pe scară largă devenind normă este prea exagerată pentru a se întâmpla într-un mod

semnificativ. Nu am auzit atât de des că optimizarea „activității de cunoaștere” (în realitate, cel mai simplu sector de la distanță) depinde de medii de birou atent proiectate? Industria tehnologiei care a rezistat atât de mult unei astfel de mișcări investind masiv în campusuri sofisticate își schimbă acum părerea în lumina experienței de blocare. Twitter a fost prima companie care s-a angajat să lucreze la distanță. În luna mai, Jack Dorsey, CEO-ul său, a informat angajații că mulți dintre ei ar avea voie să lucreze de acasă chiar și după ce pandemia COVID-19 dispăre, cu alte cuvinte - permanent. Alte companii de tehnologie precum Google și Facebook s-au angajat, de asemenea, să permită personalului lor să continue să lucreze de la distanță cel puțin până la sfârșitul anului 2020. Dovezi anecdotice sugerează că alte firme globale din diverse industrii vor lua decizii similare, lăsând o parte din personalul lor să lucreze de la distanță parte din timpul. Pandemia a făcut posibil ceva ce părea de neimaginat la o asemenea scară în urmă cu doar câteva luni.

S-ar putea întâmpla ceva similar și la fel de perturbator cu învățământul superior? S-ar putea să ne imaginăm o lume în care mult mai puțini studenți își vor primi educația pe un campus? În mai sau iunie 2020, în mijlocul blocării, studenții au fost obligați să studieze și să absolve de la distanță, mulți întrebându-se la sfârșitul termenului dacă se vor întoarce fizic în campusul lor în septembrie. În același timp, universitățile au început să își reducă bugetele, gândind ce ar putea presupune această situație fără precedent pentru modelul lor de afaceri. Ar trebui să intre online sau nu? În era pre-pandemică, majoritatea universităților ofereau unele cursuri online, dar întotdeauna s-au abținut de la a accepta pe deplin educația online. Cele mai renumite universități au refuzat să ofere diplome virtuale, temându-se că acest lucru ar putea să le dilueze oferta exclusivă, să facă o parte din facultate redundantă și chiar să amenințe chiar existența campusului fizic. În era post-pandemică, acest lucru se va schimba. Majoritatea universităților - în special cele scumpe din lumea anglo-saxonă - vor trebui să își modifice modelul de afaceri sau să falimenteze, deoarece COVID-19 a făcut-o caducă. Dacă predarea online ar continua în septembrie (și, eventual, dincolo), mulți studenți nu ar tolera să plătească aceeași școlarizare ridicată pentru educația virtuală, cerând o reducere a taxelor sau amânând înscrierea. În plus, mulți studenți potențiali ar pune la îndoială relevanța plății costurilor prohibitive pentru învățământul superior într-o lume afectată de niveluri ridicate ale șomajului. O soluție potențială ar putea sta într-un model hibrid. Universitățile ar extinde apoi în mod masiv educația online, menținând în același timp o prezență în campus pentru o populație diferită de studenți. În câteva cazuri, acest lucru s-a făcut deja cu succes, în special la Georgia Tech pentru un master online în informatică¹⁴⁰. Mergând pe această rută hibridă, universitățile ar extinde accesul, reducând totodată costurile. Întrebarea este însă dacă acest model hibrid este scalabil și reproductibil pentru universitățile care nu au resursele necesare pentru a investi în tehnologie și într-o bibliotecă exclusivă de conținut de top. Dar caracterul hibrid al educației online poate lua, de asemenea, o formă diferită, prin combinarea studiului personal și online în cadrul unui curriculum prin chat-uri online și utilizarea aplicațiilor pentru îndrumare și alte forme de sprijin și ajutor. Acest lucru are avantajul eficientizării experienței de învățare, dar dezavantajul de a șterge un mare aspect al vieții sociale și al interacțiunilor personale în campus. În vara anului 2020, direcția tendinței pare clară: lumea educației, ca pentru multe alte industrii, va deveni parțial virtuală.

2.2.3. Reziliență

Efecte asupra tehnologiei mari, sănătății și bunăstării, băncilor și asigurărilor, industria auto, electricitatea

În timpul pandemiei, calitatea rezistenței sau capacitatea de a prospera în circumstanțe dificile, a câștigat un „trebuie să aibă” atracție și a devenit cuvântul cheie - pretutindeni! Lesne de înțeles. Pentru cei destul de norocoși să se regăsească în industrii „natural” rezistente la pandemie, criza a fost nu numai mai suportabilă, ci chiar o sursă de oportunități profitabile într-un moment de primejdie pentru majoritate. Trei industrii în special vor înflori (în ansamblu) în era post-pandemică: tehnologie mare, sănătate și wellness. În alte industrii care au fost puternic afectate de criză, dovedirea rezistenței este ceea ce va face diferența dintre a reveni din șocul exogen subit COVID-19 sau a fi victima acestuia. Sectoarele bancar, asigurări și auto sunt trei exemple diferite de industrii care trebuie să-și construiască o rezistență mai mare pentru a trece prin recesiunea profundă și prelungită cauzată de criza sănătății.

În general, tehnologia mare a fost industria rezistentă prin excelență, deoarece a ieșit din această perioadă de schimbare radicală ca cel mai mare beneficiar. În timpul pandemiei, întrucât companiile și clienții lor au fost obligați să treacă digital, să accelereze planurile online, să preia noi instrumente de rețea și să înceapă să lucreze de acasă, tehnologia a devenit o necesitate absolută, chiar și în rândul clienților tradițional reticenți. Din acest motiv, valoarea de piață combinată a companiilor tehnologice de vârf a atins record după record în timpul blocajelor, chiar ridicându-se peste niveluri înainte de declanșarea focarului. Din motive extinse în altă parte a acestei cărți, este puțin probabil ca acest fenomen să se diminueze în curând, ci dimpotrivă.

Reziliența, ca toate bunele practici, începe acasă la noi, așa că putem presupune cu adevărat că, în era post-pandemică, vom deveni colectiv mai conștienți de importanța propriei noastre rezistențe fizice și mentale. Dorința, condusă de o mai mare necesitate, de a ne simți bine fizic și mental și nevoia de a ne consolida sistemul imunitar înseamnă că bunăstarea și acele sectoare ale industriei wellness poziționate pentru a le ajuta să le livreze vor ieși ca câștigători puternici. De asemenea, rolul sănătății publice va evolua și se va extinde. Bunăstarea trebuie abordată holistic; nu putem fi bine individual într-o lume care se simte rău. Prin urmare, îngrijirea planetară va fi la fel de importantă ca îngrijirea personală, o echivalență care susține cu tărie promovarea principiilor pe care le-am discutat anterior, cum ar fi capitalismul părților interesate, economia circulară și strategiile ESG. La nivelul companiei, unde efectele degradării mediului înconjurător sunt din ce în ce mai clare, aspecte precum poluarea aerului, gestionarea apei și respectarea biodiversității vor deveni primordiale. A fi „curat” va fi un imperativ al industriei, precum și o necesitate imperioasă impusă de consumator.

La fel ca pentru orice altă industrie, digitalul va juca un rol semnificativ în conturarea viitorului wellness. Combinația dintre AI, IoT și senzori și tehnologia purtabilă vor produce noi perspective asupra bunăstării personale. Ei vor monitoriza modul în care suntem și simțim și vor estompa progresiv granițele dintre sistemele publice de asistență medicală și sistemele personalizate de creare a sănătății - o distincție care se va defecta în

cele din urmă. Fluxurile de date din multe domenii separate, de la mediile noastre la condițiile noastre personale, ne vor oferi un control mult mai mare asupra propriei noastre sănătăți și bunăstare. În lumea post-COVID-19, informații precise despre amprentele noastre de carbon, impactul nostru asupra biodiversității, asupra toxicității tuturor ingredientelor pe care le consumăm și a mediilor sau contextelor spațiale în care evoluăm vor genera progrese semnificative în ceea ce privește conștientizarea bunăstare colectivă și individuală. Industriile vor trebui să ia notă.

Căutarea colectivă a rezistenței favorizează, de asemenea, industria sportivă, strâns legată de bunăstare. Deoarece acum este bine înțeles că activitatea fizică contribuie foarte mult la sănătate, sportul va fi din ce în ce mai recunoscut ca un instrument cu costuri reduse pentru o societate mai sănătoasă. Prin urmare, guvernele își vor încuraja practica, recunoscând avantajul adăugat că sportul constituie unul dintre cele mai bune instrumente disponibile pentru incluziune și integrare socială. Pentru o vreme, distanțarea socială poate constrânge practicarea anumitor sporturi, care la rândul lor vor beneficia de extinderea tot mai puternică a e-sporturilor. Tehnologia și digitalul nu sunt niciodată departe!

Patru industrii care s-au confruntat cu o serie de provocări specifice ridicate de criza pandemiei ilustrează natura diversă a rezistenței. În domeniul bancar, este vorba despre a fi pregătiți pentru transformarea digitală. În asigurări, este vorba despre a fi pregătiți pentru litigiile care vin. În domeniul auto, este vorba despre pregătirea pentru scurtarea viitoare a lanțurilor de aprovizionare. În sectorul electricității, este vorba despre pregătirea pentru inevitabila tranziție energetică. Provocările sunt aceleași în fiecare industrie și doar cele mai rezistente și mai bine pregătite companii din fiecare vor fi capabile să „proiecteze” un rezultat de succes.

Datorită naturii activității lor atunci când are loc o criză economică, băncile tind să se regăsească în epicentrul furtunii. Cu COVID-19, riscul s-a dublat ca intensitate. În primul rând, băncile trebuie să se pregătească pentru posibilitatea ca criza de lichiditate a consumatorilor să se transforme într-o criză majoră de solvabilitate corporativă, caz în care rezistența lor va fi sever testată. În al doilea rând, trebuie să se adapteze la modul în care pandemia provoacă obiceiurile bancare tradiționale, o formă diferită de rezistență care necesită capacități suplimentare de adaptare. Primul risc aparține categoriei riscurilor financiare „tradiționale” pentru care băncile au avut ani de pregătire. Acesta este tratat prin tamponare de capital și lichiditate care trebuie să fie suficient de robuste pentru a rezista unui șoc major. În cazul crizei COVID-19, testul rezistenței va veni atunci când volumul împrumuturilor neperformante va începe să crească. Situația este complet diferită pentru a doua categorie de riscuri.

Aproape peste noapte, băncile de vânzare cu amănuntul, comerciale și de investiții s-au confruntat cu o situație (adesea) neașteptată de a fi nevoit să se mute online. Imposibilitatea de a întâlni personal colegii, clienții sau colegii de tranzacționare, necesitatea de a utiliza plata contactless și indemnul autorităților de reglementare să utilizeze serviciile bancare online și tranzacționarea online în condiții de funcționare la distanță, toate au însemnat că întreaga industrie bancară a trebuit să se îndrepte către serviciile bancare digitale la lovitura unui stilou. COVID-19 a forțat toate băncile să accelereze o transformare digitală care este acum aici pentru a rămâne și care a intensificat riscurile de securitate cibernetică (care la rândul lor ar putea crește implicații asupra

stabilității sistemice dacă nu sunt atenuate corespunzător). Celor care au rămas în urmă și au ratat trenul digital de mare viteză le va fi foarte greu să se adapteze și să supraviețuiască.

În industria asigurărilor, au fost depuse numeroase cereri legate de COVID-19 în cadrul diferitelor tipuri de asigurări de uz casnic și comerciale, care includ întreruperea proprietății comerciale și a afacerilor, călătoriile, viața, sănătatea și răspunderea (cum ar fi despăgubirea lucrătorilor și răspunderea pentru practicile de angajare). Pandemia prezintă un risc special pentru industria asigurărilor, deoarece existența și funcționarea sa se bazează pe principiul diversificării riscurilor, care a fost în mod eficient suprimat atunci când guvernele au decis să impună un blocaj. Din acest motiv, sute de mii de companii din întreaga lume nu au putut să depună cereri cu succes și se confruntă fie cu luni (dacă nu cu ani) de litigii, fie cu ruină. În mai 2020, industria asigurărilor a estimat că pandemia ar putea costa mai mult de 200 de miliarde de dolari, făcându-l unul dintre cele mai scumpe evenimente din istoria industriei asigurărilor (costul va crește dacă blocajele depășesc perioada examinată atunci când s-a făcut prognoza). Pentru industria asigurărilor, provocarea post-COVID-19 constă în satisfacerea nevoilor evolutive de protecție ale clienților săi prin construirea unei rezistențe mai mari la o gamă largă de șocuri catastrofale potențial „neasigurabile”, cum ar fi pandemii, evenimente meteorologice extreme, atacuri cibernetice și terorism. Trebuie să facă acest lucru în timp ce navighează într-un mediu cu rate ale dobânzii extrem de scăzute, în timp ce se pregătește pentru litigii anticipate și posibilitatea unor creanțe și pierderi fără precedent.

În ultimii ani, industria auto a fost cuprinsă de o furtună în creștere de provocări, variind de la incertitudine comercială și geopolitică, scăderea vânzărilor și a penalităților de CO2 până la cererea rapidă a clienților și natura multifacetică a concurenței în creștere în domeniul mobilității (vehicule electrice, autonome mașini, mobilitate comună). Pandemia a exacerbat aceste provocări, adăugând la incertitudinea considerabilă cu care se confruntă industria, în special în ceea ce privește lanțurile de aprovizionare. În primele etape ale focarului, lipsa componentelor chineze a avut un impact negativ asupra producției auto globale. În lunile și anii următori, industria va trebui să își regândească întreaga organizație și modalitățile de operare pe fundalul lanțurilor reduse de aprovizionare și al unei scăderi probabile a vânzărilor de vehicule.

De-a lungul etapelor succesive ale pandemiei, și în special în timpul blocării, sectorul electricității a jucat un rol esențial în a permite majorității lumii să continue digital, spitalele să funcționeze și toate industriile esențiale să funcționeze normal. În ciuda provocărilor considerabile pe care le prezintă amenințările cibernetice și schimbările în modelele cererii, electricitatea a rămas, dovedindu-și rezistența la șocuri. Înaintând, sectorul electricității trebuie să accepte provocarea accelerării tranziției sale energetice. Combinația de investiții în infrastructura energetică progresivă (cum ar fi în sursele regenerabile de energie, conductele de hidrogen și rețelele de încărcare a vehiculelor electrice) și reamenajarea clusterelor industriale (cum ar fi electrificarea energiei necesare producției chimice) are potențialul de a sprijini redresarea economică (prin crearea de locuri de muncă și activitate economică) în timp ce crește reziliența generală a sectorului energetic în ceea ce privește producția de energie curată.

Micro resetarea va forța fiecare companie din fiecare industrie să experimenteze noi moduri de a face afaceri, de a lucra și de a opera. Cei tentați să revină la vechiul mod de a face lucrurile vor eșua. Cei care se adaptează cu agilitate și imaginație vor transforma în cele din urmă criza COVID-19 în avantajul lor.

3. RESETARE INDIVIDUALĂ

Ca și în cazul efectelor macro și micro, pandemia va avea consecințe profunde și diverse pentru noi toți ca indivizi. Pentru mulți, a fost deja zdrobitor de viață. Până în prezent, COVID-19 a forțat majoritatea oamenilor din întreaga lume să se autoizoleze de familii și prieteni, a aruncat în dezordine completă planurile personale și profesionale și le-a subminat profund sentimentul de securitate economică și, uneori, psihologică și fizică. Ni s-a amintit tuturor de fragilitatea noastră înăscută, umană, de fragilitățile și de defectele noastre. Această realizare combinată cu stresul generat de blocaje și sentimentul profund concurent de incertitudine cu privire la ceea ce urmează ar putea, deși pe furis, să ne schimbe și modul în care ne raportăm la ceilalți oameni și la lumea noastră. Pentru unii, ceea ce începe ca o modificare poate ajunge la o resetare individuală.

3.1. Redefinind umanitatea noastră

3.1.1. Cei mai buni îngeri din natura noastră ... sau nu

Psihologii subliniază că pandemia, la fel ca majoritatea evenimentelor transformatoare, are capacitatea de a scoate la iveală tot ce este mai bun și mai rău din noi. Îngeri sau diavoli: care sunt dovezile de până acum?

La prima vedere, se pare că pandemia ar fi adus oamenii împreună. În martie 2020, imaginile din Italia, țara care a fost lovită cel mai tare la acea vreme, au transmis impresia că „efortul de război” colectiv a fost unul dintre singurele avantaje neașteptate ale catastrofei COVID-19 care a cuprins țara. Pe măsură ce întreaga populație a intrat în blocaj acasă, nenumărate exemple au arătat că, oamenii nu numai că au avut mai mult timp unul pentru celălalt, dar păreau și mai amabili unul cu celălalt. Punctele de ieșire pentru această sensibilitate colectivă sporită au variat de la cântăreți de operă celebri care se desfășoară pentru vecinii lor de la balconul lor, până la un ritual nocturn al populației care cânta laudele lucrătorilor din domeniul sănătății (fenomen care s-a extins la aproape întreaga Europă), plus diverse acte de ajutor reciproc și sprijin pentru cei care au nevoie. Într-un anumit sens, Italia a condus calea și, întrucât, de-a lungul perioadei de închidere și în întreaga lume, au existat exemple comparabile pe scară largă de solidaritate remarcabilă, personală și socială. Peste tot, actele simple de bunătate, generozitate și altruism par să devină normă. În ceea ce privește ceea ce prețuim, au ieșit în prim plan noțiunile de cooperare, ideile comunitare, sacrificiul interesului propriu pentru binele comun și grija. Dimpotrivă, manifestările puterii individuale, ale popularității și ale prestigiului au fost mai puțin văzute, chiar eclipsând atracția „bogaților și faimoșilor” care au dispărut pe măsură ce pandemia a progresat. Un comentator a observat că coronavirusul a avut ca efect „demontarea rapidă a cultului celebrității” - o caracteristică cheie a modernității noastre - observând: „Visul mobilității de clasă se risipește atunci când societatea se blochează, economia se oprește, numărul de morți se ridică și viitorul este înghețat în propriul lor apartament aglomerat sau conac, palat. Diferența dintre cele două nu a fost niciodată mai evidentă.¹⁴¹” O varietate de astfel de observații au determinat nu numai comentarii sociali, ci și publicul însuși să se gândească dacă pandemia a reușit să scoată ce este mai bun din noi și să declanșeze o căutare a unui sens mai înalt. Mi-au venit în minte multe întrebări, cum ar fi: ar putea pandemia să nască eu-ri mai bune și o lume mai bună? Va fi urmat de o schimbare de valori? Vom deveni mai dispuși să ne hrănim legăturile umane și mai intenționat să ne menținem conexiunile sociale? Simplu spus: vom deveni mai grijulii și mai plini de compasiune?

Dacă istoria este un ghid, dezastrele naturale, cum ar fi uraganele și cutremurele, aduc oamenii laolaltă, în timp ce pandemiile fac contrariul: îi despart. Motivul ar putea fi următorul: confruntate cu un dezastru natural brusc, violent și adesea scurt, populațiile se leagă și tind să se refacă relativ repede. În schimb, pandemiile sunt evenimente de lungă durată, prelungite, care deseori provoacă sentimente continue de neîncredere (față de alții) înrădăcinate într-o frică primordială de a muri. Psihologic, cea mai importantă consecință a pandemiei este de a genera o cantitate fenomenală de incertitudine care devine adesea o sursă de angoasă. Nu știm ce va aduce mâine (Va mai exista un val de COVID-19? Va afecta oamenii pe care îi iubesc? Îmi voi păstra slujba?) și o astfel de lipsă de siguranță ne

face să fim neliniștiți și tulburați. Ca ființe umane, dorim certitudine, de unde și nevoia de „Închidere cognitivă”, orice poate ajuta la ștergerea incertitudinii și ambiguității care ne paralizează capacitatea de a funcționa „normal”. În contextul unei pandemii, riscurile sunt complexe, greu de înțeles și în mare parte necunoscute. Astfel confrunțați, suntem mai predispuși să ne retragem, mai degrabă decât să ne uităm la nevoile altora, așa cum tinde să se întâmple cu dezastre naturale (sau nu) bruște (și, de fapt, contrar primelor impresii predominante transmise de mass-media). La rândul său, aceasta devine o sursă profundă de rușine, un sentiment cheie care determină atitudinile și reacțiile oamenilor în timpul pandemiilor. Rușinea este o emoție morală care echivalează cu sentimentul rău: un sentiment inconfortabil care amestecă regretul, ura de sine și un sentiment vag de „dezonorare” de a nu face ceea ce „corect”. Rușinea a fost descrisă și analizată în nenumărate romane și texte literare scrise despre focare istorice. Poate lua forme la fel de radicale și oribile ca părinții care își abandonează copiii la soarta lor. La începutul *Decameronului*, o serie de romane care spun povestea unui grup de bărbați și femei adăpostii într-o vilă în timp ce Moartea Neagră a devastat Florența în 1348, Boccaccio scrie că: „s-a găsit că tatăl și mama își abandonează proprii copii, neîngrijiti, nevăzuți, la soarta lor”. În aceeași ordine de idei, numeroase relatări literare despre pandemii din trecut, de la Jurnalul Anului ciumei de la Defoe până la „Logodnicul” lui Manzoni, relatează cum, atât de des, frica de moarte ajunge să domine toate celelalte emoții umane. În fiecare situație, indivizii sunt obligați să ia decizii cu privire la salvarea propriilor vieți, care duc la rușine profundă din cauza egoismului ales de ei. Din fericire, există întotdeauna excepții, așa cum am văzut cel mai puternic în timpul COVID-19, cum ar fi printre asistenții medicali și medicii ale căror multiple acte de compasiune și curaj în atâtea ocazii au depășit cu mult îndemnul datoriei lor profesionale. Dar par a fi doar așa - excepții! În *Marea gripă*¹⁴², o carte care analizează efectele gripei spaniole asupra SUA la sfârșitul primului război mondial, istoricul John Barry povestește că lucrătorii din domeniul sănătății nu au putut găsi suficienți voluntari pentru a ajuta. Cu cât gripa a devenit mai virulentă, cu atât mai puțini erau dispuși să se ofere voluntari. Sentimentul colectiv de rușine care a rezultat ar putea fi unul dintre motivele pentru care cunoștințele noastre generale despre pandemia 1918-1919 sunt atât de rare, în ciuda faptului că, doar în SUA, a ucis de 12 ori mai mulți oameni decât războiul în sine. Poate că acest lucru explică de ce până în prezent s-au scris atât de puține cărți sau piese de teatru despre asta.

Psihologii ne spun că închiderea cognitivă necesită adesea gândire alb-negru și soluții simpliste¹⁴³ - un teren propice pentru teoriile conspirației și propagarea zvonurilor, știrilor false, erorilor și a altor idei periculoase. Într-un astfel de context, căutăm conducerea, autoritatea și claritatea, ceea ce înseamnă că întrebarea cu privire la cine avem încredere (în cadrul comunității noastre imediate și în rândul liderilor noștri) devine critică. În consecință, la fel și chestiunea compensatorie față de care nu ne încredem. În condiții de stres, atractivitatea coeziunii și a unității crește, ceea ce ne conduce să ne unim în jurul clanului sau al grupului nostru și, în general, să devenim mai sociabili în interiorul acestuia, dar nu în spatele acestuia. Pare firesc că sentimentul nostru de vulnerabilitate și fragilitate crește, la fel și dependența noastră de cei din jurul nostru, ca și pentru un copil sau o persoană fragilă. Atașamentul nostru față de cei apropiați ne întărește, cu un reînnoit sentiment de apreciere pentru toți cei pe care îi iubim: familia și prietenii. Dar există o parte mai întunecată în acest sens. De asemenea, declanșează o creștere a sentimentelor patriotice și naționaliste, cu considerente religioase și etnice îngrijorătoare care intră și ele în imagine. În cele din urmă, acest amestec toxic devine cel mai rău dintre noi ca grup social. Orhan Pamuk (autorul turc care a primit Premiul Nobel pentru literatură în 2006 și

al cărui ultim roman, *Noptile de ciumă*, urmează să fie publicat la sfârșitul anului 2020) povestește cum oamenii au reacționat întotdeauna la epidemii răspândind zvonuri și informații false și descrierea bolii ca fiind străină și adusă cu intenție rău intenționată. Această atitudine ne determină să căutăm un țap ispășitor - comunitatea tuturor focarelor de-a lungul istoriei - și este motivul pentru care „izbucnirile neașteptate și incontrollabile de violență, zvonuri, panică și rebeliune sunt frecvente în relatările despre epidemiile de ciumă de la Renaștere¹⁴⁴”. Pamuk adaugă: „*Istoria și literatura ciumelor ne arată că intensitatea suferinței, a fricii de moarte, a spaimei metafizice și a simțului neobișnuitului trăit de populația afectată vor determina, de asemenea, profunzimea furiei lor și nemulțumirea politică*”.

Pandemia COVID-19 ne-a arătat fără echivoc că trăim într-o lume interconectată și totuși în mare parte lipsită de solidaritate între națiuni și adesea chiar în interiorul națiunilor. De-a lungul perioadelor de închidere, au apărut exemple remarcabile de solidaritate personală, împreună cu contraexemple de comportament egoist. La nivel global, virtutea de a se ajuta reciproc a fost evidentă prin absența sa - aceasta în ciuda dovezilor antropologice că ceea ce ne diferențiază ca oameni este capacitatea de a coopera unul cu celălalt și de a forma în proces ceva mai mare decât noi înșine. COVID-19 va avea ca rezultat retragerea oamenilor în sine sau va hrăni sentimentul lor înnăscut de empatie și colaborare, încurajându-i spre o solidaritate mai mare? Exemplele de pandemii anterioare nu sunt foarte încurajatoare, dar de această dată există o diferență fundamentală: suntem cu toții conștienți colectiv că, fără o mai mare colaborare, nu vom putea aborda provocările globale cu care ne confruntăm colectiv. Exprimați în cei mai simpli termeni posibili: dacă, ca ființe umane, nu colaborăm pentru a ne confrunța cu provocările noastre existențiale (mediul și guvernarea globală cadere liberă, printre altele), suntem condamnați. Astfel, nu avem de ales decât să convocăm pe îngerii mai buni ai naturii noastre.

3.1.2. Alegeri morale

Pandemia ne-a forțat pe noi toți, cetățenii și factorii de decizie politici, de bună voie sau nu, să intrăm într-o dezbatere filosofică despre cum să maximizăm binele comun în cel mai puțin dăunător mod posibil. În primul rând, ne-a determinat să ne gândim mai profund la ceea ce înseamnă cu adevărat binele comun. Binele comun este cel care aduce beneficii societății în ansamblu, dar cum putem decide colectiv ce este cel mai bun pentru noi ca comunitate? Este vorba despre menținerea creșterii PIB-ului și a activității economice cu orice preț pentru a încerca să prevenim creșterea șomajului? Este vorba de îngrijirea celor mai fragili membri ai comunității noastre și de sacrificii reciproce? Este ceva intermediar și, dacă este, ce compromisuri sunt implicate? Unele școli de gândire filosofică, cum ar fi libertarianismul (pentru care libertatea individuală contează cel mai mult) și utilitarismul (pentru care căutarea celui mai bun rezultat pentru cel mai mare număr are mai mult sens) pot chiar disputa că binele comun este o cauză demnă de urmărit, dar pot fi rezolvate conflictele dintre teoriile morale concurente? Pandemia i-a adus la fierbere, cu argumente furioase între tabere opuse. Multe decizii încadrate ca „reci” și raționale, conduse exclusiv de considerații economice, politice și sociale, sunt de fapt profund influențate de filosofia morală - efortul de a găsi o teorie care să poată explica ce ar trebui să facem. De fapt, aproape fiecare decizie legată de modul cel mai bun de a face față pandemiei ar putea fi reformulată ca o alegere etică, reflectând că, în aproape toate cazurile, practicile umane lucrează sub considerații morale. Să le dau celor care nu au nimic și să le arăt empatie celor a căror părere diferă de a mea. Este bine să minți publicul

pentru un bine mai mare? Este acceptabil să nu-mi ajut vecinii infectați cu COVID-19? Să concediez un număr de angajați în speranța de a-mi menține afacerea pe linia de plutire pentru ceilalți? Este în regulă să scap la casa mea de vacanță pentru propria siguranță și confort sporit sau ar trebui să le ofer cuiva cu o nevoie mai mare decât a mea? Trebuie să ignor ordinul de detenție pentru a asista un prieten sau un membru al familiei? Fiecare decizie, mare sau mică, are o componentă etică, iar modul în care răspundem la toate aceste întrebări este ceea ce ne permite în cele din urmă să aspirăm la o viață mai bună.

La fel ca toate noțiunile de filozofie morală, ideea binelui comun este evazivă și contestabilă. De când a început pandemia, a provocat dezbateri furioase cu privire la folosirea unui calcul utilitar atunci când încercăm să împlânzim pandemia sau să respectăm principiul sacrosanct al sfințeniei vieții.

Nimic nu cristalizează problema alegerii etice mai mult decât dezbaterea care a izbucnit în timpul blocajelor inițiale despre compromisul dintre sănătatea publică și impactul asupra creșterii. După cum am spus mai devreme, aproape toți economiștii au respins mitul că sacrificarea câtorva vieți va salva economia, dar, indiferent de judecata acestor experți, dezbaterea și argumentele au continuat. În SUA, în special, dar nu exclusiv, unii factori politici au considerat că este justificabil să se aprecieze economia de-a lungul vieții, susținând o alegere politică care ar fi fost de neimaginat în Asia sau Europa, unde astfel de declarații ar fi echivalat cu angajarea sinuciderii politice. (Această realizare explică probabil retragerea pripită a premierului britanic Johnson de la o politică inițială care susținea imunitatea turmei, adesea descrisă de experți și mass-media ca un exemplu de darwinism social). Prioritizarea afacerilor în fata vieții are o lungă tradiție, de la negustorii din Siena în timpul Marii Ciume la cei din Hamburg care au încercat să ascundă focarul de holera din 1892. Cu toate acestea, pare aproape incongruent că ar rămâne în viață astăzi, cu toate cunoștințele medicale și datele științifice pe care le avem la dispoziție. Argumentul invocat de unele grupuri precum „Americani pentru prosperitate” este că recesiunile omoară oameni. Acest lucru, deși este, fără îndoială, adevărat, este un fapt care este el însuși înrădăcinat în alegeri politice bazate pe considerații etice. În SUA, recesiile ucid într-adevăr o mulțime de oameni, deoarece absența sau natura limitată a oricărei plase de protecție socială îi pune în pericol viața. Cum? Când oamenii își pierd locurile de muncă fără sprijin de stat și fără asigurări de sănătate, tind să „moară de disperare” prin sinucideri, supradoze de droguri și alcoolism, așa cum se arată și este analizat pe larg de Anne Case și Angus Deaton¹⁴⁵. Recesiunile economice provoacă, de asemenea, decese în afara SUA, dar alegerile de politici în ceea ce privește asigurările de sănătate și protecția lucrătorilor pot asigura că sunt considerabil mai puține. Aceasta este în cele din urmă o alegere morală cu privire la prioritizarea calităților individualismului sau a celor care favorizează destinul comunității. Este o alegere individuală și colectivă (care poate fi exprimată prin alegeri), dar exemplul pandemiei arată că societățile extrem de individualiste nu sunt foarte bune în exprimarea solidarității¹⁴⁶.

În era imediat post-pandemică, după primul val de la începutul anului 2020 și într-un moment în care multe economii din întreaga lume alunecă în recesiuni profunde, perspectiva blocărilor mai severe pare de neconceput din punct de vedere politic. Chiar și cele mai bogate țări nu își pot „permite” să suporte un blocaj la nesfârșit, nici măcar un an sau cam așa ceva. Consecințele, în special în ceea ce privește șomajul, ar fi oribile, ducând la o consecință dramatică a celor mai sărace societăți și a bunăstării individuale în general. Așa cum a spus economistul și filosoful Amartya Sen: „Prezența bolilor ucide oamenii, iar

absența mijloacelor de trai ucide și oamenii¹⁴⁷". Prin urmare, acum, când capacitățile de testare și de urmărire a contactelor sunt disponibile pe scară largă, multe decizii individuale și colective vor implica în mod necesar analize complexe costuri-beneficii și chiar uneori un calcul utilitar „crud”. Fiecare decizie politică va deveni un compromis extrem de delicat între salvarea a cât mai multor vieți posibil și permiterea economiei să funcționeze cât mai complet posibil. Bioeticienii și filosofii morali susțin adesea între ei despre numărarea anilor de viață pierduți sau salvați, mai degrabă decât despre numărul de decese care au avut loc sau care ar fi putut fi evitate. Peter Singer, profesor de bioetică și autor al cărții *Viața pe care o poți salva*, este o voce proeminentă printre cei care aderă la teoria că ar trebui să ținem cont de numărul de ani de viață pierduți, nu doar de numărul de vieți pierdute. El dă următorul exemplu: în Italia, vârsta medie a celor care mor de COVID-19 este de aproape 80 de ani, ceea ce ne-ar putea determina să punem următoarea întrebare: câți ani de viață s-au pierdut în Italia, având în vedere că mulți dintre oameni care au murit de virus nu erau doar vârstnici, dar aveau și afecțiuni medicale de bază? Unii economiști estimează aproximativ că italienii au pierdut probabil o medie de trei ani de viață, un rezultat foarte diferit în comparație cu cei 40 sau 60 de ani de viață pierduți atunci când numeroși tineri pier ca urmare a războiului¹⁴⁸.

Scopul acestui exemplu este următorul: astăzi, aproape toată lumea are părerea dacă blocarea în țara sa sau a fost prea severă sau nu suficient de severă, dacă ar fi trebuit să fie scurtată sau extinsă, dacă a fost pusă în mod corespunzător sau nu, indiferent dacă a fost pus în aplicare în mod corespunzător sau nu, încadrând adesea problema ca un „fapt obiectiv”. În realitate, toate aceste judecăți și pronunțări pe care le facem în mod constant sunt determinate de considerații etice subiacente care sunt eminentamente personale. Mai simplu spus, ceea ce expunem ca fapte sau opinii sunt alegeri morale pe care pandemia le-a descoperit. Ele sunt făcute în numele a ceea ce credem că este corect sau greșit și, prin urmare, ne definesc ca ceea ce suntem. Doar un exemplu simplu pentru a ilustra acest punct: OMS și majoritatea autorităților naționale de sănătate recomandă să purtăm o mască în public. Ceea ce a fost încadrat ca o necesitate epidemiologică și o măsură ușoară de atenuare a riscurilor s-a transformat într-un câmp de luptă politic. În SUA și, de asemenea, dar mai puțin, în alte câteva țări, decizia de a purta sau nu o mască a devenit taxată politic, deoarece este considerată o încălcare a libertății personale. Dar, în spatele declarației politice, refuzul de a purta o mască în public este o alegere morală, la fel ca și decizia de a purta una. Ne spune asta ceva despre principiile morale care stau la baza alegerilor și deciziilor noastre? Probabil da.

De asemenea, pandemia ne-a obligat să (re) luăm în considerare importanța critică a corectitudinii, o noțiune foarte subiectivă, dar esențială pentru armonia societății. Luând în considerare corectitudinea ne amintește că unele dintre cele mai elementare ipoteze pe care le facem în economie au un element moral încorporat în ele. Ar trebui, de exemplu, să se ia în considerare corectitudinea sau dreptatea atunci când se analizează legile cererii și ofertei? Și ce ne spune răspunsul despre noi? Această problemă morală prin excelență a ieșit în evidență în cea mai acută fază a pandemiei la începutul anului 2020, când au început să apară lipsurile unor produse de bază (cum ar fi uleiul și hârtia igienică) și consumabilele critice pentru tratarea COVID-19 (cum ar fi măștile și ventilatoarele). Care a fost răspunsul corect? Să lăsăm legile cererii și ofertei să-și exercite magia, astfel încât prețurile să crească suficient de mult și să clarifice piața? Sau, mai degrabă, reglementați cererea sau chiar prețurile pentru o vreme? Într-o faimoasă lucrare scrisă în 1986, Daniel Kahneman și Richard Thaler (care au primit ulterior Premiul Nobel pentru economie) au

explorat această problemă și au ajuns la concluzia că creșterea prețurilor într-o situație de urgență este pur și simplu inacceptabilă din punct de vedere social, deoarece va fi percepută ca neloyală. Unii economiști pot susține că prețurile mai mari declanșate de cerere și ofertă sunt eficiente în măsura în care descurajează cumpărarea de panică, dar majoritatea oamenilor ar considera că aceasta este o problemă care are puțin de-a face cu economia și mai mult de-a face cu un sentiment de echitate de judecată morală. Majoritatea companiilor înțeleg acest lucru: creșterea prețului unui bun care este necesar într-o situație extremă, cum ar fi o pandemie, în special dacă este o mască sau un dezinfectant pentru mâini, nu este doar ofensator, ci zboară în fața a ceea ce este considerat moral și social acceptabil. Din acest motiv, Amazon a interzis scobirea prețurilor pe site-ul său, iar marile lanțuri de retail au răspuns la lipsuri nu prin creșterea prețului bunurilor, ci prin limitarea cantității pe care fiecare client ar putea să o cumpere.

Este greu de spus dacă aceste considerații morale constituie o resetare și dacă vor avea un efect post-coronavirus de lungă durată asupra atitudinilor și comportamentelor noastre. Cel puțin, am putea presupune că suntem acum mai individual conștienți de faptul că deciziile noastre sunt infuzate cu valori și informate de alegeri morale. Ar putea rezulta că, dacă (dar este un „dacă” mare) abandonăm în viitor postura de interes personal care poluează atâtea interacțiuni sociale, s-ar putea să fim în stare să acordăm mai multă atenție aspectelor precum incluzivitatea și corectitudinea. Oscar Wilde subliniașe deja această problemă în 1892 când descria un cinic ca fiind „*un om care știe prețul tuturor și valoarea nimicului*”.

3.2. Sănătate mintală și bunăstare

De ani buni, o epidemie de sănătate mintală a cuprins o mare parte din lume. Pandemia a agravat-o deja și va continua să o facă. Majoritatea psihologilor (și cu siguranță toți cei cu care am vorbit) par să fie de acord cu judecata exprimată în mai 2020 de unul dintre colegii lor: „Pandemia a avut un efect devastator asupra sănătății mintale¹⁴⁹”.

Spre deosebire de bolile fizice, persoanele cu probleme de sănătate mintală au deseori răni invizibile cu ochiul liber al unui non-profesionist. Cu toate acestea, în ultimul deceniu, specialiștii în sănătate mintală raportează o explozie de probleme de sănătate mintală, de la depresie și sinucidere la psihoză și tulburări de dependență. În 2017, aproximativ 350 de milioane de oameni din întreaga lume sufereau de depresie. În acel moment, OMS a prezis că depresia va deveni a doua cauză principală a poverii bolilor la nivel global până în 2020 și că va depăși boala ischemică a inimii ca fiind principala cauză a poverii bolii până în 2030. În SUA, CDC a estimat în 2017 că depresia a afectat mai mult de 26% dintre adulți. Aproximativ 1 din 20 raportează simptome moderate până la severe. În acel moment, a prezis, de asemenea, că 25% dintre adulții americani vor suferi de boli mintale în cursul anului și aproape 50% vor dezvolta cel puțin o boală mintală în timpul vieții lor¹⁵⁰. Cifre similare (dar poate nu la fel de severe) și tendințe există în majoritatea țărilor din întreaga lume. La locul de muncă, problema sănătății mintale a devenit unul dintre elefanții mari din camera corporativă. Epidemia de stres profesional, depresie și anxietate pare să se înrăutățească continuu. Ca un exemplu revelator, în 2017-2018 în Marea Britanie, stresul, depresia și anxietatea au reprezentat mai mult de jumătate (57%) din totalul zilelor lucrătoare pierdute din cauza sănătății¹⁵¹.

Pentru mulți oameni, traversarea pandemiei COVID-19 va fi definită ca trăind un traumatism personal. Cicatricile provocate pot dura ani de zile. Pentru început, în primele luni ale focarului, a fost prea ușor să fii victima prejudecăților de disponibilitate și evidență. Aceste două comenzi rapide mentale ne-au determinat să obsedăm și să rumegăm în legătură cu pandemia și pericolele acesteia (disponibilitatea ne face să ne bazăm pe exemple imediate care ne vin în minte atunci când evaluăm ceva și evidența ne predispune să ne concentrăm pe lucruri care sunt mai proeminente sau mai impresionante din punct de vedere emoțional). De luni de zile, COVID-19 a devenit aproape singura știre, care era inevitabil aproape exclusiv rea. Rapoartele neîncetate despre decese, cazuri infecțioase și toate celelalte lucruri care ar putea merge prost, împreună cu imagini încărcate emoțional, au permis imaginației noastre colective să facă revolte în ceea ce privește îngrijorarea față de noi înșine și de cei mai apropiați prieteni. O atmosferă atât de alarmantă a avut efecte dezastruoase asupra bunăstării noastre mentale. În plus, anxietatea amplificată de media poate fi foarte contagioasă. Toate acestea s-au alimentat într-o realitate care, pentru atât de mulți, a constituit o tragedie personală, indiferent dacă este definită de impactul economic al pierderii de venit și al pierderilor de locuri de muncă și/sau impactul emoțional al violenței domestice, izolarea acută și singurătatea sau incapacitatea de a se întrista în mod corespunzător pentru iubitul decedat.

Oamenii sunt ființe sociale inerente. Companionismul și interacțiunile sociale sunt o componentă vitală a umanității noastre. Dacă sunt lipsiți de ele, ne găsim viața răsturnată. Relațiile sociale sunt, într-o măsură semnificativă, distruse de măsurile de izolare și de distanțarea fizică sau socială și, în cazul blocărilor COVID-19, acest lucru a avut loc într-un moment de anxietate accentuată, când am avut cel mai mult nevoie de ele. Ritualurile care sunt inerente condiției noastre umane - strângeri de mână, îmbrățișări, sărutări și multe altele - au fost suprimate. A rezultat singurătatea și izolarea. Deocamdată nu știm nici dacă și nici când ne-am putea întoarce complet la vechiul nostru mod de viață. În orice etapă a pandemiei, dar mai ales spre sfârșitul blocajelor, disconfortul mental rămâne un risc, chiar și după ce a trecut perioada de stres acut, lucru pe care psihologii l-au numit „fenomenul celui de-al treilea trimestru¹⁵²”, referitor la persoanele care izolate pentru o perioadă prelungită de timp (cum ar fi exploratorii polari sau astronauții): au tendința de a experimenta probleme și tensiuni spre sfârșitul misiunii lor. La fel ca acești oameni, dar la scară planetară, sentimentul nostru colectiv de bunăstare mentală a avut o lovitură foarte severă. După ce ne-am ocupat de primul val, anticipăm acum un altul care poate sau nu, iar acest amestec emoțional toxic riscă să producă o stare colectivă de angoasă. Incapacitatea de a face planuri sau de a se angaja în activități specifice care au fost părți intrinseci ale vieții noastre normale și surse vitale de plăcere (cum ar fi vizitarea familiei și a prietenilor în străinătate, planificarea în viitor pentru următorul mandat la universitate, aplicarea pentru un nou loc de muncă) are potențialul de a ne lăsa confuzi și demoralizați. Pentru mulți oameni, tensiunile și stresurile dilemelor imediate care au urmat sfârșitului blocărilor vor dura luni de zile. Este sigur să mergeți în transportul public? Este prea riscant să mergi la un restaurant preferat? Este potrivit să vizitați acest membru în vârstă al familiei sau prietenul? Pentru o lungă perioadă de timp, aceste decizii foarte banale vor fi afectate de un sentiment de teamă - în special pentru cei care sunt vulnerabili din cauza vârstei sau stării de sănătate.

În momentul redactării acestui document (iunie 2020), impactul pandemiei în ceea ce privește sănătatea mintală nu poate fi cuantificat sau evaluat într-un mod generalizat, dar contururile largi sunt cunoscute. Pe scurt: 1) persoanele cu condiții de sănătate mintală

preexistente, cum ar fi depresia, vor suferi din ce în ce mai mult de tulburări de anxietate; 2) măsurile de distanțare socială, chiar și după retragerea lor, vor fi agravat problemele de sănătate mintală; 3) în multe familii, pierderea de venituri consecutive șomajului va scufunda oamenii în fenomenul „moartea disperării”; 4) violența și abuzul în familie, în special împotriva femeilor și copiilor, vor crește atâta timp cât va dura pandemia; și 5) persoanele și copiii „vulnerabili” - cei aflați în îngrijire, cei defavorizați socio-economic și cei cu dizabilități care au nevoie de un nivel de sprijin peste medie - vor fi în mod special expuși riscului de suferință mentală crescută. Să analizăm mai jos câteva dintre acestea în detaliu.

Pentru mulți, o explozie de probleme mentale a avut loc în primele luni ale pandemiei și va continua să progreseze în era post-pandemică. În martie 2020 (la debutul pandemiei), un grup de cercetători a publicat un studiu în *The Lancet* care a constatat că măsurile de izolare au produs o serie de rezultate severe de sănătate mintală, cum ar fi traume, confuzie și furie¹⁵³. Deși evită cele mai grave probleme de sănătate mintală, o mare parte din populația lumii este obligată să fi suferit stres în diferite grade. În primul rând, printre cele deja predispuse la probleme de sănătate mintală, provocările inerente răspunsului la coronavirus (blocări, izolare, angoasă) vor fi exacerbate. Unii vor rezista la furtună, dar pentru anumite persoane, diagnosticul de depresie sau anxietate ar putea ajunge la un episod clinic acut. Există, de asemenea, un număr semnificativ de persoane care au prezentat pentru prima dată simptome ale tulburărilor grave ale dispoziției, cum ar fi mania, semne de depresie și diverse experiențe psihotice. Toate acestea au fost declanșate de evenimente asociate direct sau indirect cu pandemia și blocajele, cum ar fi izolarea și singurătatea, teama de a prinde boala, pierderea unui loc de muncă, doliu și îngrijorări cu privire la membrii familiei și prietenii. În mai 2020, directorul clinic pentru sănătate mintală al Serviciului Național de Sănătate din Anglia a declarat unei comisii parlamentare că „cererea de asistență medicală mintală va crește ‘semnificativ’ odată cu încetarea blocării și va vedea oameni care au nevoie de tratament pentru traume în anii următori¹⁵⁴”. Nu există niciun motiv să credem că situația va fi foarte diferită în altă parte.

Violența domestică a crescut în timpul pandemiei. Rămâne dificil de măsurat creșterea precisă din cauza numărului mare de cazuri care rămân nedeclarate, dar este totuși clar că creșterea incidentelor a fost alimentată de o combinație de anxietate și incertitudine economică. Odată cu blocarea, s-au unit toate ingredientele necesare pentru o creștere a violenței domestice: izolarea față de prieteni, familie și angajare, ocazia unei supravegheri constante și a apropierii fizice a unui partener abuziv (adesea ei înșiși sub mai mult stres) și opțiuni limitate sau fără opțiuni pentru evadare. Condițiile de blocare au amplificat comportamentele abuzive existente, lăsând un răgaz puțin sau deloc pentru victime și copiii lor în afara casei. Proiecțiile din Fondul Națiunilor Unite pentru Populație indică faptul că dacă violența domestică crește cu 20% în perioadele de blocare, ar exista încă 15 milioane de cazuri de violență în parteneriat intim în 2020 pentru o durată medie de blocare de trei luni, 31 de milioane de cazuri pentru o blocare medie de șase luni, 45 de milioane pentru o blocare medie de nouă luni și 61 de milioane dacă perioada medie de blocare ar dura un an. Acestea sunt proiecții globale, incluzând toate cele 193 de state membre ale ONU, și reprezintă nivelurile ridicate ale caracteristicii insuficiente a violenței de gen. În concluzie, totalizează încă 15 milioane de cazuri de violență bazată pe gen pentru fiecare trei luni de închidere¹⁵⁵. Este greu de prezis cum va evolua violența domestică în era postpandemică. Condițiile de dificultate vor face acest lucru mai probabil, dar mult va depinde de modul în care țările individuale controlează cele două căi prin care apare

violența domestică: 1) reducerea eforturilor de prevenire și protecție, a serviciilor sociale și a îngrijirii; și 2) creșterea concomitentă a incidenței violenței

Acest subcapitol se încheie cu un punct care poate părea anecdotic, dar care a câștigat o oarecare relevanță într-o eră a neîncetate întâlniri online care s-ar putea extinde în viitorul previzibil: conversațiile video și bunăstarea mentală sunt răi colegi de pat? În timpul blocării, conversațiile video au fost pentru mulți un salvator personal și profesional, permițându-ne să menținem conexiuni umane, relații la distanță și conexiuni cu colegii noștri. Dar au generat și un fenomen de epuizare mentală, popularizat ca „oboseală prin zoom”: o condiție care se aplică utilizării oricărei interfețe video. În timpul blocării, ecranele și videoclipurile au fost solicitate atât de mult în scopuri de comunicare încât acest lucru a echivalat cu un nou experiment social realizat la scară. Concluzia: creierului nostru îi este greu și uneori deranjant să desfășurăm interacțiuni virtuale, mai ales dacă și atunci când astfel de interacțiuni reprezintă aproape-totalitatea schimburilor noastre profesionale și personale. Suntem animale sociale pentru care numeroasele indicii minore și adesea nonverbale care apar în mod normal în timpul interacțiunilor sociale fizice sunt vitale în ceea ce privește comunicarea și înțelegerea reciprocă. Când vorbim cu cineva în carne și oase, nu ne concentrăm doar pe cuvintele pe care le spun, ci ne concentrăm și pe o multitudine de semnale infralimbare care ne ajută să înțelegem schimbul pe care îl avem: este corpul inferior al persoanei cu care se confruntă noi sau ne-am întors? Ce fac mâinile lor? Care este tonul limbajului general al corpului? Cum respiră persoana? O conversație video face imposibilă interpretarea acestor indicii nonverbale încărcate cu semnificații subtile și ne obligă să ne concentrăm exclusiv pe cuvinte și expresii faciale, uneori modificate de calitatea videoclipului. Într-o conversație virtuală, nu avem altceva decât un contact vizual intens, prelungit, care poate deveni cu ușurință intimidant sau chiar amenințător, în special atunci când există o relație ierarhică. Această problemă este amplificată de viziunea „galerie”, când viziunea centrală a creierului nostru riscă să fie provocată de numărul mare de oameni vizionați. Există un prag dincolo de care nu putem decoda atât de mulți oameni simultan. Psihologii au un cuvânt în acest sens: „atenție parțială continuă”. Este ca și cum creierul nostru ar încerca să facă multitasking, în zadar, desigur. La sfârșitul apelului, căutarea constantă a unor indicii nonverbale care nu pot fi găsite pur și simplu ne copleșește creierul. Avem senzația că suntem scurși de energie și rămânem cu un sentiment de nemulțumire profundă. La rândul său, acest lucru afectează negativ sentimentul nostru de bunăstare mentală.

Impactul COVID-19 a dat naștere la o gamă mai largă și mai profundă de probleme de sănătate mintală care afectează un număr mai mare de populație, dintre care mulți ar fi putut fi scutiți în viitorul imediat dacă nu ar fi fost pandemia. Privit în acești termeni, coronavirusul a întărit problemele de sănătate mintală și nu a resetat. Totuși, ceea ce a realizat pandemia în ceea ce privește sănătatea mintală, ca în multe alte domenii, este accelerarea unei tendințe preexistente; cu aceasta a venit o conștientizare sporită a publicului cu privire la gravitatea problemei. Sănătatea mintală, cel mai semnificativ factor care afectează nivelul de satisfacție al oamenilor cu viața lor¹⁵⁶, se afla deja pe ecranul radar al factorilor de decizie politică. În era post-pandemică, acestor probleme li se poate acorda acum prioritatea pe care o merită. Acest lucru ar constitui într-adevăr o resetare vitală.

3.3. Schimbarea priorităților

S-au scris deja multe despre modul în care pandemia ar putea să ne schimbe - cum gândim lucrurile și cum facem lucrurile. Cu toate acestea, suntem încă în primele zile (nici măcar nu știm încă dacă pandemia a fost în spatele nostru) și, în absența datelor și a cercetărilor, toate coniecturile despre sinele nostru viitor sunt extrem de speculative. Cu toate acestea, putem prevedea unele posibile schimbări care se potrivesc cu problemele macro și micro analizate în această carte. COVID-19 ne poate obliga să abordăm problemele noastre interioare în moduri pe care nu le-am fi luat în considerare anterior. S-ar putea să începem să ne punem câteva întrebări fundamentale care nu ar fi apărut niciodată fără criză și blocaje și, prin aceasta, reșetați-ne harta mentală.

Crizele existențiale precum pandemia ne confruntă cu propriile temeri și anxietăți și ne oferă mari oportunități de introspecție. Ele ne obligă să punem întrebările care contează cu adevărat și, de asemenea, ne pot face mai creativi în răspunsul nostru. Istoria arată că noi forme de organizare individuală și colectivă apar adesea după depresiile economice și sociale. Am oferit deja exemple de pandemii din trecut care au schimbat radical cursul istoriei. În vremuri de adversitate, inovația prosperă adesea - necesitatea a fost recunoscută de mult ca fiind mama invenției. Acest lucru se poate dovedi deosebit de adevărat pentru pandemia COVID-19 care ne-a forțat pe mulți dintre noi să încetinească și ne-a dat mai mult timp să reflectăm, departe de ritmul și frenezia lumii noastre „normale” (cu excepția foarte semnificativă, desigur, din zecile de milioane de muncitori eroici din sănătate, magazine alimentare și supermarketuri, și părinți cu copii mici sau persoane care îngrijesc vârstnici sau rude cu handicap care au nevoie de o atenție constantă). Oferind daruri de mai mult timp, mai multă liniște, mai multă singurătate (chiar dacă un exces al acestora din urmă a dus uneori la singurătate), pandemia a oferit ocazia de a gândi mai profund cine suntem, ce contează cu adevărat și ce vrem, atât ca indivizi, cât și ca societate. Această perioadă de reflecție colectivă forțată ar putea da naștere unei schimbări de comportament care, la rândul său, va declanșa o reconsiderare mai profundă a credințelor și convingerilor noastre. Acest lucru ar putea avea ca rezultat o schimbare a priorităților noastre care, la rândul lor, ar afecta influența noastră asupra multor aspecte ale vieții noastre de zi cu zi: modul în care socializăm, avem grijă de membrii familiei și de prieteni, facem exerciții fizice, ne gestionăm sănătatea, cumpărăm, educăm copiii și chiar și cum vedem poziția noastră în lume. Din ce în ce mai multe întrebări evidente pot veni în prim plan, cum ar fi: Știm ce este important? Suntem prea egoiști și ne concentrăm prea mult pe noi înșine? Acordăm o prioritate prea mare și un timp excesiv carierei noastre? Suntem sclavi consumismului?

În era post-pandemică, datorită pauzei de gândire pe care a oferit-o unora dintre noi, răspunsurile noastre ar fi putut evolua în comparație cu ceea ce ar fi putut răspunde eul nostru pre-pandemic. Să luăm în considerare, într-un mod arbitrar și neexclusiv, unele dintre aceste schimbări potențiale a căror probabilitate de apariție ni se pare, chiar dacă nu foarte mare, este totuși mai mare decât se presupune în mod obișnuit.

3.3.1. Creativitate

Poate fi un clișeu să spunem că „ceea ce nu ne ucide ne face mai puternici”, dar Friedrich Nietzsche a avut un punct. Nu toată lumea care supraviețuiește unei pandemii

iese din ea mai puternică, departe de ea. Cu toate acestea, câțiva indivizi fac, cu acțiuni și realizări care pot părea marginale în acel moment, dar cu retrospectivă, se pare că au avut un impact extraordinar. A fi creativ ajută. La fel și a fi în locul potrivit (cum ar fi industria potrivită) la momentul potrivit. Nu există nicio îndoială, de exemplu, că în următorii câțiva ani vom asista la o explozie de creativitate în rândul start-up-urilor și a noilor proiecte în spațiile digitale și biotehnologice. Pandemia a suflat în urma vânturilor în ambele, sugerând că vom vedea o mare parte din progres și multe inovații din partea celor mai creativi și originali indivizi din aceste sectoare. Cei mai dotați antreprenori vor avea o zi pe teren!

La fel se poate întâmpla și în târâmurile științei și artelor. Ilustre episoade din trecut confirmă faptul că personajele creative prosperă în blocare. Isaac Newton, unul, a înflorit în timpul ciumei. Când Universitatea Cambridge a trebuit să se închidă în vara anului 1665 după un focar, Newton s-a întors la casa familiei sale din Lincolnshire, unde a stat mai mult de un an. În această perioadă de izolare forțată descrisă drept *annus mirabilis* (un „an remarcabil”), el a avut o revărsare de energie creativă care a stat la baza teoriilor sale despre gravitație și optică și, în special, dezvoltarea legii pătratului invers al gravitației (era un măr lângă casă și i-a venit ideea când a comparat căderea unui măr cu mișcarea lunii orbitale¹⁵⁷).

Un principiu similar al creativității sub constrângere se aplică literaturii și se află la originea unora dintre cele mai faimoase opere literare din lumea occidentală. Savanții susțin că închiderea teatrelor din Londra forțată de ciuma din 1593 l-a ajutat pe Shakespeare să se îndrepte spre poezie. Atunci a publicat „Venus și Adonis”, o poezie narativă populară în care zeița imploră un sărut de la un băiat „pentru a conduce infecția din anul periculos”. Câțiva ani mai târziu, la începutul secolului al XVII-lea, teatrele din Londra erau mai des închise decât deschise din cauza ciumei bubonice. O regulă oficială prevedea că spectacolele de teatru ar trebui anulate atunci când decesele cauzate de ciumă depășeau 30 de persoane pe săptămână. În 1606, Shakespeare era foarte prolific tocmai pentru că teatrele erau închise de epidemie și trupa sa nu putea juca. În doar un an a scris „Regele Lear”, „Macbeth” și „Antony și Cleopatra¹⁵⁸”. Autorul rus Alexandru Pușkin a avut o experiență similară. În 1830, în urma unei epidemii de holeră care ajunsese la Nijni Novgorod, s-a trezit închis într-o moșie de provincie. Dintr-o dată, după ani de frământări personale, s-a simțit ușurat, liber și fericit. Cele trei luni petrecute în carantină au fost cele mai creative și productive din viața sa. El la terminat pe Eugene Onegin - capodopera sa - și a scris o serie de schițe, dintre care una se numea „O sărbătoare în timpul ciumei”.

Cităm aceste exemple istorice de creativitate personală înfloritoare la unii dintre cei mai mari artiști ai noștri în timpul unei ciume sau pandemii, pentru a nu minimiza sau distrage atenția de la impactul financiar catastrofal pe care criza COVID-19 îl are asupra lumii culturii și divertismentului, ci în schimb pentru o licărire de speranță și o sursă de inspirație. Creativitatea este cea mai abundentă în sectoarele culturale și artistice ale societăților noastre, iar istoria a arătat că această creativitate se poate dovedi o sursă majoră de reziliență.

Există o multitudine de astfel de exemple. Aceasta este o formă neobișnuită de resetare, dar nu ar trebui să ne surprindă. Când se întâmplă lucruri devastatoare, creativitatea și ingeniozitatea prosperă adesea.

3.3.2. Timp

În romanul lui Joshua Ferris (2007) *Then We Came to the End*, un personaj observă: „Unele zile s-au simțit mai mult decât alte zile. Unele zile s-au simțit ca două zile întregi.” Acest lucru s-a întâmplat la scară mondială ca urmare a pandemiei: ne-a modificat simțul timpului. În mijlocul blocării lor respective, mulți oameni au făcut referire la faptul că zilele în închisoare păreau să dureze o eternitate, și totuși săptămânile au trecut surprinzător de repede. Cu, din nou, excepția fundamentală a celor care se aflau în „tranșee” (toți lucrătorii esențiali pe care i-am menționat deja), mulți oameni aflați în blocaj au simțit același lucru al zilelor, fiecare zi fiind similară cu cea anterioară și următoarea, și abia vreo distincție între zilele lucrătoare și weekend. Este ca și cum timpul ar fi devenit amorf și nediferențiat, cu toți markerii și diviziunile normale dispărute. Într-un context fundamental diferit, dar într-un tip similar de experiență, prizonierii care se confruntă cu cea mai dură și radicală formă de închidere confirmă acest lucru. „Zilele trec, apoi te trezești și a trecut o lună și te gândești: „Unde naiba a plecat asta? ” Victor Serge, un revoluționar rus care a fost încarcerat în repetate rânduri, a spus același lucru: „Există ore rapide și secunde foarte lungi.¹⁵⁹” Ar putea aceste observații să ne oblige pe unii dintre noi să reconsiderăm relația noastră cu timpul, să recunoască mai bine cât de prețioasă este și să nu o lăsăm să treacă neobservată? Trăim într-o eră de viteză extremă, în care totul merge mult mai repede decât oricând, deoarece tehnologia a creat o cultură a imediatității. În această societate „în timp real” în care totul este necesar și dorit imediat, ne simțim în mod constant presați pentru timp și avem senzația copleșitoare că ritmul vieții crește mereu. Experiența blocărilor ar putea modifica asta? Am putea experimenta la nivelul nostru individual echivalentul a ceea ce vor face lanțurile de aprovizionare „la timp” în era postpandemică - o suprimare a accelerării timpului în beneficiul unei mai mari rezistențe și liniște sufletească? Necesitatea de a deveni mai rezistenți din punct de vedere psihologic ne poate obliga să încetăm și să devenim mai atenți la timpul care trece? Poate. Acesta ar putea fi unul dintre avantajele neașteptate ale COVID-19 și blocaje. Ne-a făcut mai conștienți și mai sensibili în privința marilor indicatori ai timpului: momentele prețioase petrecute cu prietenii și familiile noastre, anotimpurile și natura, miriadele de lucruri mici care necesită puțin timp (cum ar fi vorbirea cu un străin, ascultarea unui pasăre sau admirând o piesă de artă), dar care contribuie la bunăstare. Resetarea: în era post-pandemică, am putea avea o apreciere diferită a timpului, urmărindu-l pentru o fericire mai mare¹⁶⁰.

3.3.3. Consum

Încă de la apariția pandemiei, multe coloane și analize au fost dedicate impactului pe care COVID-19 îl va avea asupra modelelor noastre de consum. Un număr substanțial dintre aceștia afirmă că, în era post-pandemică, vom deveni mai conștienți de consecințele alegerilor și obiceiurilor noastre și vom decide să reprimăm unele forme de consum. La celălalt capăt al spectrului, câțiva analiști prognozează „consumul de răzbunare”, luând forma unei creșteri a cheltuielilor după încheierea blocajelor, prezicând o revigorare puternică a spiritelor noastre animale și o revenire la situația care a predominat înainte de pandemie. Consumul de răzbunare nu s-a întâmplat încă. Poate că nu se va întâmpla deloc dacă va începe mai întâi un sentiment de autocontrol.

Argumentul de bază care susține această ipoteză este cel la care ne-am referit în capitolul privind resetarea mediului: pandemia a acționat ca un spectacol dramatic pentru

publicul larg asupra gravității riscurilor legate de degradarea mediului și schimbările climatice.

Accentuarea sensibilizarea și preocupările acute legate de inegalitate, combinate cu realizarea că amenințarea cu tulburări sociale este reală, imediată și la ușa noastră, ar putea avea același efect.

Când se atinge un punct de vârf, inegalitatea extremă începe să erodeze contractul social și are ca rezultat din ce în ce mai mult un comportament antisocial (chiar criminal), adesea îndreptat către proprietate. Ca răspuns, modelele de consum trebuie văzute că se schimbă. Cum s-ar putea juca asta? Consumul vizibil ar putea scădea din favoare. Având cel mai recent model, cel mai actualizat, al oricărui lucru, nu va mai fi un semn al statutului, ci va fi considerat, în cel mai bun caz, lipsit de contact și, în cel mai rău caz, de-a dreptul obscen. Semnalizarea pozițională va fi inversată. Proiectarea unui mesaj despre sine printr-o achiziție și etalarea „lucrurilor” scumpe pot deveni pur și simplu trecute. În termeni simpli, într-o lume post-pandemică asaltată de șomaj, inegalități nesuferite și anxietate față de mediu, afișarea ostentativă a bogăției nu va mai fi acceptabilă.

Calea de urmat poate fi inspirată de exemplul Japoniei împreună cu alte câteva țări. Economii își fac griji în permanență cu privire la posibila japonizare a lumii (la care ne-am referit în secțiunea macro), dar există o poveste de japonizare mult mai pozitivă, care ne dă o idee despre unde am putea dori să mergem în ceea ce privește consumul. Japonia posedă două trăsături distinctive care sunt împletite: are unul dintre cele mai scăzute niveluri de inegalitate în rândul țărilor cu venituri ridicate și, de la izbucnirea bulei speculative de la sfârșitul anilor 1980, a avut un nivel mai scăzut de consum vizibil care o diferențiază. Astăzi, valoarea pozitivă a minimalismului (transformată în virală de seria Marie Kondo), căutarea pe tot parcursul vieții de a găsi sens și scop în viață (ikigai) și importanța naturii și practica scăldatului în pădure (shirin-yoku) sunt imitate în multe părți ale lumii, chiar dacă toți susțin un stil de viață japonez relativ mai „frugal” în comparație cu societățile mai consumiste. Un fenomen similar poate fi observat în țările nordice, unde consumul vizibil este respins și reprimat. Dar nimic din toate acestea nu îi face mai puțin fericiți, ci dimpotrivă¹⁶¹. În timp ce psihologii și economii comportamentali ne tot amintesc, excesul de consum nu echivalează cu fericirea. Aceasta ar putea fi o altă resetare personală: înțelegerea faptului că un consum vizibil sau un consum excesiv de orice fel nu este bun nici pentru noi, nici pentru planeta noastră, și realizarea ulterioară că un sentiment de împlinire personală și satisfacție nu trebuie să se bazeze pe un consum implacabil - poate destul opusul.

3.3.4. Natura și bunăstarea

Pandemia sa dovedit a fi un exercițiu în timp real pentru a ne gestiona anxietatea și temerile într-o perioadă de confuzie și incertitudine extraordinare. Un mesaj clar a ieșit din aceasta: natura este un antidot reductibil pentru multe dintre bolile de astăzi. Cercetări recente și abundente explică de necontestat de ce este așa. Neurologi, psihologi, medici, biologi și microbiologi, specialiști în performanță fizică, economii, oameni de știință sociali: toate în domeniile lor respective pot explica acum de ce natura ne face să ne simțim bine, cum ușurează durerea fizică și psihologică și de ce este asociată cu aceasta multe beneficii în ceea ce privește bunăstarea fizică și mentală. În schimb, ele pot arăta, de asemenea, de

ce separarea de natură în toată bogăția și varietatea ei - animale sălbatice, copaci, animale și plante - ne afectează negativ mintea, corpul, viața emoțională și sănătatea mintală¹⁶².

COVID-19 și memento-urile constante ale autorităților sanitare de a merge sau de a face mișcare în fiecare zi pentru a menține în formă aceste considerații în față și în centru. La fel au făcut și nenumăratele mărturii individuale din timpul închiderilor, arătând cât de mult doreau oamenii din orașe după verdețată: o pădure, un parc, o grădină sau doar un copac. Chiar și în țările cu cele mai stricte regimuri de blocare, cum ar fi Franța, autoritățile sanitare au insistat asupra necesității de a petrece ceva timp afară în fiecare zi. În era post-pandemică, mult mai puțini oameni vor ignora centralitatea și rolul esențial al naturii în viața lor. Pandemia a făcut posibilă această conștientizare la scară largă (deoarece acum aproape toată lumea știe despre asta). Acest lucru va crea conexiuni mai profunde și personale la nivel individual cu punctele macro pe care le-am făcut mai devreme despre conservarea ecosistemelor noastre și nevoia de a produce și consuma în moduri care respectă mediul. Noi acum să știți că fără acces la natură și tot ce are de oferit în termeni de biodiversitate, potențialul nostru de bunăstare fizică și mentală este grav afectat.

De-a lungul pandemiei, ni s-a amintit că regulile de distanțare socială, spălarea mâinilor și purtarea măștii (plus autoizolarea pentru cei mai vulnerabili oameni) sunt instrumentele standard pentru a ne proteja de COVID-19. Cu toate acestea, alți doi factori esențiali care sunt puternic dependenți de expunerea noastră la natură joacă, de asemenea, un rol vital în rezistența noastră fizică la virus: imunitatea și inflamația. Ambele contribuie la protejarea noastră, dar imunitatea scade odată cu vârsta, în timp ce inflamația crește. Pentru a ne îmbunătăți șansele de a rezista virusului, imunitatea trebuie mărită și inflamația suprimată. Ce rol joacă natura în acest scenariu? Este doamna principală, știința ne spune acum! Nivelul scăzut de inflamație constantă experimentat de corpurile noastre duce la tot felul de boli și tulburări, de la afecțiuni cardiovasculare la depresie și capacități imune reduse. Această inflamație reziduală este mai răspândită în rândul persoanelor care locuiesc în orașe, medii urbane și zone industrializate. Acum s-a stabilit că lipsa legăturii cu natura este un factor care contribuie la o inflamație mai mare, studiile arătând că doar două ore petrecute într-o pădure pot atenua inflamația prin scăderea nivelului de citokine (un marker al inflamației)¹⁶³.

Toate acestea se rezumă la alegerile stilului de viață: nu numai timpul petrecut în natură, ci și ceea ce mâncăm, cum dormim, cât de mult exercităm. Acestea sunt alegeri care indică o observație încurajatoare: vârsta nu trebuie să fie o fatalitate. Cercetări ample arată că, împreună cu natura, dieta și exercițiile fizice pot încetini, chiar uneori inversa, declinul nostru biologic. Nu este nimic fatalist! Exerciții fizice, natură, mâncare neprelucrată ... Toate au dublu avantaj de a îmbunătăți imunitatea și de a suprima inflamația¹⁶⁴. Acest lucru se potrivește cu ideea pe care tocmai am făcut-o despre obiceiurile de consum. Ar fi surprinzător dacă toate aceste dovezi nou găsite nu conduc la o mai mare conștientizare cu privire la consumul responsabil. Cel puțin, direcția tendinței - mai puțină depredare, mai multă durabilitate - pare clară. Resetarea pentru indivizi: pandemia ne-a atras atenția asupra importanței naturii. În viitor, acordarea unei atenții sporite activelor noastre naturale va deveni progresiv primordială.

CONCLUZII

În iunie 2020, la doar șase luni de la declanșarea pandemiei, lumea se află într-un alt loc. În acest interval scurt de timp, COVID-19 a declanșat modificări importante și a amplificat liniile de eroare care deja asediază economiile și societățile noastre. Inegalități în creștere, un sentiment larg de nedreptate, adâncirea diviziunilor geopolitice, polarizarea politică, creșterea deficitelor publice și niveluri ridicate ale datoriei, guvernarea globală ineficientă sau inexistentă, financiarizare excesivă, degradare a mediului: acestea sunt unele dintre provocările majore care au existat înainte de pandemie. Criza coroanei le-a exacerbă pe toate. Oare dezmembrarea COVID-19 ar putea fi fulgerul dinaintea tunetului? Ar putea avea forța să declanșeze o serie de schimbări profunde? Nu putem ști cum va fi lumea peste 10 luni, cu atât mai puțin cum va semăna în 10 ani de acum încolo, dar ceea ce știm este că, dacă nu facem ceva pentru a reseta lumea de astăzi, cea de mâine va fi profund afectată. În *Cronica unei morți* prezisă de Gabriel Garcia Marquez, un întreg sat prevede o catastrofă care se apropie și totuși niciunul dintre săteni nu pare capabil sau dispus să acționeze pentru a o preveni, până când nu este prea târziu. Nu vrem să fim acel sat. Pentru a evita o astfel de soartă, fără întârziere trebuie să punem în mișcare Marea Resetare. Aceasta nu este o „plăcere de a avea”, ci o necesitate absolută. Eșecul de a aborda și de a remedia problemele adânc înrădăcinate ale societăților și economiilor noastre ar putea crește riscul ca, de-a lungul istoriei, o resetare să fie impusă de șocuri violente precum conflicte și chiar revoluții. Ne revine sarcina de a lua taurul de coarne. Pandemia ne oferă această șansă: „reprezintă o fereastră rară, dar îngustă, de oportunitate de a reflecta, reimagina și reseta lumea noastră¹⁶⁵”

Criza profundă provocată de pandemie ne-a oferit o mulțime de oportunități de a reflecta asupra modului în care funcționează economiile și societățile noastre și modul în care acestea nu funcționează. Verdictul pare clar: trebuie să ne schimbăm; ar trebui să ne schimbăm. Dar putem? Vom învăța din greșelile pe care le-am făcut în trecut? Va deschide pandemia ușa către un viitor mai bun? Ne vom pune în ordine casa globală? Mai simplu spus, vom pune în mișcare Marea Resetare? Resetarea este o sarcină ambițioasă, poate prea ambițioasă, dar nu avem de ales decât să facem tot posibilul pentru a o realiza. Este vorba despre a face lumea mai puțin divizorie, mai puțin poluantă, mai puțin distructivă, mai incluzivă, mai echitabilă și mai corectă decât am lăsat-o în era pre-pandemică. A nu face nimic, sau prea puțin, înseamnă a somnambula către inegalități sociale din ce în ce mai mari, dezechilibre economice, nedreptate și degradare a mediului. Dacă nu acționăm ar echivala cu lăsarea lumii noastre să devină mai răutăcioasă, mai divizată, mai periculoasă, mai egoistă și pur și simplu insuportabilă pentru segmente mari ale populației globului. A nu face nimic nu este o opțiune viabilă.

Acestea fiind spuse, Marea Resetare este departe de a fi o afacere încheiată. Unii ar putea rezista necesității de a se angaja în ea, temându-se de amploarea sarcinii și sperând că sentimentul de urgență va dispărea și situația va reveni în curând la „normal”. Argumentul pentru pasivitate merge așa: am trecut prin șocuri similare - pandemii, recesiuni dure, diviziuni geopolitice și tensiuni sociale - înainte și vom trece din nou peste ele. Ca întotdeauna, societățile se vor reconstrui, la fel și economiile noastre. Viața merge înainte! Rațiunea pentru a nu reseta este, de asemenea, bazată pe convingerea că starea lumii nu este atât de rea și că trebuie doar să reparăm câteva lucruri în jurul marginilor

pentru a o îmbunătăți. Este adevărat că starea lumii de astăzi este în medie considerabil mai bună decât în trecut. Trebuie să recunoaștem că, ca ființe umane, nu am avut-o niciodată atât de bine. Aproape toți indicatorii cheie care măsoară bunăstarea noastră colectivă (cum ar fi numărul persoanelor care trăiesc în sărăcie sau mor în conflicte, PIB pe cap de locuitor, speranța de viață sau ratele de alfabetizare și chiar numărul de decese cauzate de pandemii) s-au îmbunătățit continuu peste secole, în mod impresionant în ultimele decenii. Dar s-au îmbunătățit „în medie” - o realitate statistică care nu are sens pentru cei care se simt (și atât de des sunt) excluși. Prin urmare, convingerea că lumea de astăzi este mai bună decât a fost vreodată, deși este corectă, nu poate servi drept scuză pentru a se mângâia în statu quo și pentru a nu reuși să remediem numeroasele rele care continuă să o afecteze.

Moartea tragică a lui George Floyd (un afro-american ucis de un ofițer de poliție în mai 2020) ilustrează în mod clar acest punct. A fost primul domino sau ultimul pai care a marcat un moment important de basculare în care un sentiment acumulat și profund de nedreptate simțit de comunitatea afro-americană americană a explodat în cele din urmă în proteste masive. Le-ați arăta că „în medie” lotul lor este mai bun astăzi decât în trecut și-a potolit furia? Desigur că nu! Ceea ce contează pentru afro-americani este situația lor de astăzi, nu cât de mult s-a „îmbunătățit” starea lor față de acum 150 de ani, când mulți dintre strămoșii lor trăiau în sclavie (a fost abolită în SUA în 1865), sau chiar acum 50 de ani când s-au căsătorit un american alb era ilegal (căsătoria interracială a devenit legală în toate statele numai în 1967). Două puncte sunt relevante pentru Marea Resetare în acest sens: 1) acțiunile și reacțiile noastre umane nu sunt înrădăcinate în datele statistice, ci sunt determinate în schimb de emoții și sentimente - narațiunile ne conduc comportamentul; și 2) pe măsură ce starea noastră umană se îmbunătățește, nivelul nostru de trai crește, la fel și așteptările noastre pentru o viață mai bună și mai corectă.

În acest sens, protestele sociale pe scară largă care au avut loc în iunie 2020 reflectă necesitatea urgentă de a intra în Marea Resetare. Prin conectarea unui risc epidemiologic (COVID-19) cu un risc social (proteste), ei au arătat clar că, în lumea de astăzi, este conectivitatea sistemică dintre riscuri, probleme, provocări și, de asemenea, oportunități care contează și determină viitorul. În primele luni ale pandemiei, atenția publicului s-a concentrat în mod înțeles asupra efectelor epidemiologice și asupra sănătății COVID-19. Dar, mergând mai departe, cele mai importante probleme constau în concatenarea riscurilor economice, geopolitice, sociale, de mediu și tehnologice care vor rezulta din pandemie și impactul lor continuu asupra companiilor și persoanelor fizice.

Nu se poate nega că virusul COVID-19 a fost de cele mai multe ori o catastrofă personală pentru milioanele infectate de acesta și pentru familiile și comunitățile lor. Cu toate acestea, la nivel global, dacă este privită în termeni de procent din populația globală afectată, criza coroanei este (până în prezent) una dintre cele mai puțin mortale pandemii pe care le are lumea în ultimii 2000 de ani. După toate probabilitățile, cu excepția cazului în care pandemia evoluează într-un mod neprevăzut, consecințele COVID-19 în termeni de sănătate și mortalitate vor fi ușoare în comparație cu pandemiile anterioare. La sfârșitul lunii iunie 2020 (într-un moment în care focarul încă se dezlănțuie în America Latină, Asia de Sud și o mare parte din SUA), COVID-19 a ucis mai puțin de 0,006% din populația lumii. Pentru a pune această cifră scăzută în context în ceea ce privește letalitatea, gripa spaniolă a ucis 2,7% din populația lumii și HIV / SIDA 0,6% (din 1981 până astăzi). Ciurma lui Justinian de la apariția sa în 541 până când a dispărut în cele din urmă în 750 a ucis

aproape o treime din populația Bizanțului, conform diferitelor estimări, iar Moartea Neagră (1347-1351) este considerată a fi ucis între 30% și 40% a populației mondiale de atunci. Pandemia coroanei este diferită. Nu constituie o amenințare existențială sau un șoc care își va lăsa amprenta asupra populației lumii de zeci de ani. Cu toate acestea, aceasta implică perspective îngrijorătoare din toate motivele menționate deja; în lumea interdependentă de astăzi, riscurile se combină între ele, amplificându-și efectele reciproce și mărindu-le consecințele. O mare parte din ceea ce urmează este necunoscut, dar putem fi siguri de următoarele: în lumea post-pandemică, întrebările privind corectitudinea vor ieși în evidență, variind de la stagnarea veniturilor reale pentru o mare majoritate până la redefinirea contractelor noastre sociale. În mod similar, preocupările profunde cu privire la mediu sau întrebările cu privire la modul în care tehnologia poate fi implementată și guvernată în beneficiul societății își vor forța drumul pe agenda politică. Toate aceste probleme au fost anterioare pandemiei, dar COVID-19 le-a dezvăluit pentru ca toți să le vadă și să le amplifice. Direcția tendințelor nu s-a schimbat, dar, în urma COVID-19, a devenit mult mai rapidă.

Condiția absolută pentru o resetare adecvată este o mai bună colaborare și cooperare în interiorul și între țări. Cooperarea - o „abilitate cognitivă supremă umană” care pune specia noastră pe traiectoria sa unică și extraordinară - poate fi rezumată ca „intenționalitate comună” pentru a acționa împreună către un scop comun¹⁶⁶. Pur și simplu nu putem progresa fără el. Va fi epoca post-pandemică caracterizată de o cooperare mai multă sau mai mică? Există un risc foarte real ca mâine lumea să fie și mai divizată, naționalistă și predispusă la conflicte decât este astăzi. Multe dintre tendințele analizate în secțiunea macro sugerează că, trecând în viitor, lumea noastră va fi mai puțin deschisă și mai puțin cooperantă decât înainte de pandemie. Dar este posibil un scenariu alternativ, în care acțiunea colectivă în cadrul comunităților și o mai mare colaborare între națiuni să permită o ieșire mai rapidă și mai pașnică din criza coroanei. Odată cu relansarea economiilor, există o oportunitate de a încorpora o mai mare egalitate socială și durabilitate în redresare, accelerând mai degrabă decât întârzierea progresului către Obiectivele de dezvoltare durabilă 2030 și declanșând o nouă eră a prosperității¹⁶⁷. Ce ar putea face acest lucru posibil și să crească probabilitatea în favoarea unui astfel de rezultat?

Vederea eșecurilor și a liniilor de avarie în lumina crudă a zilei aruncată de criza coroanei ne poate obliga să acționăm mai repede prin înlocuirea ideilor, instituțiilor, proceselor și regulilor eșuate cu altele mai potrivite nevoilor actuale și viitoare. Aceasta este esența Marii Resetări. Oare experiența comună globală a pandemiei ar putea ajuta la ameliorarea unora dintre problemele cu care ne-am confruntat la începutul crizei? O societate mai bună poate ieși din blocaje? Amartya Sen, laureată a Premiului Nobel pentru Economie, crede așa, crezând că: „Nevoia de a acționa împreună poate genera cu siguranță o apreciere a rolului constructiv al acțiunii publice”¹⁶⁸, citând ca dovadă câteva exemple precum cel de-al doilea război mondial care i-a făcut pe oameni să-și dea seama importanța cooperării internaționale și a convingerii țărilor, cum ar fi Marea Britanie, de beneficiul alimentelor și al asistenței medicale mai bine împărțite (și, eventual, de crearea statului bunăstării). Jared Diamond, autorul cărții *Upheaval: How Nations Cope with Crisis and Change*, este de aceeași părere, sperând că criza corona ne va obliga să abordăm patru riscuri existențiale cu care ne confruntăm în mod colectiv: 1) amenințările nucleare; 2) schimbările climatice; 3) utilizarea nesustenabilă a resurselor esențiale precum păduri, fructe de mare, sol vegetal și apă dulce; și 4) consecințele diferențelor enorme de nivel de trai dintre popoarele lumii: „Oricât ar părea de ciudat, rezolvarea cu succes a crizei pandemice

ne poate motiva să ne ocupăm de acele probleme mai mari pe care le-am împotrivit până acum. Dacă pandemia ne pregătește în cele din urmă să facem față acestor amenințări existențiale, ar putea exista o căptușeală argintie a norului negru al virusului. Printre consecințele virusului, s-ar putea dovedi a fi cea mai mare, cea mai durabilă - și marea noastră cauză de speranță¹⁶⁹”

Aceste expresii ale speranței individuale sunt susținute de o multitudine de sondaje care concluzionează că dorim în mod colectiv schimbarea. Acestea variază de la un sondaj din Marea Britanie care arată că majoritatea oamenilor doresc să modifice fundamental economia pe măsură ce se recuperează, spre deosebire de un sfert care doresc să revină la modul în care a fost¹⁷⁰, până la sondaje internaționale care au constatat că o mare majoritate a cetățenilor lumea vrea ca redresarea economică din criza coroanei să acorde prioritate schimbărilor climatice¹⁷¹ și să susțină o redresare ecologică¹⁷². La nivel mondial, proliferază mișcările care solicită un „viitor mai bun” și care solicită trecerea la un sistem economic care acordă prioritate bunăstării noastre colective față de simpla creștere a PIB-ului.

Suntem acum la o răscruce de drumuri. O cale ne va duce către o lume mai bună: mai incluzivă, mai echitabilă și mai respectuoasă față de Mama Natură. Celălalt ne va duce într-o lume care seamănă cu cea pe care tocmai am lăsat-o în urmă - dar mai rea și înfrânată constant de surprize urâte. Prin urmare, trebuie să înțelegem bine. Provocările care se apropie ar putea fi mai importante decât am ales până acum să ne imaginăm, dar capacitatea noastră de resetare ar putea fi, de asemenea, mai mare decât am îndrăznit anterior să sperăm.

MULȚUMIRI

Autorii ar dori să-i mulțumească lui Mary Anne Malleret pentru contribuția sa neprețuită la manuscris și pentru îmbunătățirea considerabilă a stilului său general, datorită „stiloului” ei, și Hilde Schwab, pentru că a acționat ca un cititor critic. De asemenea, aceștia ar dori să mulțumească Camille Martin de la Monthly Barometer pentru acordarea de asistență pentru cercetare și Fabienne Stassen, care a editat cartea cu sârguință și cu atenție la detalii, în ciuda constrângerilor evidente de timp. Mulțumesc, de asemenea, multor colegi de la Forumul Economic Mondial care au sfătuit, citit, revizuit, formatat, proiectat, publicat și promovat această carte. Acestea includ colegi din birourile din San Francisco, New York, Geneva, Beijing și Tokyo și specialiști în economie, societate, tehnologie, sănătate publică și politici publice. Mulțumiri speciale sunt aduse Kelly Ommundsen și Peter Vanham în biroul președintelui. În cele din urmă, feedback-ul care a venit de la reprezentanții Forumului din întreaga lume și de la oameni cu medii foarte diferite a contribuit la transformarea acestei cărți în ceea ce sperăm: o carte în timp util, bine echilibrată și informativă despre cea mai importantă provocare pentru sănătatea publică într-un secol cu care lumea continuă să se confrunte și modalități de abordare și de atenuare a impactului său în viitor.

NOTE

-
- ¹ Snowden, Frank, *Epidemics and Society: From the Black Death to the Present*, Yale University Press, 2019
- ² Tuchman, Barbara, *A Distant Mirror – The Calamitous 14th Century*, Random House Trade Paperbacks; Reissue edition, 1987
- ³ Solana, Javier, “Our Finest Hour”, Project Syndicate, 28 March 2020, <https://www.projectsyndicate.org/commentary/global-socioeconomic-landscape-aftercovid19-pandemic-by-javier-solana-2020-03>.
- ⁴ Camus, Albert, *The Plague*, Stuart Gilbert translation, Alfred A. Knopf, Inc., 1948, p. 80.
- ⁵ Mahbubani, Kishore, *The Great Convergence: Asia, the West, and the Logic of One World*, PublicAffairs, Perseus Books Group, 2013
- ⁶ World Economic Forum, *The Global Risks Report 2020*, Insight Report, 15th Edition, http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risk_Report_2020.pdf.
- ⁷ Wharton University of Pennsylvania, Risk Management and Decision Processes Center, “The Ostrich Paradox: Why We Underprepare for Disasters”, Issue Brief, May 2018, <https://riskcenter.wharton.upenn.edu/wpcontent/uploads/2019/03/Ostrich-Paradox-issue-brief.pdf>.
- ⁸ Wagenaar, William A. and Sabato D. Sagaria, “Misperception of exponential growth”, *Perception & Psychophysics*, vol. 18, 1975, pp. 416–422, <https://link.springer.com/article/10.3758/BF03204114>.
- ⁹ CDC, “2019-2020 U.S. Flu Season: Preliminary Burden Estimates”, <https://www.cdc.gov/flu/about/burden/preliminary-inseason-estimates.htm>
- ¹⁰ Johns Hopkins University & Medicine, Coronavirus Resource Center, “COVID-19 Dashboard by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at Johns Hopkins University (JHU)”, 24 June 2020.
- ¹¹ Simon, Herbert, “The Architecture of Complexity”, *Proceedings of the American Philosophical Society*, vol. 106, no. 6, 1962, pp. 467-482
- ¹² Malleret, Thierry, *Disequilibrium: A World Out of Kilter*, BookBaby, 2012
- ¹³ Contrary to white-swan events, which are certain, blackswan events are very rare, hard to predict (non-probabilistic) and have outsized consequences. They are called “black swans” in reference to the fact that such swans were presumed not to exist until Dutch explorers discovered them in Western Australia at the end of the 17th century.
- ¹⁴ Webb, Richard, “Quantum physics”, *New Scientist*, n.d., <https://www.newscientist.com/term/quantum-physics/#>
- ¹⁵ Project Gutenberg, “A Journal of the Plague Year by Daniel Defoe”, <http://www.gutenberg.org/ebooks/376>.
- ¹⁶ Jordison, Sam, “Defoe’s Plague Year was written in 1722 but speaks clearly to our time”, *The Guardian*, 5 May 2020, <https://www.theguardian.com/books/booksblog/2020/may/05/defoe-a-journal-of-the-plague-year-1722-our-time>.
- ¹⁷ Schama, Simon, “Plague time: Simon Schama on what history tells us”, *Financial Times*, 10 April 2020, <https://www.ft.com/content/279dee4a-740b-11ea-95fefcd274e920ca>.
- ¹⁸ Jordà, Òscar, Sanjay R. Singh and Alan M. Taylor, “LongerRun Economic Consequences of Pandemics”, Federal Reserve Bank of San Francisco, Working Paper 2020-09, 2020, <https://www.frbsf.org/economic-research/files/wp2020-09.pdf>.
- ¹⁹ Bloomberg, “Coronavirus Is Likely to Become a Seasonal Infection Like the Flu, Top Chinese Scientists Warn”, *Time*, 28 April 2020, <https://time.com/5828325/coronavirus-covid19-seasonal-asymptomatic-carriers>.
- ²⁰ Kristof, Nicholas, “Let’s Remember That the Coronavirus Is Still a Mystery”, *The New York Times*, 20 May 2020, <https://www.nytimes.com/2020/05/20/opinion/us-coronavirusreopening.html>.
- ²¹ Draulans, Dirk, “‘Finally, a virus got me.’ Scientist who fought Ebola and HIV reflects on facing death from COVID-19”, *Science*, 8 May 2020, <https://www.sciencemag.org/news/2020/05/finally-virus-got-mescientist-who-fought-ebola-and-hiv-reflects-facing-death-covid-19#>.
- ²² Moore, Kristine, et al., *COVID-19: The CIDRAP Viewpoint*, Center for Infectious Disease Research and Policy (CIDRAP), 2020 https://www.cidrap.umn.edu/sites/default/files/public/downloads/cidrap-covid19-viewpoint-part1_0.pdf.
- ²³ Cherukupalli, Rajeev and Tom Frieden, “Only Saving Lives Will Save Livelihoods”, *Foreign Affairs*, 13 May 2020, <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-05-13/only-saving-lives-will-save-livelihoods>.
- ²⁴ Badger, Emily and Alicia Parlapiano, “Government Orders Alone Didn’t Close the Economy. They Probably Can’t Reopen It”, *The New York Times*, 9 May 2020 update, <https://www.nytimes.com/2020/05/07/upshot/pandemic-economygovernment-orders.html>.
- ²⁵ Wighton, Kate, “Lockdown and school closures in Europe may have prevented 3.1m deaths”, *Imperial College London*, 8 June 2020, <https://www.imperial.ac.uk/news/198074/lockdownschool-closures-europe-have-prevented>.
- ²⁶ Hsiang, Solomon, et al., “The effect of large-scale anticontagion policies on the COVID-19 pandemic”, *Nature*, 8 June 2020, <https://www.nature.com/articles/s41586-020-2404-8>.
- ²⁷ Goodman, Peter S., “Why the Global Recession Could Last a Long Time”, *The New York Times*, 1 April 2020, <https://www.nytimes.com/2020/04/01/business/economy/coronavirus-recession.html>.

-
- ²⁸ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), “Evaluating the initial impact of COVID-19 containment measures on economic activity”, 10 June 2020, https://read.oecdilibrary.org/view/?ref=126_126496-evgsi2gmaj&title=Evaluating_the_initial_impact_of_COVID-19_containment_measures_on_economic_activity
- ²⁹ CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, “Scenarios economic consequences corona crisis”, CPB Scenarios, March 2020, <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPBScenarios-March-2020-Scenarios-economic-consequencescorona-crisis.pdf>
- ³⁰ International Monetary Fund, “World Economic Outlook Update”, June 2020, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/06/24/WEOUpdateJune2020>.
- ³¹ Politi, James, “What to know about America’s newly unemployed”, *Financial Times*, 21 May 2020, <https://www.ft.com/content/5924441b-1cb6-4fbd-891b-0afb07e163d7>.
- ³² Frey, Carl Benedikt, “Covid-19 will only increase automation anxiety”, *Financial Times*, 21 April 2020, <https://www.ft.com/content/817228a2-82e1-11ea-b6e9-a94cfd1d9bf>.
- ³³ Jaimovich, Nir and Henry E. Siu, “Job Polarization and Jobless Recoveries”, National Bureau of Economic Research (NBER), Working Paper 18334, November 2018 revision, <https://www.nber.org/papers/w18334.pdf>.
- ³⁴ Coyle, Diane and Benjamin Mitra-Khan, “Making the Future Count”, mimeo, 2017.
- ³⁵ Boffey, Daniel, “Amsterdam to embrace 'doughnut' model to mend post-coronavirus economy”, *The Guardian*, 8 April 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/08/amsterdamdoughnut-model-mend-post-coronavirus-economy>.
- ³⁶ Banerjee, Abhijit V. and Esther Duflo, *Good Economics for Hard Times*, PublicAffairs, 2019.
- ³⁷ *Ibid.*
- ³⁸ Commission on Growth and Development, *The Growth Report: Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development*, World Bank, 2008; Hallward-Driemeier, Mary and Gaurav Nayyar, *Trouble in the Making? The Future of Manufacturing-Led Development*, World Bank Group, 2018.
- ³⁹ Ellen MacArthur Foundation, “What is a circular economy?”, 2017, <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circulareconomy/concept>.
- ⁴⁰ As proven by the Platform for Accelerating the Circular Economy (PACE), see <https://pacecircular.org>.
- ⁴¹ International Trade Union Confederation (ITUC), “Investing in the Care Economy: A Pathway to Growth”, 8 March 2016, <https://www.ituc-csi.org/investing-in-the-care-economy-a>.
- ⁴² Cassidy, John, “Can We Have Prosperity Without Growth?”, *The New Yorker*, 3 February 2020, <https://www.newyorker.com/magazine/2020/02/10/can-we-have-prosperity-without-growth>.
- ⁴³ Degrowth, “Degrowth: New Roots for the Economy”, 2020, <https://www.degrowth.info/en/open-letter>
- ⁴⁴ McAfee, Andrew, *More from Less*, Simon & Schuster, Inc., 2019.
- ⁴⁵ Blanchard, Olivier, “Designing the fiscal response to the COVID-19 pandemic”, Peterson Institute for International Economics (PIIE), Briefing 20-1, 8 April 2020.
- ⁴⁶ Reinhart, Carmen M. and Kenneth Rogoff, “The Coronavirus Debt Threat”, *The Wall Street Journal*, 26 March 2020, <https://www.wsj.com/articles/the-coronavirus-debt-threat-11585262515>.
- ⁴⁷ Reinhart, Carmen M., “This Time Truly Is Different”, Project Syndicate, 23 March 2020, <https://www.projectsyndicate.org/commentary/covid19-crisis-has-no-economic-precedent-by-carmen-reinhart-2020-03>
- ⁴⁸ Saez, Emmanuel and Gabriel Zucman, “Keeping Business Alive: The Government Will Pay”, 16 March 2020 revision, <http://gabriel-zucman.eu/files/coronavirus2.pdf>.
- ⁴⁹ Effective deep negative interest rates would have to be supported with measures to prevent financial firms from hoarding cash, see Rogoff, Kenneth, “The Case for Deeply Negative Interest Rates”, Project Syndicate, 4 May 2020, <https://www.project-syndicate.org/commentary/advancedeconomies-need-deeply-negative-interest-rates-by-kennethrogoff-2020-05>.
- ⁵⁰ Blanchard, Olivier, “Is there deflation or inflation in our future?”, VOX, 24 April 2020, <https://voxeu.org/article/there-deflation-or-inflation-our-future>.
- ⁵¹ Sharma, Ruchir, “Elizabeth Warren and Donald Trump Are Wrong About the Same Thing”, *The New York Times*, 24 June 2019, <https://www.nytimes.com/2019/06/24/opinion/elizabethwarren-donald-trump-dollar-devalue.html>.
- ⁵² Kumar, Aditi and Eric Rosenbach, “Could China’s Digital Currency Unseat the Dollar?”, *Foreign Affairs*, 20 May 2020, <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2020-05-20/couldchinas-digital-currency-unseat-dollar>.
- ⁵³ Paulson Jr., Henry M., “The Future of the Dollar”, *Foreign Affairs*, 19 May 2020, <https://www.foreignaffairs.com/articles/2020-05-19/future-dollar>.
- ⁵⁴ Eichengreen, Barry, Arnaud Mehl and Livia Chițu, “Mars or Mercury? The geopolitics of international currency choice”, VOX, 2 January 2018, <https://voxeu.org/article/geopolitics-internationalcurrency-choice>.
- ⁵⁵ Kissinger, Henry A., “The Coronavirus Pandemic Will Forever Alter the World Order”, *The Wall Street Journal*, 3 April 2020, <https://www.wsj.com/articles/the-coronavirus-pandemic-willforever-alter-the-world-order-11585953005>.

-
- ⁵⁶ The expression has been used, and also debunked, repeatedly. For a specific example, see Jones, Owen, “Coronavirus is not some great leveller: it is exacerbating inequality right now”, *The Guardian*, 9 April 2020, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/apr/09/coronavirus-inequality-managers-zoom-cleaners-offices>.
- ⁵⁷ El-Erian, Mohamed A. and Michael Spence, “The Great Unequalizer”, *Foreign Affairs*, 1 June 2020, <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-06-01/great-unequalizer>.
- ⁵⁸ Dingel, Jonathan I. and Brent Neiman, “How Many Jobs Can be Done at Home?”, Becker Friedman Institute, White Paper, June 2020, https://bfi.uchicago.edu/wpcontent/uploads/BFI_White-Paper_Dingel_Neiman_3.2020.pdf.
- ⁵⁹ Deaton, Angus, “We may not all be equal in the eyes of coronavirus”, *Financial Times*, 5 April 2020, <https://www.ft.com/content/0c8bbe82-6dff-11ea-89df-41bea055720b>
- ⁶⁰ Milanovic, Branko, “The Real Pandemic Danger Is Social Collapse”, *Foreign Affairs*, 19 March 2020, <https://www.foreignaffairs.com/articles/2020-03-19/real-pandemicdanger-social-collapse>
- ⁶¹ According to the Global Protest Tracker of the Carnegie Endowment for International Peace, <https://carnegieendowment.org/publications/interactive/protesttracker>.
- ⁶² Milne, Richard, “Coronavirus ‘medicine’ could trigger social breakdown”, *Financial Times*, 26 March 2020, <https://www.ft.com/content/3b8ec9fe-6eb8-11ea-89df-41bea055720b>.
- ⁶³ Long, Heather and Andrew Van Dam, “The black-white economic divide is as wide as it was in 1968”, *The Washington Post*, 4 June 2020, <https://www.washingtonpost.com/business/2020/06/04/economicdivide-black-households>.
- ⁶⁴ McAdam, Doug, “Recruitment to High-Risk Activism: The Case of Freedom Summer”, *American Journal of Sociology*, vol. 92, no. 1, July 1986, pp. 64-90, <https://www.jstor.org/stable/2779717?seq=1>.
- ⁶⁵ Micklethwait, John and Adrian Wooldridge, “The Virus Should Wake Up the West”, *Bloomberg*, 13 April 2020, <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2020-04-13/coronavirus-pandemic-is-wake-up-call-to-reinvent-the-state>.
- ⁶⁶ Knoeller, Herman, “The Power to Tax”, *Marquette Law Review*, vol. 22, no. 3, April 1938
- ⁶⁷ Murphy, Richard, “Tax and coronavirus: a tax justice perspective”, *Tax Research UK*, 24 March 2020, <https://www.taxresearch.org.uk/Blog/2020/03/24/tax-andcoronavirus-a-tax-justice-perspective>.
- ⁶⁸ Mazzucato, Mariana, “The Covid-19 crisis is a chance to do capitalism differently”, *The Guardian*, 18 March 2020, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/mar/18/thecovid-19-crisis-is-a-chance-to-do-capitalism-differently>.
- ⁶⁹ Stiglitz, Joseph E., “A Lasting Remedy for the Covid-19 Pandemic’s Economic Crisis”, *The New York Review of Books*, 8 April 2020, <https://www.nybooks.com/daily/2020/04/08/a-lastingremedy-for-the-covid-19-pandemics-economic-crisis>.
- ⁷⁰ This is shown in particular in the annual Edelman Trust Barometer, <https://www.edelman.com/trustbarometer>.
- ⁷¹ Two prominent examples emanate from the International Panel on Social Progress, *Rethinking Society for the 21st Century*, 2018, <https://www.cambridge.org/gb/academic/subjects/politicsinternational-relations/political-economy/rethinking-society-21stcentury-report-international-panel-social-progress>, and the World Bank, *Toward a New Social Contract*, 2019, <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30393/9781464813535.pdf>.
- ⁷² Kissinger, Henry A., “The Coronavirus Pandemic Will Forever Alter the World Order”, *The Wall Street Journal*, 3 April 2020 <https://www.wsj.com/articles/the-coronavirus-pandemic-willforever-alter-the-world-order-11585953005>.
- ⁷³ Hu, Katherine, “‘I Just Don’t Think We Have the Luxury to Have Dreams Anymore’”, *The New York Times*, 24 March 2020, <https://www.nytimes.com/2020/03/24/opinion/coronavirusrecession-gen-z.html>
- ⁷⁴ McNulty, Jennifer, “Youth activism is on the rise around the globe, and adults should pay attention, says author”, *UC Santa Cruz*, 17 September 2019, <https://news.ucsc.edu/2019/09/taftyouth.html>
- ⁷⁵ As an example, in September 2019, more than 4 million young people demonstrated simultaneously in 150 countries to demand urgent action on climate change; see Sengupta, Somini, “Protesting Climate Change, Young People Take to Streets in a Global Strike”, *The New York Times*, 20 September 2019, <https://www.nytimes.com/2019/09/20/climate/global-climatestrike.html>.
- ⁷⁶ For a discussion of current forms of nationalism, see Wimmer, Andreas, “Why Nationalism Works”, *Foreign Affairs*, March/April 2019, <https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2019-02-12/whynationalism-works>.
- ⁷⁷ Rudd, Kevin, “The Coming Post-COVID Anarchy”, *Foreign Affairs*, 6 May 2020, <https://www.foreignaffairs.com/articles/unitedstates/2020-05-06/coming-post-covid-anarchy>.
- ⁷⁸ Rodrik, Dani, *The Globalization Paradox*, Oxford University Press, 2012.
- ⁷⁹ Pastor, Lubos and Pietro Veronesi, “A rational backlash against globalisation”, *VOX*, 28 September 2018, <https://voxeu.org/article/rational-backlash-against-globalisation>.
- ⁸⁰ Huang, Yanzhong, “U.S. Dependence on Pharmaceutical Products From China”, *Council on Foreign Relations*, Blog post, 14 August 2019, <https://www.cfr.org/blog/us-dependencepharmaceutical-products-china>.
- ⁸¹ Khanna, Parag, “Post-pandemic: welcome to the multispeed world of regional disparities”, *Global Geneva*, 26 April 2020, <https://www.global-geneva.com/post-pandemic-welcome-tothe-multi-speed-world-of-regional-disparities>.
- ⁸² Global Business Alliance, “Inbound Investment Survey”, May 2020, https://globalbusiness.org/dmfile/Global_Business_Alliance_Inbound_InvestmentSurveyFindings_May2020.pdf.
- ⁸³ Paulson, Henry, “Save globalisation to secure the future”, *Financial Times*, 17 April 2020, <https://www.ft.com/content/>

da1f38dc-7fbc-11ea-b0fb-13524ae1056b.

- ⁸⁴ United Nations, Department of Economic and Social Affairs (DESA), Committee for Development Policy, “Global governance and global rules for development in the post-2015 era”, Policy Note, 2014, https://www.un.org/en/development/desa/policy/cdp/cdp_publications/2014cdppolicynote.pdf.
- ⁸⁵ Subramanian, Arvind, “The Threat of Enfeebled Great Powers”, Project Syndicate, 6 May 2020, <https://www.projectsyndicate.org/commentary/covid19-will-weaken-united-stateschina-and-europe-by-arvind-subramanian-2020-05>.
- ⁸⁶ Fukuyama, Francis, *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*, Farrar, Straus and Giroux, 2014.
- ⁸⁷ Shivshankar Menon, a former Indian national security adviser, quoted in Crabtree, James, “How coronavirus exposed the collapse of global leadership”, *Nikkei Asian Review*, 15 April 2020, <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Cover-Story/Howcoronavirus-exposed-the-collapse-of-global-leadership>.
- ⁸⁸ Cabestan, Jean-Pierre, “China’s Battle with Coronavirus: Possible Geopolitical Gains and Real Challenges”, *Aljazeera Centre for Studies*, 19 April 2020, <https://studies.aljazeera.net/en/reports/china%E2%80%99s-battlecoronavirus-possible-geopolitical-gains-and-real-challenges>
- ⁸⁹ Anderlini, Jamil, “Why China is losing the coronavirus narrative”, *Financial Times*, 19 April 2020, <https://www.ft.com/content/8d7842fa-8082-11ea-82f6-150830b3b99a>.
- ⁹⁰ Kyngge, James, Katrina Manson and James Politi, “US and China: edging towards a new type of cold war?”, *Financial Times*, 8 May 2020, <https://www.ft.com/content/fe59abf8-cbb8-4931-b224-56030586fb9a>.
- ⁹¹ Lee Hsien Loong, “The Endangered Asian Century”, *Foreign Affairs*, July/August 2020, <https://www.foreignaffairs.com/articles/asia/2020-06-04/lee-hsienloong-endangered-asian-century>.
- ⁹² Fedrizzi, Alessandro and Massimiliano Proietti, “Quantum physics: our study suggests objective reality doesn’t exist”, *The Conversation*, 14 November 2019, <https://theconversation.com/quantum-physics-our-study-suggestsobjective-reality-doesnt-exist-126805>.
- ⁹³ Jiaming, Li, “Every move to stigmatize China evokes our historical memory”, *Global Times*, 19 April 2020, <https://www.globaltimes.cn/content/1186037.shtml>.
- ⁹⁴ Bill of Rights Institute, “Founding Principles and Virtues”, n.d., <https://billofrightsinstitute.org/founding-documents/foundingprinciples>.
- ⁹⁵ Nye Jr, Joseph S., “No, the Coronavirus Will Not Change the Global Order”, *Foreign Policy*, 16 April 2020, <https://foreignpolicy.com/2020/04/16/coronavirus-pandemic-chinaunited-states-power-competition>
- ⁹⁶ Mahbubani’s latest book, *Has China Won? The Chinese Challenge to American Primacy*, *PublicAffairs*, came out in March 2020, in the midst of the health crisis
- ⁹⁷ Mahbubani, Kishore, “How China could win over the postcoronavirus world and leave the U.S. behind”, *MarketWatch*, 18 April 14, 2020, <https://www.marketwatch.com/story/how-chinacould-win-over-the-post-coronavirus-world-and-leave-the-usbehind-2020-04-14>.
- ⁹⁸ Sharma, Ruchir, “The Comeback Nation”, *Foreign Affairs*, May/June 2020, <https://www.foreignaffairs.com/articles/unitedstates/2020-03-31/comeback-nation>.
- ⁹⁹ This is the subtitle of the article by Kevin Rudd already quoted: “The Coming Post-COVID Anarchy: The Pandemic Bodes Ill for Both American and Chinese Power – and for the Global Order”, <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-05-06/coming-post-covid-anarchy>. All quotes in the paragraph are from this article
- ¹⁰⁰ Miyamoto, Takenori, “Interview: US is a mess but China isn’t the solution: Niall Ferguson”, *Nikkei Asian Review*, 21 May 2020, <https://asia.nikkei.com/Editor-s-Picks/Interview/US-is-amess-but-China-isn-t-the-solution-Niall-Ferguson>.
- ¹⁰¹ Signé, Landry, “A new approach is needed to defeat COVID-19 and fix fragile states”, *Brookings*, 21 April 2020, <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2020/04/21/anew-approach-is-needed-to-defeat-covid-19-and-fix-fragile-states>.
- ¹⁰² As reported in *Monthly Barometer*, June 2020.
- ¹⁰³ Miller, Adam, “Call unanswered: A review of responses to the UN appeal for a global ceasefire”, *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)*, 13 May 2020, <https://acleddata.com/2020/05/13/call-unanswered-un-appeal>.
- ¹⁰⁴ Quammen, David, “We Made the Coronavirus Epidemic”, *The New York Times*, 28 January 2020, <https://www.nytimes.com/2020/01/28/opinion/coronaviruschina.html>.
- ¹⁰⁵ “Coronavirus and Wildlife Letter: Stimulus Package”, 24 March 2020, <https://www.documentcloud.org/documents/6819003-CoronavirusWildlifeLetterStimulusPackage.html>.
- ¹⁰⁶ World Economic Forum, “COVID-19 – Food/Nature/Climate”, Internal document, May 2020
- ¹⁰⁷ Cui, Yan, et al., “Air pollution and case fatality of SARS in the People’s Republic of China: an ecologic study”, *Environmental Health*, vol. 2, no. 15, 2003, <https://ehjournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/1476-069X-2-15>.
- ¹⁰⁸ Friedman, Lisa, “New Research Links Air Pollution to Higher Coronavirus Death Rates”, *The New York Times*, 7 April 2020, <https://www.nytimes.com/2020/04/07/climate/air-pollutioncoronavirus-covid.html>. The scientific article published by researchers

- from Harvard University is by Wu, Xiao, et al., “Exposure to air pollution and COVID-19 mortality in the United States: A nationwide cross-sectional study”, Harvard T.H. Chan School of Public Health, 24 April 2020 update, <https://projects.iq.harvard.edu/covid-pm>.
- ¹⁰⁹ International Energy Agency (IEA), *Global Energy Review 2020*, April 2020, <https://www.iea.org/reports/global-energy-review-2020>.
- ¹¹⁰ United Nations Environment Programme (UNEP), *Emissions Gap Report 2019*, 2019, <https://www.unenvironment.org/interactive/emissions-gapreport/2019>.
- ¹¹¹ S&P Global and RobecoSAM, *The Sustainability Yearbook 2020*, 2020, <https://www.robeco.com/docm/docu-robecosamsustainability-yearbook-2020.pdf>.
- ¹¹² International Energy Agency (IEA), “How clean energy transitions can help kick-start economies”, 23 April 2020, <https://www.iea.org/commentaries/how-clean-energy-transitions-can-help-kick-start-economies>.
- ¹¹³ Hook, Leslie and Aleksandra Wisniewska, “How coronavirus stalled climate change momentum”, *Financial Times*, 14 April 2020, <https://www.ft.com/content/052923d2-78c2-11eaaf44-daa3def9ae03>.
- ¹¹⁴ Chenoweth, Erica, et al., “The global pandemic has spawned new forms of activism – and they’re flourishing”, *The Guardian*, 20 April 2020, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/apr/20/the-global-pandemic-has-spawned-new-forms-of-activism-and-theyreflourishing>.
- ¹¹⁵ KSTP, “BP takes \$17.5B hit as pandemic accelerates emissions cuts”, 15 June 2020, <https://kstp.com/business/bptakes-over-17-billion-dollar-hit-as-coronavirus-pandemicaccelerates-emissions-cuts/5760005/>; Hurst, Laura, “Supermajors find obstacles, and opportunities, as pandemic drags on”, *World Oil*, 16 June 2020, <https://www.worldoil.com/news/2020/6/16/supermajors-findobstacles-and-opportunities-as-pandemic-drags-on>.
- ¹¹⁶ European Commission, “A European Green Deal”, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europeangreen-deal_en.
- ¹¹⁷ Gray, Emily and Chris Jackson, “Two thirds of citizens around the world agree climate change is as serious a crisis as Coronavirus”, *Ipsos*, 22 April 2020, <https://www.ipsos.com/en/two-thirds-citizens-around-world-agree-climate-change-serious-crisis-coronavirus>.
- ¹¹⁸ World Economic Forum, *COVID-19 Risks Outlook: A Preliminary Mapping and Its Implications*, Insight Report, May 2020, http://www3.weforum.org/docs/WEF_COVID_19_Risks_Outlook_Special_Edition_Pages.pdf
- ¹¹⁹ Se-jeong, Kim, “Seoul City to implement ‘Green New Deal’ to mitigate pandemic fallout”, *The Korea Times*, 4 June 2020 update, https://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2020/06/281_290628.html
- ¹²⁰ Systemiq and World Economic Forum, “Building a NaturePositive Future – Recommendations for Policy-makers to Reset the Economy through the Power of Natural Capital”, July 2020
- ¹²¹ Klaus Schwab, *The Fourth Industrial Revolution*, World Economic Forum, 2016, p. 9
- ¹²² Both quoted in Waters, Richard, “Lockdown has brought the digital future forward – but will we slip back?”, *Financial Times*, 1 May 2020, <https://www.ft.com/content/f1bf5ba5-1029-4252-9150-b4440478a2e7>.
- ¹²³ Frey, Carl Benedikt and Michael A. Osborne, “The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?”, *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 114, January 2017, pp. 254-280, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162516302244>
- ¹²⁴ Heric, Michael, et al., “Intelligent Automation: Getting Employees to Embrace the Bots”, *Bain & Company*, 8 April 2020, <https://www.bain.com/insights/intelligent-automation-gettingemployees-embrace-bots>
- ¹²⁵ Chotiner, Isaac, “The Coronavirus and the Future of Big Tech”, *The New Yorker*, 29 April 2020, <https://www.newyorker.com/news/q-and-a/the-coronavirus-and-the-future-of-big-tech>.
- ¹²⁶ Holmes, Oliver, et al., “Coronavirus mass surveillance could be here to stay, experts say”, *The Guardian*, 18 June 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/18/coronavirusmass-surveillance-could-be-here-to-stay-tracking>.
- ¹²⁷ Harari, Yuval Noah, “The world after coronavirus”, *Financial Times*, 20 March 2020, <https://www.ft.com/content/19d90308-6858-11ea-a3c9-1fe6fedcca75>.
- ¹²⁸ *Ibid*
- ¹²⁹ Morozov, Evgeny, “The tech ‘solutions’ for coronavirus take the surveillance state to the next level”, *The Guardian*, 25 April 2020, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/apr/15/techcoronavirus-surveillance-state-digital-disrup>
- ¹³⁰ Thornhill, John, “How Covid-19 is accelerating the shift from transport to teleport”, *Financial Times*, 30 March 2020, <https://www.ft.com/content/050ea832-7268-11ea-95fefcd274e920ca>.
- ¹³¹ Sneider, Kevin and Shubham Singhal, “From thinking about the next normal to making it work: What to stop, start, and accelerate”, *McKinsey & Company*, 15 May 2020, <https://www.mckinsey.com/featured-insights/leadership/fromthinking-about-the-next-normal-to-making-it-work-what-to-stopstart-and-accelerate#>.
- ¹³² This anecdote appears in the article by Kulish, Nicholas, et al., “The U.S. Tried to Build a New Fleet of Ventilators. The Mission Failed”, *The New York Times*, 20 April 2020 update, <https://www.nytimes.com/2020/03/29/business/coronavirus-usventilator-shortage.html>.
- ¹³³ BlackRock, *Sustainable investing: resilience amid uncertainty*, 2020, <https://www.blackrock.com/corporate/literature/investoreducation/sustainable-investing-resilience.pdf>.

- ¹³⁴ Tett, Gillian, "Business faces stern test on ESG amid calls to 'build back better'", *Financial Times*, 18 May 2020, <https://www.ft.com/content/e97803b6-8eb4-11ea-af59-5283fc4c0cb0>.
- ¹³⁵ Strine, Leo and Dorothy Lund, "How to restore strength and fairness to our economy" reproduced in "How Business Should Change After the Coronavirus Crisis", *The New York Times*, 10 April 2020, <https://www.nytimes.com/2020/04/10/business/dealbook/coronavirus-corporate-governance.html>
- ¹³⁶ Schwab, Klaus, "Covid-19 is a litmus test for stakeholder capitalism", *Financial Times*, 25 March 2020, <https://www.ft.com/content/234d8fd6-6e29-11ea-89df-41bea055720b>
- ¹³⁷ Merchant, Brian, "Google Says It Will Not Build Custom A.I. for Oil and Gas Extraction", *OneZero*, 19 May 2020, <https://onezero.medium.com/google-says-it-will-not-build-custom-a-i-for-oil-and-gas-extraction-72d1f71f42c8>.
- ¹³⁸ Baird-Remba, Rebecca, "How the Pandemic Is Driving Labor Activism Among Essential Workers", *Commercial Observer*, 11 May 2020, <https://commercialobserver.com/2020/05/how-the-pandemic-is-driving-labor-activism-among-essential-workers>
- ¹³⁹ Hamilton, Gabrielle, "My Restaurant Was My Life for 20 Years. Does the World Need It Anymore?", *The New York Times Magazine*, 26 April 2020 update, <https://www.nytimes.com/2020/04/23/magazine/closing-prunerestaurant-covid.html>.
- ¹⁴⁰ Taparia, Hans, "The Future of College Is Online, and It's Cheaper", *The New York Times*, 25 May 2020, <https://www.nytimes.com/2020/05/25/opinion/online-collegecoronavirus.html>.
- ¹⁴¹ Hess, Amanda, "Celebrity Culture Is Burning", *The New York Times*, 30 March 2020, <https://www.nytimes.com/2020/03/30/arts/virus-celebrities.html>.
- ¹⁴² Barry, John, *The Great Influenza: The Story of the Deadliest Pandemic in History*, Penguin Books, 2005
- ¹⁴³ Kruglanski, Arie, "3 ways the coronavirus pandemic is changing who we are", *The Conversation*, 20 March 2020, <https://theconversation.com/3-ways-the-coronavirus-pandemic-is-changing-who-we-are-133876>.
- ¹⁴⁴ Pamuk, Orhan, "What the Great Pandemic Novels Teach Us", *The New York Times*, 23 April 2020, <https://www.nytimes.com/2020/04/23/opinion/sunday/coronavirusorhan-pamuk.html>.
- ¹⁴⁵ Case, Anne and Angus Deaton, *Deaths of Despair and the Future of Capitalism*, Princeton University Press, 2020, <https://press.princeton.edu/books/hardcover/9780691190785/deaths-of-despair-and-the-future-of-capitalism>
- ¹⁴⁶ Friedman, Thomas L., "Finding the 'Common Good' in a Pandemic", *The New York Times*, 24 March 2020, <https://www.nytimes.com/2020/03/24/opinion/covid-ethicspolitics.html>.
- ¹⁴⁷ Facebook, "Knowledge Capsules: Lockdown or no lockdown", 26 April 2020, <https://m.facebook.com/KnowledgeCapsules1/posts/2374859852804537>.
- ¹⁴⁸ Bazelon, Emily, "Restarting America Means People Will Die. So When Do We Do It?", *The New York Times Magazine*, 10 April 2020, <https://www.nytimes.com/2020/04/10/magazine/coronaviruseconomy-debate.html>.
- ¹⁴⁹ Twenge, Jean, "New study shows staggering effect of coronavirus pandemic on America's mental health", *The Conversation*, 7 May 2020, <https://theconversation.com/newstudy-shows-staggering-effect-of-coronavirus-pandemic-on-americas-mental-health-137944>.
- ¹⁵⁰ Tucci, Veronica and Nidal Moukaddam, "We are the hollow men: The worldwide epidemic of mental illness, psychiatric and behavioral emergencies, and its impact on patients and providers", *Journal of Emergencies, Trauma, and Shock*, vol. 10, no. 1, 2017, pp. 4-6, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5316796>.
- ¹⁵¹ Health and Safety Executive (HSE), "Work related stress depression or anxiety statistics in Great Britain, 2018", *Annual Statistics*, 31 October 2018, <http://greeningconsultants.co.uk/wpcontent/uploads/2019/03/HSE-Stats-2018.pdf>.
- ¹⁵² Bechtel, Robert B. and Amy Berning, "The Third-Quarter Phenomenon: Do People Experience Discomfort After Stress Has Passed?", in A.A. Harrison, Y.A. Clearwater and C.P. McKay (eds), *From Antarctica to Outer Space*, Springer, 1991, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4612-3012-0_24.
- ¹⁵³ Brooks, Samantha K., et al., "The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence", *The Lancet*, vol. 395, no. 10227, 14-20 March 2020, pp. 912-920, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0140673620304608>.
- ¹⁵⁴ Campbell, Denis, "UK lockdown causing 'serious mental illness in first-time patients'", *The Guardian*, 15 May 2020, <https://amp-theguardian.com.cdn.ampproject.org/c/s/amp.theguardian.com/society/2020/may/16/uk-lockdown-causing-serious-mental-illness-in-first-timepatients>.
- ¹⁵⁵ United Nations Population Fund (UNFPA), "Impact of the COVID-19 Pandemic on Family Planning and Ending Genderbased Violence, Female Genital Mutilation and Child Marriage", *Interim Technical Note*, 27 April 2020, https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/COVID-19_impact_brief_for_UNFPA_24_April_2020_1.pdf.
- ¹⁵⁶ Layard, Richard, "A New Priority for Mental Health", *Paper EA035*, Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science, May 2015, <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/ea035.pdf>
- ¹⁵⁷ Falk, Dan, "Must We All Become More Creative because of the Pandemic?", *Scientific American*, 29 March 2020, <https://blogs.scientificamerican.com/observations/must-we-all-become-more-creative-because-of-the-pandemic>.
- ¹⁵⁸ Pollack-Pelzner, Daniel, "Shakespeare Wrote His Best Works During a Plague", *The Atlantic*, 14 March 2020, <https://www.theatlantic.com/culture/archive/2020/03/broadwayshutdown-could-be-good-theater-coronavirus/607993>

-
- ¹⁵⁹ Freedland, Jonathan, "Adjust your clocks: lockdown is bending time completely out of shape", *The Guardian*, 24 April 2020, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/apr/24/lockdown-time-coronavirus-prisoners>
- ¹⁶⁰ Whillans, Ashley, "Time for Happiness", *Harvard Business Review*, January 2019, <https://hbr.org/cover-story/2019/01/time-for-happiness>
- ¹⁶¹ Helliwell, John F., Richard Layard, Jeffrey Sachs and JanEmmanuel De Neve (eds), *World Happiness Report 2020, Sustainable Development Solutions Network*, 2020, <https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2020/WHR20.pdf>.
This research is summed up in Jones, Lucy, *Losing Eden: Why Our Minds Need the Wild*, Allen Lane, 2020.
- ¹⁶³ Im, Su Geun, et al., "Comparison of Effect of Two-Hour Exposure to Forest and Urban Environments on Cytokine, AntiOxidant, and Stress Levels in Young Adults", *International Journal of Environmental Research and Public Health*, vol. 13, no. 7, 2016, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4962166>
- ¹⁶⁴ Nieman, David C. and Laurel M. Wentz, "The compelling link between physical activity and the body's defense system", *Journal of Sport and Health Science*, vol. 8, No. 3, 2019, pp. 201-217, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2095254618301005>
- ¹⁶⁵ Klaus Schwab on 3 March 2020; see also *World Economic Forum*, "The Great Reset", 3 June 2020, <https://www.facebook.com/worldeconomicforum/videos/189569908956561>.
- ¹⁶⁶ McGowan, Kat, "Cooperation Is What Makes Us Human", *Nautilus*, 29 April 2013, <http://nautil.us/issue/1/what-makes-youso-special/cooperation-is-what-makes-us-human>.
- ¹⁶⁷ Cleary, Seán, "Rebuild after the crisis on three pillars: Equity, security and sustainability", *G20 Insights, Policy Brief*, 29 May 2020, https://www.g20-insights.org/policy_briefs/rebuildafter-the-crisis-on-three-pillars-equity-security-and-sustainability.
- ¹⁶⁸ Sen, Amartya, "A better society can emerge from the lockdowns", *Financial Times*, 15 April 2020, <https://www.ft.com/content/5b41ffc2-7e5e-11ea-b0fb-13524ae1056b>.
- ¹⁶⁹ Diamond, Jared, "Lessons from a pandemic", *Financial Times*, 27 May 2020, <https://www.ft.com/content/71ed9f88-9f5b-11ea-b65d-489c67b0d85d>.
- ¹⁷⁰ Harvey, Fiona, "Britons want quality of life indicators to take priority over economy", *The Guardian*, 10 May 2020, <https://www.theguardian.com/society/2020/may/10/britons-wantquality-of-life-indicators-priority-over-economy-coronavirus>
- ¹⁷¹ Gray, Emily and Chris Jackson, "Two thirds of citizens around the world agree climate change is as serious a crisis as Coronavirus", *Ipsos*, 22 April 2020, <https://www.ipsos.com/en/two-thirds-citizens-around-world-agree-climate-change-serious-crisiscoronavirus>.
- ¹⁷² *World Economic Forum, COVID-19 Risks Outlook: A Preliminary Mapping and Its Implications, Insight Report*, May 2020, http://www3.weforum.org/docs/WEF_COVID_19_Risks_Outlook_Special_Edition_Pages.pdf.

De când a intrat pe scena mondială, COVID-19 a rupt dramatic scenariul despre cum să guvernăm țările, să trăim cu alții și să participăm la economia globală. COVID-19: The Great Reset este un ghid pentru oricine dorește să înțeleagă cum ar putea provoca atât de multe perturbări și suferințe noul coronavirus și ce schimbări sunt necesare pentru a crea o lume mai incluzivă, mai rezistentă și mai durabilă.

Cartea oferă o analiză îngrijorătoare, dar plină de speranță. COVID-19, ca cea mai mare criză de sănătate publică din secol, a dus la devastări economice enorme și a înrăutățit inechitățile existente. Dar puterea ființelor umane stă în previziunea, ingeniozitatea și - cel puțin într-o anumită măsură - capacitatea de a-și lua destinul în mâinile lor și de a planifica un viitor mai bun. Această carte ne arată de unde să începem.

Profesorul Klaus Schwab este fondatorul și președintele executiv al Forumului Economic Mondial. Este autorul mai multor cărți, inclusiv "A patra revoluție industrial", și un avocat pe tot parcursul vieții al „capitalismului părților interesate”. Thierry Malleret este partenerul administrativ al Barometrului lunar, o succintă analiză predictivă. A scris mai multe cărți de afaceri și academice și a publicat patru romane.

ISBN 9782940631124 9 782940 631124

90000